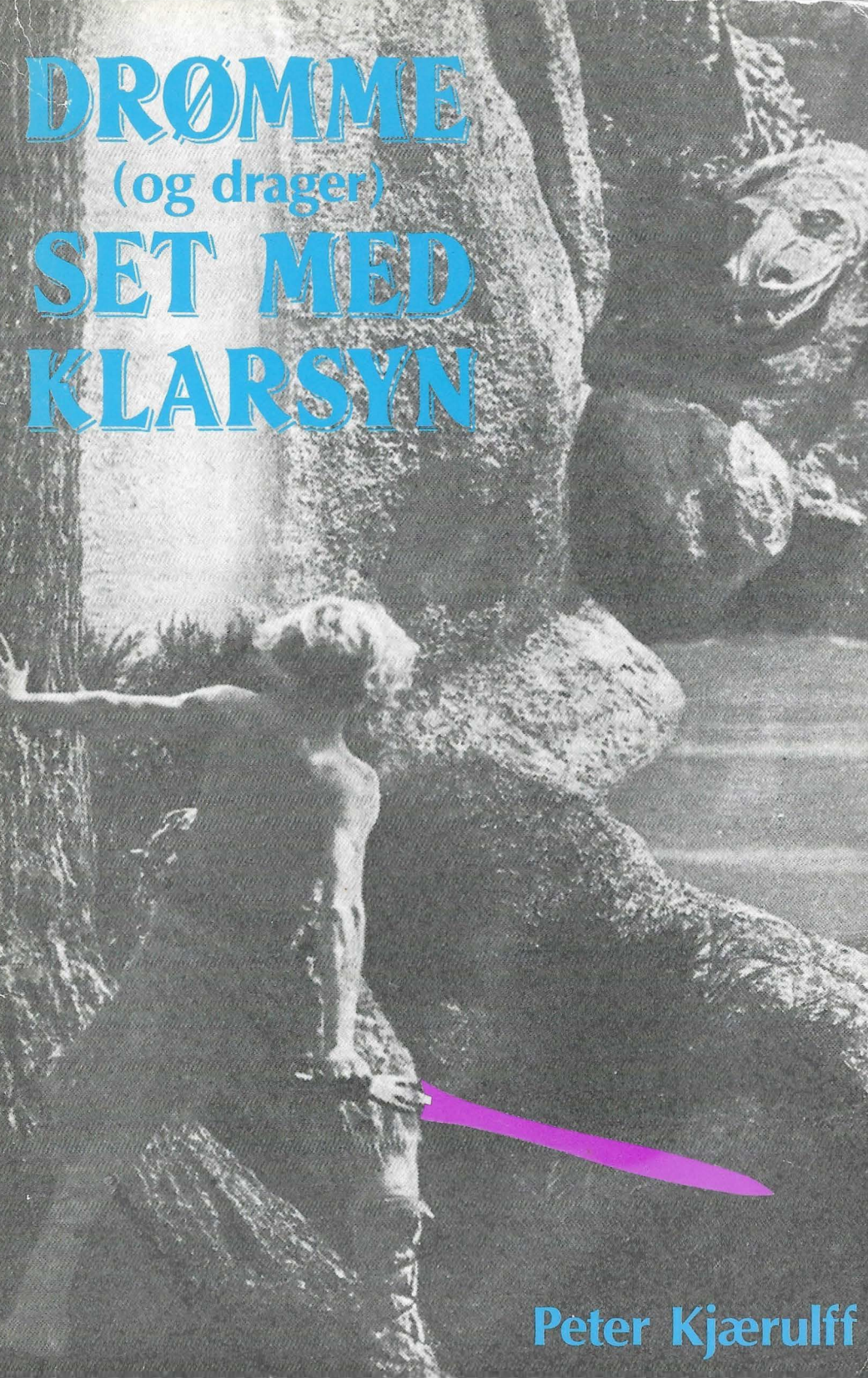

DRØMME

(og drager)

**SET MED
KLARSYN**

Peter Kjærulff

Peter Kjærulff

DRØMME

(og drager)

SET MED

KLARSYN

Peter Kjærulff

DRØMME

(og drager)

SET MED

KLARSYN

BOGAN

DRØMME (og drager) SET MED KLARSYN

Copyright © 1990

by Peter Kjærulff and Bogans Forlag

Forsidegrafik: Freddy Pedersen, København

Forsidemotiv: fra Fritz Langs film *Nibelungerne* (1923)

Sat og trykt i Bogtrykkeriet, Skive

Reproduktion: bro Christensen, Birkerød

Indbinding: Alfred Kristensens Bogbinderi, Holstebro

ISBN 87-7466-177-9

Af samme forfatter:

RINGBÆRERENS DAGBOG

Første bog: WOLFGANG

Anden bog: RINGEN OG PYRAMIDEN

Bogans Forlag
DK-3540 Lyngø
Tel. 42 18 80 55

INDHOLD:

Indledning	7
------------------	---

DRØMMENES VERDEN

Indgangen	15
Livet bag livet	33
Det indre Træ	66
Symbolkæderne	95

DRØMMENES SPROG

Jorden	134
Vandet	148
Ilden	167
Luften	179
Lyden	190
Lyset og Dragerne (Kundalini)	203
Forløsningen	240

Indledning

Det er mit højeste ønske, at denne bog bliver opfattet som en kærlighedserklæring til drømmene. De gange, de har hjulpet mig, er uden tal, og jeg tror, at jeg endog i visse tilfælde skylder dem mit liv – ja min forstand (som jeg sætter højere end mit liv).

Der findes mange drømmeteorier, megen forskning i drømme, og det, jeg her kan fortælle, bør opfattes som et personligt dokument, som en synsvinkel, der ikke kan underbygges efter gængse videnskabelige metoder. Men måske kan synsvinklen interessere én og anden.

Det hele startede for ca. 20 år siden, da en række oplevelser med ét slag ændrede min tilværelse: jeg kommer gående hen ad gaden, da min opfattelsesevne pludselig udvider sig, og billeder strømmer ind i min tanke. Der var tale om erindringer, om scenerier, jeg ikke kunne placere i min nuværende tilværelse, og karakteren af oplevelserne var ganske enkel: en tindrende klarhed akkompagneret af en næsten banal, selvfølgelig atmosfære. En erindringens logik, enhver kender fra sin almindelige tilværelse, en uimponerethed, der ligner den selvfølgeligelige tillid, med hvilken man besvarer spørgsmål om, hvad man lavede i går.

Men oplevelserne i sig selv var ikke så sædvanlige (ikke for mig i hvert fald), og de var ingenlunde nemme at præsentere for mine venner og min familie: jeg kunne nemlig huske, at jeg havde været Mozart, Wagner, Shakespeare, Simon Peter osv. osv. – en lang række af forfærdeligt kendte personligheder. Mange af besværlighederne skyldtes sproget: flere mente, at jeg »troede, jeg havde været« Mozart, Wagner osv., mens sandheden var, at jeg *huskede*. Hvilket rent oplevelsesmæssigt absolut ikke er det samme.

Hvad gør man med den slags oplevelser? Jeg valgte (på grund af deres uimponerede klarhed) at lade dem strømme – jeg fortrængte dem ikke (hvilket krævede et vist mod), og jeg lærte efterhånden også at undlade at *grave* dem frem. Efter en 12-13 år begyndte jeg at skrive oplevelserne ned, og resultatet blev så i 1985: RINGBÆRERENS DAGBOG (også på Bogans forlag).

Ellers sagt på en anden måde: jeg gav mig til at udforske menneskets bevidsthed, og som det har været tilfældet med andre forskere, greb jeg fat i at studere den bevidsthed, der lå nærmest: min egen. Dette kan umiddelbart lyde egocentrisk, men det svarer egentlig til, at man giver sig til at studere f.eks. arme ved først at studere sine egne arme.

Bevidstheden er nemlig noget, man »har« – ikke noget, man »er«, om jeg så må sige.

Jung gjorde det samme i perioder, og selvom jeg nødig vil nævne Freud her i indledningen, da jeg ikke synes særlig godt om hans syn på drømme, så var det egentlig noget tilsvarende, han gjorde: han studerede de drømme, han havde mulighed for at trænge dybest ned i rent detaljemæssigt: hans egne.

Denne bog er dels en udvidelse af RINGBÆRERENS DAGBOG – dels kan DRØMME (og drager) læses helt for sig selv – og man kan så, hvis man føler trang dertil, hente supplerende stof i det første værk.

Det er umuligt at skrive om drømme uden at skrive om bevidstheden. Hvis ikke man ved, hvordan menneskets bevidsthed fungerer, er det tilsvarende meget vanskeligt at beskrive drømmenes funktion og sprog til bunds. Men hvordan ser vel menneskets bevidsthed ud? Ja det var det, jeg fandt et bud på ved at gå ind i min egen – og så at nedskrive resultaterne.

Egentlig startede jeg med en sætning – noget i denne retning: »Findes der noget, som et menneske pr. vedtagelse ikke har ret til at opleve?« Og derefter gik jeg i gang med at finde ud af: når jeg nu husker at have været Mozart, hvordan forholder jeg mig så rent videnskabeligt-etisk til denne oplevelse?

Jeg forsøgte, i de 15 år, min forskning af bevidstheden varede (og forsøger det fremdeles), at være så knivskarp i min skelneevne, som det overhovedet var mig muligt. Både for sagens skyld og for læserens: jeg måtte jo være klar over, at mange ville lægge bogen væk allerede fra det øjeblik, hvor det gik op for dem, at jeg »troede, jeg havde været Mozart«. Men denne for så vidt naturlige (men for mig noget besværlige) reaktion kunne – besluttede jeg – ikke afholde mig fra at fortælle min historie.

Da jeg som en begyndelse havde afsluttet nedskrivningen af første del af RINGBÆRERENS DAGBOG – omhandlende alle de erindringer, jeg havde fra tidligere tilværelser – lukkede min bevidsthed sig yderligere op. Som om jeg ved denne nærmest hensynsløse ærlighed over for selv de mærkværdigste blandt oplevelser – havde overskredet en tærskel. Jeg var gået ind i det land, man først får øje på, når man hverken er bange for livet, for døden eller for sig selv. Jeg mener: nu

havde jeg jo allerede »klokket så gevaldigt i det« gennem »den historie med Mozart osv.«, så nu kunne jeg lige så godt gå turen til ende.

Og det gjorde jeg så, og for hvert skridt, jeg tog, lukkede nye landskaber sig op. Også drømmene dukkede op – fornemmelsen af, at drømmesproget var et faktisk *sprog* – som engelsk og fransk – blev tydeligere og tydeligere.

Men det var ikke i første omgang drømmene, det gjaldt. Derimod bevidstheden – og alle de lovmæssigheder, der følger med den holdning til livet: at reinkarnation er et faktum (for alle), at mennesket har et åndeligt legeme, at der findes andre verdener end den fysiske, og at Gud eksisterer. Rent faktisk, som person altså.

Nedskrivningen af alt dette blev til anden del af RINGBÆRE-RENS DAGBOG, og et af de væsentligste resultater af min forskning blev den minutiøse kortlægning af det såkaldte *chakra-system*. Et chakra er *en proces i menneskets bevidsthed*, og denne proces afføder en energihvirvel i menneskets aura. Hvirvlen (hvirvlerne) i auraen har været kendt og tegnet og set med klarsyn i årtusinder, men jeg havde aldrig før set nogen beskrive den bevidsthedsproces, der er årsagen til hvirvlen.

I *denne* bogs første del (afsnittet om symbolkæder) vil jeg fortælle meget nøje, hvad et chakra er (bare et enkelt af dem), og hvorfor chakra-systemet er den præciseste måde at kortlægge bevidstheden på. Og chakra'erne leverer helt af sig selv nøglen til drømmenes univers – til det *faktisk eksisterende land*, hvor drømmesproget tales.

Hvis nogen synes, det med chakra'erne lyder alt for teknisk, skal de ikke være bange. Det kan sagtens lade sig gøre at beskrive bevidstheden, sådan at den er nem at fatte. Egentlig er det det nemme, der er det svære – om jeg så må sige. Som ved drømmene: det, at drømmesproget er så kolossalt enkelt, gør det meget vanskeligt. Det er nemlig tilsyneladende nemmere at gøre drømmesproget svært. Hør bare:

drøm: en pige står og fejrer med en kost.

Det er jo ikke så svært, vel: her er en drømmer, der er ved at rydde op i ét eller andet. Mener jeg. Men freudianske analytikere mener noget andet: for dem er en kost et mandligt seksuelt symbol, fordi den er aflang. Hvis nu kosten var knækket på midten, ville jeg mene, at det drejede sig om, at den pågældende drømmer ikke anvender *alle* sine ressourcer til at rydde op med, men forhindrer sig selv i at rydde op. Ved at anvende ineffektive redskaber. For en freudiansk inspireret

fortolker ville det derimod dreje sig om svigtende potens. Eller om seksuelle skuffelser, hvis drømmeren er en pige.

I min drømmebogs titel anvender jeg ordet *klarsyn*. Hvad dette begreb står for, hersker der ikke enighed om. Efterhånden som vi kommer igennem bogen, vil jeg forsøge at redegøre for *min* oplevelse af begrebet, men jeg kan her indledningsvis fortælle, at trykket ligger på stavelsen *klar*. Eller formuleret lidt anderledes: hvis et menneske kan se et andet menneskes aura i farver – uden at den pågældende *ved*, hvad det er, han ser, idet han ser det – så har han ikke noget klarsyn, men kun et talent af en art. Som en pianist, der kan spille Beethovens sonate op.111, men ikke aner, hvad det er, han spiller. Trykket ligger nemlig på stavelsen *klar*: noget *står klart for én*.

Omvendt ligger der så et reelt begyndende klarsyn i evnen til at holde fast i, at en kost i drømmesprog er *noget*, *man fejer gulvet med* og *ikke* et mandligt seksuelt symbol. Og det er ikke så nemt, som man skulle tro: Forestil dig, at du har haft en freudiansk psykoanalytisk praksis i 35 år – og forsøg så at overvinde alle de indre stemmer, der siger: »jamen adskillige forskningsresultater har vist ...« – »meget kunne tyde på ...« osv.

NEJ – absolut ikke. En kost er noget, man fejer gulvet med.

Og det ved drømmene også godt. Den anden holdning: at drømmene hele tiden *omskriver* vor dagligdags symboler, redskaber osv., fører egentlig hen mod en holdning, der pø om pø mistænkeliggør drømmenes evne til at forstå noget som helst. Og så ligger ordet »forvrængning« lige på tungen – altså: »drømmene gengiver vores virkelighed i forvrænget form« – en tankegang, der den dag i dag anvendes af ikke så få drømmeforskere – en tankegang, der indeholder den første skjulte kim til en proces, der ender med, at mennesket bliver bange for sin egen bevidsthed.

Læg mærke til, at denne min påstand: drømmene anvender ikke omskrevne og forvrængede symboler – *ikke* begrænser *mangfoldigheden* i drømmesprogets tolkningsunivers. Hvis vi antager, at kosten er noget, man fejer med, bliver fortolkningen af »det at rydde op« netop åben – mangfoldig. Og det er så den enkelte person (drømmeren), der ved, hvad der hentydes til (og drømmen vil sikkert supplere med et billede, der kan bringe drømmeren på sporet). Mangfoldigheden er her *en dybde*, dvs. det enkle symbol – kosten – kan ramme i centrum af

et begivenhedsnetværk hos drømmeren, sådan at det at feje, minder ham/hende om en mængde ting.

Hvis man omvendt siger: »jamen det er alt for begrænset at antage, at en kost er noget, man fejer med – der findes en arketypisk kilde her, for det er almindelig kendt, at hekse red på koste til Bloksbjerg« – så forskyder man drømmens centrum fra selve *oprydnings*processen, og fortolkningsmulighederne bliver i sandhed mangfoldige. Uendelige nærmest. Og så er vi ovre i den såkaldte »frie associationsproces« (Freud), hvor man fortolker drømme ved hjælp af de associationer, drømmen fremkalder (kost – det er det første i ordet »kostald«, det minder mig om et rødt forklæde, min mor engang havde på, da hun malkede geden. Vi havde en lærer i skolen, vi kaldte »gedebukkeskæg«, og han havde en rød cykel, som jeg engang kom til at vælte. Det minder mig om, at jeg væltede mælken ned fra bordet i forgårs, da far tændte for radioen. Jeg er altså jaloux på min far, fordi han fik mig til at dumme mig i mors øjne – drømmen med kosten handler om, at jeg krampagtigt forsøger at holde fast på min mandighed). Osv. osv. uden ende og uden resultat. Medmindre bevidstheden som en art »gave for lang og tro tjeneste« omsider forærer en det rigtige resultat efter 8 ugers intens analyse.

Drømmene er en dør ind til bevidstheden. Den associationsproces, jeg her har skildret, svarer til, at man ser døren, og så tilbringer man de hersens 8 uger med at gå frem og tilbage foran den. Vælger man den modsatte holdning, så er drømmene egentlig ret frække: de er så enkle, at der ikke kræves nogen som helst forkundskaber for at forstå dem. Man skal nærmest *fjerne* sine forkundskaber.

Så det er noget af en opgave dette her: at skrive en bog om drømme, sådan at bogen har som resultat, at den der har læst den, samtidig har mistet sine forkundskaber om drømme. Men måske i stedet har fået en fornemmelse af *metoden*.

DRØMME (og drager) er altså ikke et drømmeleksikon, hvori man kan slå forskellige symboler op. Det er en bog om det at lytte til drømmenes sprog – et forsøg på at trænge »ind bag forhænget« og beskrive landskabet og naturen i drømmenes univers.

Hvordan man lukker døren op og går ind, er ikke sådan lige at beskrive. Men én af de metoder, jeg har fundet anvendelige, er dette med at »klæde drømmene af til skindet« (en spade er en spade) – ud fra en holdning, der antager, at drømmene *ved, hvad der foregår* (tillid til

dem er den første betingelse for at forstå dem, de er nemlig sky). De er ikke uklare forvrængninger (forskydninger, sammenblandinger osv.), men tydelige billeder – som *vi* bare kan have vanskeligheder med at forstå – indtil den dag, vi pludselig fatter ideen i sproget.

Og sproget *stammer et sted fra* – så samtidig med at jeg forsøger at »skære helt ind til benet« for at afdække drømmesymbolernes kerne – går jeg til en anden »yderste konsekvens«: jeg inddrager et verdensbillede, der næsten pr. definition er udelukket fra almindelig videnskabelig drømmeforskning. Jeg hævder rask væk, at jeg kan se menneskets aura, og at jeg ved, hvad jeg ser. Jeg hævder også uden at blinke, at reinkarnation er et faktum, og at det ikke er muligt at danne sig et dækkende billede af drømmenes kolossale formåen uden dette perspektiv.

En sådan holdning til emnet er uvidenskabelig – på nær i den situation, hvor jeg kunne tænkes at have ret. For så er den måske den eneste videnskabelige: i et forsøg på at udforske drømmene på drømmenes egne betingelser, er jeg kommet til det resultat, at bevidstheden kun kan udforskes ved hjælp af bevidstheden – og bevidsthedslag uden for normalt sanseområde (»bagom drømmesproget«) kan kun udforskes ved hjælp af bevidsthedslag uden for normalt sanseområde (man kan ikke udforske synssansen ved hjælp af næsen). Man *kan* godt sætte en betegnelse på, der giver det hele en akademisk tone: min forskningsmetode kan kaldes »dybdestrukturel hermeneutik« – sporingen af fælestræk i de dybeste lag af gamle skrifter, myter, religioner osv.

Det er jo desværre sådan, at mennesket sætter sine egne grænser. Og hvis forskningen pr. hævdvunden tradition mener, at videnskabelige resultater er dem, der i princippet kan måles og genmåles af enhver, så udelukker forskningen sig fra nogensinde at finde ud af, om bevidstheden kunne tænkes at indeholde lag, der netop er karakteriserede derved, at de *ikke* lader sig måle og genmåle af enhver.

Et chakra f.eks. lader sig ikke måle. Men et chakra kan *ses* med klar syn – det kan beskrives, og det kan *påvises* gennem utallige krydsreferencer, således som jeg har gjort det i RINGBÆRERENS DAGBOG.

(Jeg indleverede i øvrigt på et tidspunkt bogen til Københavns Universitet for at få den bedømt som doktorafhandling i psykologi. Da jeg ikke har nogen psykologisk uddannelse (jeg er musiker), skulle jeg have dispensation (for at få bogen »over dørtærsklen«), og denne søgte jeg om. I min ansøgning fortalte jeg, at jeg havde kortlagt bevidst-

hedslag i mennesket – lag, der i kraft af deres væsen *ikke* lader sig udforske og verificere ved hjælp af gængse videnskabelige metoder. Man nægtede at give mig dispensation (at gøre bogen til genstand for bedømmelse), »fordi dens forskningsresultater næppe lader sig verificere ved hjælp af gængse videnskabelige metoder.«

Jeg kan naturligvis helt følge Københavns Universitets holdning og ikke mindst den nok meget forståelige modvilje mod i tide og utide at blive overdænget med al mulig flippet bevidsthedslitteratur. Men alligevel blev jeg ked af det, da jeg mente, at det måske kunne være til gavn for forskningen at få et bud på, hvordan menneskets bevidsthed ser ud, når man kan se den med klarsyn.)

Sidst i denne bog er der et afsnit om en psykologisk/fysisk destruktiv kraft kaldet *Kundalini*. Inden for meditative kredse, specielt hos mennesker, der er fascineret af hinduistisk tantrisk yoga, er der en tendens til at betragte Kundalini som en visdomskraft – »slangekraften«, der åbner bevidsthedens centre (chakra'er) et for et.«

Som jeg ser det, er Kundalini den værste destruktive kraft, der findes. Den lukker ikke chakra'erne op, den dækker dem til (og det er derfor, det ser ud, som om de bliver tydeligere). Kraften er i stand til at slå et menneske ihjel, samtidig med at den pågældende forbliver i live. Hvis man forstår, hvad jeg mener. I mine samtaler med mennesker efter foredragsrejser rundt omkring i landet – er jeg gang på gang stødt på dette problem: en ubøjeleg selvdestruktiv kraft, der ikke sjældent fører sit offer ind på vore psykiatriske hospitalers lukkede afdelinger. Det ser for mig ud, som om denne frygtelige kraft kun lader sig beskrive, hvis man har været følgende tur igennem: har været udsat for et Kundalini-angreb og har overlevet. Og det har jeg: i 1972 var jeg udsat for en såkaldt Kundalini-rejsning – en art »slangeild«, der kryber op ad ryggen. Den laver en kortslutning, der for mit eget vedkommende medførte en fornemmelse af at være levende begravet i mit eget legeme. RINGBÆRERENS DAGBOG var, blandt så meget andet, en metode til at gennemskue, hvad der foregik: jeg skrev, og holdt derved Kundalinen i skak, selvom den nærmest totalt dominerede min tilværelse. Men nu er jeg kommet så meget på afstand af den, at jeg kan beskrive den, mekanikken bag den – og dens udslag i almindelige daglige problemstillinger.

Mange mennesker, jeg har talt med, har ytret ønske om at få dette synspunkt beskrevet: at Kundalini er en totalkatastrofe og ikke en velsigned visdomskraft. For den eneste hjælp mod den er tilsyneladende

at se den som det, den er. Som i Det gamle Testaments historie om kobberslangen: Israels folk bliver angrebet af slanger (4.Mos.21,4-9), og Gud siger til Moses: lav en slange af kobber og sæt den på en stang. Enhver, der ser på slangen, skal leve, selvom han er blevet bidt.

At *se* sit problem er den første betingelse for helbredelse. Kristne teologer ville naturligvis fortolke historien anderledes. Slangen bliver så formodentlig til et symbol på Jesus på korset.

Inden vi går over til selve bogen, vil jeg gerne her sende en tak til mine to drømmegrupper. En tak for at jeg må anvende nogle af jeres drømme – enten i præcis form eller som brudstykker. Det følgende kommer altså til at fremstå som en lang række af påstande, og det eneste »forskningsmateriale«, jeg har, er fra mine uorganiserede og udokumenterede drømmegrupper: gode venner, bekendte og slægtninge, der igennem nu 7 år har forsynet mig med et materiale på omkring 20.000 drømme. Materialet er ikke skrevet ned, og antallet skal ikke tages som et forsøg på statistisk at bevise, at jeg har ret.

Som i indledningen til RINGBÆRERENS DAGBOG anmoder jeg høfligt læseren om ikke at ringe mig op for at få fortolket drømme. Drømme er skønnest, hvis ikke man drukner i dem.

De to første kapitler skal læses »med åbent sind«, som det hedder. Derefter giver resten sig af sig selv.

Drømmenes verden

Indgangen

At få lov til at betræde drømmenes mægtige univers kræver egentlig kun én ting: *tillid*; som en slags svar på drømmenes tillid til os. Drømmene lader os drømme med en selvfølgelighed, der svarer til luftens tilbud: vær så god at trække vejret, det koster ikke noget. Den tillid, som drømmene viser os ved at lade os drømme dem, er oven i købet så udstrakt, at drømmene egentlig slet ikke stiller noget krav til os om, at vi skal forstå dem eller fortolke dem. De virker alligevel: de afsætter et »stempel på indersiden af bevidstheden«, de støtter og vejleder og sorterer og giver os impulser til anderledes handlen. Også når vi ikke husker dem. For ikke alle har mulighed for eller tid til at udforske deres betydning. Og for nogen er det slet ikke relevant: der er ikke nødvendigvis grund til at »tage sig tid til det«.

Drømmene tager alle mulige individuelle hensyn – og en og anden kan godt blive skræmt eller forvirret – eller fyldt med en spærrende ærefrygt – idet man står i porten på tærsklen til drømmenes univers og ser ind i den mægtige have. Drømmeverdenen er så omfattende, at betegnelsen *uendelig* ikke engang synes at dække: for hvert menneske i historien og for hvert sekund i alle disse menneskers liv gennem årtusinderne er der en drøm eller drømmemulighed – mindst. De landkort, der findes over drømmeriget, er for en stor dels vedkommende opbygget af samlinger af drømme, af grupperinger af drømme, der omhandler dette eller hint problem, dette eller hint symbol – og selv drømmeordbøger med tusinder af symbolopslag rækker ikke længere end et 30 m højt fyrtårn, der hævder at kunne oplyse hele kloden.

Men det er kun set udefra, at drømmeuniverset virker uoverskueligt. Drømmene ved godt, at det ser omfattende ud for os mennesker, så derfor har de i fællesskab indgået den aftale, at de virker, uanset om vi husker dem eller forstår dem. Der findes en simpel og beskedent udseende dør ind til drømmeverdenen, og bevidstheden ved godt, at det simple tit er det sværeste at få øje på, så den stiller ingen krav. Den er nemlig vores ven, hvilket er noget af det mest sympatiske ved bevidstheden. Drømmene er ansat af bevidstheden og derfor også vore venner. Også når de er ubehagelige og rædselsfulde – for så forsøger de at råbe til os, at noget er galt, og at vi skal gå i en anden retning end den, vi er på vej i.

Det er kun sjældent, jeg hører om eller læser om dette synspunkt,

der for mig er det allerførste skridt i retning af kontakt med drømmesproget: at drømmene er vores venner. Mange mennesker kæmper med grufulde mareridt, og de ender af og til med at blive bange for deres egen bevidsthed, hvis de hele tiden bekæmper mareridtene, hele tiden søger læge for at få drømmene væk, køber tung sovemedicin osv. Og så går de glip af tilråbet, hører ikke, at drømmene forsøger at fortælle dem noget.

Men drømmene bliver ved med en engleagtig tålmodighed. Og her anvender jeg ordet engleagtig, som man kan forestille sig, det blev anvendt engang, hvor man virkelig troede på engle.

Af ordet tillid udspringer en anden kvalitet: den vi kender fra eventyrenes virkelige helte: *enfoldigheden*. En troskyldig åbenhed, der er naiv i dette begrebs ædleste betydning – altså ikke »godtroende« – men åben, uforbavset (over selv de mest bizarre begivenheder) og uden forudfattede meninger.

Det er frygtelig svært at være uden forudfattede meninger. Faktisk kan man slet ikke anstrenge sig for at være det, for selve anstrengelsen kommer til at gælde som en forudfattet mening. Men hvis man opdager, at der er noget, man kunne komme nærmere, hvis man gav sig til at lytte – gav sig til at spile ørerne rigtigt op – så opstår der et indre ønske, og dette ønske om *at høre alt, hvad der er at høre*, kan formidle vejen til drømmesproget. Lad mig illustrere med et par eksempler:

På et tidspunkt mens jeg gik i gymnasiet, fik jeg en fornemmelse af, at der var noget i musikken, jeg ikke hørte. Jeg gik tit til koncert og i operaen, men var ikke klar over, hvor meget jeg gik glip af. Indtil en dag, da jeg blev mig min egen lyttespærring bevidst: jeg lagde mærke til, at mine øjne var optagede af kostumer og af lysreflekser i horn og basuner (der afslørede manglende pudsnings), og at tanker som »oh, hvor lyder det godt« – »jamen se, der sidder jo faster Jenny« osv. hele tiden kørte igennem min bevidsthed som et mumlende bagtæppe.

Jeg satte mig for, at dette måtte ophøre. Jeg *ville* lytte.

Næste gang jeg besøgte Det kgl. Teater, jeg tror det var til en opførelse af Tannhäuser, lykkedes det mig at lytte i ca. 4 sekunder i løbet af den 3 timer lange forestilling. Og jeg var godt tilfreds. For bare disse 4 sekunder, hvor absolut intet stod imellem mig og musikken – var som en dybdekontakt med resten af operaen. Jeg oplevede det, som om musikken i disse 4 sekunder kom til mig ud af et uendeligt omfattende bevidsthedslandskab, hvor jeg fik lov at stå i porten og iagttage tonerne i samme øjeblik, de kom flyvende ind i mit ansigt.

Næste gang jeg gik til koncert, fik jeg udvidet oplevelsen til 30 sekunder, og efter nu 25 års træning kan jeg gøre det nogenlunde når jeg vil, og som jeg vil. Mit motiv var altså, at jeg *ville* høre, hvad der foregik, jeg ville ikke lade mig spise af med »halvdelen« af musikken: den klangmæssige, lyd-mæssige »yderside«.

Det at kunne lytte med en så vedvarende åbenhed, som jeg her har givet en lillebitte forsmag på – førte, da evnen blev permanent, til vækning af en af de såkaldt paranormale evner, som jeg benytter mig af, bl.a. når jeg fortolker drømme. Begrebet »klarhøring« er ikke normalt kendt. I visse tilfælde vil nogen endog forveksle det med det »at høre stemmer«, noget der sædvanligvis er indicium for, at man er moden til indlæggelse (en bekendt af mig, der led forfærdeligt under et kundaliniangreb, opsøgte i sin kvide et psykiatrisk hospital. De nægtede at indlægge hende, da de ikke kunne se, at der var noget galt. Men så fandt hun på råd: »jamen jeg hører stemmer«, sagde hun. Og fluks – blev hun indlagt.)

Klarhøring er altså noget andet. Udtrykket »at se med ørerne« dækker egentlig meget godt, hvad det drejer sig om. Faktisk er det sådan, at jeg – når jeg hører musik – »ser« farver, landskaber m.v. komme ud af højttalerne. Visse sangere, som f.eks. Dietrich Fischer-Dieskau har en så kraftig billeddannelse i stemmen, at jeg kan lave et helt filmmanuskript efter det, der altså egentlig bare er lyd rent målemæssigt.

Det er væsentligt for mig, i relation til drømmene, at fortælle lidt mere om dette klarhøring-fænomen. Der er ikke blot tale om, at jeg »forestiller mig« farver, billeder, dufte m.m. Eller: det gør jeg *også* (i visse tilfælde). Det, jeg forsøger at beskrive, er en objektivt eksisterende billedside »bag lyden«.

Danmarks Radio lavede for et par år siden ca. 3 timers interview med mig i denne forbindelse. Udsendelserne blev kaldt »lyden bag lyden«, og jeg fik forespillet en lang række klassiske musikeksempler, hvorefter jeg fortalte, hvad jeg »så med ørerne«. At »klarhøring« – altså egentlig en parallel til klarsyn – ikke er et alment kendt begreb, illustrerede aviserne fint: På trods af producer Lars Ole Bondes omhyggelige instrukser fremstod de første udsendelser i avisernes radio-programmer som »klargøring« – »klaverhøring« – og først tredje gang stod der, som ved et skæbnens mirakel »klarhøring«. Da vi senere lavede en ny serie, ændrede vi så, kloge af skade, titlen til »lyden bag lyden«.

Paranormale evner kan bruges i praksis. Altså »hverdagspraksis« – ikke bare i forbindelse med seancer og spåkoner i mystiske telte. Jeg vil gerne give et mere detaljeret eksempel på, hvordan sådan en »lydfilm« ser ud, for med denne overlapning af lyd og billede *nærmer vi os porten til drømmenes univers*.

Det danske musiktidsskrift MODSPIL bad mig engang analysere en sang af Schubert ved hjælp af klarhøring. Sideløbende med min beskrivelse ville man så trykke en normal musikhistorisk, musikteoretisk gennemgang af den samme sang. Det skete i forbindelse med et temanummer om »Musikanalyse – genvej eller omvej« (nr. 37 Nov. 1987). De to parallelle analyser af den samme sang (»Der Doppelgänger« fra »Schwanengesang«) blev senere, ved jeg, brugt i forbindelse med musikundervisningen i gymnasiet flere steder.

Den billeddannelse, jeg nu vil beskrive, hænger kun sammen med en ganske bestemt indspilning af sangen: Fischer-Dieskau (baryton) og Gerald Moore (klaver) i deres indspilning af den komplette »Schwanengesang« fra 1963 (EMI CDC 7 49081 2). Jeg giver oplysningerne så præcist her, fordi en og anden læser måske kunne tænke sig at høre sangen og så sammenligne med min beskrivelse. Men det følgende kan sagtens illustrere begrebet klarhøring (i hvert fald i nogen grad) uden musikken.

Fra MODSPIL nr. 37: »... Det, jeg beskriver nedenfor, er altså ikke mine *fantasier* på baggrund af musikken, men nærmest en »film«, der rulles op, en billedsekvens, der er 4-dimensional, dvs. billederne er samtidig symboler, de indeholder følelser efter samme opskrift som drømmesymboler. Den række af mørke huse, jeg f.eks. ser i starten, et enkelt vindue er oplyst, betyder: »livet er håbløst, det er hos de andre, det hele foregår.«

»Filmen« er så tydelig, at jeg ville kunne lave en regulær scenografi på baggrund af billederne.

[Lad mig her indskyde et kort handlingsreferat – i form af en for-danskning af det digt af Heinrich Heine, som musikken er komponeret over:

- 1) »Natten er stille, gaderne er øde,/ her i dette hus boede min elskede;/ hun har forlængst forladt byen,/ men huset står stadig, hvor det altid har stået.

- 2) Men – dér står et andet menneske og stirrer mod himlen,/ også han vrider hænderne af sorg og kval;/ jeg gyser, da jeg ser hans ansigt-/ månelysen afslører mine egne træk.
- 3) Du dobbeltgænger, du blege væsen!/ hvorfor efteraber du min kærlighedskval,/ den der har martret mig netop her/ så manges nat for længe siden?»]

1. VERS

Forspillet starter med at udsende en regulær sort farve, altså en synlig farve, der samtidig er »psykisk sort«. Ved ordene »Still ist die Nacht« bliver det klart, at det er en indre håbløshed, der får gaderne til at virke endnu mere stille, end de er.

Ud af musikken kommer et billede af en række mindre huse, hvor et enkelt vindue er oplyst. Dette er der ikke basis for i musikken, det må være Fischer-Dieskaus indre billedverden, der ubrudt formidles gennem stemmen. Dog er der en basis i Heines digt. Det føles utroligt, at Fischer-Dieskau kan fastholde billedet af husene, samtidig med at han udtrykker denne sorte klage. Ved anden linie er der blevet tændt lys i endnu et par vinduer, og ved »wohnte mein Schatz« trækkes ordet »mein« ud, det drejes hårfint, således at det virker, som om sangeren aldrig har været derinde, som om der aldrig har været tale om »hans pige«, men om en fjerntilbedelse. Vi er vidner til en dobbeltkval: hun er væk – og hun »har aldrig været der«.

Det lille efterspil efter anden linie spilles af Gerald Moore således, at der næsten er tale om en fysisk virkning i maveregionen, en »krympen sig« af uudholdelig kval.

»Sie hat schon längst ...«: ordet »långst« trækkes en anelse ud, det får en anden betydning end den tidsmæssige, der er tale om en slags »mindernes rundvisning«, som hvis man besøger en bombetomt, hvor ens barndomshjem lå for 40 år siden. At huset stadig ligger der, udtrykkes med en dyb resigneret følelse, der ikke er foragt, men ligner den: at huset ikke er i ruiner, nu da pigen er væk, er egentlig en slags fornærmelse mod hans kærlighed til hende. Som om han godt er klar over, at dette måske er at drive sorgen lidt for langt ud, breder der sig et slags smil ud under ordene »demselden Platz«: et kærligt, mindernessorgfulde smil, der i en ultrakort fremtoning lader os se et hus med vedbendranker i aftenbelysning (lygte over døren) – damer i lange smukke kjoler ankommer sammen med deres kavalere i hestetrukne vogne (vognen kommer udefra [fra højre] og kører *mod* sangeren).

Der skal være selskab – ikke festligt, men inderligt, den slags selskaber, I ved nok, hvor kunstens muser flokkes om husets værtinde, der i henseende til skønhed ikke står tilbage for nogen af muserne.

Det sorgmuntre smil gentages af Gerald Moore i den lille slut vending, der før gav mavekrampe.

2. VERS

Men pludselig: billedet spoleres: der står nogen og ser på det samme hus. Opdagelsen kommer, ledsaget af en indre chok-effekt, som om visionen hele tiden fornægter sig selv – dette her kan ikke være rigtigt. Ved sætningen »und starrt in die Höhe« bryder forurettelsen over denne formastelige indtrængen på »privat sorg-område« igennem: »det er *mig*, der står og klager – *væk*, kan han komme væk!« Nu bliver det kompliceret, for *bagved denne forurettelse*, efterhånden som den bryder frem, ligger dog en gryende genkendelse, der udtrykkes som et inderlag – et lidt højere bevidsthedslag – inde bag ved selve opdagelsen: også *han* står og vrider hænderne i smerte.

»Mir graust es (jeg gyser)«: en let satanisk følelse i baghovedet (»hæ, hæ, egentlig ved jeg godt, at det er mig, der står der, men jeg vil ikke indrømme det over for mig selv«) bliver straks sat på plads i den rigtige sammenhæng (uden den sataniske latter), idet månelysen faktisk viser, at det er sangeren selv, der står der. At melodilinen løftes en halv tone på »Gestalt«, føles som en fra Schuberts side let teatralisk effekt, som om Schubert kender det selvdestruktive element fra sin egen tankeverden. Fischer-Dieskau formår at give effekten gru, men Schubert synes at have tænkt: sådan komponerer man noget, der skal »lyde grufuldt«. Kombinationen af disse følelser har en slags fuldendt virkning: gruen bliver reel, idet selvdestruktion er en gru, man ikke bør spøge med.

Heine står i baggrunden og har en vis ironisk distance til det hele.

3. VERS

Herefter indledes en håbløs kamp med gespenstet. Men da spøgelseset jo er inden i sangeren, er kampen afgjort på forhånd: han opdager, at han ved sin repetition af gammel kval egentlig gør nar ad sig selv. Da han må opgive at fastholde sin ret til at mindes, hvordan han i gamle dage stod her og vred hænderne, breder der sig et slags forsonende smil over det hele: »nu må man heller ikke have lov til at have det ad Helvede til længere, hva' fa'en er meningen.«

Og dur-slutningen bekræfter – og afrunder denne rejse ind i selvdestruktionens spejl-univers.«

Som man vil kunne se af dette eksempel, »ser« jeg meget andet end billeder i farver her. Følelser, stemninger og figurer ligger »bag« hinanden, akkompagnerer hinanden, uden at blandes sammen. Som om der inde bag ved lyden ligger forskellige filmspor i dybere og dybere niveau. Hvis man ser gennem den ene film, opdager man den næste – og således videre, indtil man har hørt eller set den samlede mængde af informationer.

Hver gang jeg hører netop denne indspilning, toner det, jeg har beskrevet, frem. I Fischer-Dieskaus senere indspilninger er billeddannelsen en anden, og noget tilsvarende gælder for andre sangerses fortolkning af den samme sang.

En holdning til musik, som jeg har skildret den her, er *enfoldig* i sit udspring. Den bygger udelukkende på *oplevelses*-dimensionen, og lader sig ikke på nogen måde verificere. Men jeg kan bruge den, dels når jeg fortolker drømme – idet billeddannelsen i flere bag ved hinanden værende lag er fuldkommen parallel til drømmenes udtryk – dels når jeg holder foredrag om musik. Det har været en fantastisk oplevelse for mig at lade hele min musikhistoriske/tekniske viden glide i baggrunden – for at præsentere andre mennesker for »lyden bag lyden«. Pludselig træder nye perspektiver frem: de psykologiske mønstre bag Mozarts og Wagners operaer og bag hele den musikhistoriske udvikling – sætter kunsten i direkte relation til menneskets umiddelbare verden, og *årsagen* til musikhistorien bliver en anden: normalt betragtes den musikhistoriske udvikling som et resultat af sociale og kompositionstekniske ændringer, mens jeg *nu* ser musikhistorien som en udtryksmæssig vandring gennem menneskets bevidsthed. Som om musikudtrykket er en sig langsomt udfoldende blomst, der for hvert århundrede udtrykker dybere og dybere lag i mennesket.

Det enfoldige er svært at håndtere, for det »smutter«, det enfoldige forsvinder, hvis man giver sig til at intellektualisere over begrebet. Man kan ikke »fange det ind« – ja undertiden kan man slet ikke se det: Den franske komponist Messiaen fik engang i halvfjerdserne overrakt Sonningprisen i København. I den forbindelse holdt han et foredrag om sig selv på Københavns Musikkonservatorium. Han fortalte, at han så farver, når han komponerede, men tolken anvendte ordet »klangfarver« i sin oversættelse. Formodentlig uden at tænke nærmere over det.

Men man *kan* altså se farver, faktiske farver, i musik. Og jeg går naturligvis ud fra, at det var det, Messiaen mente.

Det svære er, at kunne benytte paranormale evner til noget praktisk, evt. uden at skulle forklare nøjere, hvad man gør. Jeg har altså kunnet anvende forbindelsen til »lyden bag lyden« til mine opera- og musikhistoriekurser (jeg anvender også musik på denne måde i drømmekurser, og også chakra'erne kan illustreres med musik), og det har især været en stor glæde for mig at lave musikbeskrivelser af denne art i forbindelse med Århus Symfoniorkestres koncerter. Det har stor betydning, hvad man læser i sit programhefte. Meget tit er oplysningerne om musikken af stilhistorisk karakter; der kan være strukturanalyser og biografiske noter. Men det er ikke (for tiden) »god tone« at forsøge at videregive musikkens stemning. Det er alt for »subjektivt«, som det hedder.

Men hvis man kan snige den subjektive billed- og stemningsoplevelse ind i programteksten, så flytter tilhørers lyttebevidsthed sig – fra det intellektuelle, analyserende plan – til oplevelsesplanet. Og så kan der opstå et regulært samarbejde mellem programtekstforfatter, publikum og musikere, og i et enkelt tilfælde oplevede jeg, at der opstod en næsten magisk intensitet: det var i forbindelse med en opførelse af Vaughan Williams' første symfoni »A Sea Symphony«. Den engelske dirigent Norman Del Mar skulle efter en 3-årig periode som chefsdirigent ved Århus Symfoniorkester opføre dette værk ved sin afskedskoncert (20/4-88). Der var en meget årvågen stemning i salen, publikum lyttede sig i den grad ind i værket, at der, da det sluttede, opstod en mættet stilhed, et åndehul i lyden – en pause, hvor ingen nænnede at klappe. Dirigentens hustru, Pauline, sagde til mig, at denne magi delvis var min skyld, og ifølge orkestrets informationschef Jens Rossel blev Norman Del Mar så begejstret for min tekst (som jeg havde oversat), at han klistrede den ind i sit partitur, hvor den nu har sin faste plads.

Jeg fortæller denne historie – og andre lignende historier gennem bogen – med risiko for at læseren kan komme til at opfatte mig som pralende. Men jeg har altså besluttet mig for at trods denne risiko, da jeg elsker den enfoldige glæde over, at noget lykkes.

Engang besøgte jeg nogle venner i Sverige. De vidste, at jeg havde forskellige mærkelige evner, og vi besluttede os til at gå en tur på Hallandsåsen for at betragte en gammel ruin, der efter sigende stammede

fra Gøngernes tid (Skånske krig 1675-79). Man mente, at der i huset havde boet en præst.

Alt, hvad der var tilbage, var en ca. 5x20 m rektangulær, meterhøj kampestensmur bygget af de sten, svenskerne finder overalt på markerne og som regel bygger markskel af. I hver ende var der et hul fra en dør, og huset var delt i 2 ved en skillevæg, ligeledes med dør i.

Idet jeg går ind ad den ene dør, hører jeg svage lyde: våbenraslen, kommandoråb, hestevrinsken og bægerklang. Lydene forsvinder, idet jeg går ud af den anden dør i den modsatte ende af huset.

Så går vi en tur i den omkringliggende skov, og jeg tænker ikke nærmere over fænomenet – før vi kommer tilbage, og det hele gentager sig, idet jeg atter går ind i huset. Denne gang fra den anden side. Nu er jeg bevidst om, hvad der sker. Lydene er ikke tydeligere end før, men de er der – umiskendeligt – og kun når jeg befinder mig inden for væggene: våbenraslen, kommandoråb, hestevrinsken og bægerklang (dvs. alle de lyde, der er forbundet med »skål kammerat« osv.).

Derefter fortæller jeg mine venner, at dette nok har været en kro, for det kunne lydene tyde på. I dag ville jeg nok snarere mene, at lydene stammede fra *en bestemt begivenhed* i denne kros historie – evt. afgangen før et skæbnsvangert togt. Lyde af den art bevares kun gennem mange århundreder, hvis der er en liv/død konflikt involveret. Den dybe følelse, der opstår, når nogen udtrykker, at de vil gøre noget, om så de skal dø af det – eller om så andre skal dø af det – kan skabe en opbrusen af affekt (angst, ophidselse) af en sådan styrke, at selve følelsen og dens billeder hænger fast i det omkringværende fysiske stof. Lydene og billederne findes bevaret i stenens »hukommelse« – i den del af stenene, der ligger »bagved« den målelige atom- og molekylestruktur. Den del af materien, jeg plejer at kalde det fysiske stofs »astrale genpart«.

Denne »astrale genpart« har stor betydning for forståelsen af en del af drømmematerialets oprindelse. Vores krop har en sådan »astral« hukommelse, og specielt de drømme, der ikke er særlig klare – dem, der kører i dage, ja måneder, uden at vi synes, de er særlig tydelige eller interessante – kommer fra ophobninger i den astrale genpart. Ophobningerne, der er billeder med relation til bevægelser, vi har gjort, til måder, vi har behandlet vores krop på, løsnes og forsvinder – og nye kommer til. Hvis vi ligger på en særlig klemmt eller anstrengt måde f.eks., »masseres« billeder ud af vores fysiske krop, og idet disse billeder passerer gennem bevidstheden (for det skal de for at komme ud –

det er ikke som snavs, der går af af sig selv i regnvejr) – kan de blive til drømme. Sker denne løsningen af opbevaret materiale om dagen, passerer det ud gennem bevidstheden i form af tanker, stemninger eller erindringer, der pludselig kommer »ud af den blå luft«: man er midt i en samtale måske, og pludselig kommer man i tanker om noget, man ikke engang anede, at man kunne huske.

Egentlig er vores bevidsthed hele tiden aktiv på det, vi kunne kalde »drømmeplanet«. Det betyder naturligvis ikke (behøver jeg at sige det?), at vi »går og drømmer«. Det, jeg her taler om, har intet med »dagdrømme« at gøre overhovedet, og jeg refererer heller ikke til den slags stakkels mennesker, der »halvsover, når de er vågne og er halv-vågne, når de sover«. Men – mens vi vasker op, er til møde, går tur, er i inspireret samtale, går i bad osv. osv. er der hele tiden en del af os, der kæder alle mulige indtryk sammen. Måske er der en gul knap på en dør i det lånte badeværelse, måske havde en af damerne til mødet før et tørklæde på af samme type, som vores børnehavelærerinde havde på for 40 år siden, måske ved noget af os godt, at denne herre ikke siger, hvad han tænker, og når vi nu har stukket Jens Viggo den løgn at sige, at mødet trækker længere ud end ventet – så ved noget i os godt, hvad der *egentlig* foregår. Og her tænker jeg ikke bare på »dårlig samvittighed«, men på en totalsammenkædning af alle de informationer, vi bombarderes med dagen og livet igennem (min mormor havde en gul knap på en låge i køkkenet).

Den astrale genpart er en væsentlig »opsamler« af den slags indtryk. Den har forskellige lag, forskellige dybder – den virker egentlig som en grammofonplade, der kan ridses spor i med større eller mindre tryk. Det dybe – eller ofte gentagne – tryk sætter sig dybe spor, som det kan tage tid at rydde op i eller at få set ordentligt igennem. Andre begivenheder giver kun svage spor.

Den astrale genparts evne til at »huske« er begrænset til det, vi kunne kalde instinktplanet. Den opfatter begivenheder automatisk – uden at sortere dem med hensyn til godt og skadeligt. Hvis nogen taler ned-sættende til os, kan den nedladende atmosfære gå uhindret ind i den astrale genpart (som altså er en del af den fysiske krop) og slå følge med andre gamle ydmygelser. Men hævet over det fysiske legeme og den astrale genparts automatiske indtryksopsamling har vi så det, vi kunne kalde den egentlige bevidsthed – det i os, der er i stand til at sortere og skelne mellem, hvad der skyldes gamle sår, og hvad der sker lige nu, hvor den herre står og hælder vand ud af ørerne.

For overskuelighedens skyld kan man sige, at vi til daglig opfatter tilværelsen på tre niveauer: det dagsbevidste (hvor er nu min busbillet?) det instinktive (jeg føler angst, fordi jeg ikke kan finde min busbillet) og det »overskuende« – der sætter alt det, der foregår, i relation til hinanden (egentlig har jeg hele tiden vidst, at jeg skulle være blevet hjemme). Af og til har vi store vanskeligheder med overhovedet at kontakte det overskuende lag, men *det er der*.

Når vi sover, sættes dagsbevidstheden »ud af funktion«, og så er der de to andre tilbage. Det overblik, som den højere, den overskuende bevidsthed har over det, der foregår i den astrale genpart – kan nu (uforstyrret af dagsbevidstheden) sortere ud i alt det opfattelsesmateriale, der er blevet taget ind. Som jeg fortalte før, løsnes der hele tiden billeder fra legemets astrale genpart (billeder, hvis natur jeg har forsøgt at skildre gennem klarhøringseksemplerne og besøget i Sverige). Dette sker også, når vi er vågne. Men når vi sover, får vi en mulighed for at »lytte til« den sorterings og bedømmelsesproces, som overbevidstheden hele tiden har kørende. En funktion, der egentlig også »kører«, mens vi er vågne.

Altså:

Under hele livsprocessen – både når vi er vågne og når vi sover – optager vi indtryk på 3 forskellige planer. (Når vi sover, modtager dagsbevidstheden også indtryk, forstået sådan, at dens »indtryk« nu er, at den sover. Den er egentlig ikke koblet fra, men snarere »skruet ned« – den »ved, at den hviler«). De tre planer har hele tiden lynhurtige informationsudvekslinger kørende, og dagsbevidstheden er oftest den, der har sværest ved at følge med. Vi kan f.eks. i visse tilfælde instinktivt fatte noget, længe før dagsbevidstheden har forstået, hvordan: vi træder et skridt tilbage for den faldende mursten og bliver derefter chokerede over, at vi reagerede så hurtigt, idet angsten for, hvad der kunne være sket, hvis vi først skulle have *besluttet os for* at træde et skridt tilbage – kan gøre os bange: »sæt nu det sker igen?« Overblikket er også her hurtigere end dagsbevidstheden. Det kan for det første have været overblikket, der som det første fik øje på stenen, hvorefter det øjeblikkeligt informerede instinkterne – og samtidig har overblikket forbindelsesnettet klar til alle lignende situationer i fortiden.

Når dagsbevidstheden så er skruet ned under søvnen, bliver alt det, der foregår på de to andre planer, synligt for dagsbevidstheden, der nu på en måde vender blikket *indad*. Den kan nu *iagttage* det sorteringsarbejde, overbevidstheden er i gang med og hele tiden har været i gang med – også da vi var vågne. En masse af de informationer, der

er blevet opfattet af den astrale genpart, passerer ud gennem drømmene uden at blive stemplet som særligt vigtige af overbevidstheden. Det ligner den måde, hvorpå man kan »skimme« siderne i en bog for at finde de steder, der bør sættes streg under.

Og hvis der »bør sættes streg under«, tilsætter overbevidstheden et klart lys og evt. en uddybende kommentar. På den måde bliver strømmen af drømme til noget, der ligner bølger: Alle drømme *kan* fortolkes, men det er ikke altid umagen værd at gøre det – de drømme, der som samlingspunkter eller knudepunkter egentlig resumerer, hvad der foregår, vil stå klarere end de andre. Evt. kan en sådan drøm vække én, og det gør den, fordi den gerne vil have sit budskab overført direkte til dagsbevidstheden (hvad enten dagsbevidstheden kan fortolke drømmen eller ej). De drømme»bølger«, jeg her taler om, har intet med søvnens dybder at gøre. En drømmebølge kan have en afstand fra bølgedal til bølgetop på flere år. Det sker, hvis man lever en forholdsvis uforanderlig tilværelse, hvis bevidstheden ikke i dybden reagerer på livsforhold, som den finder generelt acceptable – eller som den ikke har kapacitet til at reagere på. Omvendt vil der være kortere afstand mellem bølgetoppene, når ens tilværelse bevæger sig igennem kriser, forandringer, konfrontationer eller selvransagelser.

Hvad jeg har fortalt her, fører egentlig til en noget aparte påstand: *vi drømmer hele tiden, blot registrerer vi det som regel kun, når vi sover*. Drømmebevidstheden er et slags indre bagtæppe, der lægger mærke til det hele. Drømmene *ved, hvad der foregår*, og kan tydeligere give deres viden fra sig, når dagsbevidstheden er skruet ned.

Drømmene anvender *et symbolsprog* for at vise os, hvad der foregår i os og omkring os. Dette symbolsprog kan man nærme sig fra forskellige vinkler: enten kan man forsøge at lave en liste over samtlige symboler, der kan tænkes at forekomme i drømme – samt samtlige nuancer i anvendelsen af de enkelte symboler – eller man kan flytte sin oplevelsesbevidsthed ind over grænsen til drømmenes verden og derigennem opdage visse fællestræk, en grundliggende »grammatik« så at sige i sproget. Mit formål med denne bog er at videregive de oplevelser, jeg har tilegnet mig vedrørende drømmesprogets *grundidé*. Jeg vil naturligvis anvende en del drømmeeksempler, men disse er skåret til og udvalgt – udelukkende med det formål at stimulere læserens fornemmelse af, hvordan man nærmer sig drømmesproget, hvad det er for principper, der gør sig gældende der.

Ideen med drømmeordbøger er besnærende. Det ville være rart (også i livet) med en slags facitliste – bortset fra, at livet netop er, hvad det er, fordi facitlisten mangler. Så hvis man forsøger at opbygge en facitliste, så modarbejder man egentlig det centrale ved tilværelsen: den lader sig ikke beregne. Og tilsvarende med drømmesproget: man kan ikke lave en bog à la dem, vi anvendte i skolen, når vi skulle »bestemme planter«, som det kaldtes: man starter med at finde ud af, om planten er enkønnet eller flerkønnet, slår op et nyt sted for at beskæftige sig med antallet af kronblade, støvdragere osv. – og finder i den sidste ende frem til plantens navn.

Hvis vi forestiller os, at vi har drømt om en lille rød bil, så skulle vi altså starte med f.eks. at udfylde følgende spørgeskema: Kører du i den? styrer du den? sidder du på bagsædet, mens mor kører? mens far kører? mens tante Anna kører? er du ved at male bilen? bliver du kørt over af den? er du ved at sælge den? er den løbet tør for benzin? kan den pludselig flyve? har den netop ædt din gyngehest? osv. osv. Og derefter skulle hvert enkelt af disse opslag føre til en ny række af tilsvarende spørgsmål, hvorefter der skulle være en kombinationsnøgle, der kunne kæde alle tænkelige symboler sammen: vaniljeis og faster Anna, den kinesiske mur og faster Anna, brønden i baghaven i Sønder Bøvelse og faster Anna osv. osv.

Det er naturligvis uoverkommeligt, ja egentlig »drømmefjendsk« at forsøge at tyde drømme gennem anvendelsen af et antal færdiglavede regnestykker. Men man kan gennem eksempler forsøge at illustrere *metoden*. Og specielt kan man forsøge at beskrive, hvordan man i hvert fald *ikke* skal gøre. Disse to elementer i kombination kan så gradvis afdække drømmeuniversets *natur* og skubbe en hen imod indgangen til landet. Har man først en fod indenfor, vil man i fremtiden lettere kunne bedømme, hvornår man er »på hjemmebane« i sin holdning til drømme. For formår man at holde sig i ro, mens man lytter, mens man *føler* stemningen og det karakteristiske ved drømmelandets symbolunivers – *så fortolker drømmene sig selv*. Man skal lytte – og vente. Og så lytte igen.

Alt, hvad der handler om »facitlister« inden for drømmetydningen, har tendens til at føre tyderen på vildspor. For i lighed med eventyrets Klods Hans er det ham, der får prinsessen og ikke de to overordentligt velforberedte brødre.

Hvis man f.eks. i et drømmelaboratorium forsøger at fremkalde drømme ved at indgive et menneske smerter i foden, så ligger der –

alene i påbegyndelsen af eksperimentet – en idé om, at drømme kan tænkes at have deres udspring i ydre påvirkninger. Og så har man allerede lukket enfoldigheden ude, for man vil i sin søgen efter et muligt resultat af påvirkningen vanskeligt være i stand til at forstå, at det er *bevidstheden*, der opfatter ydre påvirkninger og ikke foden. Fordi man måske får et resultat, der »ligner et resultat«.

Et eksempel:

I Julia og Derek Parkers bog om drømme (Politiken 1986) kan man læse om et laboratorieforsøg, hvor de sovende forsøges påvirket gennem ord, lyde etc.: »En ung mand hørte navnet på sin tidligere veninde, Jenny; men i drømme blev det forvrænget, således at han drømte, at han åbnede et pengeskab med en *jemmy* (et brækjern). Han bemærkede endvidere, at brækjernet var den eneste farvede genstand i netop den drøm – det havde »en rødlig farve«. Pigen Jenny var rødhåret.«

Det resultat, forskerne her når frem til, handler altså om, at drømmene *forvrænger*. Hvis vi omvendt, som jeg gør det, går ud fra, at det gør drømmene aldeles ikke, for enfoldig som jeg er, går jeg ud fra, at min egen bevidsthed er god nok og til at regne med, når det virkelig gælder – så handler drømmen om, at den pågældende enten nu – eller i forbindelse med den tidligere veninde Jenny – *er ved at bemægtige sig værdier, der ikke rettelig tilkommer ham*.

Og det er dét, drømmen handler om. Hvis drømmeren associerer til Jenny på grund af den røde farve, så kan man lade denne association stå som retningspil for, at det faktisk *er* Jenny, drømmen handler om. (Og selvom dagsbevidstheden sover, er den udmærket i stand til at høre, hvad der bliver sagt, og til at danne sig sine egne tanker på baggrund af det sagte.) Farven gør ihvertfald brækjernet (drømmens grundidé) *tydeligere* (helt bogstaveligt).

Det vanskelige ligger i, at det »enfoldige« ligger meget, meget tæt op af *det selvindlysende*. At drømmen handler om at bemægtige sig værdier, der ikke rettelig tilkommer én, er selvindlysende, når først man får øje på det. På samme måde som det er selvindlysende, at en kost er noget, man fejer gulvet med. Alt for ofte anvender man mængder af laboratorieforsøg på at verificere noget, der er selvindlysende. Og glemmer, at hver »verificeringsproces« så svækker bevidsthedens evne til fortsat at opfatte det selvindlysende, idet man jo netop ikke ville verificere videre, hvis man fik øje på det selvindlysende.

F.eks. så jeg engang en TV-udsendelse om et forsøg med chimpan-

ser. I et videnskabeligt anerkendt laboratorium holdt man en chimpanse og hendes unge adskilt af en glasvæg. For at se, hvordan ungen reagerede – i et forsøg på at studere adfærdsnormer og moder-barn følelser. Og man lavede flere forsøg af samme art. Se – dette er ikke videnskab, det er *dyrplageri*, og *voldtægt af bevidstheden*. For det selvindlysende søges verificeret gennem forsøg, der håner bevidsthedens evne til at opfatte det selvindlysende.

Som Bohr sagde til Einstein i anden anledning: man påvirker det, man forsker, alene ved at forske i det.

Hvis man f.eks. vedbliver med at forske i søvnens dybder for med større og større sikkerhed at kunne fastslå, at man drømmer, når øjnene foretager hurtige bevægelser (REM, rapid eye movements), så fastslår man for hvert forsøg, at drømme er noget fysisk måleligt. Og får meget svært ved at se, at det hænger sammen på en anden måde: vi drømmer hele tiden, men drømmene overføres som regel kun direkte til bevidstheden, mens vi sover (også når der ikke er hurtige øjenbevægelser).

At slippe sikkerhedsnettet og iagttage drømmene i deres egen enfoldige sprogverden, er meget vanskeligt. For drømmene kan være lige så direkte som ham i eventyret, der ikke kunne lyve, og det direkte kan virke fornærmende i sin ærlighed:

I sin udforskning af drømmenes oprindelse sammenlignede Freud drømmenes detaljer med begivenheder fra den drømmendes nære og fjernere fortid. Når man læser ham, sniger ordet »bare« sig ind: altså – hvis man drømmer om et latinsk ord på en plante, så er det »bare« fordi man har set en bog med den titel i et vindue for 5 år siden. Og i øvrigt har glemt begivenheden. Efter samme opskrift går Freud sine egne og sine klienters drømme efter i sømmene for at se, hvor billederne stammer fra.

(Freud: *Drømmetydningen*): »Jeg så i en drøm en person, om hvem jeg i drømmen vidste, at han var læge i min fødeby. Hans ansigt var ikke tydeligt; det blandede sig med forestillingen om min gymnasielærer, som jeg stadig træffer af og til. Hvilken relation, der knyttede de to personer sammen, kunne jeg i vågen tilstand ikke finde ud af. Men da jeg spurgte min mor om lægen fra disse mine første barndomsår, fik jeg at vide, at han var enøjet, og dette gælder også den gymnasielærer, hvis person havde dækket lægens person i drømmen.«

Freud anvender drømmen dels som eksempel på det glemte/i drømmen erindrede materiale, dels som et eksempel på, at drømme kan blande ting og figurer sammen, fordi de har en eller anden relation til hinanden. Det empiriske ræsonnement er altså: drømme kan blande ting og egenskaber sammen – de to personer lapper over hinanden, fordi de begge er enøjede.

Hvis vi derimod anvender den enfoldige tydning, à la ham, der ikke kunne lyve, så er drømmen egentlig ret direkte; og med fare for at fornærme Freud ganske overordentligt vover jeg at mene:

Hvis Freud blander det at være læge (lægen) sammen med det at undervise andre (gymnasielæreren), så ser han verden i et mangelfuldt perspektiv. (Det ville ikke være noget problem at give personen 2 øjne, hvis det var det, drømmen ville. At ansigtet er utydeligt i drømmen, og at Freud må have forklaringen fra sin mor, antyder, at han end ikke på sit drømmebevidsthedsplan er klar over »det enøjede element«.)

Hvis det, jeg her siger, er den rigtige tydning, kan man godt blive lidt nervøs for den del af den psykologiske forskning, der bygger videre på Freuds opfattelse af bevidstheden.

Det hele starter med, at der iværksættes en søgeproces: hvor stammer dette billede fra, hvor det ansigtstræk? Og søgeprocessen, der altså kommer til at omfatte dette »bare« (det er »bare« fordi de begge havde eet øje), opererer så snildt uden om det selvindlysende: *ja selvfølgelig* består drømmene af elementer, som bevidstheden har hentet et eller andet sted fra. Det er da klart. En bevidsthed kan ikke give et billede fra sig, som ikke er blevet puttet ind, som aldrig har været der. Selv helt nye »selvskabte billeder« er afhængige af den bevidsthed, der skaber dem og dermed af denne bevidstheds erfaringer.

Hvis ikke man ser dette, opstår teorierne om »dagsrester«, altså om, at drømmene anvender tilsyneladende ligegyldigt materiale, som man egentlig starter med at luge ud af drømmen, før man begynder at tolke den. I stedet for at man ser, at bevidstheden drømmer om det, *der optager bevidstheden*. Og at valget mellem de millioner af symboler, drømmene kan anvende, foretages af bevidstheden, fordi den netop skal bruge *disse* billeder. For at fortælle en historie.

F.eks. er det en yndet idé at tænke, at man drømmer, at man står på ski i Norge, fordi man netop er på skiferie i Norge. Men man kan også drømme om en hund, der går rundt på Månen, mens man er på skiferie. Og man kan drømme om skiferie alle andre steder på kloden, uanset hvad man laver.

Som jeg senere vil illustrere tydeligere, er processen egentlig omvendt: det er drømmebevidsthedens trang til at beskæftige sig med det, ski og sne står for (noget med at køre i allerede eksisterende spor gennem »frossent vand« – egentlig stivnede følelser) og evt. blive dygtig til at bevæge sig i og forstå dette element – der inspirerer en til at tage på skitur. Man drømmer altså ikke om ski, fordi man er på skitur – men omvendt: man tager på skitur, fordi drømmebevidstheden har lyst til at beskæftige sig med sne og ski. Og *så* drømmer man.

Denne holdning til drømmens samspil med vores dagligdag kan man kun nå frem til, hvis man har absolut tillid til bevidstheden. Enhver idé om, at drømmene forvrænger og forvansker og klipper hæle og tæer – fører til det modsatte resultat. Enfoldigheden medfører tillid til drømmene. Og tillid har den vidunderlige evne, at den tiltrækker tillid. Sådan at 1 + 1 hele tiden giver mere end 2. Bevidstheden elsker, at man har tillid til den. Som jeg vil forsøge at illustrere i næste kapitel, kan bevidstheden, hvis man lytter til den, føre en derhen, hvor den i fuldt mål afslører, hvor grundfæstet den egentlig er: Hvis man følger den, hvorhen den end fører én (den afslører selv, hvis den er ude af balance, bare man lytter til den) – så ender den med at vise én, at den er *så* tillidsvækkende, at den er *udødelig*. Det kan man da kalde tillid.

Tillid til drømmene medfører, at de fortolker sig selv. Mistillid til drømmene medfører, at man kommer til at tro, at det kun er drømmetyderen, der kan forstå drømmene, fordi han/hun sidder inde med en ubegribeligt omfattende statistisk viden. Bevidstheden spejler mistilliden ved, at man bliver angst for sin egen bevidsthed; og den del af den, der endnu kan tale, begynder at stille krav om, at man *kun* må anvende den del af den, der kan efterkontrolleres maskinelt, dvs. statistisk og rent intellektuelt. Og så lukker det hele sig.

Men bevidstheden giver ikke op. For man *kan* have tillid til den. Også når man ikke tror det og bekæmper den med alle midler, fordi man synes, den er åndssvag. Hvordan den reagerer, og hvilke kræfter, vi er op imod, hvis vi forsøger at bestemme bevidsthedens baner og fortrænge dele af den – illustreres egentlig glimrende af Walt Disney (af og til tyr jeg til Anders And, når jeg skal illustrere noget virkeligt dybsindigt):

Anders And skal lukke en skuffe i et chatol: idet han lukker skuffen, springer en anden skuffe op. Han lukker denne, men nu springer den første skuffe op igen. Han lukker begge samtidig med begge hænder,

men så springer en tredje skuffe op. Den lukker han med den ene fod (eller hvad sådan noget hedder inden for ande-zoologien), men så springer en fjerde skuffe op. Han får nu et meget fiffigt udtryk i ansigtet og lukker alle fire skuffer samtidig med hænder og fødder og en femte med næbbet, og resultatet er så, at chatollets samtlige skuffer »eksploderer« med et brag – ud over hele værelset.

Man kan se det for sig. Sådan fungerer bevidstheden. Den kommer altid igen, og denne gang et nyt sted.

Hvor enkelt det hele er, hvis man er enfoldig nok, dvs. hvis man er på bølgelængde med drømmene – illustreres f.eks. af følgende lille historie fra den russiske komponist Sjostakovitjs erindringer (*Vidnesbyrd* – fortalt til Solomon Volkov):

Der skal laves en national hymne, og flere komponister har givet deres bidrag. Khatjaturian og Sjostakovitj har lavet en i fællesskab, og Stalin vælger denne – forudsat der ændres i omkvædet. »Han spurgte, hvor lang tid vi ville behøve, og jeg sagde fem timer. Faktisk kunne vi have gjort det på fem minutter, men det forekom mig det ville gøre et useriøst indtryk, hvis jeg sagde vi kunne klare det på stedet.«

Oversat til drømmenes univers: »hvor mange drømme skal man have fortolket for at forstå, hvad drømme går ud på – 30.000 – 50.000?«

Svar: to eller tre.

I Umberto Ecos roman *Foucaults Pendul* er der en passage, hvor det er livsvigtigt for hovedpersonen at trænge ind i nogle computer-arkiver. Computerens ejer er i nød, og bliver tilsyneladende overmandet, før han får sagt i telefonen, hvad kodeordet er.

Hovedpersonen skal nu gætte et vilkårligt ord, der kan have op til 6 bogstaver. Han prøver alle mulige mystiske formler, kabbalistiske magiske talformularer og symbolgæder. Han vandrer op og ned ad gulvet og forsøger på et tidspunkt de 720 muligheder der er for bogstavkombinationer af det hebraiske ord for Gud: IAHVEH. Hver gang spørger computeren »har du kodeordet«, og hovedpersonen er ved at gå ud af sit gode skind.

Han prøver igen og igen, og da computeren for 117de gang stiller sit tåbelige spørgsmål »har du kodeordet?« banker han i raseri ordet »NEJ« ned i tasterne.

Dette var kodeordet. Og så åbner det hele sig.

Livet bag livet

Det med at lytte, har stor betydning. Ikke alene forstået sådan, at man bør lytte til drømmene – men man bør også lytte til den fortællendes stemmeføring. Der siges meget »mellem linierne«, når en drømmende beretter om sin drøm. Hvis man får refereret drømme på anden hånd, eller hvis man læser drømme uden at kende afsenderen, så er allerede mange informationer barberet væk. I visse tilfælde undlader man at fortælle særlige afsnit af drømmene, enten fordi man ikke finder dem væsentlige, eller også fordi det netop er der, det »pinlige« ligger.

Men tilsyneladende uvæsentlige træk er tit væsentlige – det er i hvert fald min erfaring fra mine drømmegrupper. Hvis *drømmene* selv finder noget »uvæsentligt« (dvs. det handler om noget, der er underforstået, eller som måske bliver sagt på en anden og tydeligere måde andetsteds i drømmen) – så glemmer man simpelthen passagen.

Men som udgangspunkt bør der ikke være noget, man ikke vil lytte til. Hvilket minder mig om noget, jeg oplevede, da jeg studerede på Det kgl. Danske Musikkonservatorium:

Jeg stod nede i kælderens på H.C. Andersens Boulevard og skulle øve mig på klarinet. Ude på boulevarden larmede de forbistrede lastvognstog hele tiden frem og tilbage. Og busser og motorcykler og cykelklokker i en uendelighed. Jeg var ved at blive skør.

Indtil jeg fandt på at *lytte til lastbilerne* (og den øvrige trafik naturligvis). Den anstrengelse, jeg havde anvendt på at mase trafiklydene ud af øveværelset, nedsatte min lyttebevidsthed som helhed, men da jeg så nærmest totalt skiftede taktik og ønskede lastbilerne velkommen i mit univers, så generede de mig ikke længere. De larmede, men de var derude på vejen, og jeg var herinde i øvelokalet. Og vi kom ikke hinanden ved, udover at vi befandt os på den samme klode, og det var da også helt i orden. No hard feelings. Jeg *hørte* støjen – og så »forsvandt den«.

Dette: at høre efter, hvad der er at høre – *også al støjen* – er et af de vigtige »trick« i forbindelse med drømme. Af og til er det nærmest det generende, der er væsentligt, eller i hvert fald skal det konfronteres, før man kan gå videre:

En pige i min drømmegruppe fortalte en overgang sine drømme på en sådan måde, at jeg hele tiden måtte gribe fat i mig selv for at komme til at høre ordentligt efter. Jeg havde ikke besvær med de andre i gruppen, så min hørelse fejlede ikke noget. Hendes drømme var

ikke specielt kedelige eller »alt for nemme«, men alle tilstedeværende havde en tendens til at undertrykke en gaben, når hun talte. Jeg spærrede nu ørerne op så meget, jeg overhovedet kunne, og kunne så med klarhøring konstatere, at hun – samtidig med drømmen – udsendte et slags støjsignal: en evindeligt kværnende repetition af følgende stemning: »*Mine* drømme er der *i hvert fald ikke noget ved*. Alle de andres drømme er interessante, men det, *jeg* fortæller, er der ikke noget ved« (og så forfra og forfra og om igen). Denne ledsagestrøm til de faktiske ord bredte nærmest en røgtåge ud over lokalet, og afsløringen af denne selvbegrænsning (der lå på et meget ubevidst niveau – det tog pigen nogle minutter at genkende sine dybere tankestrømme) kastede et lys over drømmerens forhold til sin egen bevidsthed og dermed til drømmene som sådan.

Faktisk er der ingen grænser for, hvad man kan få at høre, hvis man hører ordentligt efter. Men klarhøring starter med, at man (med hånden på hjertet) indstiller sig på, at der *ikke må findes noget, man ikke vil høre*. Evnen til klarsyn, som vi lidt efter lidt kommer ind på, starter med det samme princip: klarsyn starter med, at man tør se sig selv i øjnene – starter med, at man beslutter sig til, at der *ikke må findes noget, man ikke vil se*.

Og det er ikke så nemt, som det lyder, for vi har allesammen den første censurinstans lige på spring: »nej *det* kan ikke passe, sådan noget findes jo ikke, det må være min fantasi.«

Af og til har man kun lytteevnen som bedømmelsesredskab: To mennesker i min drømmegruppe fortalte begge en meget simpel drøm:

drøm: jeg var sammen med en masse mennesker.

Den ene havde »bare drømt« – den anden havde haft en ud-af-krop oplevelse, hvor han havde »ladet op« i samvær med virkelige, nærmest evige – venner. At konstatere forskellen lader sig kun gøre ved hjælp af paranormale sanser. Drømmenes ordlyd er ens.

Det er naturligtvis ikke altid livsnødvendigt, at man er i stand til at konstatere den slags ud-af-krop sammenhænge. For selve følelsen af at have drømt noget energiopladende, bliver hængende under alle omstændigheder. Men i dette tilfælde var det af betydning for mig – det supplerede et perspektiv, jeg i forvejen så i den pågældendes drømme – og det havde betydning for drømmeren, der netop selv

havde følt, at det drejede sig om en ud-af-krop oplevelse og ikke om en drøm.

I en anden situation fortæller en pige mig med megen bevægelse i stemmen, at hun har drømt om sin far, der var død få dage forinden. Faderen kom ned ad en trappe, og det var, som om han ville fortælle hende, at han stadig levede. Hun vågner og bliver *vred* på sin far, fordi det at vågne virker som en frygtelig skuffelse. I drømmen var hun ikke i tvivl om, at faderen forsøgte at fortælle hende, at han stadig levede, men nu føler hun sig snydt – både af sin far og af drømmen. Idet jeg husker tidligere tilværelser og ved, at det ikke så sjældent hænder, at nyligt afdøde forsøger at bringe trøst til de efterladte, ligger en tolkning af denne drøm lige for: i sjældne tilfælde kan der være tale om et *faktisk* møde, idet den bortgangne reelt kommer til stede. Ofte er der tale om en telepatisk, men dermed ikke mindre ægte kontakt. Selv havde jeg en meget smuk oplevelse et par dage efter min fars død i foråret 1987:

Jeg sad op i sengen, var lysvågen og mærkede, hvordan en følelsesbølge – et savn af næsten sugende karakter – vældede ind over mig. Jeg sagde så ud i rummet (ikke højt, men i min tanke): »Far – du ved jo, jeg har denne klarhøring-evne. Hvis der er noget, du vil fortælle mig, eller noget, jeg skal fortælle mor og Steffen (min bror), så vil jeg prøve alt, hvad jeg kan, at høre, hvad du siger!« Derefter fyldtes rummet (både indenfor og udenfor soveværelset) med den mest fantastiske musik. Der var tusinder af stemmer og instrumenter, musik af en art, jeg aldrig havde hørt før. Som om man satte samtlige symfoniorkestre i hele verden til at spille og synge samtidig. Alle spillede hver sin stemme, men det var harmonisk – lydene skar ikke mod hinanden i deres tusindstemmige mangfoldighed. Og der var farver på, et væld af blomster, som var i musikken, som akkompagnerede musikken. Samtidig mærkede jeg en telepatisk forbindelse med far: han var ikke alene, der var nogen, han fulgtes med – en hjælper eller engel, og jeg forstod, at han forsøgte at sige, at han ikke var gået bort i utide (hans død var meget pludselig), at alt var godt, og at han elskede os. Og han vidste også dybt i sit hjerte, at vi elskede ham.

Denne oplevelse, hvor jeg altså var lysvågen, varede formodentlig omkring 20 sekunder – hvilket er længe for den slags oplevelser. Det føltes, som om der var gået meget længere tid, en evighed nærmest.

Hvad stiller man nu som drømmetyder og filosof op med den slags oplevelser? Den moderne psykologi er tilsyneladende ikke i tvivl: der er tale om ønskeopfyldeshallucinationer. Hvis man imidlertid læser Jung, vil man se, at han er *lige ved* at se sammenhængene. Ole Vedfelt skriver i sin *Drømmenes Dimensioner* (Gyldendal 1989):

»Allerede Jung havde understreget, at den ubevidste psyke synes at interessere sig meget lidt for kroppens død. Den reagerede snarere, som om det psykiske liv og individuationsprocessen [dét at udvikle sig henimod sit sande jeg] skulle fortsætte efter døden og som om den forberedte jeg'et på dybtgående forvandlingsprocesser.«

Men – hvis man nu er absolut modstander af tanken om livets fortsatte eksistens efter døden, så vil det være nærliggende – i stedet – at frembringe en teori om, at drømme, der involverer livet efter døden – handler om »ønskeopfyldelse«.

Denne tankegang er ikke så lidt udbredt, og den anvendes som kritik af Jung. Den giver jo også tilsyneladende en fornuftig forklaring på disse drømme – medmindre livet altså *rent faktisk* fortsætter efter døden. For så er en sådan holdning *virkelig* »stene for brød«.

Det er vigtigt at holde fast i, hvor essentiel denne problemstilling er: For – lad os sige – halvdelen af Jordens befolkning (for nu at være lidt flotte) er livet efter døden en fuldstændig selvfølge. For den anden halvdel er der så den mulige konflikt, at den ikke vil tro på livet efter døden – fordi man ikke med videnskabelige metoder kan bevise livets fortsatte eksistens efter døden. Eller lignende.

Det, det må handle om for enhver, der forsker bare nogenlunde seriøst i menneskets psyke, må være *at finde ud af, hvad der foregår rent faktisk*. Dvs. *hvis* livet fortsætter efter døden, så skal kolossalt mange ting revideres. Hvis livet *ikke* fortsætter efter døden, så skal kolossalt mange ting revideres. Som man vil forstå, er jeg i øjeblikket ved at forsøge at antyde, *hvor meget* der skal laves om på, hvis mennesket har et åndeligt legeme, der anvender det fysiske legeme som et redskab. Og at jeg kan se dette åndelige legeme og huske tidligere tilværelser og forklare om dette meget nøjagtigt og i timevis – er så noget den anden synsvinkel skal forsøge at forklare på en videnskabelig etisk forsvarlig måde.

Ønskeopfyldelse??? – det er der jo i hvert fald ikke tale om i nogen af de to tilfælde, jeg her har nævnt. For pigens vedkommende følte hun sig jo frygtelig snydt, da hun vågnede og opdagede, at hun havde drømt. En ønskeopfyldelse må vel rent logisk handle om opfyldelsen af et ønske – eller er jeg nu for spidsfindig? Pigen troede på dette tidspunkt overhovedet ikke på livet efter døden, og det var derfor hun

følte sig snydt, da hun vågnede: »sikke noget sludder, hvorfor drømmer jeg sådan noget vidunderligt noget, når nu livet efter døden er ren overtro?«

Men skuffelsen antyder jo, at ønsket ligger der – på et dybere, ikke erkendt plan. Uden ønske ingen skuffelse – idet det viser sig, at ønsket ikke bliver opfyldt.

»Ikke bliver opfyldt?« – ja det er jo det, der sker, hvis der er tale om en *drøm*. Skuffelsen viser, at pigen ønskede, at faderen *virkeligt* var der – hun ønskede ikke bare »at drømme, at han var der«. Hvis han var der, er der ikke tale om »ønskeopfyldelse«, men om virkelighed. Hvis han *ikke* var der (heller ikke telepatisk), så er der i hvert fald ikke tale om ønskeopfyldelse af noget som helst, men snarere om noget, der kan fremkalde *angst for bevidstheden*. Man bliver snydt af bevidstheden: den – og drømmene – er ikke længere »vores ven«.

I mit tilfælde (oplevelse af kontakt med min far) vil jeg personlig meget be' mig frabedt at have den slags oplevelser, hvis det bare er materialiseret ønsketænkning. Så kan min drømmebevidsthed godt pakke sammen og gå ad Helvede til, jeg vil overhovedet ikke have noget med den at gøre – tænk et bluffnummer, det er groft i en næsten torturmæssig størrelsesorden: at lave noget, der er *så* virkeligt, for derefter at rive tæppet væk under mig og sige »ha ha, det er bare noget, vi leger.«

Ønskeopfyldelse er der for mit vedkommende kun tale om, hvis oplevelsen er virkelig, er ægte, hvis dette virkelig foregår: min far er på vej væk fra Jorden under ledsagelse af en hjælper, en skytsånd. Jeg kan ikke anvende, ikke bruge og vil ikke acceptere nogen som helst anden forklaring, hvis der skal være tale om ønskeopfyldelse.

Og så bekræfter ideen om ønskeopfyldelse egentlig det, som ordet oprindelig var tænkt som et argument imod: at der »blot« er tale om ønskeopfyldelse.

Igen: det enfoldige giver den største enkelhed. Hvis vi antager, at livet fortsætter efter døden, så er fortolkningen af disse to episoder meget simple. Det bliver først kompliceret, hvis man vil finde andre forklaringer. Og noget tilsvarende gør sig gældende med følgende:

Når vi sover, løfter det åndelige legeme sig ca. en meter over det fysiske. Med klarsyn kan man se det »svæve« over den sovende krop, og fra hoved til hoved ses en lysende linie, en forbindelsestråd, et »livgivende bånd«, »sølvtråden« eller hvad man nu vælger at kalde den. Når

man lige har lagt sig og er ved at falde i søvn, kan der ske det, at det åndelige legeme begynder at løfte sig fra det fysiske – *før* det fysiske legeme er faldet helt til ro med sine forskellige dagsorienterede processer. Den fysiske (den dagsorienterede) del af bevidstheden kan så med et ryk trække det åndelige legeme tilbage i det fysiske: lystråden trækker sig sammen, og så vågner man med et spjæt efter en følelse, der ligner den, jeg formoder, man oplever, hvis man i løbet af et nu bliver suget ned igennem en elevatorskakt.

Medicinsk kaldes dette »spjæt« for en »myoklonisk spasme«, hvilket jo ikke fortæller ret meget, hvis det, jeg ser med klarsyn, er rigtigt. En anden udbredt tankegang udspringer af drømmenes påståede begejstring for *ordspil*. Det »at falde« i drømme (også i forbindelse med indsovningsfasen) »skyldes ordspillet«: man drømmer, at man falder, fordi vi på engelsk (og dansk) har betegnelsen at »falde i søvn«. At falde for nogen (falling in love) kan så tænkes efter samme opskrift at give en drøm, hvor man rent faktisk falder om på gulvet, gaden etc. På svensk hedder det at falde i søvn »at somna«, men man *kan* også anvende betegnelsen »falla i sömn« (det gør man dog ikke ret meget). På tysk hedder det »einschlafen«, men også af og til »in Schlaf fallen«. På fransk hedder det »s'endormir«, og så vidt jeg ved, kan man ikke anvende det franske ord for at falde »tomber« i forbindelse med indsovnningen. Jeg ved ikke, hvad det hedder på kinesisk, men lad os sige, at man f.eks. på old-mesopotamisk »kører i søvn«. Så drømmer man altså, ifølge ordspilsteorien om noget med at køre i en vogn (eller hvad man nu havde at køre i dengang). Dette »spjæt« – med følelsen af et forudgående fald – er vel så et totalt ukendt fænomen inden for sprogområder, der ikke anvender ordet »falde« i forbindelse med indsovningsfasen. Eller også omfatter ordspil-sammenhængen ikke spjættet, der så netop betegnes som noget rent medicinsk: en myoklonisk spasme, noget, der »egentlig ikke kommer drømmene ved.«

(Freud især anvendte ordspillene i stor udstrækning. For ham var tanker og kufferter f.eks. symboler for de kvindelige kønsorganer – ikke alene ifølge ideen om, at »det kvindelige er det rummelige« (og »der kan være noget i en kuffert«) – men også fordi der på tysk findes en slang-betegnelse for de kvindelige kønsorganer – à la det danske »dåse« (ty. *Büchse*). På dansk skal vi så altid (ifølge denne opskrift) oversætte drømme til noget seksuelt, hvis de handler om dåser.

For mig at se reducerer ordspils-teorien bevidsthedens kapacitet ret væsentligt (jeg vil oven i købet hviskende betro læseren, at jeg sy-

nes bevidstheden virker temmelig ubegavet, hvis den fungerer sådan). Der opstår her en næsten total vilkårlighed i drømmesproget – det fratages i hvert fald øjeblikkeligt sin karakter af *internationalt, fællesmenneskeligt* sprog og bliver et rent lokalt anliggende. En dansker vil på denne måde være ude af stand til at sætte sig i relation til en englænders drømme, hvis ikke han ved, at en pæl hedder »a pole«, og at dette så hos drømmeren kan tænkes at referere til et ønske om at komme til Sydpolen, der også hedder »a pole«.)

Hvis man omvendt antager, at bevidstheden er vores ven, og at den er fuldt klar over, hvad der foregår, og at den elsker logik, der skærer igennem helt ind til benet, så begiver vi os afsted i en helt anden retning, der forkaster ordspillene og »ønskeopfyldelsen« og godt tør beskæftige sig med teorien om et muligt åndeligt legeme. For hvis bevidstheden (vores dagsbevidsthed) kan forestille sig eksistensen af et sådant, og hvis talrige mennesker kloden over har ud-af-krop oplevelser, ser spøgelse, husker tidligere tilværelser og ser menneskets åndelige legeme med klarsyn – så kunne dette jo tænkes at være tilfældet, fordi mennesket *har* et åndeligt legeme.

Lad mig igen forsøge at ridse op, hvor vigtigt et spørgsmål, vi her står over for. Hvis mennesket har et åndeligt legeme, noget, der huser den egentlige bevidsthed, noget, der anvender det fysiske legeme *som et redskab*, så skal det meste af den i dag anvendte psykologi revideres. Specielt psykiatrien bør gå grundigt efter i sømmene. For så er psykiske sygdomme ikke længere resultat af ubalancer i nerve/hormon-system m.v. – det forholder sig omvendt: ubalancen starter *i bevidstheden*, og det fysiske udslag er »bare« et fysisk udslag (af det egentlige problem). Man *kan* hjælpe den pågældende patient *på vej* ud af sit problem – ved hjælp af milde psykofarmaka, forudsat disse opfattes og doseres som *støttende* – altså ikke som *helbredende*. For hvis mennesket ser ud, som jeg ser det, så helbreder man ikke et psykisk problem ved hjælp af fysiske medikamenter. For problemet befinder sig i det åndelige legeme, i bevidstheden, og der kan man kun nå ind via samtale.

Bevidstheden er vores ven, og det er den, der til og med går med til, at en psykisk ubalance, en selvdestruktiv livsførelse f.eks. »materialiserer sig« som en fysisk sygdom på det tidspunkt, hvor bevidstheden selv har nået belastningsgrænsen. Med elektrochok f.eks. skubber man kun problemet bagud i bevidstheden. Man kurerer ikke problemet. Omvendt er bevidstheden så stærk, at der ikke findes nogen situation, hvor man »har nødig« at give elektrochok – såfremt der findes

en læge på stedet, der er i stand til at hjælpe patienten med at få fat i sygdommens årsag. Men dette vil man være afskåret fra, hvis man ikke i detaljer ved, hvordan bevidstheden fungerer og så længe man anvender diagnosen »endogen depression«, dvs. depression uden påviselige ydre årsager. For der er altid en ydre årsag, et *årsagsmønster*, og bevidstheden ved hvor og hvordan og hvorfor. Det kan den bl.a. fortælle om gennem drømmene.

Når jeg nu vil forsøge at beskrive det åndelige legeme, skal dette ikke tages som indikation for, at denne bog vil gøre sig til en slags prædikensamling for indviede hinduistisk/buddhistisk orienterede: en »dybsindig« række af informationer: »Jamen husk nu, lille børn, at I slet intet kan forstå, hvis ikke I husker på, at ...«

Det har naturligvis stor betydning, som jeg netop har antydnet, om det åndelige legeme er reelt eksisterende eller ej – specielt inden for alle de emner, der omhandler ud-af-krop oplevelser, besøg af kære afdøde i drømme og hallucinationer (eller er det nu det?) i forbindelse med spøgelsesplagede huse osv. For ikke at tale om alle de spørgsmål, der vedrører den filosofisk/religiøse holdning til livet efter døden, og på hvilken måde disse spørgsmål afspejler sig (og specielt tolkes) i drømmene.

Men det åndelige legeme har i det følgende først og fremmest interesse, fordi det via sin opbygning og natur siger en hel masse om 4-dimensionalt sprogbrug og derigennem en masse om drømmenes verden. Og med betegnelsen 4-dimensionalt sprogbrug sigter jeg til en verden, hvor *ideer har form*.

For at imødegå eventuelle terminologi-forbistringer, vil jeg her indføje, at *tiden* (inden for min begrebsverden) ikke er nogen dimension. Evt. »den fjerde«. Hvad den er inden for visse terminologier. Som jeg ser det, er tiden en *betegnelse* (en indre orden), der skildrer, at begivenheder følger efter hinanden.

Så simpelt er det ikke inden for den moderne fysik, hvor man ikke opererer med eksistensen af et åndeligt legeme. For fysikken er tiden uløseligt knyttet til *den fysiske verden*, til bevægelse og partikelhastigheder, og tiden er ifølge Einstein relativ. Idet man bliver sig sit åndelige legeme bevidst, stiger man imidlertid ligesom »op over tiden« og »op over den fysiske verden« og ser, at tid og stof intet har med hinanden at gøre, og at tiden ikke er relativ. Derimod er *opfattelsen af tiden* relativ. Og det er jo en helt anden historie.

»Tidens relativitet« hænger (hvis jeg har forstået det ret) sammen med den begrænsede hastighed, som stof kan opnå, hvis det vil vedblive med at være stof. Fysikken har sat denne grænse ved lysets hastighed, men som jeg skal komme tilbage til i forbindelse med en nøjagtigere beskrivelse af den omtalte »astrale genpart«*, så fortsætter fysisk stof sin eksistens længe efter, at lysets hastighed har opgivet at følge med. Det fysiske stof forsvinder ikke ved denne grænse. Det, der forsvinder – er vores evne til at måle stoffets eksistens ved hjælp af fysisk apparatur. Hermed falder egentlig hele Relativitetsteorien sammen (det var ikke så godt).

Det er godt nok en besnærende tankegang – dette eksperiment med at sende et ur ud i rummet med lysets hastighed. Når der så er gået 5 minutter på uret, kommer det tilbage til Jorden, hvor der så er gået 50 år (eller hvordan tidsproportionerne nu er udregnet).

Det spidsfindige ligger bare i, at *ure absolut intet har med tid at gøre*. Ure er maskiner, der opdeler Jordens rotation omkring Solen i et antal dele, og får disse dele til evt. at korrespondere med atomstrukturer i visse krystaller etc. På samme måde har *søvn* for så vidt intet med *drømme* at gøre – og det, man undersøger på søvnlaboratorier, er *søvn* – selvom eksperimenterne officielt drejer sig om drømme. Man kan kun udforske drømme ved hjælp af *bevidstheden* (indenfor eller udenfor laboratorier).

Den fjerde dimension har heller intet med de 10-11 dimensioner at gøre, som man har *konstrueret sig frem til* på computere i forbindelse med superstreng teorien.

Den fjerde dimension antydes allerede ved indgangen til drømmenes univers af drømmene selv. En drøm er i sit udspring en *stemning*, og først når denne stemning træder ind på det indre filmlærred under søvnen, bliver den til en fattelig billedfrise, en handling i tid, farver og lyd. Drømmene er, som før omtalt, også til stede, når vi er vågne, men da »er lyset tændt i biografen«, sådan at det i sollyset er vanskeligt at skelne, hvad der foregår på lærredet.

Egentlig følger drømmenes forvandling fra stemning til billedfrise det samme princip, vi kender fra modtagelsen af TV-signaler: en række handlinger, der finder sted (eller har fundet sted), opfattes af et videobånd. Indholdet af dette sendes trådløst af sted og materialiserer sig så igen i lyd, form og farve, idet man tænder for fjernsynet. Man

*Se kapitlet om symbolkæder.

koncentrerer sig så om skærmen, på samme måde som bevidstheden under søvnen kan koncentrere sig om det indre filmklæret. Drømmens anvendelse af farver kan også illustreres i denne sammenhæng: På et farvefjernsyn sidder der som regel en farvereguleringsknap, der kan skrues helt ned, sådan at man modtager en farveudsendelse, men ser den i sort/hvid. Og man kan så langsomt skrue op for farverne, så de får den intensitet, man synes om.

Det samme gør drømmene: de er *alle sammen i farver*, og det er de *hele tiden*. Men det, det først og fremmest drejer sig om for drømmene, er at fortælle en historie, så med en usvigelig virtuositet sætter de farver på, hvis historien bliver tydeligere af dette. De sætter måske kun én farve på, eller et par stykker. Måske ingen. (Visse drømmeteoritikere mener, at det kun er »mere udviklede personligheder«, der drømmer i farver. Det har jeg ikke kunnet finde noget, der tyder på. *Jeg drømmer jo f.eks. i farver (godt nok kun af og til).*)

At en stemning kan få form og blive til en drømmesekvens, er ikke svært at illustrere:

drøm: jeg går hen for at tale med personalechefen på mit nye job. Da jeg kommer ind på kontoret, har de allesammen spist al maden.

Denne drøm, der ligger før skrivningen af en ansøgning om det pågældende job, viser sig at være en materialisation af en dybtliggende fornemmelse hos drømmeren: dette er vist i virkeligheden ikke det, jeg dybest set har lyst til. Gad vide, om der virkelig er den energi at hente der, som jeg har gået og troet?

Fornemmelsen bliver først bevidst for den pågældende, da hun giver sig til at tænke over drømmen. Og beslutter sig til at undlade at søge netop dette job. Og derefter løsner der sig en række motiver om, hvorfor hun egentlig ville derhen: en gammel gymnasiekæreste (et forhold, der til skuffelse for drømmeren ikke blev til noget) havde engang talt rosende om det pågældende firma.

I drømme har ideer form, og det åndelige legeme kan opfattes som en slags materialiseret drømmesprog. Faktisk er det den åndelige verden, der er forbilledet for det sprog, drømmene anvender – altså egentlig omvendt: drømmene er en slags »materialiseret åndeligt sprog« – men for nemheds skyld tager vi det her i den førstnævnte rækkefølge. Det åndelige legeme består, som jeg har antydnet, af fak-

tisk stof (hvordan dette stof er sat sammen, beskriver jeg sidst i dette kapitel. Det er en lidt kompliceret affære, så den gemmer vi til senere). Når man flytter sin bevidsthed til dette legeme, vil man vide, at den åndelige verden er meget mere virkelig, meget mere fysisk, meget mere fast og detaljeret end den fysiske verden. Det fysiske legeme er et »lidt primitivt«, men absolut brugbart »redskab« i sammenligning. Det åndelige legeme er det virkelige »os«, og jeg tillader mig endnu engang at tro, at Jung var lige på sporet af det, når han omtalte menneskets inderste, mest omfattende bevidsthed som »selvet«. Hvis jeg har forstået det ret, var det netop eksistensen af dette »selv« hos Jung, der stemplede ham som lettere uvidenskabelig – i modsætning til Freud, hvis forskningsmetode aldrig overskred nogen sikkerhedsgrænse.

Den åndelige verden er som nævnt meget mere virkelig end den fysiske. I drømme kan man af og til opleve en virkelighedsfornemmelse, der ligner den, jeg taler om: det sker, når man har drømt så intenst, at man nærmest får et chok, når man vågner og opdager, at det hele »bare er noget man har drømt«. Med en pragtfuld sans for humor er den åndelige verden netop *så* virkelig, at man slet ikke behøver at opfatte den som virkelig for at kunne anvende dens eksistens i praksis. Eller sagt på en anden måde: det åndelige legeme lader sig forstå både *i overført betydning* og *faktisk* – f.eks. kan dette »at bevæge sig frit i forhold til det fysiske legeme« forstås på begge måder – men den åndelige verden er så sikker på sin egen eksistens, at den er fuldt tilfreds, ja nærmest taknemmelig, hvis blot man fatter den overførte betydning.

Dette med at bevæge sig frit i forhold til verden er egentlig et meget godt udgangspunkt for beskrivelsen af det åndelige legemes natur. Der er mange forskellige opfattelser af »flyvedrømme« og af, hvordan de skal fortolkes. Nogen mener, at der er tale om »manglende jordforbindelse« – på samme måde som de mener, at man kan være »højt på strå« (overlegen) hvis man rider på en elefant og kan *se* ned på omgivelserne (hvilket altså oversættes til at man kan *se ned* på omgivelserne – ifølge ordspilsteorien).

I den åndelige verden kan man flyve. Hvor vidunderligt dette er, er svært at beskrive. Når jeg mindes perioderne mellem tilværelserne, så er dette at kunne bevæge sig frit, noget af det, jeg mindes med mest varme. Man kan bo lige, hvor man vil, selv på meget meget »utilgængelige« steder. Og man kan have sine venner spredt ud over gigantiske landområder på milliarder af kvadratkilometer (for at oversætte til jordisk målestok) – uden at det forhindrer én i at opretholde en le-

vende forbindelse med dem. For man kan også flyve *hurtigt* i den åndelige verden. Meget hurtigt. For i den 4-dimensionale verden tilbage-lægger man egentlig ikke en distance, men en psykologisk afstand. Man er altid i praksis »tæt på« dem, man også i overført betydning er tæt på. Hvis jeg får lyst til at besøge en god ven, så er flyvetiden mellem min bolig og min vens den tid, det tager for mig at finde ud af, at det nu er en god idé at besøge ham. Og i den åndelige verden har ideer form – hvilket også influerer på den måde, man bevæger sig på: ideen: det er en god idé at besøge min ven – får form, idet ideen erkendes som det bedste, man kan gøre nu. Og »formen« er altså denne: man ankommer rent faktisk til stedet.

Og det er denne dybe erindring i bevidstheden, der fremkalder flyvedrømmene. At det ikke handler om manglende jordforbindelse, fremgår næsten af sagen selv: der skal god jordforbindelse til, god virkelighedssans til, for at man kan »bevæge sig frit i forhold til den øvrige verden«. Dårlig jordforbindelse, hvis vi kan kalde det det, giver sig udslag i f.eks. følgende drømme:

drøm: *jeg kommer flyvende, men pludselig flyver jeg hen over en vulkan, der puster mig op i himlen, og jeg skal først finde en speciel teknik for at komme ned igen.*

drøm: *jeg forfølger en gammel mand i rullestol. Han befinder sig pludselig oppe på nogle luftledninger til et højbanetog, der udgår fra nogle kilometerhøje bygninger. Derefter finder jeg mig selv kravlende hen ad togets tag oppe i denne svimlende højde.*

I begge tilfælde drejer det sig om mennesker, der forsøger at helbrede det handicap, de har påført sig selv gennem misbrug af euforiserende stoffer.

Ved at gå vejen rundt omkring ideen om en faktisk eksisterende åndelig verden, afsløres igen det simple ved drømmesproget: det bygger (mener jeg) på en faktisk baggrund af reel eksistens (den åndelige verden), men det er tilstrækkeligt, at vi forstår det simple: at flyve i drømme, betyder, *at man er i stand til at bevæge sig frit i forhold til omgivelserne*. Det kan være en drøm, der kommer som en støtte midt i en vanskelig periode. Hvis ikke man kan komme ned, eller hvis ikke man kan »lette«, så er der netop problemer med jordforbindelsen. En flyvemaskine kan f.eks. netop flyve, fordi der findes et nøje kalkuleret forhold til den fysiske virkelighed indbygget i vingernes, skrogets og motorer-

nes konstruktion. Hvis en flyvemaskine ikke havde jordforbindelse, ville den »hurtigt få det« – til stor skade for flyvemaskinen. Og som jeg også skriver et sted i Ringbærerens Dagbog (fremover forkortet RD), så er det den balletdanser, der har mest jordforbindelse, der springer bedst, har mest »ballon«, som det hedder. Ikke ham, der føler sig i slægt med alfer og svævende tylsslør.

Engang drømte jeg, at jeg fløj rundt inde på Rådhuspladsen i København. Jeg tænkte i drømmen, at »nu ligger mit legeme derhjemme på sengen. Jeg må lige se, om jeg kan finde et ur, så jeg kan fortælle min bror om denne her oplevelse: at jeg klokken – hvad den nu er – flyver rundt på Rådhuspladsen.« Da jeg i drømmen tænkte dette, svævede jeg ned på jorden (stadig på Rådhuspladsen) og kunne ikke flyve mere. For den alt for imponerede hverdagstanke hindrede mig i at »bevæge mig frit« i forhold til omgivelserne. Det er den samme mekanisme, der med voldsommere og mere pludselig effekt får lystråden til at trække sig sammen med det omtalte spjæt til følge.

Jeg nævnte tidligere, at drømmenes univers er lige så omfattende og mangfoldigt, som der er oplevelsessekunder – som »antallet af stjerner«, »som antallet af sandskorn i verden« – hvad man nu vil.

Men uoverskueligheden bliver med et håndtérbar, hvis man ved hjælp af enfoldigheden opdager nogle fællestræk: alle mennesker har f.eks. et hoved, et sæt arme og et sæt ben. I princippet i hvert fald. Og nyrerne fungerer efter samme biologiske love hos danskeren som hos svenskeren. Efter samme opskrift dukker der – gennem beskrivelsen af det åndelige legeme (og senere af den åndelige verden) nogle fælles-træk op. Så selvom man egentlig kan sige, at hvert enkelt menneske har sit helt unikke drømmesprog, sin egen symbolverden – sammen-sat af oplevelser, kultur, erfaringer osv. – så findes der visse »land-kort«, der som f.eks. det åndelige legeme afstikker en række pejlepunkter i drømmenes univers.

Fordi ideer har form i den 4-dimensionale verden, så har det åndelige legeme den form, det har, på grund af ideen med det. Det åndelige legemes ben er f.eks. ikke noget, man »går ved hjælp af« – men de er *lig med* selve evnen til at bevæge sig igennem verden. I overført betydning. Benene ligner præcis de ben, vi går rundt på i den fysiske verden, men de afslører gennem deres form, klarhed, livfuldhed osv., hvordan vi forholder os til selve det at »bevæge os rundt i universet for at udforske det på kryds og tværs og se alt, hvad der er at se og opleve

alt, hvad der er at opleve – på alle tænkelige planer, fysisk som psykisk.«

Det åndelige legeme befinder sig »bag« det fysiske. Det er de åndelige ben, der bestemmer, hvordan de fysiske ben har det. I den fysiske verden er benene noget, vi har til at gå på, hvis vi skulle få lyst til at gå på dem. Set med klarsyn ligger der altså »inde bag benene« et andet sæt ben, et par »motivationsben«, der er *den* bevidsthed, der overhovedet giver os lyst og mulighed for at gå på de fysiske ben – til at anvende de fysiske ben til noget som helst. Dette står egentlig ikke i speciel modsætning til den almindelige psykologi. F.eks. findes der jo historier om psykiske lammelser, om mennesker, der ikke kan gå på grund af chok. Idet man så i en samtale – evt. hjulpet af livets øvrige tilskikkelser – rammer det rigtige punkt: blokeringen af motivationen til at gå – så kan blokeringen ophæves, og det pågældende menneske kan igen anvende sine ben.

Enkelte læsere har måske set Chaplins »Rampelys« (*Limelight*), hvor Claire Bloom har rollen som en danserinde, der er lam i benene. Chaplin selv spiller en gammel entertainer, hvis liv er brændt ud, han er ikke morsom længere, og har ingen kontakt til sit publikum. I en situation, hvor den gamle gøgler er ved at vælge døden frem for livet, rejser danserinden sig op af ubetvingelig kærlighed til sin gamle ven. Hun trøster ham – og opdager først da, at hun kan gå. Noget, der var større end lammelsen, har hævet den.

Den fjerde dimension – der, hvor det åndelige legeme befinder sig – forholder sig til den tredimensionelle verden som f.eks. billede til lyd i følgende eksempel:

Hvis vi er ved at optage en koncert ved hjælp af mikrofoner, vil synet af de spillende ikke komme med på lydbåndet. Synet af musikerne vil heller ikke kunne forhindre båndoptageren i at gøre sit arbejde. Men vi ved, når vi hører båndet, at der hører en billedside med til lyden. Vi kan blot ikke se den længere. Den var der engang, dengang båndet blev optaget, som noget, der akkompagnerede lyden, men på et andet plan.

Når vi lever vores almindelige dagligdag, findes der hele tiden en skjult »billedside« – et bagved den fysiske verden liggende »akkompagnement« til det, der foregår. Og som en udvidelse af eksemplet med båndoptageren indeholder det 4-dimensionale »bagtæppe« *årsagerne* til den 3-dimensionale verden. Det fysiske univers er nu egentlig

ikke længere uendeligt. Det er begrænset, det er nemlig *kun* 3-dimensionalt – altså noget i retning af »gulvet« i universet som helhed.

Jeg tror, tiden er inde til at foretage et lille eksperiment. Jeg har nu forsøgt at skildre, hvordan det åndelige legemes ben er *lig med* evnen og trangen til at vandre gennem verden, lig med ønsket om at tilbage-lægge »erkendelsesvandringen« gennem alt, hvad kosmos måtte byde på: såvel fysiske vejstrækninger (målelige i km) som erfaringsmæssige vejstrækninger (ikke målelige i km).

Forestil dig nu, at det åndelige legemes ben er lig med lysten eller trangen til at »gå ud i verden«, og lyt så til følgende drøm:

drøm: jeg har ondt i foden.

Læs drømmen uden at forsøge at oversætte den til intellektuelt dansk. »Fat« den, forstå den ud fra drømmesprogets egen atmosfære. Så vil du opdage, at en så simpel drøm som denne indeholder en mængde atmosfære, en tæt stemning, og at den siger en masse om din nuværende situation i livet.

Hvis du fanger meddelelsen, er du nu i stand til at forstå drømmesprog, du kan nu delvis anvende din bevidstheds ikke fysiske sanser.

I virkeligheden kan man udlede en mængde af dette her. F.eks. handler drømmen ikke om smerter i den fysiske fod. Hvis man efter en sådan drøm vågner op og faktisk har ondt i foden, er det blokeringen i det åndelige legemes ben, der har skabt smerten. Det er ikke en smerte i den fysiske fod, der har skabt drømmen.

Den 4-dimensionale verden er en »årsagsverden«, en verden, hvor ideer har form, og hvor ideer *får* form, hvor årsager til sygdomme ligger før sygdomme (og årsagen kan ses i auraen og i drømme, før sygdommen bryder ud).

Nu har jeg beskæftiget mig ret detaljeret med baggrunden for bens symbolske betydning i drømme. Herefter vil jeg beskrive enkelte funktioner i det åndelige legeme, men det er vigtigt for mig at understrege, at det, jeg her fortæller om, ikke kan anvendes som facitliste. Der er tale om en slags anatomi, der snarere fortæller noget om en helhedsopfattelse end om alle drømme, der handler om ben. Det er et *princip*, jeg her skildrer, og jeg føler trang til at citere Storm P. for en

af hans begavede bemærkninger: »Fransk er et uhyre nemt sprog. En hest hedder *un cheval*, og sådan er det hele vejen igennem.«

Det vigtigste er, hvad man kan udlede af det. Lad os tage den meget hyppigt forekommende drøm, hvor man løber af sted, uden at komme nogen vegne. Man løber med langsomme slow-motion skridt som i kviksand. Måske er man forfulgt, måske er man bare på vej et sted hen. En sådan drøm ville jeg tage som en påmindelse, en advarsel måske: man er på vej i en retning, som ens »bevidsthed« ikke helt vil med i. Det ligner drømmen om hende, der kører en bil op ad en stejl snoet bjergvej, og med et er der ikke mere benzin, så der er fare for, at bilen begynder at bakke hele vejen ned igen. Den pågældende havde det med at stille alt for store krav til sig selv. Drømmen viste hende, at hun begiver sig i retninger, hun ikke engang har energi til at tilbagelægge.

Det svære er her, at der *ikke* er tale om en »svaghed«. At benene ikke vil med i en bestemt retning, er *retningens* fejl – og ikke benenes. For det åndelige legemes ben har altid masser af kraftressourcer, når det drejer sig om at bevæge sig i en retning, som den øvrige bevidsthed kan stå inde for.

Vi er her igen tilbage ved »det enfoldige«: hvis ikke man har energi (i en drøm) til at bevæge sig i en bestemt retning – så er det *fordi man ikke har energi til det*. Og dette kan man så fortolke på 2 måder:

enten: åh, nej, kan jeg nu heller ikke *det*? (og så pisker man på benene).

eller: aha, mit virkelige jeg vil ikke i den retning.

Den sidste løsning er den rigtige.

Det åndelige legemes *arme* kan betragtes og forstås efter samme opskrift. I drømmesprog var benene *lig med* evnen til at gå ud i verden. Armene er så tilsvarende *lig med* evnen til at *handle*, til at sætte sig i aktiv *forbindelse* med omverdenen. Her kommer begrebet *kommunikation* ind i billedet, idet armene ofte anvendes til f.eks. kunstneriske frembringelser, hvilket i drømme handler om at kunne kommunikere kreative egenskaber ud i verden. Jeg kan fortælle et par af mine egne drømme i den forbindelse:

På grund af det kundaliniproblem, jeg antyder i indledningen, satte min evne til at kommunikere musisk ud allerede omkring midten af min konservatorietid. Jeg tænker her på min evne til at spille *rent faktisk*, på klaver, på klarinet osv. Dvs. det, jeg magtede instrumentalt,

svarede ikke tilnærmelsesvis til det, jeg vidste, jeg kunne. Jeg var »levende begravet i mit eget legeme.« Denne kval gav sig på et tidspunkt udslag i en drøm. En temmelig ubehagelig en:

drøm: *Jeg skal give koncert i Carnegie Hall. Hele New York er oppe på mærkerne, pressen har slået koncerten stort op, og byen er fuld af plakater: Peter Kjærulff, solo klaver recital: Beethoven »Appassionata«, Liszt: Sonate h-mol osv. osv.*

Den store aften oprinder. Salen er fyldt til bristepunktet, alle dem, der »er noget ved musikken« er til stede, rummet glitrer af rober, juveler etc. Jeg kommer ind på scenen fra sideindgangen, går (iført kjole og hvidt) roligt og smilende hen til det mægtige Steinway concert-grand flygel og sætter mig, idet jeg slår kjoleskøderne bagud. Der er dødstille – og så opdager jeg, at jeg OVERHOVEDET IKKE KAN SPILLE KLAVER.

Noget senere, dvs. nogle år senere, da den omtalte klarhøringevne begyndte at vågne, fandt jeg en anden måde at kommunikere musik ud på end den praktisk-instrumentale. Før dette rigtigt blev noget, jeg *virkelig kunne*, havde jeg en vidunderlig støttedrøm, der er totalt modsatrettet den, jeg netop har fortalt. I virkeligheden kan jeg ikke på nogen måde spille violin, men jeg drømte

drøm: *at jeg spillede hele første sats af Mendelssohns violinkoncert – samtlige noder, samtlige fingerstillinger og buestrøg.*

Her viser drømmen mig, at jeg har en musisk kommunikerende evne, som jeg ikke tror, jeg har; at jeg kan noget, som jeg endnu ikke er klar over, at jeg kan.

En pige drømmer, at

drøm: *to hunde bider sig fast i hendes håndled.*

I vågen tilstand er drømmeren heftigt forelsket. Hun holder rasende fast i sin ret til at være forelsket, selvom alle mulige tegn søger at advare hende. Hendes klamren sig til forelskelsen forstærker denne, og drømmen fortæller hende så, at den affekt-energi, hun mobiliserer, i *virkeligheden* blokerer hendes evne til at handle.

Hvis man læser Carlos Castanedas bøger om den indianske medicinmand Don Juan, vil man her finde Don Juans opskrift på, hvordan

man bærer sig ad med at »vågne i drømme« – altså med at blive bevidst om, at man drømmer, *mens man drømmer*. Man skal i drømmen – *se på sine hænder*. Så ændrer drømmen sig og bliver en »klardrøm«.

Selvom jeg ikke specielt vil anbefale nogen at opdyrke evnen til at drømme på denne måde (betegnelsen »lucid dreams« er den sædvanlige – og man risikerer at styre uden om drømmebevidsthedens vejledende egenskaber, hvis man manipulerer med den), så betegner eksemplet meget godt, hvordan man gennem opmærksomhed omkring hænderne kan *udvide sin evne til at handle*.

Ser vi aura- og chakra-mæssigt på hænderne, så har vi i halsområdet et chakra (en energihvirvel, der beskriver et bevidsthedslag), kaldet strubechakra'et eller kommunikationschakra'et. Dette bevidsthedslag beskriver og styrer alt i os, der har med kommunikation at gøre: stemmemæssigt, kropsmæssigt, lyttmæssigt og altså også *handlingsmæssigt*. Her kommer hænderne ind i billedet, idet der på indersiderne af håndfladerne befinder sig nogle såkaldte »sekundære chakra'er« – egentlig udløbere af strubechakra'et. I 4 dimensioner er der ingen afstand mellem strubechakra'et og dets udløbere på indersiden af håndfladerne. Men i tre dimensioner er der afstand.

De sekundære chakra'er i hænderne udtrykker bl.a., at det er umuligt at give healing ved hjælp af håndspålæggelse, hvis ikke man kommunikerer med den, man giver healing. Hvis en mand f.eks. kommer og siger, at han har ondt i maven, så vil en healer måske forsøge at lægge *hænderne* på maven, og en læge vil give nogle smertestillende piller efter at have undersøgt mavens fysiske tilstand – evt. med røntgenbilleder osv. Men hvis ikke man *kommunikerer med patienten*, finder man ikke ud af, at han var sin kone utro for 3 uger siden, og at det er det, der har skabt mavepinen. Og så nytter hverken håndspålæggelse eller piller. På længere sigt.

På denne måde kan man altså beskrive både symbolsk og energimæssigt, at det åndelige legemes arme – og dermed armene i drømmesproget – er *lig med evnen til at handle, evnen til at sætte sig i aktiv kommunikerende forbindelse med omverdenen*.

Og også her kan vi lave et lille eksperiment:

drøm: *jeg har brækket armen*.

Prøv ikke at *dissekere* denne drøm, lyt til den – umiddelbart – som med eksemplet med foden før.

Den sidste anatomiske »detalje«, jeg vil beskæftige mig med i denne forbindelse, er *hovedet*. For med forståelsen af dets betydning i drømmesprog falder en masse andre ting på plads end netop hovedet – nemlig begreberne »oppe og nede«: overblik, nedgravning, kældre, stiger, udsigtsvinduer osv. osv. Igen: i princippet.

Igen skal vi bruge den enfoldige indfaldsvinkel: det åndelige legemes hoved sidder »oven over resten«. Det er her, overblikket befinder sig: det åndelige legemes øjne er altså ikke noget, man »ser med« – men *evnen til at danne sig et overblik over det, der sker »nedenunder«*. I praksis noget med at følge med i sin egen udviklingsproces. Det er det åndelige legemes øjne, der i auraen og chakrasystemet bliver til sjette chakra eller »det tredje øje«.

Hvis det f.eks. er mørkt i en drøm, betyder det, at man »ser dårligt«. Mørket er altså egentlig »øjnenes skyld« og ikke en tilstand, der vilkårligt opstår, fordi én eller anden har slukket på kontakten. Hvis man tilsvarende drømmer om klar sol, klare farver eller detaljerigdom i det hele taget, så er det fordi, man »ser godt« i den pågældende sammenhæng.

En mand er midt i en skilsmissekrise og drømmer så:

drøm: jeg maser mig op ad en skrænt, og da jeg kommer op, står jeg og ser ud over et vidunderligt smukt solbelyst landskab.

En sådan drøm er en støttdrøm, der er knyttet til den pågældendes dybe, *egentlige* overblik over sin egen situation. Et eller andet sted ved noget i ham godt, at dette her får en ende, og at der efter anstrengelserne også findes en tilværelse til ham. En ægte tilværelse endda.

Set med enfoldighedens øjne kan man fra fjerde etage i en bygning se længere væk end fra den første etage. Og drømmene anvender ikke yderligere metaforer – dvs. *oven i dette* lægger drømmen f.eks. ikke noget med, at man kan se *ned* på folk. At have udsigt over noget, er ikke det samme som at være hoven; så ville man snarere drømme, at man stod på et vakkeltvorn stillads og holdt foredrag for en hel masse mennesker, der ikke ville høre efter.

Men ideer om »rejsning« og »stilladser« er så belastede af den freudianske kønsorgan-»befamling« – tør jeg næsten sige, at jeg i denne bog indtil nu næsten ikke har turdet anvende begrebet »kundalinirejsning« f.eks. Af frygt for én eller anden misforståelse. Og et fyrtårn eller en rumraket er således ikke phallossymboler: et fyrtårn er noget,

der fra et løftet sted – et sted nærmere overblikket – kaster lys ud i verden. Et orienteringspunkt ganske som i den virkelige verden. En rumraket er noget, man rejser ud i rummet med – dvs. et redskab, hvormed man kan udforske egne af bevidstheden, der ikke er knyttet til den fysiske verden.

Vi har en gammel folketradition, der udtrykker dette med oppe og nede ret enkelt: man bør ikke gå under en stige, for det betyder ulykke.

En stige er i drømmesprog noget, man anvender for at nå op til et sted, man ikke kan nå uden stigen (yderst simpelt – ligesom i den virkelige verden). Man går *trinvis* op til et større overblik, noget der til og med kan referere til en personlig udviklingsproces. Det kan ikke lade sig gøre at *springe* til højere erkendelse, idet erkendelsen ville »erkende springet« og fratage det dets karakter af spring – en regel, der ikke følges, hvis man f.eks. føler sig fristet til at »udvide sin bevidsthed« ved hjælp af hallucinogener. Man narrer sig selv ved at anvende stoffer, idet alle hallucinogener har den virkning, at den *almindelige dagsbevidste formåen* sættes ud af funktion i en eller anden grad. Den almindelige dagsbevidsthed er – naturligt nok – en del af bevidstheden, og hvis den begrænses, hvis man »udvider sin bevidsthed«, så har man ikke udvidet bevidstheden, men begrænset den. Eller sagt på en anden måde: hver gang man mener, man får en bedre bevidsthed ved at tage stoffer, så *håner man den egentlige bevidsthed* efter opskriften: »min egen bevidsthed formår ingenting af sig selv – for at ha' det sjovt, må jeg tage medicin.« Og så har man begrænset bevidstheden ved at forsøge at »springe nogle trin over«: man har ikke »vist respekt for stigen« – man er gået under den uden at have respekt for, at man kan få noget i hovedet evt. Og det giver bagslag.

Jeg har fortalt om drømmene med vulkanen, der blæser drømmeren i vejret, og om ham, der klatrer rundt på et højbanetog kilometer over jorden. Et andet eksempel lyder sådan:

drøm: *Jeg sidder med nogle venner i et hus i en ørken. Huset er gravet lidt ned i jorden. Vi ryger hash. Oppe på en bjergtop sidder Gandhi. Han er syg.*

Gandhi var for drømmeren en, hun havde virkelig respekt for. Han repræsenterer en indre vejleder, der har overblik over situationen – normalt. Nu fungerer han dårligt, fordi drømmeren er alt for fysisk

orienteret. Og situationen forvandler drømmerens verden til en ufrugtbar ørken. I forbindelse med hash.

I mine samtaler med tidligere og nuværende hash-forbrugere er jeg tit stødt på det argument, at hash ikke er værre end alkohol. »Begge dele er rusgifte«, og »hvorfor skulle der være nogen forskel på dem, de burde *begge* frigives«.

I de drømme, jeg har hørt i den sammenhæng, understreges det bevidsthedsbedrag, jeg lige har omtalt: man håner bevidstheden ved at anvende fysiske stoffer for at få bevidstheden til at »fungere sjovere«. Og grænsen mellem en alkohol-nyder og en alkoholiker ligger lige præcis der, hvor man ikke længere drikker øl, vin osv. *fordi det smager godt* – men fordi det *giver en virkning*. Hash ryger man ikke under nogen omstændigheder, »fordi det smager godt« – det indtages udelukkende for virkningens skyld. Så hver gang man tager et sug, håner man sin egen bevidsthed, man hjernevasker sig selv en lille smule med ideen: *min* bevidsthed er der ikke noget ved, *som den er*. Det er ikke noget, man nødvendigvis formulerer i ord, endsige tænker over – der er tale om en fuldstændig automatisk reaktion på drømmeplanet og på andre ubevidste planer.

Inden jeg beretter om det åndelige legemes opbygning rent stofmæssigt, partikelmæssigt, vil jeg lige indføje et par ord om højre og venstre. Og mens jeg skriver dette, tænker jeg, at jeg hellere her må indflette en art advarsel: der er ingen grund til altid at analysere alle detaljer i alle drømme. Så alt dette her med højre og venstre, hoved og arme og ben og oppe og nede osv. gælder drømme, hvor disse begreber synes at spille en fremtrædende rolle. Hvis man drømmer noget, der gør stærkt indtryk på en, men som man overhovedet ikke kan få hul på rent tydningsmæssigt, så kan man anvende nogle af disse principper som indgang til drømmen, måske. Om lidt fortæller jeg en drøm, der på den anden side dårligt lader sig forstå uden forståelsen for betydningen af arme, ben, højre og venstre.

Betydningen af højre og venstre giver ikke sig selv i drømmesproget. Ikke på samme måde som oppe og nede. Men hvis man kan se menneskets aura med klarsyn, så falder der nogle sammenhænge på plads med hensyn til de to hjernehalvdeles placering og eventyrenes og mytternes anvendelse af højre og venstre.

Sagt kort, så handler venstre side om at opfatte og den højre om at handle. I vores hjerne er de faktiske hjernehalvdeles funktion om-

vendt af den, jeg her skitserer, men den venstre hjernehalvdel styrer så højre side af kroppen, højre øje, øre, arm, ben osv. – således at den »udadrettede«, den »mandlige«, den analytiske, den stringente hjernehalvdel styrer højre side. Tilsvarende styrer den opfattende, den »kvindelige«, den kreative, den intuitive hjernehalvdel kroppens venstre side.

Og dette korresponderer med auraen, hvor højre side er den udadrettede, den handlende, og venstre side er den opfattende, den, der *får ideerne* til handlingerne.

Vi finder det i eventyrenes og myternes heltes sværd og skjold: det udadrettede sværd i højre hånd (og et sværd er her *ikke under nogen omstændigheder* et phallossymbol) er noget, man »skærer igennem med«, noget, man anvender i sine forsøg på at skelne, på at trænge igennem mentalt krat og forhindringer. Man slår ikke ihjel til højre og venstre med et sådant sværd, man »hugger hovedet af trolde«, man »forvandler«.

Tilsvarende er det bedste værn mod verden: erfaring, viden om verden, evnen til at få nye ideer, hvis de gamle slipper op eller viser sig ikke at kunne udføres i praksis. Så den kvindelige kvalitet, den klare opfattelsesevne bliver til skjoldet i venstre hånd. Og dette gælder naturligvis for begge køn. Også for venstrehåndede.

Som hovedregel: drømmebevidstheden er knyttet til *det åndelige legeme*, så det er i sammenhæng med dette, at man skal forstå højre/venstre sammenhængene. Man *kan* naturligvis have fysiske problemer i højre side og så drømme om tilsvarende problemer i højre side. Men det kan lige så godt være omvendt, og så viser drømmen årsagen til problemerne.

En pige har f.eks. problemer med højre side af hovedet: spændinger, smerter. Så drømmer hun:

drøm: *nogen lukker mit venstre øre med voks.*

og dette handler om, at der er visse ideer, hun ikke vil høre, visse tanker, hun gør sig, som hun afviser. Og derved blokerer hun sin udadrettede kommunikation: hun nægter at sige, hvad hun tænker, fordi hun ikke vil høre, hvad hun tænker. Og dette giver hende i første omgang »ondt i det udadrettede udtryk«.

Drømmene følger altid hovedreglen – dvs. de bryder aldrig loven for, hvad højre og venstre betyder, idet begrebernes betydning er bygget

ind i auraen, hvis struktur er ens for alle mennesker. Men drømmene kan så ændre deres sprog, og den drømmendes egen referenceramme står altid *over* de energimæssige love. Det væsentlige for drømmene er, *at et budskab når frem*.

drøm: *en hjernekirurg drømmer, at der er noget galt med en patients højre hjernehalvdel.*

Dette er en drøm, jeg har konstrueret for at vise et princip. Hvis vi nu antager, at kirurgen i sin dagligdag er fortrolig med drømmesproget og ved, at det, man normalt drømmer om i et sådant tilfælde, er *ens egen* opfattelse af patienten, så betyder drømmen: at der er noget galt med lægens opfattelse af patienten. I den sammenhæng har det ikke så stor betydning, hvilken hjernehalvdel, det drejer sig om – medmindre lægen har nogle personlige associationer, der kan bringe ham på sporet af problemet.

Hvis vi så modsat antager, at vi her har at gøre med en kirurg, der ikke i mindste måde tillægger drømmen nogen *symbolsk* betydning à la den her skitserede, så ville han opfatte drømmen (hvis den stod klart for ham og trængte sig på) som en indikation for, at der måske befinder sig et problem i *patientens* højre hjernehalvdel. Og her har det så naturligvis meget stor betydning, hvilken halvdel, det drejer sig om.

Med andre ord: drømmebevidstheden kender »sin ejermands« måde at tænke på, og ved, hvordan han/hun vil reagere. Lægen har måske hele tiden haft en intuitiv fornemmelse af, at problemet ligger i denne højre hjernehalvdel, og drømmen får ham så til at gå yderligere ind i problemet. Hvis drømmebevidstheden hos denne læge (der altså ikke beskæftiger sig med drømme i øvrigt) ønskede at beskrive, at der var noget galt med lægens opfattelse af patienten (som hos den anden læge før), så ville han f.eks. drømme, at patienten gemte sig i et skur og ikke ville komme ud. Eller at patienten fejlede noget andet, end han troede.

Drømmene ville styre uden om billeder, der kunne bringe patienten i fare.

Men drømmene kan jo i øvrigt ikke gardere sig mod eventuelle overgreb på dem, forsøg på at få dem til at passe ind i et mønster, man ikke vil slippe:

Freud citerer i *Drømmetydningen* en læge, Aug. Stærke, for følgende drøm:

drøm: *Jeg har og ser på min venstre pegefinger en syfilitisk primæraffekt på det yderste led.*

Lægen tolker selv drømmen, og Freud refererer hvordan:

»Man vil måske lade sig afholde fra analysen af denne drøm ved den betragtning, at den jo virker klar og sammenhængende lige til sit uønskede indhold. Men hvis man ikke skyer besværet ved en analyse, får man at vide, at »primæraffekt« må ligestilles med en »Prima affectio« (første kærlighed), og at det afskyelige sår, for at citere Stærke, viste sig »som repræsentant for ønskeopfyldelser, der var ladet med stærk emotion (affekt)«.

I dette kapitel i *Drømmetydningen* er Freud ved at gennemgå drømme, der tilsyneladende modsiger hans teori om, at alle drømme er ønskeopfyldelser. For hvordan kan en ubehagelig drøm som denne være en ønskeopfyldelse? Efter at have fortalt, at flere af hans patienter drømmer lignende drømme – alene for at bevise at han har uret i ønskeopfyldelsesteorien – når Freud frem til, at også den slags drømme er ønskeopfyldelser, nemlig opfyldelsen af ønsket om, at Freud skal have uret. Og så opstår begrebet *antiønskedrømme* næsten af sig selv efter recepten:

§ 1) chefen har altid ret

§ 2) skulle dette mod forventning vise sig, ikke at være tilfældet, træder § 1 automatisk i kraft.

eller oversat til ovenstående eksempel: alle drømme er ønskedrømme, og de drømme, der er ubehagelige, handler om, at den drømmende ønsker at skade sig selv – eller som her: syfilis betyder »den første forelskelse« (efter ordspils-teorien).

Jeg stiller eksemplet så grelt op for at vise den umådelige afstand til den tolkning, man når frem til ved at gå »bag om« symbolerne og se på, hvad armene og hvad højre og venstre kan tænkes at betyde i bevidstheden.

Nu kender jeg jo ikke Stærkes situation, så jeg er nødt til at forholde mig til den »nøgne« drøm. Og denne ville jeg fortolke sådan: Stærke har fået en idé om at handle på en bestemt måde (formodentlig i sek-

suel retning). Han har endnu ikke handlet, for så ville såret være på højre pegefinger i stedet for på venstre (venstre er idé-siden, højre er handlings-siden). Drømmen skærer ud i pap: hvis du fører denne idé, du har, ud i livet, så er der noget, der kommer seksuelt ud af balance – på grænsen til det *meget farlige*.

Drømmen er således en *advarselsdrøm* – altså det modsatte af, hvad Freud når frem til. Manden har ikke noget *ønske* om at skade sig selv, men han er i færd med det. Og hans drømmebevidsthed ønsker noget andet og advarer ham.

Vi nærmer os her et drømmeprincip, der er meget omfattende i sin konsekvens: det, vi drømmer om, *er den opfattelse, vi har, af det, vi drømmer om*. Manden drømmer ikke om sin venstre pegefinger, men om den måde, hvorpå han *opfatter* denne finger. Pegefingeren *peger* man med, man viser en retning med den. Og retningen er »betændt«.

drøm: *min mand sidder i rullestol, og jeg må hele tiden skubbe ham op og ned ad trapperne.*

Kvinden her vågner og er meget bange for, at der skal ske hendes mand noget. Efter at vi har snakket noget sammen, bliver det klart, at kvinden i det daglige tager alt initiativ fra sin mand. Hun klager over, at han ingenting foretager sig af sig selv, og at hun altid må gøre alting om, hvis hun har bedt ham om noget. Som konsekvens taler hun om ham og til ham, som om han er et evnesvagt barn – eller en mand i rullestol, én, der ikke er i stand til at »vandre gennem verden på egne ben.« Drømmeren var i det daglige ikke klar over, at mandens måde at være på, i høj grad skyldtes hendes »formynderi«. Efterhånden trak han sig helt ind i sig selv.

Det er tænkeligt, at manden har placeret sig selv i en rullestol, men dette her er *kvindens* drøm. Det er *hendes* opfattelse af ham, og virkeligheden er egentlig dels værre, dels bedre, end hun frygter, da hun vågner. Drømmen handler ikke om, at hendes mand en dag vil blive lam i benene, men at han i hendes øjne allerede er det. Skulle man forestille sig mandens drøm om det samme problem, ville det blive noget med at være holdt fast i uhåndgribelige lænker, dvs. egentlig ufarlige lænker à la dette:

drøm: *Jeg er helt viklet ind i toiletpapir, og lige meget hvad jeg gør, bliver der mere af det. Min kone står og råber på mig: »vi kommer for sent!«*

Visse drømme kan have en meget voldsom karakter. Og så er vores reaktion på dem af og til af næsten skæbnesvanger betydning. Så her kan det blive meget afgørende at holde fast i dette: at det er vores egen opfattelse af verden, vi ser i drømmen – ikke en »objektiv virkelighed«. Dette er egentlig så selvindlysende, at man ikke altid tager det alvorligt nok, men *uanset*, hvordan en drøm former sig, så skal den *igennem vores bevidsthed* for at komme frem som drøm. Dvs.: hvis vi forestiller os, at »nogen« – på et ikke fysisk plan – står med en højtaler og forsøger at anvende os som gennemgangsled, så skal drømmen alligevel *passere igennem os*. Og vores bevidsthed har den kapacitet, den har – ligesom mit fjernsyn godt kan tage kabel-TV, men ikke satellit-TV, da der ingen forbindelse er.

Alt farves af vores egen bevidsthed – eller sagt mere enkelt: det, vi drømmer om, er (som før sagt) *opfattelsen* af det, vi drømmer om:

En pige drømmer: *hun bliver voldtaget af sin far.*

En sådan drøm kan volde store vanskeligheder. Lad os nu køre situationen helt derud, hvor vi antager af faderen i realiteten *er* et virkeligt dumt svin; lad os endog antage, at han engang faktisk har voldtaget sin datter – så ligger følgende »fortolkning« lige på tungen:

»Det er det, jeg altid har sagt: han er et perverst svin. Jeg vil overhovedet ikke have noget med ham at gøre!«

Men det er ikke det, drømmen handler om – efter førnævnte opskrift. Situationen er egentlig modsat: På grund af et mangeårigt raseri mod sin far har pigen efterhånden ladet ham invadere sit seksuelle liv. I tilfældet her havde faderen *ikke* voldtaget sin datter, men han havde været meget, meget dominerende. Raseriet mod ham var blevet en besættelse, således at der opstod et raseri mod mænd generelt. Således at pigen ikke kunne gå i seng med nogen, uden at »faderens spøgelse« blandede sig. Det er pigen, der i denne sammenhæng egentlig »voldtager sig selv«.

En sådan drøm forsøger ikke at undskylde eventuelle faderlige overgreb. Men bevidstheden forsøger at gøre opmærksom på, at en aggression er blevet til en besættelse. Overgreb fra andre mennesker bliver først rigtigt farlige, når man »tager dem ind«, når man selv – ubevidst – giver sig til at handle efter overgrebets idé. Evt. giver sig til at have forhold til mænd, man i virkeligheden ikke kan gå ind for – for »alle mænd er åndssvage alligevel – så hva' fa'en!«

Dette er ved at blive et langt kapitel, men oplevelsen af og beskri-

velsen af *den* bagvedliggende symbolverden, der skaber drømmesproget, er det centrale for forståelsen af drømme i det hele taget.

Lad mig resumere med et par korte sætninger:

Vi har en bevidsthed, der har større overblik end dagsbevidstheden.

Denne bevidsthed er en del af os, den vil os det godt, den er vores ven.

Drømmene er vores venner, for de er ansat af bevidstheden.

Drømmene forvrænger ikke, de »kompenserer« ikke, de opfylder ikke »bare« ønsker – de viser os, *hvad der i virkeligheden foregår* i vort liv.

Drømmene anvender et sprog. Nøglen til dette lyder sådan: *ideer har form*.

Det, vi drømmer om, er *den opfattelse, vi har*, af »det, vi drømmer om«.

Drømmene er i deres udspring en stemning. Stemningen danner et billede.

Stemningen kan igen udspringe fra forskellige dybder af bevidstheden. Dette betyder, at visse drømme er »2 kr. dusinet« drømme, dvs. drømme, man ikke skal fortvivle over, at man ikke kan huske og ikke kan tyde.

De vigtige drømme derimod er ladet med kraft, og de tyder sig selv, hvis man hører ordentligt efter.

Det er i realiteten ikke nødvendigt at vide noget som helst om drømme for at kunne tyde dem.

Alt dette bliver i særlig grad klart, hvis man anvender paranormale evner, som f.eks. klarsyn, og »går bag om drømmene« for at iagttage det univers, hvoraf de udspringer. Drømmene bliver tydeligere, de bliver mere logisk sammenhængende – og man yder først deres formidable ydeevne retfærdighed, hvis man antager, at den »klogere be-

vidsthed«, jeg taler om, har sit udspring i et faktisk eksisterende, udødeligt åndeligt legeme, og at livet efter døden er en realitet.

Drømmene er således ikke blot »ledsagebilleder« til vort liv. De viser os veje og løsninger og årsager, idet de klareste af dem kommer direkte fra den udødelige del af bevidstheden. Af og til hjulpet igennem til den sovende af den pågældendes *skytsånd*.

Ja her er vi på dybt vand – men det er vi jo forresten hele tiden. Jeg kan godt se, det lyder uvant for mange, men hvis man først ser, at »mennesket har et åndeligt legeme«, en udødelig del – så er springet til at forstå, at *det har andre mennesker også* ikke så stort. Vi er af og til hinandens hjælpere, og i forbindelse med begrebet »åndelig formåen« findes ingen misundelse, intet hovmod. At nogen har flere erfaringer end andre og derigennem er bedre egnede som hjælpere, er ikke noget, nogen »rynker på næsen af« og ikke noget, andre anvender som en »fjer i hatten«. Vi skal i næste kapitel se, hvordan der i drømmeuniverset findes et indre hierarki, der netop er så effektivt, fordi det er i balance: dem, der ved lidt mere, hjælper dem, der ved lidt mindre – og dette opfattes som en ganske naturlig proces uden den ringeste fornemmelse af »social slagside«.

Det åndelige legeme – og dermed også den åndelige verden – består som omtalt af reelt, materielt stof (hvor ville jeg dog ønske, jeg kunne finde et bedre ord end »åndelig«, da det er så forfærdeligt belastet af århundreders misbrug. Men det er det eneste, der samtidig medfører de præciseste associationer, hvis man lytter til ordets grundklang).

For mange (og for spøgelseslitteraturen) står det åndelige legeme som noget diffust, noget luftformigt, og dette kan vi specielt konstatere, når vi på film (eller i virkeligheden) oplever, at man kan »se igennem et spøgelse«, og at spøgelser kan gå igennem mure.

I virkeligheden kommer en ganganger (venlig eller uvenlig) overhovedet ikke i nærheden af muren. Det er det, der kan være lidt vanskeligt at begribe. Lad mig prøve, om jeg kan anvende forskellen mellem 2 og 3 dimensioner – til at illustrere forskellen mellem 3 og 4 dimensioner med: Hvis vi lukker det ene øje og betragter en genstand, en stol f.eks., så kan vi ikke ved hjælp af det ene øje se, hvor i rummet, stolen er placeret. Der kunne for så vidt være tale om en »collage«, som om nogen havde klippet billedet af stolen ud og klistret det oven på et billede af den bagved værende væg. At vi *kan* regne ud (nogenlunde), hvor stolen befinder sig i rummet, skyldes den mangeårige træning i anvendelsen af begge øjne samt hovedets bevægelser.

Vores hjerne kan »slutte sig til« stolens omtrentlige placering bare ved hjælp af ét øje. Men en sådan udregningsmetode vil ikke kunne holde til ret mange eksperimenter, hvilket øjenlæger ved. Man kan opstille ganske elementære forsøg, der afslører det ene øjes manglende evne til at bedømme rumfornemmelse.

Set med kun et øje kan det altså se ud, som om stolen er klistret op på et billede af en væg – eller endnu mere præcist: et billede af en stol er klistret op på et billede af en væg.

Hvis vi åbner det andet øje, placerer stolen sig øjeblikkeligt i en eller anden afstand fra væggen. For ved anvendelsen af 2 øjne går vi fra 2 til 3 dimensioner. Fra højde + bredde til højde/bredde/dybde.

Sætter vi nu den fjerde dimension på, så får vi en retning, vi kunne kalde »indad« – som om fysisk stof fortsætter med at blive mindre og mindre og mindre og mindre selv længe efter, at vort tekniske apparatur er ophørt med at registrere noget som helst.

På denne måde skabes der en målestok, vi kunne kalde »faktisk afstand« fra grove partikler til fine partikler (jeg beder læseren af RD tilgive, at der her følger noget, der kan minde om en gentagelse. Jeg skal gøre mit bedste for at flette nogle lidt anderledes perspektiver ind i beskrivelsen af den åndelige stofform):

I fire dimensioner kan man tage et metermål og gå hen og måle afstanden fra saltkarrets groveste partikler til de mindste partikler. Og få f.eks. 53 cm. Noget sådant er ugørligt i den tredimensionale verden, for det første fordi de grovere og de finere partikler her er indvævet i hinanden: vi har molekyler inden i celler, atomer inden i molekyler, atomkerner inden i atomer, atomkernedele inden i atomkerner – og således fortsætter stoffet et meget langt stykke endnu med at blive mindre og mindre; for det andet fordi man netop ikke kan måle den firedimensionale verden fra den tredimensionale – men gerne omvendt (den firedimensionale verden indeholder også de tre kendte dimensioner). Det svarer til, at man ikke på et to-dimensionalt foto kan måle den nøjagtige afstand fra stolen til væggen ved hjælp af et målebånd.

Altså: set med ét øje er stolen »klistret op på væggen« (2 dim.). Med to øjne er der afstand mellem stolen og væggen (3 dim.). Og så: Et spørgsmål, der tilsyneladende går gennem en væg, kommer *i fire dimensioner* overhovedet ikke i nærheden af væggen. For os ser det bare sådan ud: vi ser ikke »igennem spørgelset« – vi ser både væg og spørgsmål *samtidig* – på to forskellige niveauer, der ikke forstyrrer hinanden.

Det fysiske stof, vi kender og kan måle og iagttage, består (groft sagt) altsammen af partikler, der cirkulerer omkring hinanden i baner. Afstandene mellem disse partikler er blevet illustreret talrige gange i populære bøger om atomfysik – på noget, der ligner følgende måde (jeg ved ikke, om jeg her anvender de nøjagtige målestoksforhold, men princippet er godt nok): Man holder en appelsin i hånden og forestiller sig, at dette er en atomkerne. Så vil et omkredsende elektron være mindre end øjet kan opfatte, og det vil kredse omkring appelsinen i en kugleformet sky (med appelsinen som centrum). Afstanden fra appelsin til elektron vil være f.eks. 100 meter. Imellem dette centrum og elektronskallen 100 meter væk (i alle retninger) vil der ikke være måleligt stof. Rummet inden for elektronskyen er »tomt«.

Dette medfører, at man kan forestille sig en sammenpresning af fysisk stof, sådan at dette mægtige afstandsrum bliver fyldt op. I den 200 meter brede kugle, vi her konstruerede, ville der så kunne være billioner af appelsiner + elektron (husk at elektronskyen dannes af ét elektron pr. skal. Det er hastigheden, der får det enkelte elektron til at se ud som en sky). Ser vi det på det mikro-niveau, hvor atomerne jo normalt færdes, så kan man teoretisk set presse Mt. Everest sammen, så det kan være på spidsen af en negl. Medbringende sin originale vægt vel at mærke. Hvilket minder mig om en historie, jeg engang læste i et nummer af »SUPERMAN«:

Nogle væsner fra en fremmed planet var løbet tør for vand. De tog nu til Jorden, hvor de slusede verdenshavene igennem en mægtig maskine, der adskilte ilt og brint (til senere genforening), og resultatet kom ud af denne »swisscchhhh, zapzappelap, klonk« maskine som »piller« på størrelse med et rundstykke. En af disse rummede så formentlig en vægt, der svarede til Østersøens samlede vandmængde, og jeg kan endnu se Superman for mig i et forsøg på at få fingrene ind under en sådan pille, for at løfte den fra gulvet. Anvendende en rygstilling, der måtte kunne få enhver fysioterapeut til at vride hænder.

Den samme idé om sammenpresset stof ligger bag astrofysikernes teorier om sorte huller i universet: et sted, hvor der befinder sig en tyngdekraft af en sådan styrke, at selv ikke lyset kan slippe væk.

Det åndelige legeme består af stof med en sådan materialetæthed, men uden vægt. For i den åndelige verden eksisterer tyngdekraften ikke, partikler hænger sammen »fordi der er en grund til at samarbejde«, og ikke fordi en blindtvirkende naturkraft holder dem sam-

men. Det er det princip, jeg har omtalt på anden måde: ideer har form.

Prøv nu at se ned ad det ene ben. Og forestil dig så, at det består af en så tæt stofform, som jeg her har beskrevet – men uden tyngde. Den beskrevne tæthed i materialet, hvor alle »huller« er fyldt ud – giver så en tilsvarende detaljerigdom. Hvis du, mens du ser på benet, tænker: »kære ben, egentlig kan jeg forfærdeligt godt lide dig«, så vil denne tanke omgående ændre benets udseende en lille smule, idet materialetætheden er »absolut«, dvs. den registrerer og udtrykker alle tænkelige detaljer. Benet vil på en måde »begynde at smile« i dette tilfælde.

Men hvordan kan det åndelige legemes partikler nu cirkulere omkring hinanden i baner, når der ikke er plads til dette. Der vil opstå forfærdelige trafikpropper, hvis de begyndte på noget sådant?

Og svaret er: det åndelige legemes partikler cirkulerer ikke omkring hinanden i baner. De er tæt sammenvævede, fordi de samarbejder, fordi de »kender hinanden og observerer hinanden«. Faktisk er det denne stofform, der holder *den fysiske stofform* på plads i *dets* partikelbaner (se RD). Måske kan en og anden finde paralleller til superstreng-teorien her. Noget »ligner«, men jeg er ikke atomfysiker og kan kun fortælle, hvad jeg ser med klarsyn og husker fra perioderne mellem tilværelserne.

Der er således flere årsager til, at man ikke ved hjælp af jordiske fysiske sanser eller apparatur kan måle eller iagttage den åndelige stofform, det materiale, den åndelige verden og det åndelige legeme består af:

For det første kan man ikke – ved hjælp af maskiner eller sanser, der består af partikler, der cirkulerer omkring hinanden i baner med »mægtige indbyggede afstande« – udtale sig om eller forstå stof, hvis partikler ligger totalt sammenvævede. Det ville svare til, at man bad en betonklods om at beskrive detaljerne i Dostojevskijs *Brødrene Karamassov*.

For det andet bevæger det jordiske stofs partikler sig med en »nogenlunde ensartet hastighed« – hvilket medfører, at det er ude af stand til at sætte sig i relation til partikler, der kan bevæge sig i alle tænkelige variable hastigheder: de kan stå helt stille (en tilstand, der er utænkelig i den jordiske fysik), og de kan bevæge sig med hastigheder, der overskrider lysets med billioner af gange.

Endelig er der dette med, at det åndelige legemes partikler befinder sig i en firedimensional verden, i en retning, vi altså forsøgsvis kunne

kalde »indad«. Sammenfattet under et: den jordiske verdens »langsomme« og »i fastlagte baner roterende« partikler har ikke erfaringsmængde eller sanseapparat til at få øje på eller at udtale sig om partikler, der opfører sig totalt anderledes.

I tredimensionalt sprogbrug kunne man forestille sig, at tilstrækkelige mængder af dette stof ville fylde så meget, at man ville kunne få øje på det. Men dette umuliggøres altså dels af de to verdens partikelmæssige forskellighed – og så af dette med den fjerde dimension: »indad«.

At man så af og til *kan* se spøgelser – eller andre stofformer, der ikke normalt bedømmes som fysiske – skyldes, at stof i den firedimensionale verden er i stand til at »nedsætte sin hastighed«. Jeg kan ikke finde en bedre betegnelse; den dækker ikke, hvis den opfattes indenfor en atomfysisk terminologi, men den kan måske illustrere noget, der minder om et fly, der lander. Afstanden »indad« (det, der er karakteristisk for den fjerde dimension), kan *formindskes*, og på den måde bliver ikke-fysisk stof af og til synligt, af og til synligt for nogle, men usynligt for andre – og af og til synligt for alle. Afstanden »indad« kan endda bringes til ophør, hvilket illustrerer en slags transformation fra den firedimensionale verden til den tredimensionale verden. Det er det, der finder sted, hvis man »materialiserer stof«, og i bevidsthedsmæssige sammenhænge er det det, der sker, hvis en tanke bliver ført ud i livet – hvis *en idé får form*.

Den åndelige verden er således *meget mere virkelig* end den fysiske. Dens materiale er unedbrydeligt (medmindre ideen med en genstands eksistens ophører at eksistere, så kan materialet opløses fra det ene sekund til det andet – uden affaldsprodukter), og det er billiarder af gange meget mere detaljeret.

Prøv igen engang at se ned ad benet. Forestil dig, at dit fysiske ben består af partikler, der overalt cirkulerer omkring hinanden med vanvittig hastighed. Samtidig sidder du på en klode, der drejer om sig selv, mens den cirkulerer omkring Solen, der cirkulerer rundt i en mægtig galakse, der sammen med andre galakser cirkulerer rundt i det tredimensionelle univers efter atter andre love.

Og prøv så til forskel at forestille dig det åndelige ben i stedet for det fysiske. Det åndelige ben er helt stille. Helt helt stille. Og det er tæt i sin struktur, det kan ikke gå fra hinanden, og det bevæger sig ikke,

medmindre *du* bevæger det. Og det gør du kun, hvis du får lyst til at »bevæge dig ud i verden«.

Det er her, kimen ligger til alle mulige meditationsfilosofiers idé om »indre ro«: en kontakt til en indre oprindelighed, der kun giver energi til det, der er virkeligt helsebringende for sjælen. Hvis man begiver sig ud i verden efter et mål, der ikke er basis for i ens dybe erkendelse af sammenhænge, så ligner ens vandring på fortovet fornemmelsen i drømme af, at man løber som i kviksand – med lange seje slow-motion skridt. Hvis man omvendt *er på vej i den rigtige retning* – så ligger følelsen tættere på den firedimensionale oplevelse: set med klarsyn (i fire dimensioner) er det den *tredimensionale* Jord, der bevæger sig rundt i en bane omkring Solen. Den åndelige verden, der ligger »bag« Jorden, der ligger »udenom Jorden« *bevæger sig i realiteten overhovedet ikke*, selvom det altså med tredimensionale briller ser ud, som om den »følger med Jorden rundt om Solen«. Så vi kan slutte denne introduktionsbeskrivelse af det åndelige legeme med sammenligningen af de to måder at gå på:

1. Hvis man er på vej »et forkert sted hen«, så har man dybt i sin bevidsthed denne »kviksandsfornemmelse«. Og det ved man egentlig godt et sted i tankernes bagland. Hvert skridt skal således overvinde en modstand.
2. Hvis man er på vej »det rigtige sted hen«, så bevæger man sig i realiteten overhovedet ikke, når man går hen ad fortovet: *det er kloden, der drejer under én*, og man behøver bare at løfte fødderne.

Det indre træ

Vi står nu på tærsklen til det indre landskab, og før vi træder ind, er der et par ting, jeg godt vil sige. Til dig, der netop står i boghandelen og nysgerrigt har slået tilfældigt op i DRØMME (og drager) og netop rammer starten på dette kapitel – vil jeg sige: den går ikke – dette kapitel lader sig kun læse, hvis man har læst det foregående. Det svarer lidt til det mægtige bækkenslag i sidste sats af Mahlers tredje symfoni: man kan godt stille sig op med et par bækkener af koncert-størrelse og så fyre dem af i hovedet på én eller anden. Dette giver *en lyd*, men det giver ikke den virkning, som man får frem, hvis man først har hørt *hele* Mahlers tredje. Eller i hvert fald sidste sats fra begyndelsen.

Så vi deler nu læserne op – forstået sådan: den, der synes, at de to foregående kapitler er totalt gak i låget, vil ikke have mange chancer for at ændre mening ved læsningen af *dette* kapitel. Jeg kan ikke engang love, at kapitlet vil fungere for den, der synes, de to foregående var meget fornuftige, men den, der har oplevet dem sådan, har i hvert fald en noget større chance.

Vi skal nemlig tale om »den åndelige verden«. Og som jeg nævnte allerede i sidste kapitel, er denne betegnelse utroligt belastet. Men jeg kender ikke en bedre.

Det bliver sværere endnu: at beskrive den åndelige verden ligner en kolossalt forstørret udgave af det projekt, jeg allerede er i gang med: det er meget vanskeligt at skrive (og at læse) en bog om drømme, hvor en af hovedideerne er, at man egentlig ikke behøver at vide noget om drømme for at kunne have fuld glæde af dem. Det forholder sig præcist ligesådan med den åndelige verden. På en måde bør det være sådan, at man efter læsningen af denne bog glemmer, hvad den handler om, og i stedet mindes en eller anden atmosfære. Ganske som det ville være drømmenes eget ønske. Det ligner lidt den metode, man begyndelsesvis kan anvende, hvis man vil forsøge at se menneskets aura med klarsyn: man ser ikke *direkte* på det pågældende menneske, man ser »uden at fokusere«, man ser »forbi« vedkommende. Og en af de måder, hvorpå man kan beskrive klarhøring, ligner i betænkelig grad noget med »ikke at høre efter« – dvs. man skal ikke hele tiden repetere for sig selv: »nu sker der det, nu sker der dét« – men snarere stille ind på tanken bag lyden eller lyden bag lyden.

Så jeg skal nu forsøge at skrive noget, som læseren egentlig ikke skal læse, mens han/hun læser det. I stedet skal I have fat i *den bagved liggende tanke*.

Som jeg har nævnt et par gange, kan man nemlig ikke anvende denne bog som facitliste. Det ligner lidt studiet af sprog, hvor man naturligvis anvender ordbøger, men ikke kan være i besiddelse af ordbøger, der omfatter alle tænkelige sætninger på det pågældende sprog. Og enhver sætning, et menneske udtaler, er ladet med situationsatmosfære – à la denne dobbeltanvendelse, jeg har set ét eller andet sted i en bog: den hårdkogte teen-ager i skolegården ser nedladende på en lille rod fra fjerde og snerrer »pølse!« – mens hans mor i samme øjeblik tilkaster slagteren et beslutsomt blik over disken og myndigt udtaler: »pølse!«

Man kan så forholde sig til situationen på to måder: enten kan man udforske den ved hjælp af bevidstheden (dvs. forsøge at »være til stede« i de to situationer) eller man kan anvende noget, der ligner den analytiske videnskabelige metode (pølser består af 2 dele kød, 2 dele osv. osv.). Og tilsvarende med drømmene: man kan enten forsøge at »gå ind i drømmen« og være til stede der – eller man kan dissekere de enkelte elementer (»en pølse må naturligvis være et phallossymbol, og den ældre dreng føler sig seksuelt overlegen i forhold til den yngre dreng, og moderen har i virkeligheden et latent begær efter slagteren«).

I det sidste tilfælde har man slet ikke været i nærheden af situationen. Man har ikke engang forsøgt at »sparke døren ind« til drømmenes verden. For for at komme der, skal man først sejle »ud over jordens kant«: man må kaste los og være rede til at sejle på dybt vand – uden hele tiden at have telefonledninger bagud, sådan at man til enhver tid kan sikre sig, at dem, der bliver på land, kan fortælle én, hvad det er, man oplever ude på søen.

Det, jeg vil beskrive nu, kan altså egentlig slet ikke beskrives. Når jeg alligevel gør det, skyldes det dels, at jeg ikke kan lade være (livet er altså *så* fantastisk, at jeg *må* fortælle om det) – dels er der forholdet til *andre drømmeteorier*. Og her er der noget, jeg gerne vil sætte på plads, før vi går videre.

Mit udgangspunkt er altså det, at drømme egentlig fortolker sig selv, hvis man lytter åbent til dem og ikke dækker dem til og ikke argumenterer imod dem. Dette medfører så, at mine egne fortællinger om drømmenes univers *kun* harmonerer med min udgangsidé, hvis min beretning på en vis måde er »overflødig«, dvs. hvis det, jeg siger, ændrer læserens »fokusering«, sådan at I ikke fokuserer på de faktiske ord, jeg skriver her med min skrivemaskine, men på drømmenes

indre landskab, på den stemning, jeg forsøger at »mane frem« ved hjælp af de fattige og ubehjælpsomme ord.

Ideen om, at drømmene fortolker sig selv, hvis man hører ordentligt efter, har imidlertid også en anden konsekvens – nemlig den, at »forkerte drømmeteorier« har lige præcis den modsatte virkning: de styrer læserens/lytterens/forskerens opmærksomhed *i den forkerte retning* – dvs. væk fra drømmenes atmosfære/landskab og hen imod det leksikale/intellektuelle.

Den barriere, der skal overskrides, før man kan gå ind i drømmenes univers, illustreres præcist af inskriptionen over indgangen: *her får du forevist dig selv*. Og så er det om at stå fast på benene, sådan at man tør høre efter:

En af Freuds klienter har trods protester fra pårørende og trods tilkaldte autoriteters modvilje med stort besvær tilkæmpet sig retten til at fortsætte behandlingen hos Freud. Hun drømmer (fra *Drømmetydningen*):

drøm: *»at man hjemme forbyder hende at komme hos mig oftere. Hun påberåber sig derpå hos mig et løfte, jeg har givet hende, om, at jeg i nødsfald vil behandle hende gratis, men jeg siger til hende: I pengesager kan jeg ingen hensyn tage.«*

For Freud er dette en ønskeopfyldelsesdrøm, idet pigens bror på et tidspunkt har antydnet en mulig gratis behandling. Pigens sygdom skyldes ifølge Freud en omsorg for broderen, og hun holder så meget af broderen, at hun ønsker, at give ham ret i alt, hvad han siger, og så drømmer hun en drøm, hvor hendes ønske om at give broderen ret, opfyldes.

Drømmen handler imidlertid for pigens om, at det for hende ikke er gratis at gå til behandling hos Freud. Og her må jeg give et eksempel på, hvordan en drøm kan se ud, hvis den støtter én i et forehavende:

drøm: *jeg kommer hjem efter at have talt med Inge og finder til min overraskelse en gammel tegnebog i min skrivebordsskuffe. Tegnebogen er fuld af splinternye 100 kr. sedler.*

Med andre ord: i drømme er penge symbol på en energi, der kan anvendes til noget. Ligesom i den virkelige verden. Man har dem, eller man har dem ikke. I drømme såvel som i livet er det sådan, at rigtigt anvendt energi giver *mere energi*. Hvis man mangler penge i drømme,

ligner situationen den med at løbe i kviksand i slow-motion: man har i sin tanke en idé om en retning, og en dybere del af en ved, at retningen er gal. For pigen her er der tale om en *advarsel*: hun har ikke energi til at gå til behandling hos Freud. Tværtimod vil det *koste hende energi*. En eventuel støttdrøm ville handle om, at hun ingen penge havde, men at hun fandt dem i Freuds have (f.eks.). Freud gør pigen en bjørnetjeneste ved at forsøge at »forklare drømmens oprindelse« i stedet for at *lytte* til den. Pigen lytter heller ikke til den, for i så fald ville hun have meldt afbud til Freud, og så ville jeg ikke have kunnet gengive drømmen her.

Jeg anvender dette eksempel for at vise, hvor svært det kan være at lytte til drømme, der f.eks. indeholder en kritik af drømmeren eller af drømmetyderen. Freud gengiver i *Drømmetydningen* flere drømme, der burde føre til, at han nedlagde sin praksis. Jeg har fortalt om et par af dem og vil fortælle om flere. Den ovenstående drøm handler om, at det simpelthen er skadeligt for pigen at gå til analyse hos Freud. Og her er der noget, jeg må forsøge at forklare: jeg bærer ikke personligt nag til drømmeteorier, der mener noget andet, end jeg selv mener. At jeg er så direkte over for netop Freud, skyldes hans store indflydelse på den psykologiske forskning. For udforskningen af sindet stopper ikke op uden videre – af eventuel respekt for traditionen eller tidligere forskningsresultater: bevidstheden selv har som grundlag en trang til at skære igennem helt ind til virkeligheden. Hvis dette medfører, at samtlige psykologiske studier over hele kloden skal lægges om, og at samtlige psykiatriske patienter skal behandles anderledes, og at dette vil koste samfundet millioner af kroner, så er der ikke noget at gøre ved det. Det er besværligt – men det er samtidig på høje tid. Hvis Freud har uret, så har han uret. Det er der ikke noget at gøre ved. Jeg ved godt, at der er sket utroligt meget inden for drømmeforskningen siden Freud, og at mange allerede *har* gennemskuet hans selvmodsigelser. Men Freud står for dette århundrede som »Psykoanalysens grundlægger«, og dette er voldsomme ord. Især hvis man forestiller sig, at han tager fejl. For mig at se er det ikke nok at »revidere« Freud. Han skal i realiteten kasseres som totalt uanvendelig, og jeg har valgt at anvende netop *ham* som modsætning til det, jeg forsøger at fortælle – fordi han er den, der trækker kontrasterne kraftigst op. Jeg gad vide, hvad vi skulle have gjort uden Jung – der for mig virker som en gude-sendt neutralisator, for hvem det lykkes at sætte alvorlige spørgsmålstegn ved Freuds teorier, før Freud har fået skadet for mange.

At kaste al sin bagage for at gå igennem døren til drømmenes univers – er altså ikke så ligetil. På den anden side kan det være en vidunderlig forfriskende fornemmelse at stå der nøgen i sandet – vel vidende, at drømmene alligevel klæder én af til skindet.

Tolkien har skrevet en meget smuk novelle, der hedder »Blad, af Niggle« (Leaf by Niggle). I denne lille fortælling skildrer han – næsten bogstaveligt præcist – hvordan de åndelige verdener ser ud, og hvordan de fungerer. Hvis man løsner sit sikkerhedsnet og telefonledningerne bagud til den verdensforklaring, man plejer at anvende, så kan der opstå en helt ny følelse: fornemmelsen af, at der eksisterer andre love end de jordiske.

Som nævnt i forbindelse med min skildring af det åndelige legeme i sidste kapitel, er de åndelige verdener meget mere virkelige end de fysiske. De rummer hele baglandet til drømmenes univers, og de er *så* virkelige, at de ikke er kede af, at menneskene ikke ved, de er der. De kan forstås både bogstaveligt og i overført betydning, men alt er godt, hvis bare man kan fatte den overførte betydning. Som med drømmene.

Historien om Niggle er *så* klar, at jeg kan anvende den her som indfaldsvinkel. Naturligvis kan jeg ikke, i mit referat af den, gengive Tolkiens poesi og stemningsmættede situationsbeskrivelser, men selv historiens »skelet« virker stærkt i sig selv. Læs selv hele fortællingen bagefter. Den findes på engelsk i samlingen »Tree and Leaf, Smith of Wotton Major, The Homecoming of Beorhtnoth« (Unwin books 1977) og på dansk i samlingen »Træer og Blade« (forlaget ZAC 1987).*

Niggle er en lille hyggelig, almindelig mand, der ikke er meget for alt det praktiske. Han har en nabo, mr. Parish, der ofte ber ham om hjælp med huset, med reparationer m.v., og Parish har tendens til af og til at overdrive nødvendigheden af Niggles hjælp. Niggle har et blødt hjerte, så han hjælper af og til Parish, selv om han »lige var midt i noget«.

For Niggle er maler. Ikke nogen ret god maler, ganske vist, men en passioneret maler. Han maler sådan »for sig selv«, og i sin baghave – et sted, hvor han engang dyrkede kartofler – har han bygget et specielt

*Den danske version er desværre fuld af trykfejl, og der mangler hele sætninger i oversættelsen (1987 udg.). Til gengæld er den udstyret med poetiske illustrationer af Lars Physant.

skur til et stort maleri, han er begyndt på. Maleriet startede egentlig med et blad, men så kom der flere blade til, de begyndte at hænge sammen, og efterhånden er bladene blevet til et træ og til et landskab, som træet står i. Det oprindelige lærred er blevet for lille, så Niggle har sømmet gamle lærreder op ved siden af det første, og så maler han ovenpå sine gamle malerier for at få plads til sit træ. Det er, når Niggle er allermest optaget af at male dugdråber på kanten af et blad eller solreflekser i løvet, at Parish »lige« skal have ham til at ordne ét eller andet. Parish har ikke sans for Niggles hobby, og han ænser ikke maleriet, for i dag har Parish et stort problem: der er nogle tagsten, der er blæst ned, sådan at det har regnet ind, og hans kone er blevet syg af al den fugt. Om Niggle ikke har noget træ og noget lærred, han kan undvære, »bare lige til at dække med, så jeg kan klare mig et par dage«. Og så ser han på maleriet.

Niggle har længe vidst, at han skal ud på en rejse. Han vil bare så gerne nå at lave sit maleri, sit træ, færdigt. Men som sagt har han et blødt hjerte, så da Parish ber ham om at tage til byen efter en tømrer til taget og en læge til hans kone (»Jeg ville ønske, at jeg ikke havde haft et dårligt ben«), gør Niggle det. Han cykler afsted i øsende regn, og hverken lægen eller tømreren er hjemme. Da lægen endelig dukker op nogle dage senere, er der ikke én patient, men to. Nu er Niggle blevet syg, og det trøster ham slet ikke at få at vide, at fru Parish kun havde været forkølet og allerede er oppe igen.

Og så kommer vognen efter Niggle. Han skal ud på sin rejse. Han når kun at gribe ud efter en taske med en farvelade i, men også den mister han undervejs: han glemmer den i togkupeen, og da han kommer i tanker om den, er toget allerede kørt igen. Lige da Niggle var steget på toget, faldt han i søvn, og toget kørte næsten med det samme ind i en mørk tunnel.

Nu er Niggle ankommet til en banegård, og ved siden af den ligger der et hospital. Niggles sygeophold her former sig som øvelser i anvendelse af praktisk værktøj. Han er helt alene i sin celle, og han saver og graver og maler (brædder i én farve), og han lærer efterhånden at disponere over sin tid og at glæde sig over det, han får gjort. Efter nogen tid (han ved ikke, om der er gået flere hundrede år) hører han to læger snakke om hans tilfælde. Det virker, som om der er en forsvarer og en anklager, de er begge retfærdige, den ene virker streng, mens den anden er mild, men myndig. Med en venlig stemme. De afgør hans sag:

Niggle er nu helbredt, og han får lov til at tage videre. Der har hidtil

været ret mørkt i hans celle – specielt efter en ordineret hvileperiode i *totalt* mørke her til sidst – men nu bliver skodderne slået fra, og rummet fyldes med solskin. Niggle får udleveret noget styrkende mikstur, lægen smører noget salve på hans vablede hænder, så de helbredes øjeblikkeligt, og endelig giver man ham en togbillet. Niggle går ned til banegården og sætter sig ind i et lille tog, der ser ud, som om det aldrig har været anvendt før. Det er nymalet, og selv skinnerne ser nye ud, og svellerne dufter af frisk tjære.

Der er kun én passager med toget, Niggle, og efter en ikke så lang køretur stopper toget et sted, hvor der ingen station er; der er kun en trappe op ad en græsskråning, og for enden af trappen er der et hegn med en flettet låge i. Inden for hegnet står hans cykel – dvs. det er egentlig en cykel, der er helt ny, men den ligner hans, og der er hæftet et gult skilt ved den med hans navn. Han sætter sig op på cyklen og giver sig til at køre ud i et dejligt landskab:

»Niggle skubbede lågen op, sprang op på sin cykel og rullede ned ad bakke i forårssolen. Inden længe opdagede han, at den sti, han først havde fulgt, var forsvundet – og nu trillede han hen over en pragtfuld grønsvær. Græsset var grønt og tæt, og dog kunne han se hvert eneste blad helt tydeligt. Det følte, som om han havde drømt om denne plæne eller huskede den et eller andet sted fra. Landskabet syntes så velkendt: jo, nu jævnedes grunden sig, som han kunne huske, den gjorde, og nu steg den igen, naturligvis. En stor grøn skygge faldt mellem ham og solen. Niggle så op og faldt af cyklen.

Foran ham stod træet, hans træ, og det var færdigt. Træet var levende, hvis man kan sige sådan om træer, bladene foldede sig ud, grenene voksede og bøjede sig i den vind, som Niggle så ofte havde følt eller tænkt måtte være der, men som han aldrig havde formået at indfange på lærredet. Han stirrede på træet, og langsomt løftede han armene op mod Himlen.

»Det er en gave!« sagde han. Og her tænkte han både på sine maler-evner og på det færdige resultat. Og han brugte ordet gave helt bogstaveligt.

Han blev ved med at se og se på træet. Alle de blade, han havde arbejdet med, var der – også alle dem, der kun var sprunget ud i hans tanker, og alle dem, der *ville* være sprunget ud, hvis bare han havde haft tid nok. Der stod intet på bladene, de var bare udsøgte blade, men alligevel var de som en tydelig kalender i hans minder om dem.«

Niggle går nu rundt i sit eget landskab, han finder de vidder og den fantastiske udsigt bag og mellem bjergene, som han havde antydnet bag træet på maleriet, og inde i skoven – den skov, han vidste var der, selvom den egentlig var uden for maleriet, finder han en kilde. Kilden giver vand til hele landskabet og til den sø, man havde kunnet ane mellem grenene. Også kilden, havde han altid vidst, måtte være der.

Nu mangler han bare mr. Parish. Mr. Parish ved så meget om haver, og da Niggle igen nærmer sig sit træ, ser han en lille mand mellem buskene. Det er mr. Parish. Han og Niggle bygger nu i fællesskab et hus, og de arbejder videre på at gøre landskabet endnu smukkere. Der er stadig nye ideer i Niggles hoved, og det er nu Niggle, der er mest ivrig efter at grave og hamre og bygge. Parish dufter til blomster og nyder landskabet.

Efter lang tid synes Niggle, at han har gjort alt det, han havde tænkt sig, han ville gøre, og han får lyst til at begive sig op mod de fjerne bjerge. Parish følger ham til udkanten af deres landskab, og her møder de en hyrde, der er kommet for at hente Niggle. Niggle vil gerne have Parish med, men Parish vil hellere vente på sin kone. Han glæder sig til at vise hende dette smukke landskab og det hus, han og Niggle har bygget sammen i Niggles landskab.

Og Niggle selv vandrer videre til nye egne.

Hvad Tolkien gengiver her, er en primær idé, et princip i den åndelige verdens og i drømmeuniversets struktur. Hvis man lytter med et meget åbent sind til denne fortælling, så strømmer der et næsten blændende lys ud af den. Da jeg selv er i stand til ret klart at huske perioder mellem tilværelserne og genkender lyset fra Tolkiens idé, så er det svært for mig ikke at få tårer i øjnene, når jeg læser, fortæller, eller som nu nedskriver – specielt det sted her, hvor Niggle falder af cyklen og får øje på sit træ. Det, der er det centrale her, er den totale, lysende klare, milde, men myndige retfærdighed, der gennemstrømmer tilværelsen i den åndelige verden. Og det er den retfærdighed, der smitter af på lovmæssigheden bag drømmesproget.

For ethvert menneske findes der et landskab som Niggles: den åndelige verden lader sig ikke kortlægge og beskrive som helhed, idet vi hver især yder vores skærv til opbygningen af den. På samme måde som vi hele tiden ændrer den klode, vi bor på, ved at bygge byer, grave tunneler, anlægge veje, haver osv. – opbygger vi den åndelige verden gennem de tanker, vi har med det, vi gør, mens vi lever på Jorden. Da den åndelige verden er unedbrydelig, ødelægger vi den ikke ved at

ødelægge Jorden. Vi afskærer os bare midlertidigt fra muligheden for at opleve den åndelige verdens kolossale skønhed, vidder og formåen, hvis vi »arbejder imod den«.

I denne »bag den fysiske verden værende« virkelige, faktisk eksisterende verden, ser man sig selv, som man virkelig er. Man opholder sig helt bogstaveligt i *den bedste verden, man kan forestille sig*. Ikke »forestille sig« ved hjælp af fantasien, men ved hjælp af éns totale væsen – som et resultat af et samarbejde mellem alle bevidsthedslag. Sådan at de dybere bevidsthedslag, der er nærmere forståelsen af vores udødelige centrum, hele tiden sikrer en stabilitet, en grundfæstethed, sådan at »overfladiske« bevidsthedslag ikke kan få lov til at bestemme farten. Vi kan jo hurtigt forestille os, hvordan Jordkloden ville se ud, hvis enhver strøtanke øjeblikkelig medførte en fysisk forandring af omgivelserne. Og ligesom vi på Jorden i princippet kun udfører store projekter, hvis de har været igennem hele den politiske, beslutningsmæssige mølle – så har de dybeste bevidsthedslag altid det afgørende udslag i den åndelige verden og i drømmenes verden.

I den åndelige verden er det diffuse, det tågede, det mørke og det begrænsende *kun* midlertidigt. I den jordiske verden inspirerer mindet om dette os til at *lade* det mørke og det begrænsende være midlertidigt. Det er vigtigt at trække dette princip lidt tydeligere op, da vi jo i denne jordiske verden også kender til ideer, der støtter og inspirerer det nedbrydende og det splittende:

I den fysiske verden kan man slå ihjel, f.eks. – man kan evt. komme så langt ud, at kloden selv sprænges i stumper og stykker. Den åndelige verden derimod er unedbrydelig, og derfor ødelægges den ikke, den dækkes kun midlertidigt til. Dette giver en »farve«, en særlig nuancering af begrebet »det gode«: en fornemmelse af noget enkelt, noget selvfølgeligt, noget, der altid er der, som man altid vil kunne vende tilbage til og som altid vil eksistere i den sidste ende. Dette betyder bl.a., at man i realiteten ikke *kan* slå andre mennesker ihjel. Det er kun deres fysiske legeme, man fjerner. Mennesket selv er unedbrydeligt, og den konflikt, man har skabt ved at slå en anden ihjel, fortsætter med at eksistere – både i virkelighedens faktiske åndelige verden og på drømmeplanet: man har *skabt afstand* til den, man har slået ihjel.

Hvad døden betyder i drømme, kommer vi senere til. Det, der har betydning her, er skildringen af bevidsthedens »lagdeling« – fra en indre *total stabil* udødelig kerne i den ende af spektret – til en flakkende, mere eller mindre stabil eller i tvivl værende identitet i den anden ende.

I det åndelige landskab afsløres lagdelingen i vore tanker om os selv: vi har ideer om os selv på mange forskellige niveauer: visse af dem er overfladiske, og andre ligger nærmere centrum. For dem alle er der altså den rod, det udspring, at personligheden i sit inderste væsen er udødelig; hvilket egentlig betyder (sagt med enfoldighedens enkle, men kraftfulde sprog (hvis man tager det bogstaveligt)): at vi alle sammen *er gode nok på bunden*. Og det gælder altså *alle* – også dem, vi ikke kan lide (os selv inklusive).

Den åndelige verden – såvel som drømmenes univers – er opbygget med endnu en uhyre enkel kvalitet som grundidé: *ved hjælp af lyset kan man se i mørket*. Dette betyder, at vi i den åndelige verden og i drømmene ser alt, alt afsløres, vi finder ud af, hvordan vi egentlig er, og vi ser igennem alle de slør, vi bliver sløret af i den jordiske, vågne verden. »Det gode«, »det lysende«, har så tilmed denne *selvfølgelige* kvalitet, sådan at de dele af os, der forstår mere end andre dele af os – ikke føler dette som noget, der bør medføre særlige hædersbevisninger. Som vi skal se, er der i bevidsthedens lagdeling, i den åndelige verdens lagdeling og i drømmesprogets eventyr»hierarki« – en hovedregel: den, der »lyser mere end andre« opfatter ikke sig selv som fantastisk udviklet, men som én, der har fået øje på noget, som han/hun glæder sig til, at andre også skal få øje på. Det onde, det splittende, det nedbrydende bliver tilsvarende til noget, der højst formår at dække lyset til for en periode. For lyset kan *se* i mørket, mens mørket er blindt, hvilket er karakteristisk for den splittende energiforms kvalitet. Georg Gearløs fra Anders And opfandt godt nok engang en stavlygte, der udsendte mørke, men jeg husker ikke, om det lykkedes ham at få patent på den.

Om lyset og mørket kan der siges forfærdeligt meget. I denne bog vil jeg nøjes med at anvende begreberne i eventyrenes og myternes atmosfære: det gode er en evig kvalitet, og det onde er så splittende, at det i den sidste ende afslører sig selv. I øvrigt kan jeg henvise til RD og til Agerskov: *Vandrer Mod Lyset* (Toward the Light) (Vandrer mod Lysets forlag, København).

Det vigtigste i denne mørke/lys sammenhæng – også i relation til drømmene, er fornemmelsen af en *retning*: den udødelige kerne *gør det splittende til noget midlertidigt*. Og vi bevæger os i realiteten hele tiden mod lyset (ad mange omveje som regel). Hvis man vender sig væk fra lyset, idet man elsker og bekender sig til splittende energier, så kan man for langetider fortsætte i en retning, der egentlig ikke er *væk* fra lyset, men snarere *ind* i mørket. Som om man vender ryggen til Solen og så bygger en tykkere og tykkere mur bag sig. Dette hjælper kun, så længe

Solen står *bag* muren. Når kloden »drejer sig«, når lyset frem alligevel. Men man *kan* bygge muren større og større, man kan sætte tag på og stoppe alle revner og huller. Jo længere, man kommer ind i mørket, jo tættere bliver den barriere, der hindrer en i at *huske* lyset, huske, at det overhovedet eksisterer. Men en eller anden dag – så når man sin begrænsning – så har man ikke længere kraft til at fortsætte i den splittende retning, og hvis bare man vender sig om og *får øje på* lyset, så bliver det stærkere. Hvis man tager bare et lille bitte skridt hen imod det, så bliver det *meget* stærkere, hvilket så giver mod til at tage et skridt til.

At der findes denne tydelige forskel mellem lyset og mørket, mellem harmoniserende, kommunikerende energi og splittende, blind energi – er grundlaget for lysverdenens (den åndelige verdens) stabilitet. Den åndelige verden og drømmenes univers *vakler aldrig*. Alt afsløres, alt ses tydeligt i det klare solskin, og hvis noget endnu ikke er tydeligt (rent forståelsesmæssigt), så ser det også utydeligt ud.

Og lad os så vende tilbage til en sætning, jeg anvendte før: i den åndelige verden opholder man sig helt bogstaveligt i den bedste verden, *man kan forestille sig*. Dette bevirker i visse tilfælde, at man lukker sig inde og i andre situationer, at verden folder sig ud for en i lige netop den størrelsesorden, som man *med hele sin kapacitet* er i stand til at rumme og fatte. Balancen mellem landskab og tanke giver den selvfølgelighed i den lykkefølelse, som vi bl.a. finder her hos Niggle. Hans landskab overstiger ikke hans fatteevne, det fylder den ud. Det overstiger mr. Parish's fatteevne, men dette bevirker bare, at der er noget, *han endnu ikke ser*. Men hans øjne åbnes langsomt.

I den åndelige verden møder man de mennesker, der er i stand til at færdes i det samme landskab, som man selv kan færdes i. Man er ikke som i den jordiske verden omgivet af et mylder af mennesker, som man i realiteten kun har meget lidt til fælles med. Alle de andre *er* der, og jo tættere, man kommer på sig selv, jo nærmere man kommer forståelsen af sin egen udødelighed, jo tættere kommer man også på forståelsen af *andres* udødelighed, og dette skaber en større kontaktflade. Jo »højere op« man kommer i den åndelige verden, jo lysere, klarere og smukkere bliver landskaberne, og jo tydeligere forfatter man andre menneskers tilstedeværelse i deres respektive personlige »landskaber«. Jo højere man kommer op i lyset, jo mere forøges kommunikationen – og omvendt i den anden retning. I drømme bliver dette til et persongalleri, der hele tiden former sig som det, man er i stand til at opfatte. Det vil sig:

I den jordiske verden kan man tale med sin mor, uden at forstå hende.

I den åndelige verden taler man kun med sin mor, hvis man forstår hende.

I drømme blandes de to ting sammen, sådan at en moderskikkelse i drømme er lig med »den opfattelse, man i den pågældende sammenhæng har af sin mor«.

Som med pigen før, der blev voldtaget i drømme af sin far: i den jordiske verden kan hun tale med ham uden at kende ham til bunds. I den åndelige verden vil hun ikke kunne møde ham, så længe han er dækket til i hendes bevidsthed af en aggression. I drømme afsløres den aggression, der dækker for hendes evne til at kommunikere med den virkelige fader bag det rædselsfulde billede.

Eller sagt på en anden måde: det, at den åndelige verdens kommunikation er så klar, at man simpelthen ikke kan få øje på dem, man ikke kan kommunikere med, bevirker, at der kastes et lys ind i drømmesproget: den jordiske dagsbevidsthed oplyses indefra eller »bagfra« om man vil, sådan at lyset afslører i billeder, hvordan man forholder sig til sig selv og til verden. Drømmene bliver til en model af »det store spejl« (den åndelige verden) og får sin inskription over indgangen: »her får du forevist dig selv«. Hvad du ser i drømme, er *sådan som du i virkeligheden ser verden*.

Den åndelige verdens eksistens åbner drømmenes øjne. Det enkle og det selvfølgelig element fjerner muligheden for, at lykkefølelse bliver manisk eller hypnotisk. Tilsvarende tager dette brodden af begrænsningerne, hvis man for en tid kun kan forestille sig sig selv i lukkede rum:

Hvis man gennem sin jordiske tilværelse i praksis demonstrerer, at man ikke mener, at man er noget værd – hvis man hele tiden trækker sig tilbage, når der skal gives udtryk for noget og hele tiden tager det mindste stykke kage og altid er den, der tager pladsen bag søjlen i Det kgl. Teater (for at skåne de andre) – så har man på en måde placeret sig selv i en mørk krog – og verden er for alle de andre.

Lad os antage, at man kører denne livsholdning helt ud: man gør tildækningen af sin egen identitet til den måde, hvorpå man markerer sig i verden. Så vil man efter døden, når man vender tilbage til den åndelige verden, måske befinde sig i – lad os sige: en mørk og fugtig kælder. Og denne vil man vel at mærke ikke opfatte som *frustrerende* ubehagelig. Man vil godt nok føle (og så skutter man sig), at her er noget

mørkt – og der sker jo heller ikke så meget. Men på den anden side kender man kælderen til mindste detalje, man har nemlig selv placeret sig i den. Idet man har fundet den anvendelig som jordisk identitet.

Her sidder man så *midt i sit eget spejlbillede*. Og man bliver siddende lige så længe, som man tænker, at det er en god idé at være her. Måske fatter man ikke lige med det første, at dette er et »spejl«. På samme måde som man heller ikke lige med det første fatter *drømmenes* betydning. Måske gør man vrøvl over at sidde i kælderen, på samme måde som man i den jordiske verden kan have trang til at klage til nogen, fordi man har ubehagelige drømme. Måske er man sur over, at man sidder i kælderen, samtidig med at man bliver ved med at repetere for sig selv, hvor godt det var, at man i den virkelige verden kendte sin plads, når herren og fruene kaldte. Og ægteskab er der jo ikke plads til, hvis man virkelig vil være en god husholderske. Der trænger i øvrigt til at ryddes op i denne kælder.

Hov – hvad var det? Nu starter forvandlingen: for lige meget, hvad man gør, mens man lever, så har man et motiv af én eller anden art. Og motivet virker stærkere end handlingerne selv. For denne midlertidige heltinde i min eksempelsamling har tilsyneladende en eller anden kærlig – omend misforstået kærlig – hensigt med konsekvent at sætte sit lys under en skæppe. Selve trangen til oprydning, til orden på tilværelsen, kan have været hendes motiv til at reducere sig selv til tjenestepige rent mentalt (hvilket ikke er det samme som at være en god tjenestepige). Og nu kommer dette motiv (der kaster et svagt lys) frem og får hende til at se, at her trænger til at ryddes op. Under oprydningen, der igen er et spejl, skræbes alt det til side, flyttes alt det væk, der dækker for hendes personligheds udfoldelse. Når hun har brugt lige præcis så megen energi på at rydde op, som hun anvendte for at dække sig selv til – så får hun øje på en sprække i døren, hvor solen strømmer ind. Den så hun først nu, hvor hun fik gravet sig helt hen til den kasse, der spærrede.

Og så kommer den indre verdens fantastiske retfærdighed ind i billedet på den måde, at: i samme brøkdelt af et sekund, man får gravet sig ned til den del af en selv, der *ved* (og ved det permanent og stabilt), at »der må eksistere noget andet og bedre for mig« – så ændrer det hele sig, så går døren op, eller murene falder sammen, og man kan gå ud i et andet landskab.

Der er ikke »nogen«, der fabrikere dette landskab – det opstår efter

nogle bevidsthedslove, der som det centrale princip har den firedimensionale idé, at ideer har form. Og der er ikke tale om et »plastic-landskab«, som man af og til ser i science-fiction film: som i Tarkovskys »Solaris«, hvor én eller anden ækel »astral substans« genskaber de døde til et liv i en materialiseret illusion. Der er heller ingen, der *tvinger* en til at sidde i f.eks. sådan en kælder – ligesom drømmebevidstheden er ude af stand til at formulere drømme, som personligheden som sådan ikke vil kunne fatte.

For vi har tid nok, bevidstheden har tid nok. Så hvis man med alt, hvad man er i stand til at mobilisere af kraft, *vil* holde fast i en identitet, man på det dybeste lag ikke kan gå ind for, så er den mobiliserede vilje i stand til at holde den indre lysgnist tildækket over længere tid. Så ville vor husholderske fra før ikke opleve kælderen (som egentlig er en »udslusnings« mekanisme mellem en dårlig og en bedre verden), hun ville snarere gå rundt for sig selv i et mægtigt tomt hus, der lignede det, hun havde været ansat i. Hun ville gøre rent og støve af i et væk og kun efter meget lang tid registrere, at hun var alene i huset. Hendes skytsånd ville forsøge at nå hende telepatisk, og efter gentagne henvendelser (måske efter århundreder) ville det være muligt at nå hende. Skytsånden ville kunne være personligt til stede i dette hus i den åndelige verden – uden at damen ville få øje på ham/hende. For den første betingelse for at se noget – i den firedimensionale verden – er fornemmelsen af, at det kan tænkes at eksistere.

Visse mennesker drømmer om det samme og det samme og det samme. De bliver ved at færdes de samme steder og gør de samme ting sammen med de samme mennesker. Dette må ikke forveksles med *de* kraftfyldte eller meget tydelige forholdsvis enslydende drømme, man kan have over en årrække eller med års mellemrum: drømme, der specielt forekommer, mens man er barn og ungt menneske; her er der tale om drømme, der i koncentreret form forbereder en på en psykologisk struktur, en problemstilling eller lignende, der er central for den foreliggende inkarnation. Det, jeg taler om, er parallellen til husholderskens gennemspillet af den samme rolle med en stædig konsekvens. Hvis man tit drømmer, at

drøm: *jeg går og rydder op i min mors køkken,*

og drømmen fortsætter nogenlunde enslydende år efter år (nogen gange er der tallerkener, der skal vaskes op, andre gange er der både kopper og tallerkener), så forsøger drømmebevidstheden at gøre »sit

menneske« opmærksom på en ensformighed fra den virkelige tilværelse. Noget, der ikke nødvendigvis handler om »mor« i alle detaljer, men i hvert fald har mor som nøgleperson: den faktiske mor eller opfattelsen af »det moderlige« eller højst sandsynlig begge dele. I en selv.

Men for de fleste mennesker er det sådan, at de har et eller andet dybt ønske om at udrette noget, der i hvert fald *i en eller anden* henseende har korrespondance til sådan, som de egentlig er. Og denne trang til at finde sine egne *rødder*, stimulerer trangen til *indre vækst*, sådan at man får mulighed for at *folde sine egentlige evner* ud, får mulighed for *at blomstre*.

Og sådan opstår »det indre træ«: billedet på det enkelte menneskes vækstmuligheder og væksttilstand. Vores husholderske fra før ville formodentlig hænge vasketøj på grenene, andre hugger bestandig deres træ om – men det er stædigt: det bliver ved med at skyde. I H.C. Andersens »Historien om en Moder« optræder »det indre træ« som hvert enkelt menneskes personlige plante i Dødens store drivhus. Men til forskel fra Andersens smukke historie, hvor træerne og planterne dør, hvis mennesket dør, så dør det indre træ aldrig.

Man kan eventuelt bortvise sig selv fra det indre træ – hvis man f.eks. ikke ønsker at »vokse«. Man vil hellere springe: man vil være ligesom Gud, og det skal være nu. Hvis man forsøger at nyde frugten af det indre træ, før man har forstået, hvad træet går ud på, så bliver man ude af stand til at se det. Som i legenden om Adam og Eva – en historie vi vender tilbage til i yderligere detaljer i forbindelse med »slangen i træet«: kundalinifilosofiens bud til mennesket: »gennemfør en kundalinirejsning og slip fri af »Karmas hjul«: »stop de gentagne reinkarnationer i den tunge materie og gå direkte til Nirvana«.

Det indre træ findes i flere myter og i forskellige former i eventyrene og i talrige versioner i drømme. Det er i bogstaveligste forstand »livets træ«: på dette kan man aflæse, hvordan man har det. Egentlig findes det på flere planer – efter en symbolik, der er helt parallel til det almindelige livs: udadtil kan træet se lidt vel svækket ud. Men ser man på rødderne, så har de godt fat. Eller omvendt: træet er fuldt af knopper, men knopperne falder af, før blomsterne når at folde sig ud. Og selv det største træ kan være angrebet af drager (voldsomme selvdestruktive kræfter), der forsøger at spise eller at kvæle rødderne, eller nogen brækker måske grene af deres træ for at lave sig våben til at forsvare sig mod fjenden med. I det sidste tilfælde ødelægger man det eneste våben, der virkelig batter: den indre vækst.

I drømme kan man klatre rundt i hundreder af meter høje træer

uden at kunne se ned (man har for høje ambitioner om det, man forventer af sig selv) – eller man kravler måske rundt mellem forkrøblede træer for at finde vejen ud af skoven (man har spredt sine kræfter ud over et alt for stort område – ved f.eks. at skifte identitet engang i timen).

For ethvert menneske gælder det imidlertid, at der ét eller andet sted dybt inde i bevidstheden findes et aftryk, en model, en opskrift på det ideelle indre træ. Og dette har rødderne solidt plantet i jorden: det står fast i virkeligheden; og det strækker sine grene helt ind i himlen: dets vækstmuligheder er uden grænser. Ved dets fod strømmer en uudtømmelig kilde, der hele tiden giver træet næring.

Niggle har kontaktet sit indre træ gennem sin kunst. Træet er ikke et materialiseret maleri – dette er vigtigt at holde fast i. Træet er det egentlige forbillede for maleriet. Altså omvendt. Men forbilledet opstår eller dannes, samtidig med at Niggle maler sit billede, han ser træet for sig og forsøger at få maleriet til at ligne. Han har kontaktet sin indre vækst og givet den næring gennem alt det ægte i hans stræben.

Et landskab som Niggles er som sagt stabilt. Det ændres ikke, hvis han for eksempel bliver i dårligt humør. Det, der ændres, i så fald, er hans evne til at se det. At han ikke kan se træet og landskabet lige med det samme, men først skal igennem »hospitalsopholdet«, skyldes: at man ikke kan dække sin bevidsthed til i én retning – for derefter at tro, at man kan have den ureduceret til rådighed i en anden retning. Dvs.: Niggles landskab er der allerede – han har i realiteten bygget det op, mens han levede og malede – men han må først konfronteres med dét, der hindrede ham i at anvende sit fulde udsyn. Og her var der noget med en *flugt* fra det praktiske i visse sammenhænge – som modspejling af husholdersken fra før.

Når Niggle har fået gennemlyst og forstået det, der egentlig var en hæmsko for hans *totale* tilstedeværelse i den jordiske verden, så bliver han i fuldt mål i stand til at se resultatet af sin egen indre vækst: han fatter sit talents sande værdi – og ser at *det ikke ville være gået til spilde*, hvis han havde haft en bedre kommunikation med mr. Parish. Og så materialiserer træet sig i en faktisk verden. I et virkeligt eksisterende landskab.

I drømmenes univers er det indre træ simpelthen rygraden, støttepil-len, der bærer væggene og taget; universets drejepunkt og centrum.

I den åndelige verden eksisterer der ikke en enorm hob af »indre træer« – Niggles historie skildrer *et princip*, og den åndelige verden er lige så uendeligt varieret, som der er mennesker og disse menneskers billeder af sig selv gennem årmillionerne. Enhver har i den åndelige verden et hjem, et sted, der er vort, der ligner os, der spejler det, der er centralt for den enkelte. Det kan godt være, at dette for nogen betyder et træ med en »hule« mellem grenene – for andre er der måske tale om et telt ved en sø. Osv. osv. Det centrale for disse »boliger« er deres detaljerede spejling af selv vore inderste tanker om os selv. Når vi vender tilbage fra én inkarnation til det hjem, vi forlod før inkarnationen, så vil vore tanker om os selv have udvidet, forbedret eller forskønnet huset, boligen eller hvad det nu er. Hvis vi – mens vi levede på Jorden – konsekvent har dækket os selv til, så udvides huset ikke, men det ødelægges heller ikke; man mister bare for en tid fornemmelsen af dets eksistens, og så kan man ikke finde det. Man kan ikke finde det, fordi man har glemt, at det eksisterer – efter den firedimensionale verdens opskrift: ideer har form. Det er forsvundet i bevidstheden, og så forsvinder det i den faktiske verden. Men da det stadig findes i bevidstheden dybt inde, så eksisterer det også stadig i den faktiske verden – dybt inde i et landskab, man ikke for tiden giver sig selv adgang til.

I drømme kan man af og til opleve, at man »får en ny lejlighed«, at man »finder et nyt værelse i huset – med en udsigt, man ikke havde før« – og disse drømme hænger dybest set sammen med den åndelige bevidstheds erindring om det sted, man bebor mellem inkarnationerne. Egentlig vil dette sige, at *huse* i den åndelige verden – og dermed i drømme – bliver til *spejlbilleder af den idé, man har om sin egen bevidsthed*: man har en holdning til sig selv, som man »flytter ind i« og lever i. Denne idé om, hvad huse står for, adskiller sig således fra visse drømmeteoriers opfattelse af huse som »kroppen«. Nogle går endog så langt som til at sige:

drøm: *jeg går igennem krogede gader i en gammel by,*

at dette handler om tarmsystemet. Og at bagindgangen til Buckingham Palace svarer til endetarmsåbningen. Osv. (i ramme alvor).

Set med enfoldighedens briller er et hus noget, man »bygger op« og tager bolig i. Legemet tager *også* bolig i huset, hvorved huset – som i dagligdagen – er noget der er *uden om* legemet, noget som også legemet (evt. bevidstheden om legemet) bor i. Hvis man går igennem krogede

gader i en gammel by, så besøger man et sted i sin bevidsthed, hvor man har en gammel (dvs. en, der har været der i lang tid) holdning til det at skabe et samfund, til det at bygge en by – dvs. til noget med fællesmenneskelige holdninger eller til det at være menneske blandt mange i et samfund. At gaderne er krogede, kan så være hyggeligt eller forvirrende alt efter drømmens stemning og øvrige indhold.

Hvis man drømmer om, at man besøger Svend Erik i hans nye hus, og at han har nogle værelser, man ikke har set før, så handler det om den opfattelse, man har af *Svend Eriks* bevidsthed: man får øje på nye »arealer« i hans personlighed, sider, man ikke har lagt mærke til før.

Som med Niggle, således også med os: vi oplever, drager erfaringer, færdiggør ting, vi var ved og har arbejdet med gennem længere tid – og så »flytter vi til nye egne«, vi længes efter at »udvide vores horisont« – vi vil gerne »højere op i landskabet«, sådan at man kan se mere af verden. I den åndelige verden og i drømmesproget betyder dette ikke, at man uafsladeligt stræber efter at klatre i bjerge eller at bestige skyskrabere. »Højere op« handler om forandringer i landskabets *klarhed* og *detaljerighed* – samtidig med at begreberne oppe og nede tages med ind i symbolikken; som omtalt i forrige kapitel. F.eks. kan man, når man står på jorden, ønske at komme op på en nærliggende bjergtop, sådan at man kan se ud over landskabet. Dette kender vi jo også fra den almindelige verden. Men ønsket om *virkelig forøget indsigt* indeholder tilmed en erkendelse af, at man – fra grønsværen, hvor man står – jo godt kan se, hvor bjerget ender, hvor højt op bjergtoppen går. Og bjerget befinder sig stadig i direkte kontakt med det landskab, man *allerede er i*. Så bjergtoppen kan give et *overblik*, hvilket kan være *springbrættet* til en ny erkendelse, men ikke selve erkendelsen. I drømmesproget, som i den åndelige verden, kan man for så vidt fortsætte højere op fra den bjergtop, man sidder på – forudsat der her er tale om et virkeligt overblik over et »tilbagelagt landskab«. Man flyver ikke videre »op i luften«, hvilket stadig ville være en bevægelse indenfor det eksisterende univers – man opdager, at der *bagved* den verden, man hidtil har bevæget sig i, findes en anden, en smukkere, klarere og mere detaljeret. Som et skift mellem firkantede bogstavtræklojder og evnen til at udtrykke sig i poetiske detaljer ved hjælp af bogstaverne.

I den åndelige verden og i drømmenes univers findes der således »verdener bag verdener«. I firedimensionalt sprog er de også *over* hinanden, de ligger på forskellige planer, bevidsthedsniveauer. De lavere planer er – ligesom på en stige – ikke egentlig »ringere« end de højere planer. Hvert plan har sit formål, sin interne balance. Og man flytter

først fra et plan til et andet, hvis man har brugt det op, man var på. Og derefter ser man med kærlighed og varme tilbage på det sted, man forlod, og forstår, hvordan de mennesker har det, der nu befinder sig der; på samme måde som den, der kan udtrykke sig poetisk i skrift, kan mindes barndommen, hvor han sad og legede med bogstavtrækklodser. Det ene er ikke mere ophøjet end det andet, der er tale om to stadier, to trin på den samme stige.

I den åndelige verden bevæger vi os aldrig »bagud« eller »nedad«. Dette hænger sammen med en kvalitet ved lyset, ved det åndelige stof: partiklerne slutter sig kun sammen, hvis der er en årsag til det – og hvis der *er* en årsag til det, så er der ingen grund til at splitte partiklerne ad bagefter. Med mindre man ønsker at forvandle det, man har bygget op, til noget bedre. Erkendelse fungerer som en forøgelse af lyspartikler, som en udvidelse af en bevidsthedskapacitet. Og det, vi engang har erkendt, kan aldrig tages fra os, for det er blevet *en del af* vores bevidsthed. Teoretisk kan en erkendelse kun fjernes ved hjælp af et »åndeligt operativt indgreb«: dvs. en erfaring skal gøres ugjort. Og dette er utænkeligt. Det svarer til, at man ville spole Jordkloden tilbage til 1939 ved at dreje den så og så mange gange om Solen i modsat retning.

Man kan evt. vælge ikke at lytte til sin erfaring, men det er en helt anden sag.

Vi vandrer altså i helt bogstavelig forstand *mod lyset*. I bevidstheden, i drømmeuniverset og i den åndelige verden findes der »lysere og lysere egne« – en række af muligheder, der ikke slipper op, så længe menneskets bevidsthed overhovedet rummer blot det mindste gran af nysgerrighed. Og dette bliver ikke lige med det første, for i vor bevidsthed findes der to væsentlige drivkræfter: opfattelsesevnen (eller tanken) og handleevnen (eller viljen). Og i tanken er der indbygget en slags »støvsugereffekt«: tanken ønsker ikke at stoppe sin vækst, *før den ved alt*, og det er dette »sug«, der af og til redder os op af livets dybeste huller – når vi kan få en fornemmelse af, at der er noget, der »ikke går op«, at der er noget, vi endnu ikke har fundet ud af. Viljen ønsker tilsvarende ikke at standse sin vækst, *før den kan alt*. Og her kan der af og til opstå et uheldigt samarbejde mellem de to sider af os: fristelsen til at *afprøve alt*, hvilken vi ofte forveksler med trangen til at kunne alt, kan nemlig føre til en krig mellem opfattelsesevnen og handleevnen, sådan at viljen holder tanken fast i en idé om, at »der er ikke mere at forstå«. Eller tanken kvæler viljen med en idé om, at »der er ikke mere

nogen grund til at mobilisere nogen vilje«. Dette fører ikke til egentlige tilbageskridt, men kun til stilstand. Det svarer til, at man binder sig selv på hænder og fødder for at overbevise sin *bevidsthed* om, at arme og ben ikke eksisterer. Eller til at man lukker for radioen og derved tror, man har overbevist sig selv om, at program 2 aldrig har eksisteret.

Men hvis noget først har opnået en erkendelsesmæssig *stabilitet* i vor bevidsthed, så forsvinder det ikke, det kan højst tildækkes – på samme måde som man kan tildække P2 ved at lukke for radioen. Efter denne opskrift er der en klar forbindelse mellem vor bevidstheds struktur, drømmeuniversets opbygning og den åndelige verdens lagdeling: Disse verdeneres stabilitet afsløres parallelt med vores voksende erkendelse af deres eksistens. På det inderste, det dybeste plan af vor bevidsthed er vi, på grund af det åndelige legemes udødelighed, ikke i tvivl overhovedet: selvfølgelig fortsætter livet efter døden, og selvfølgelig findes der en måde at betragte sin egen bevidsthed og verden på, sådan at alt bliver lagt blot, alt bliver klart, og alt det slørede og tågede gennemskues. Vi ved også, at denne klarhed er *den egentlige tilstand*, at det er dette, der er livets essens, dets inspirationskilde, dets målestok og dets vejviser. Vi er altid *på vej mod noget*, og den åndelige verdens eksistens er som sagt *så* selvfølgelig, at der ikke findes noget som helst motiv i bevidstheden til at flygte fra den *jordiske* verden (for at skynde sig at komme op til den åndelige verden). Eller sagt mere præcist: der findes ikke et sådant motiv i *den egentlige* bevidsthed. Man kan godt på et jordisk plan dække sin viden om den åndelige verdens eksistens så meget til, at man bruger al sin energi på at flygte fra den jordiske verden. Så får vi hele den fanatiske åndelige stræberelite, der glemmer, at udvidet bevidsthed starter med, at man udvider den bevidsthed, man har til rådighed: dagsbevidstheden. Opmærksomheden på det umiddelbart nærliggende danner naturligvis springbræt for yderligere udvidelser. Så hvis man er *så* åndelig, at man ikke kan slå et søm i en væg, så er man i hvert fald ikke engang *i nærheden* af Nirvana. Jeg er sikker på, at Jesus var brand-god til at splejse tovværk, sætte sejl, rense fisk, tjære både osv., og den åndelige stræben skulle nødig komme til at ligne en situation, hvor en frømand føler sig ude af stand til at gennemføre en dykning, fordi han ikke kan få sit fjernsyn med.

Faktisk er den åndelige verdens eksistens en sådan selvfølge, at samspillet mellem den og den jordiske verden er lige præcis omvendt af det her skildrede: med det åndelige lys bagest i bevidstheden kaster

vi os så meget des nysgerrigere over den jordiske verden. Med en indbygget trang til at skabe harmoni mellem de to verdener og med et indbygget overblik, der hele tiden ser den jordiske verden i skæret af den åndelige verdens selvfølgelige lovmæssigheder. Og det er dette indbyggede overblik, der kommer frem på det indre filmværk som drømme.

Opbygningen af drømmenes mægtige univers kan således ses som *den åndelige verdens forsøg på at strukturere den jordiske bevidstheds oplevelser*. I centrum af drømmenes univers står »Det indre Træ« – et billede, et symbol, en materialisation af et vækstprincip, en vækst*mulighed*. Rent energimæssigt eksisterer træet i menneskets bevidstheds opbygning, i menneskets aura og derved i drømmenes billedunivers. Træet er samlingsstedet, verdens navle – og omkring dette udfolder drømmenes figurer sig. Med den indre vækst som mulighed, som centrum, som målestok – inddeler drømmeuniversets planter, dyr, mennesker osv. sig helt af sig selv i et *hierarki*, der ligner eventyrenes og myternes: øverst har vi guderne, så følger konger og dronninger, prinser og prinsesser, adel og borger, bønder, tjenere og slaver. Alle folkeslags myter og eventyr vil være præget af denne lagdeling, men kun de myter, der på en eller anden klar måde står i direkte kommunikation med bevidsthedens *indre hierarki*, vil have karakter af »store myter« som de historier, der med kun uvæsentlige variationer findes over hele kloden.

Som med drømmene, hvoraf ikke alle kommer fra de dybeste dybder, således også med eventyrene. Men med kendskab til bevidsthedens struktur vil man kunne forske på ny i folkeeventyrene og se, *hvor* meget kendskab til bevidstheden, der egentlig findes igennem tierne.

For at forstå det indre hierarki rigtigt, må man kaste sine jordisk-sociologiske præferencer overbord. I den fysiske verden er kongen ikke nødvendigvis klogere end skrædderen. Men i eventyrenes og drømmenes univers er kongen og dronningen de klogeste og viseste (næst efter guderne og englene). Og dette er skrædderen i eventyret ikke harm over, vel at mærke. Hvis han *er* misundelig på kongen, så går det ham galt, som konen i muddergrøften, der vil være lig Gud, og derved synker tilbage i den muddergrøft, hun startede fra. Den »gode skrædder« kender sin plads – ideelt set. Han er netop en *god skrædder*, og han ville være en dårlig skrædder, hvis han hellere ville være konge.

Omvendt vil den vise konge forstå at værdsætte den gode skrædder,

og hvis skrædderen evt. kan anvende sin nål og tråd *magisk* (»han havde arvet en nål fra sin far. Denne nål havde den egenskab, at alt, hvad man syede med den, blev til det pure guld«), så har han via sin profession et virkeligt godt redskab i hænderne: en »gylden egenskab« (guld står for noget ædelt i eventyrene). Hvis han forvalter denne egenskab på den rigtige måde, så kan han forvandles (»prinsessen red en dag ud i skoven og kom forbi det hus, hvor den fattige skrædder boede. Hun så, hvordan det grove hår forvandlede sig til det fineste guldbroderi, og hun steg af hesten. Dig vil jeg have til mand, sagde hun«).

Dette er eventyrenes version. I drømme opbygges hierarkiet af nutidens, dvs. af enhvers kulturelle og sociale »brikker«. Hvis man skulle lave et nutidigt eventyr, så ville det blive til »prinsen og korpigen« eller lignende. Og drømmene er ikke blege for at kalde en spade for en spade: dvs. hvis man drømmer, at man går i seng med dronningen, handler dette ikke om en seksuel trang til den faktiske person, men om en trang til at udfolde sig seksuelt på et bevidsthedsplan, der virkelig har overblik over situationen, over bevidstheden, over »landet«.

En pige, der langsomt arbejder sig ud af en mangeårig krise, drømmer:

drøm: jeg stod og talte med Gorbatsjov. Så kom dronningen gående ned ad en trappe, jeg kunne se hendes ben. Hun havde været oppe at tale med Gud.

For drømmeren står Gorbatsjov som et menneske, der repræsenterer noget virkeligt gennembrydende: to – før adskilte – verdener bringes til kommunikation med hinanden: efter Gorbatsjovs indsats kan Vest og Øst nu begynde at nå hinanden på et dybere plan. To dele af drømmerens bevidsthed: det mandlige og det kvindelige – havde gennem længere tid haft problemer med hinanden, og denne drøm, der markerer en direkte kontakt via »relæpersoner« til det højeste overblik – var ladet med kraft. En ægte fortrøstningsfuld støttedrøm. Den støttede drømmeren i en fornemmelse, hun også havde i vågen tilstand: at hendes liv nu virkelig var ved at ændre sig.

Hvordan drømmeuniversets hierarki ser ud i detaljer, kommer jeg tilbage til i bogens anden del om drømmenes sprog. I denne første del forsøger jeg at skildre en hovedstruktur, en kortlægning »i højden« af drømmenes verden. Senere kommer vi altså til beskrivelsen af, hvad der foregår på de enkelte etager. Drømmehierarkiets lagdeling hæn-

ger sammen med bevidsthedens lagdeling: Hvis man ser menneskets aura med klarsyn, fremtræder den tydeligt 7-delt: Vi har 7 bevidsthedslag; ingen af disse er »ringere« end de andre (som eventyrenes respekt for såvel skrædder som konge), men man kan se tydeligere og mere og andre ting med de højere bevidsthedslag end med de lavere. Eller sagt på en anden måde: med de højere bevidsthedslag kan man se bag om de lavere bevidsthedslag. De højere kan se de lavere, men ikke omvendt – en lovmæssighed, der også kommer frem i den åndelige verden.

Stillet skematisk op, ser de 7 bevidsthedslag således ud:

- 1) Et lag, der tager sig af det fysiske legeme og af den umiddelbare virkelighed.
- 2) Et lag, der er tilknyttet instinkterne, herunder følelser, der handler om at synes om og ikke synes om. Laget styrer legemets udrensingsprocesser og alt, hvad der har med balance at gøre.
- 3) Den almindelige dagsbevidsthed, der beslutter, hvad man skal spise i dag, hvad man skal tage på, og hvor billedet af onkel John skal hænge. Det er her, vi færdes mest, det er ved hjælp af dette bevidsthedslag vi *teknisk set* træffer beslutninger om hele vores livsførelse.
- 4) Et overblik over dagsbevidstheden, oftest kaldet »hjerterbevidstheden«, dvs. en evne til at se umiddelbart bag om det tilsyneladende; sædet for livskrav og livskvaliteter som intuition, tillid, tålmodighed, venskab, kærlighed, ærlighed, eksistensberettigelse.
- 5) Kommunikationsbevidstheden, et meget dybt lag, som kun meget få mennesker kan anvende direkte og vedvarende. Laget har forbindelse med »lyden bag lyden« dvs. med forståelsen af andre menneskers og ens egne tanker bag ordene. Kommunikationsbevidstheden er i stand til at kontakte alt – over alle og gennem alle grænser, således også egenskaber, der normalt ligger »bag« dødsgrænsen i bevidstheden. 5. bevidsthedslag forener højre med venstre, hoved med krop, det mandlige med det kvindelige, livet med døden.
- 6) Overblikket over den enkelte inkarnations samtlige detaljer, såvel fysisk som psykisk.
- 7) Overblikket over hele inkarnationsrækken: alle de andre bevidsthedslag sættes af 7. lag i relation til hinanden, således at det samlede bevidsthedsspektrum hele tiden harmoniserer sig selv:

bevidsthedslag, der fungerer dårligt, hjælpes af dem, der fungerer bedre.

I den gamle element-symbolik bliver dette til elementerne jord, vand, ild, luft, lyd, lys og ånd. I den tekniske beskrivelse af auraen bliver det til betegnelserne rodchakra, miltchakra, solar-plexus chakra, hjerte-chakra, strubechakra, det tredje øje (pandechakra) og kronchakra. I eventyrenes verden har vi noget, der ligner følgende:

- 1) Tjenere og slaver, dem, der kun har til dagen og vejen, naturbar-net, den enfoldige (Klods Hans m.v.)
- 2) De ikke talende dyr (f.eks. fugle, der hjælper med at skille korn fra aske). Bønder, mennesker, der rydder op og renser ud. Den vandrende (her f.eks. Tolkiens »Hobitter«).
- 3) Borgere og handlende, dværge (af den slags, der graver guld f.eks.), de kloge husdyr (hunden fra *Fyrtøjet*, der hjælper soldaten med at få prinsessen).
- 4) Adelen og de velstillede, alferne og naturånderne, de talende (normalt vilde) dyr (hjælpende hjorte, fisk, fugle osv.). Magiske træer.
- 5) Prinser og prinsesser, mennesker, der er under forvandling gennem en dybdekommunikation med sig selv.
- 6) Konger og dronninger og andre vise folk.
- 7) Sendebud fra det højeste, guder, engle, feer (med kraftigere »lysstyrke« end alferne).

Det vanskelige i at lave en sådan opstilling, ligger i de enkelte folkeslags rigt varierede værdinormer og associationsmønstre. F.eks. er en drage jo ikke det samme i kinesisk mytologi som i nordisk mytologi. I Kina er dragerne gode, i Norden er de onde. Så se ovenstående som et »forsøg på at indfange det uendelige«. I eventyrene såvel som i drømmene vil det altid være *resten af eventyret*, eller *drømmenes atmosfære*, der gør udslaget: er dette en god eller en ond drage? Jeg sætter skemaet op udelukkende for at trække *drømmeuniversets* struktur tydeligere op. Eventyrene er på en måde drømmenes fætre og kusiner, og jo tættere et eventyr følger bevidsthedens (altså drømmesprogets) struktur, jo tættere er de i familie. Jung anvendte dette slægtskab meget konsekvent – specielt i forbindelse med det, han kalder de arketypiske drømme: drømme, der følger mytemønstre eller lignende – i et sprog

med elementer, der ikke umiddelbart kan spores i den drømmendes dagligdag.

Og vi har jo hentet bunker af eventyrfigurer ind i vore drømme (eller eventyrene henter snarere figurerne fra drømmene): prinsen på den hvide hest, den onde heks, vismanden, den evige vandrer etc. etc. Og i relation til ovenstående skitsering af eventyrenes hierarki, skal man bemærke, at jeg har udelukket de onde og de nedbrydende elementer: forbryderne, de aggressive dyr, troldene, heksene og dragerne. For i modsætning til de forholdsvis fredelige og harmoniske personager i det opstillede persongalleri, er de destruktive elementer *ikke indbygget i bevidstheden*. De *angriber* bevidstheden. Vi er altså ikke født med en »indre drage«. Men for at kunne anvende alle vore kræfter, skal vi en dag konfronteres med den indre drages *mulighed*.

I drømme er alt det angribende heller ikke dele af bevidstheden. På samme måde som mug og råd ikke er dele af et hus allerede på konstruktionsplanet. Dette vil være vanskeligt at beskrive tydeligt for mennesker, der har som grundfilosofi, at mennesket er *både* godt og ondt. Set med klarsyn er mennesket *kun* godt. Det onde, vi gør, er kun *midlertidigt*, det opstår, fordi vi dækker vort virkelige selv til. Hvilket jeg har forsøgt at beskrive lidt tydeligere i forbindelse med eksistensen af det åndelige legeme.

I historisk orienterede drømmebøger vil man af og til kunne læse, at »man tidligere troede, at drømme var noget, der blev indgivet en af guderne«. Som *jeg* ser det, er dette ikke langt fra at være sandt. Hvis vi endog udelukker muligheden for eksistensen af en skytsånd, der rent faktisk af og til inspirerer og forstærker vore drømme for at gøre dem klarere og tydeligere – ja oven i købet nu og da forsyner os med direkte billeder: advarsler, tilskyndelser og fortrøstning – så fortæller aurastrukturens 7 lag os, at der dybt inde i os findes en udødelig del, der – uden at overdrive – er »i slægt med guderne«. Og de højeste bevidsthedslag i os taler til de lavere bevidsthedslag i os: guderne taler til os gennem drømmene.

Konklusionen på dette kapitel kan være lige så vanskelig at have med at gøre som selve kapitlet med dets beskrivelse (i meget forkortet version) af den åndelige verden.

Konklusionen er nemlig denne: i menneskets bevidsthed er der *orden*. Dette betyder, at nogle bevidsthedslag ser verden tydeligere end andre bevidsthedslag, at bevidstheden i sin grundopbygning *er i harmoni med sig selv* – og at forvirring ikke er en del af bevidstheden, men

en midlertidig *tildækning* af bevidstheden. Og så kommer det værste: *bevidstheden har en moral*: der er visse ting, man simpelthen ikke *kan* gøre, uden at skade sig selv. F.eks. kan man ikke stjæle uden at overbevise sig selv om, at man ikke har evner til at tiltrække livets værdier i kraft af en indre kvalitet. Hvilket tildækker bevidsthedens fornemmelse af, at denne indre kvalitet overhovedet findes.

Man kan heller ikke slå ihjel, for det, man slår ihjel, er, som fortalt, kun det fysiske legeme. Den person, man ønsker at skaffe sig af med, repræsenterer et problem, og dette problem – og siden personen – må man nødvendigvis en dag konfronteres med.

At jeg drager dette frem – denne meget meget konsekvente moral – skyldes det problem, der kan opstå, når man skal lytte til drømme eller tyde drømme. Hvis man f.eks. mener, at det ikke er til skade at være sin partner utro, hvis bare hun ikke får det at vide, så vil man ikke kunne forstå følgende drøm:

drøm: *Min kone og jeg sidder i dagligstuen. En fremmed kvinde trænger ind gennem bagdøren, selvom denne er låst.*

Det, der gør det svært for drømmeren at forstå dette, er, at drømmen handler om en utroskabs-situation, der ligger 15 år tilbage og ikke drejer sig om hans nuværende kone. Men situationen er – ifølge drømmen – uafklaret, men dette kan drømmeren så vælge ikke at ville høre på – og så måske i stedet være sin nuværende hustru utro.

Det er vigtigt at holde fast i en bestemt kvalitet ved bevidstheden, når man giver sig til at tolke drømme: i den åndelige verden *eksisterer løgnen ikke*. Eller mere præcist: løgnen afsløres, når man når ind til det sted i bevidstheden, *hvor der virkelig er noget ved at være*. Og prøv så at gennemtænke alle de menneskelige relationer, der kun kan komme i stand under en eller anden indflydelse af løgn, bedrag, svindel, fortællelser osv. – også fortællelser over for én selv. *Intet* af dette accepteres af bevidsthedens egentlige væsen.

Da det åndelige legeme er udødeligt, bliver døden i drømme heller ikke noget med, at man skaffer sig af med et problem – endsige at man ønsker, at nogen skal dø. For drømmebevidstheden ved fra den åndelige verden, at det i det højeste er et legeme, man fjerner. Hvis man direkte slår nogen ihjel i drømme, betyder dette: her er der noget, jeg ikke ønsker at se på, og jeg forsøger at skaffe mig af med problemet, før jeg har fundet ud af, hvad det går ud på.

Hvis nogen simpelthen dør, så er der tale om, at *den opfattelse*, man

har af den pågældende – ændrer sig, står over for en forvandling. Kun i sjældne tilfælde kan drømme varsle andre menneskers forestående død, men da døden – for bevidstheden – ikke er særlig frygtelig (det er vores *angst* for døden, der er svær at have med at gøre), så vil den slags drømme yderst sjældent være noget med, at man vågner badet i sved og siger: »jeg skal dø snart, det har jeg drømt«. Drømmesproget giver døden en håndtérbar drejning à la forvandling. Jeg drømte for nogle år siden, at

drøm: *mit barndomshjem brænder, og vi går rundt i stuerne for at se, om der er noget, der kan reddes. Vi synes ikke, der er nogen grund til at ringe til brandvæsenet, og vi står og ser på huset, der brænder ned.*

Drømmen var meget tydelig og lidt påtrængende, og jeg var ikke specielt glad for den, selvom jeg nok vidste, at det handlede om noget med, at jeg stod over for at skulle forlade – og acceptere at forlade – en barndomsidentitet. Nogen tid efter døde min far.

Spændet mellem liv og død i bevidstheden og i drømmesproget afslører, set med klarsyn, en forfærdelig masse meget enkle bevidsthedslove. Igennem tiderne har disse udmøntet sig i filosofien med større og mindre levedygtighed. F.eks. er en stor del af de 10 bud ganske klare lovmæssigheder i bevidstheden:

Du må ikke slå ihjel (det kan man overhovedet ikke).

Du må ikke begære din næstes hustru (*kærlighed* er aldrig skadelig, så hvis du virkelig har en dyb, ægte forbindelse til din næstes hustru, så finder jeres kontakt det relevante leje. Hvis ikke denne forbindelse er til stede, så er begæret en krig mod bevidsthedens egentlige ønsker.)

Du må ikke stjæle (man håner sin egen fornemmelse af eksistensberettigelse ved at tilegne sig ting, der ikke retmæssigt tilfalder en).

Du må ikke bedrive hor (bevidstheden accepterer ikke løgn under nogen form eller seksuel kontakt, der indeholder en idé om, at »dette menneske vedkommer mig i realiteten ikke.«)

osv.

Man kan sige det sådan, at der »uden om« vores normale dagsbevidsthed findes flere bevidsthedslag, der ser klarere end dagsbevidstheden. Hvis vi forestiller os vores fysiske legeme som den tungeste del af os, den del, der har den mest kontante kontakt med jorden via faktisk berøring, så findes der en bevidsthed i os, der opfatter legemet. Uden om den findes der en, der støtter vores evne til at opfatte legemet – en instinktiv balancebevidsthed. Uden om den igen kommer så dagsbevidstheden, der er i stand til at påvirke instinktbevidstheden gennem beslutningsprocesser. Uden om den igen ligger så hjertebevidstheden, der inspirerer dagsbevidstheden til at give instinktbevidstheden de bedst tænkelige instrukser, således at instinktbevidstheden kan styre legemet på den bedst tænkelige måde – og så fremdeles – indtil vi ser menneskets aura som en række af lag uden om det fysiske legeme i midten. Auraen er altså både »uden om« *tredimensionalt set* og »uden om« *firedimensionalt set* – altså som trinvis »løft« af bevidstheden. De 7 bevidsthedslag er dels bag hinanden, dels uden om hinanden.

Hvis vi skal illustrere dette med drømmesprog, så kan den bevidsthed, vi har om verden, ofte opfattes som selve Jordkloden. (Hvis vi f.eks. drømmer, at vi befinder os på den anden side af kloden, vil det være relevant at antage, at det drejer sig om en konfrontation med den del af verden, man normalt »vender ryggen til« – et sted, hvor man sjældent færdes.) Og »uden om« denne drømmesprogsjordklode har vi så en række af inden i hinanden og uden på hinanden værende kugleskaller, sfærer eller bevidsthedslag, der afbilder vores gradvist voksende evne til at forholde os til kuglen i midten.

Og fra drømmesprogets illustration er der i realiteten ingen afstand til det tilsvarende princip i den åndelige og den fysiske verden. Faktisk ligger der uden om *planeten Jorden* 6 koncentriske kugleskaller eller sfærer (den nederste – svarende til det fysiske bevidsthedslag – er kun relevant, når man inkarnerer på kloden i et fysisk legeme, derfor er der kun 6 sfærer og ikke 7). Det vanskelige i dette, når man som jeg skal forsøge at forklare den åndelige verden, er påstanden om, at disse verdener er faktisk eksisterende, og at de er meget mere virkelige end den fysiske verden. I den åndelige verden findes bjerge og søer og dale og landskaber; byer, aviser, transportmidler, universiteter, koncertsale, biblioteker osv. osv. Og denne verden består, ligesom det åndelige legeme, af en stofform, hvor partiklerne hænger *totalt* sammen, og hvor ideer har form.

Et andet vanskeligt element, er det firedimensionale princip. For

disse 6 sfærer ligger ikke »uden om Jordkloden« – de ligger *uden om den fysiske verden*. Dette vil bl.a. sige, at de 6 sfærer overhovedet ikke bevæger sig, selvom de rent tredimensionalt følger med Kloden rundt om Solen. Man kan også sige det sådan: hvis vi forestiller os, at der var liv på Mars, så ville Mars – i kraft af de inkarneredes bevidsthed – have 6 tilsvarende sfærer. I tre dimensioner ville de to sæt sfærer være adskilt: det ene sæt omkring Jorden, det andet sæt omkring Mars – men i firedimensionalt sprog, ville der være tale om de samme 6 sfærer. Dem, der er uden om Jorden, ville også være dem, der er uden om Mars.

Men der er i øvrigt ikke liv på Mars – set med klarsyn. Faktisk er der ikke liv andre steder end på denne Jordklode – da det *egentlige* liv hører hjemme i et åndeligt univers. Vi er her for at udforske den fysiske verden, for at afprøve vor åndelige bevidstheds kapacitet under vanskelige forhold. Og vi behøver kun én klode til dette formål – på samme måde som 100 mennesker kun behøver én dør for at kunne komme ud af et lokale. Vi inkarnerer ikke fra klode til klode – vi inkarnerer fra den firedimensionale verden til den tredimensionale verden. Og ved hjælp af vores firedimensionale bevidsthed overskuer vi den tredimensionale verden. Menneskeheden skulle hellere anvende nogen energi på at udforske sin egen bevidsthed – end på at fare ud i det tredimensionelle fysiske univers for at søge svaret der.

Symbolkæderne

Som sagt et par gange før: *drømmene er vores venner*. At jeg tager dette op endnu en gang, skyldes mængden af informationer i denne sætning. For at få det hele med, skal vi igen bruge den enfoldige indfaldsvinkel, den der lukker op til det *selvindlysende* perspektiv.

For det første: *drømmene er vores*. Det betyder, at det er det enkelte menneskes bevidsthed, der former hans/hendes drømme. Selv hvis vi forestiller os drømme indgivet udefra af andre, skal informationerne passere gennem det »filter«, som vor bevidsthedskapacitet udgør på det pågældende tidspunkt. Hvis mængden af informationer – eller arten af informationer – er anderledes end bevidsthedens sammensætning og opfattelsesevne – bliver informationerne simpelthen siet fra. Som hvis nogen forsøger at slutte TV-antennen til radioen for at få et billede ud gennem højtalerne.

Og venligtsindede mennesker – skytsånden f.eks. – vil heller aldrig finde på at forsøge at påvirke os i drømme – medmindre de informationer, den indre vejleder gerne vil inspirere os med, ligger inden for vor fatteevne: som en forstærkning af et perspektiv, vi har set, men ikke har tillagt tilstrækkelig betydning – eller som en klarhed i drømmebillederne, svarende til et fuldt rensat antennesignal, der pludselig viser, hvor meget vores stereoanlæg *egentlig* har kapacitet til at modtage.

Så hvordan vi end vender og drejer det: *drømmene er vores*. Det medfører – set med de enfoldige briller – at *drømmene* ikke tilhører andre end os. De *kan* eventuelt bringe informationer, som også vore nærmeste kan have glæde af, da vi jo ofte er følelsesmæssigt eller skæbnemæssigt tæt forbundne med andre mennesker – men i den sidste ende rummer de i billeder: *min* bevidsthed. Min *private* bevidsthed. På samme måde som at mine lunger og nyrer ikke er min genbøs lunger og nyrer.

Det enfoldige kan man føle sig fristet til at kommentere med et »nåh ja, selvfølgelig« – men det er ikke så selvfølgelig i de situationer, hvor andre mener at have forstået vore drømme bedre end vi selv. Lad mig give et eksempel, hvor vi involverer begrebet *klarsyn*, altså evnen til f.eks. at se et andet menneskes aura i klare detaljer:

Klarsyn involverer evnen til at se, at hvert menneske har en unik, uudødelig indre personlighed, og at hvert enkelt menneske er på vej igennem sin tilværelse – i et eller andet forsøg på at få bevidsthedens forskellige lag til at harmonere med hinanden. Et klarsyn *i balance* ken-

der den fri vilje, kender det enkelte menneskes ret til at befinde sig lige netop på det udviklingstrin/forståelsestrin, som den pågældende befinder sig på – vel vidende, at man alligevel ikke kan gøre et medmenneske opmærksom på filosofiske eller psykiske hemmeligheder, som vedkommende ikke af sig selv er lige ved at kunne fatte.

Hvis vi tænker os en situation i en retssal, hvor tre personer er under mistanke for et mord, så vil et klarsyn i balance *kun* være i stand til at afsløre den rigtige morder, hvis pågældende på ét eller andet lag af sin bevidsthed giver tilladelse til det. Dette kan forme klarsynets indre mekanik efter to opskrifter: enten kan man se, hvem der er morderen – og man kan også se, at det ikke vil være til gavn for nogen, at man afslører noget på nuværende tidspunkt; eller også har man et så afbalanceret forhold til sit klarsyn, at det simpelthen ikke kobles på, før situationen kræver det. At *begrænse* sit udsyn er således en af klarsynets ædleste egenskaber. Et klarsyn i balance er *så* selvfølgelig i sin viden om livets love, at det ikke engang behøver at være til stede, før situationen som helhed lukker op for det.

Kobler vi denne situation sammen med drømmetydningen, så vil den gode drømmetyder altid vide, at drømmen er *klientens* og ikke drømmetyderens (til brug for evt. statistisk materiale eller som hammer til at slå klienten oven i hovedet med). Som klient bør man omvendt altid være opmærksom på, om den tydning, man når frem til, virkelig »ringer«, om det hele går op, og om man med en følelse af klarhed kan se, hvordan drømmen siger noget om éns situation. Som drømmetyder kan man ofte komme ud for, at et medmenneske fortæller en om tydelige advarselsdrømme – og samtidig i hele sin øvrige udstråling og formulerede tale erklærer, at han/hun ikke under nogen omstændigheder har tænkt sig at lytte til advarslen. Og her kan man så komme i et dilemma: man vil naturligvis ofte føle sig tilskyndet til at ymte i hvert fald *ét eller andet*, der tilkendegiver, at man har en anden mening end drømmeren. Men da drømmen i den sidste ende er drømmerens egen, kan den tænkes at indeholde elementer, som kun drømmeren kan forholde sig til. Og hvis vedkommende nægter at *lytte* til sin egen drøm, kan man ende med at komme i den frygtelige situation, at man må stå og se på, mens et medmenneske for fuld kraft kører sin tilværelse i sænk. At stå »roligt« og se på, at et menneske, der måske oven i købet står én nær, »går i hundene« – må ikke opfattes som en kynisk tilskueropførsel. Tværtimod kan denne sorgfyldte ro være det mest aktive, man kan præstere i den pågældende situation, og klarsynet vil vide, at man med blot *en* bemærkning til af overta-

lende art – vil slynge den pågældende endnu længere ned ad skråplaket.

Så dette, at drømmene er *vores*, kan altså ses fra to sider: drømmetyderen skal holde sig væk, hvis ikke han/hun bliver bedt inden for – og samtidig understreger dette, at drømmen virkelig *er* vores, dvs. den siger noget om os, den siger noget til os, den siger noget *til »mig«*. Og derfor kunne det tænkes, at det var en idé at høre efter.

Laver vi så en fusion af disse to »regler«, så bliver resultatet, at *drømmetyderens fornemste opgave er, at få klienten til at lytte til sin egen drøm*. Alt andet er i virkeligheden voldtægt af bevidstheden – både fra drømmetyderens side (hvis han vil vælte en tydning ned over hovedet på klienten) og fra klientens side (hvis denne forsøger at kvæle drømmen).

Sætningens slutord: drømmene er vores *venner*, understreger alt dette. Og tilføjer så med store bogstaver: DER ER IKKE NOGET AT VÆRE BANGE FOR.

Selvom ens tilværelse er et morads, og selvom man nægter at lytte til sine drømme, så forsøger drømmen igen og igen at omformulere og skabe nyt indtryk – i et forsøg på at råbe »sit menneske« op. Selv de mest gruopvækkende mareridt stammer altid fra bevidsthedens forsøg på at fortælle om, hvad der i realiteten foregår. Og der er ingen grund til ikke at beskæftige sig med disse mareridt – selvom de rummer billeder, der nærmer sig det psykotiske:

Jung beretter i »Erindringer, drømme, tanker« (Lindhardt og Ringhof 1984) om en bekendt, der gerne vil være psykoanalytiker. Og Jung fortæller ham, at han først må være rede til at lære sig selv at kende: han må først selv gå i analyse, for ellers vil han lede patienterne på vildspor. Klienten, der er læge, karakteriseres af Jung på denne måde: »Manden havde normal fremgang, en normal praksis, en normal kone og normale børn, han boede i et normalt, lille hus i en normal, lille by, havde en normal indtægt og levede sikkert også af normal kost!« Efter 14 dage drømmer manden, at han besøger en ukendt by, hvor han går ind i en smuk gammel bygning, sandsynligvis rådhuset. Der er kostbare ting derinde, smukke gobeliner og malerier. Da han vil ud igen, opdager han, at han er faret vild. Han når til en stor dør og tænker: dér er udgangen. Men han kommer ind i et stort mørkt rum, og pludselig ser han, midt på gulvet, præcis midt i rummet, et toårigt, åndssvagt barn. Barnet sidder på potte og har oversmurt sig selv med afføring. Så vågner han med et skrig i panisk angst.

Jung ser det sådan, at der her ligger en latent psykose: »Jeg forsikrer Dem, at jeg svedte, da jeg forsøgte at føre ham ud af denne drøm. Jeg var tvunget til at forklare ham drømmen så harmløst som muligt. Detaljerne gik jeg slet ikke ind på.«

Senere drømmer lægen om en farlig sindssyg person, der jager ham, og Jung når efterhånden frem til at få lægen til at opgive tanken om at blive psykoanalytiker: »Hans form for normalitet passede til en personlighed, som med konfrontationen med det ubevidste ikke ville kunne udvikle sig, men som derimod ville blive sprængt.«

Man kan forholde sig til denne drøm på to måder: Jung hænger i sin analyse stadig så meget sammen med Freud, at han antager, at drømmen handler om lægens barndom:

»Det, denne drøm fortalte, var omtrent følgende: Rejsen, han foretager, er rejsen til Zürich. Her bliver han kun en kort tid. Barnet i centrum forestiller ham selv som toårigt barn. For små børn er den slags dårlig opførsel ganske vist noget usædvanligt, men dog mulig. De er interesserede i afføringen, fordi den har farve og lugter. Hvis et barn vokser op i byen og måske endda i en streng familie, kan sådan noget let ske.« Og Jung opfatter på baggrund af dette lægens normalitet som en kompensation for noget ulmende, latent psykotisk, der hele tiden dækkes til af »det normale«.

Hvordan skal man nu forholde sig til drømmen, hvis ideen om, at drømmene er vores venner, skal følges? Den første betingelse er egentlig, at man *tror på*, at drømmene kun vil det godt – og så følger resten af sig selv. Så bliver lægens rejse ikke en rejse til Zürich, men til »en by som drømmeren ikke kendte« (gerne Zürich for så vidt, men det er det ukendte element, der er vigtigt). Han vil gerne lære byen at kende og drager afsted mod centrum, hvor han går ind på rådhuset. Dette ville jeg fortolke således: drømmeren vil gerne udforske et for ham ukendt område af menneskets begrebsverden (en by er noget, vi mennesker »bygger op og flytter ind i«, jf. forrige kapitel). Han vil gerne gå direkte til centrum, direkte til det sted, hvorfra man har overblik over denne begrebsverden, hvorfra »byen styres«: rådhuset. Omsat til lægens faktiske situation ligner dette hans ønske om at være analytiker, om at udforske en for ham ukendt del af menneskets begrebsverden. Men drømmen advarer ham og fortæller ham, at han vil fare vild, hvis han forsøger at bevæge sig ind i bevidsthedens styrende centrum – og hvis han derefter vil ud igen, må han først konfronteres med det, der danner den totale modsætning til det bevidsthedsmæssige overblik: »Vejen ud« går gennem mødet med en del af ham selv, der

er »åndssvag«, dvs. en del af ham selv, der i høj grad har mistet overblikket. At barnet gnider sig ind i sin egen afføring, handler ikke nødvendigvis om lægens barndom. Mennesket har også et »indre barn« – dvs. en egenskab eller en identitet, der véd, at man vokser i et vist tempo, at man er langsomt undervejs gennem en udviklingsproces, og at man ikke kan lære alting på en gang. Ting tager den tid de tager. Og hvis man stræber for højt, hvis man gerne vil nå alting på én gang, så når man ikke at rense ud i alle sine gamle problemer undervejs, så mister »det indre barn« sit overblik – der netop handler om »retten til at være på vej« – det bliver »evnesvagt«: det »tilsmudses« af alt det affald, man aldrig får rensset ud, fordi man har så travlt med sin egen udvikling.

På denne måde bliver lægens drøm ikke et billede på en latent psykose, men en drøm, der fortæller ham, at han ikke bør stræbe efter at blive analytiker. For selvom han har respekt for denne del af forskningen (rådhuset er en gammel middelalderbygning, og der er smukt indvendigt), så vil han lade andre dele af sig selv kraftigt i stikken. Forfølgelsesdrømmen fortæller Jung ikke om i detaljer, så den kan man ikke gå så direkte ind i, som vi har gjort det med rejsedrømmen. Men hvis lægen holder krampagtigt fast i, at han *vil* være psykoanalytiker, så kan dette godt føre til en intern krig i hans bevidsthed, hvor en idé, en identitet i ham, af hans egen bevidsthed beskrives som sindssyg – fordi den er i modstrid med hans sinds ideer på et dybere niveau. Hvilket altså ikke nødvendigvis betyder, at han er *latent sinds-syg*.

Det betagende er her, at begge fortolkninger (Jungs og min) fører til det samme resultat: *det er ikke en god idé for lægen at uddanne sig til psykoanalytiker*. Og for at understrege betydningen af dette, er jeg nødt til igen at appellere til læserens yderste velvilje, idet jeg påstår, at det er *min* fortolkning, der er den rigtige. For dette giver sætningen om, at drømmene er vores venner, den overbygning, at de er *så* meget vores venner, at man *endog kan fortolke dem galt* og alligevel nå til det rigtige resultat – under forudsætning af, at man som Jung er et menneskekærligt og lyttende menneske, der *kun* vil sin klient det godt, og som ikke på nogen måde er ude på at tilrane sig patientens drøm efter opskriften: »hvor er jeg dog god til at fortolke drømme, patienten forstod den godt nok ikke, men jeg anvender den her i mit statistiske materiale som bevis for én eller anden teori.«

Når man beskæftiger sig med andres eller egne drømme, er det *den åbne kontakt med bevidstheden*, der formidler vejen. Eller sagt på en anden måde: hvis man har tillid til, at drømmene har noget væsentligt på hjerte, hvis man har tillid til sin egen bevidsthed, og hvis man har det rigtige motiv (jeg vil gerne forstå noget, jeg vil gerne *lytte*), så når man frem til det rigtige resultat – eller i hvert fald til et resultat, man kan anvende. Uanset om man har været vejen rundt om »umulige« symbolsammenblandinger. Hvert folkeslag, hver kultur har myter og symbolsammenhænge, og drømmene tager altid hensyn til, hvordan vi opfatter disse symboler. Hvis en gul folkevogn for os hænger sammen med en voldtægtssituation, så bør drømmetyderen få os til at fortælle om denne association, før han tager de andre elementer med i betragtning: at en bil er et transportmiddel, (noget, man »bevæger sig rundt i verden i«), og at farven gul er en livskraftfarve (set med klarsyn i auraens farvespektrum). For en tibetansk munk vil der være andre associationer til en gul folkevogn, på samme måde, som det umiddelbart vil være vanskeligt for en dansker at vide, hvad man skal stille op med en statue af den ottende Dalai Lama i en tibetaners drøm.

Men det vil altid være muligt for den drømmende at fortælle om de associationer, der knytter sig til drømmens fremtrædende elementer, og som drømmetyder kan man principielt tolke en hvilken som helst persons drømme fra en hvilken som helst kultur på et hvilket som helst tidspunkt – hvis blot man kender *ideen* i drømmenes sprog, og derefter kan få den drømmende til at lytte til – og til at fortælle om sine egne symboler.* Så ideen om, at drømmene er vores venner, bliver hele tiden forstærket, jo mere man beskæftiger sig med drømmene. Og som det jo er meget tydeligt med denne bog, så »bliver den mere og mere overflødig, jo mere man læser i den« (denne sætning er der nok en eller anden anmelder, der guffer i sig), hvilket altså betyder, at den bedste holdning, man kan have til drømme, er den enfoldige, lyttende holdning: den holdning, der opsummerer viden – ikke som et kæpemæssigt register, men som en voksende fornemmelse af tillid til bevidstheden.

Vanskeligheden med tillid til bevidstheden er derefter simpel at få øje på: *den vil af og til fortælle os ting, vi ikke vil høre*. Og hvis vi har det sådan, så kan vi ikke fortolke drømme. Uanset hvor mange opslagsværker, vi har på reolen.

*Hvilket altså er noget andet end den »frie association« (Freud).

At *lytte* til drømme er således, hvordan man end vender og drejer det, den eneste indgang. Men slår man først ørerne ud, så begynder man at forstå drømmenes sprog:

Drømmene er billeder, der – som forklaret i de forrige kapitler – sendes til dagsbevidstheden fra dybere liggende bevidsthedslag. Overbevidstheden, eller hvad vi nu skal kalde den, *ved*, *hvad der foregår*, og informerer os om det ved – ved dag og ved nat – at »tegne figurer på indersiden af dagsbevidstheden«. Når vi sover, træder alle disse informationer tydeligere frem: som drømme. At drømme ikke bare springer alle de symboler over og giver os en kontant og lodret meddelelse, skyldes netop dette: at overbevidstheden ved noget, som dagsbevidstheden ikke ved. Eller sagt på en anden måde: de to dele af bevidstheden »taler ikke samme sprog«. For hvis de gjorde det, ville der ingen drømme være, så ville alt det, vi går og gør til daglig, være i fuld overensstemmelse med alt, hvad de indre bevidsthedslag overhovedet kunne finde på at mene. Dagsbevidstheden og overbevidstheden færdes egentlig samtidig i to forskellige verdener. F.eks. er det nok ikke *mere* end halvdelen af Jordens befolkning, der véd, at mennesket har et åndeligt, udødeligt legeme. Men den resterende uvidenhed får jo ikke det åndelige legeme til at forsvinde. Og da det gerne til stadighed vil give sit menneske informationer om, hvad det egentlig er, han/hun går rundt og laver, så må det ty til andre midler.

Det væsentligste af disse midler, er et slags telefonsystem fra overbevidsthed til dagsbevidsthed. Da den ene ende af bevidstheden ikke kan tale direkte med den anden ende af bevidstheden, så kan overbevidstheden i stedet »skubbe til en brik«. Denne brik skubber så til en anden, der skubber til en tredje – og efterhånden forplanter impulsen sig helt ned til det jordiske menneske, der med ét føler, at »en brik falder på plads«. Det ligner de – af og til voldsomt udbyggede – eksperimenter, man kan lave med »domino«-brikker: man stiller lange rækker af sorte træbrikker på højkant, og så vælter man én brik i den ene ende. Man kan evt. lave konkurrencer om, hvem der kan konstruere den bedst udbyggede væltende brik-kæde med den længste »væltetid«.

For bevidstheden er det omvendt: kæderne er korte og effektive, selvom princippet er det samme. Og i stedet for brikker anvender bevidstheden associationskæder eller symbolkæder. Disse symbolkæder kan ses med klarsyn, det er de såkaldte chakra'er, og det er lyset fra chakra'erne, der *danner* auraen (det er ikke omvendt: chakra'erne er ikke roterende dimser *i* auraen – det er dem, der *er* auraen, der danner auraen).

I RD har jeg forholdsvis detaljeret beskrevet de 7 bevidsthedslag, de 7 chakra'er ét for ét. I RD vil man yderligere kunne finde beskrivelser af de bevidsthedslovmæssigheder, jeg flygtigt (i forbindelse med de 10 bud f.eks.) har omtalt samt beretninger om, hvordan bevidstheden hyppigst blokeres. Gennem beskrivelsen af chakra'erne afsløres nemlig parallelt forskellige måder at tildække de forskellige bevidsthedslag på, og disse måder kan danne figurer, mønstre (neuroser, psykoser), der egentlig hænger lige så konsekvent sammen som bevidstheden selv. Så i relation til drømmenes beretninger om vore brud på bevidsthedens ideer må jeg (hvis flere oplysninger ønskes) henvise til RD. I denne bog prøver jeg at forholde mig til drømmenes landskab og sprog alene. Den fulde forståelse af drømmenes betydning fås, som jeg skriver i forordet, kun gennem en parallel forståelse af menneskets bevidsthed. Gennem drømmene og gennem chakrasystemet kan man se ind i mennesket fra to forskellige vinkler. Som med det tredimensionale syn: stolens placering i rummet bliver først tydelig, når man anvender begge øjne – selvom de to øjne egentlig ser det samme.

RD er altså et parallelværk til DRØMME (og drager). Bøgerne kan læses hver for sig, men bliver begge tydeligere i lyset af hinanden. Og som fælles berøringspunkt, drejepunkt har de bevidsthedslag nr. 2: det, der drejer sig om balance, om retten til at være på vej. RD er bl.a. en fusion af Tolkiens *Ringenes Herre* og Wagners *Nibelungens Ring*, og begge disse værker kan ses som vandringer gennem bevidsthedslandskaber. Som jeg beskriver i forordet til nærværende bog, gik jeg, da jeg startede på RD, *ind* i min egen bevidsthed. Egentlig ud fra den sætning, der med en let omskrivning ligger til grund for *denne* bog: bevidstheden er min ven, jeg vil gerne gå ind i den.

I min opstilling af eventyr-hierarkiet (forrige kapitel) har jeg nævnt *vandraspektet* som en ingrediens på *andet* bevidsthedslag: trangen til at vandre gennem den verden, man netop er blevet født i, og som man som enfoldig nysgerrig begynder gerne vil udforske. Når man vandrør, har man det bedst, hvis man tager ét skridt ad gangen. Hvis man er træt, kan man oven i købet blive endnu trættere af at forestille sig, hvor langt, der endnu er at gå. Engang, hvor jeg vandrede i Himalaya, skulle jeg 900 højdemeter op. Netop den dag havde jeg dårlig mave, og solen brændte forfærdeligt. Hver gang jeg sagde til mig selv: jeg skal bare »lige derop« – så var jeg ved at segne af udmattelse (hvis ikke man er pænt sportstrænet, er 900 m op i luften ganske meget). Men hvis jeg i stedet koncentrerede mig om at sætte den ene fod ca. 20 cm foran den anden, så *vidste* jeg, at summen af skridt i den sidste

ende ville føre mig til målet. Og så klarede jeg det uden andre mén end almindelig sund træthed.

Retten til at være på vej gennem tilværelsen illustreres med uimodståelig tydelighed af andet bevidsthedslag, af andet chakra. Og gennem beskrivelsen af andet chakra vil jeg forsøge at komme skildringen af *drømmenes sprog* nærmere. For et chakra er nemlig, som omtalt, en associationskæde, en symbolkæde – og hvis man endelig *skal* forestille sig, at man kan fremstille noget, der ligner en drømmeordbog, så er beskrivelsen af chakrasymbolerne den mest risikofri metode. For symbolerne kan stadig ikke anvendes »leksikalt« – symbolerne er kun »brikker«. Man skal selv sætte dem sammen, deres rækkefølge og dybde er forskellige fra drøm til drøm.

Et chakra er en energihvirvel i menneskets bevidsthed. Det opstår, idet forskellige relationer i tilværelsen sættes i forbindelse med hinanden. Man kan også sige det sådan, at et chakra i sit udgangspunkt er en »roterende symbolkæde«. Dette lyder jo umiddelbart frygtelig kompliceret, men hvis vi bruger andet bevidsthedslags *far-mor-barn balance* som illustration, så er det egentlig yderst simpelt. Begreberne far, mor og barn er jo utænkelige uden hinanden. Både i praksis og filosofisk, sprogligt set. Man kan ikke have det ene, uden at man også har de to andre. At moderen evt. dør lige efter, eller endog før fødslen, at faderen måske kun eksisterer som sæd-donor, ændrer ikke noget ved det principielle: hvis man vil fødes på denne klode, skal man bruge en far, en mor og et barn.

Hvis man nu stiller dem op sådan:

mor

far

barn

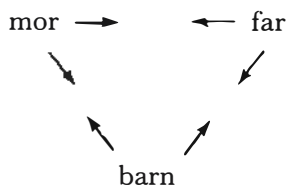
i en facon, der minder om en ligesidet trekant – så kan man jo forestille sig, at man giver sig selv en af rollerne: barnet f.eks. Nu stiller vi os altså på gulvet i den vinkel af trekanten, hvor vi har placeret skiltet »barn«. Og spørger så os selv: hvad er et barn for noget? Det første

svar, der melder sig, vil sikkert være noget i retning af: det aner jeg ikke. Men derefter vil man se både mod moder og fader-skiltet (som vi måske først placerer på gulvet på dette tidspunkt), og man kan med begge hænder pege på den ene og den anden: svar: et barn er *i hvert fald* noget, der er opstået som et resultat af et samarbejde (frivilligt eller modvilligt) mellem to mennesker, der nu, efter barnets igangsættelse og fødsel har fået en fader/moder identitet. Hvis moderen skal forsøge at besvare barnets spørgsmål, så vil hun først og fremmest pege på faderen, og faderen vil pege på moderen for at illustrere over for barnet, hvordan det er blevet til.

Dette er et chakra: en roterende symbolkæde, hvor begge de retninger, barnet stiller spørgsmålet i – bringer svaret tilbage til barnet via den tredje person. Der udgår en impuls fra barnet i retning af moderen, denne impuls sendes fra hende til faderen, der sender den tilbage til barnet. Alle tre personer står i virkeligheden med begge arme pegende mod hinanden som svar på spørgsmålet: hvad er et barn (eller en far eller en mor)? – svar: en del af en *kommunikerende trehed*.

Her er det vigtigt at holde fast i, at et barn ikke er resultatet af et samarbejde mellem »en far« og »en mor« – men af et samarbejde mellem to *mennesker*, der først, *idet barnet er en realitet*, får *identiteten* far og mor. De tre begreber opstår *samtidig* – og det er i den forbindelse ligegyldigt, om man har børn i forvejen og allerede *er* mor eller far. Man bliver det *påny* for hvert barn.

Lad mig lige stille trekanten op endnu engang – denne gang tegner vi armene på:

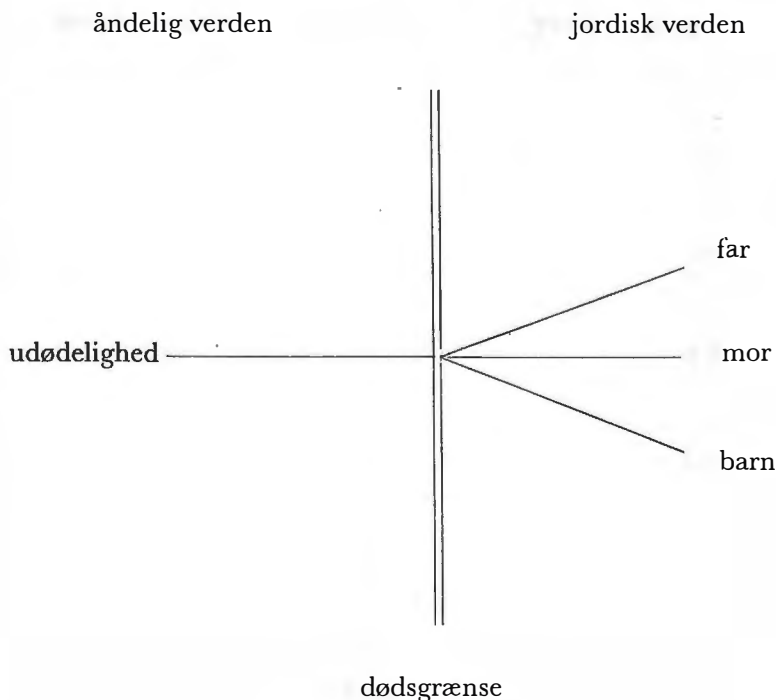

Hvis man ser lidt intenst på denne tegning, så kan man måske pludselig se, at der er tale om to energicirkulationer, der roterer i hver sin retning. Hvis vi starter dem ved barnet, hedder den ene barn/far/mor/barn – og den anden barn/mor/far/barn. Og hvis man kobler klarsyn på, så kan man se, at denne *rotation i bevidstheden* kan ses som en *rotation i auraen*.

Dette er begyndelsen eller fundamentet til andet chakra, hvis grundidé er samhørigheden mellem far, mor og barn.

At vor bevidsthed kæder disse tre begreber så tæt sammen, hænger sammen med fødsel-død processens forhold til det at have en *udødelig* personlighed. Hvad jeg mener med dette, kan illustreres gennem noget, der ligner skoletidens fysikeksperimenter, hvor vi lod en lysstråle passere igennem et prisme, og så opstod der et regnbuespektrum. Lad os antage, at vi har en lysstråle, vi kalder *det at eksistere*. I den åndelige verden, hvor vi er udødelige, er fornemmelsen af evig eksistens, af unedbrydelighed en sådan selvfølge, at vi helt i kraft af os selv bare er til stede, er i live. Man kan illustrere denne vished, denne bestandighed med f.eks. et klart, hvidt lys.

Lad os nu stille os ved grænsen til den dødelige verden. Vi sender så lysstrålen med titlen *det at eksistere* tværs igennem den grænsevæg, der adskiller den udødelige verden fra den dødelige verden. Sådan:

Som lys, der brydes igennem et prisme, er far-mor-barn treheden den dødelige verdens version af udødeligheden. Som en enhedsimpuls, der med et bliver til en trefaset ledning. Man kan gå frem og tilbage fra højre til venstre i min tegning og føle fornemmelsen af, at den jordiske dødelige bevidsthed dybt inde godt ved, at far, mor og barn samles i et punkt, idet det at få børn, er det fysiske, dødelige legemes bud på udødeligheden: et forsøg på at undgå at Kloden dør ud, et forsøg på at *efterligne* udødeligheden.

Ser vi trekanten fra før i denne sammenhæng, så skal man vende denne her sidste tegning en kvart omgang, sådan at den trefasede ende til højre vender mod læseren. Og de tre faser danner så en ligesidet trekant, hvis aspekter ses at fortone sig bagud, hvor de mødes et sted i det fjerne. Hvis I så i hovedet formår at sætte den før omtalte dobbelte rotation ind i sammenhængen, så har vi nu næsten tegnet et chakra, sådan som det ser ud forfra og fra siden. Det ligner lidt en trompet, som man kan vende og dreje. Trompeten blinker og glitrer, fordi dens sider består af impulser, der roterer i begge retninger rundt om dens længdeakse.

Hvad der imidlertid er vigtigst i denne drømmesammenhæng, er de *associationer*, som far-mor-barn balancen i sig selv sætter i gang – beskrivelsen af den måde, hvorpå far-mor-barn samhørigheden »føder nye symboler«, der atter »føder nye symboler« – indtil den erkendelse, der startede som en »samtale« mellem de to sider af dødsgrænsen, der startede med at den dødelige verden fremkom med *sin* version af udødeligheden – når *helt ud i verden* til dagsbevidstheden og det fysiske legeme. At afstanden mellem de tre »ledninger« på tegningen bliver større og større, jo længere til højre, jo tættere på »Jorden«, vi kommer – er i intuitiv geometri, dvs. i »aurasprog« det samme som at beskrive en opbremsning, en forandring fra højfrekvens til lavere frekvens (i bevidsthedens tankehastighed i realiteten). Der er endnu et par tekniske detaljer, jeg vil fortælle om – for kompletteringens skyld – men dem gemmer vi til om lidt. F.eks. består andet chakra ikke af 3, men af 6 aspekter, idet far-mor-barn balancen også indeholder et »magisk spejl«. Tilmed er der en lille vanskelighed forbundet med placeringen af andet chakra i auraen: Det er et primært »opfattende«, dvs. styrende bevidsthedslag, hvilket skubber det over i *venstre* side af auraen. Det sidder ca. over milten. Imidlertid sidder der en meget larmende energihvirvel ca. 12 cm under navlen, kaldet »hara-centret«. Den påberåber sig med alt, hvad den har af overtalelsesmidler, retten til at være andet chakra; og hvad der er hvad, har stor betydning i forbin-

delse med begrebet og energien *kundalini*. Som vi også vil vende tilbage til.

Den symbol- eller associationskæde, som far-mor-barn balancen sætter i gang umiddelbart efter, at det hvide »udødeligheds-lys« har passeret dødsgrænsen og, som lys gennem et prisme, er blevet brudt i 3 dele – ser således ud:

Det fysiske livs svar på udødeligheden er far-mor-barn relationen.

Disse tre aspekter kan ikke undvære hinanden, hvilket medfører, at en mand ikke er mere værd end en kvinde, en kvinde ikke mere værd end en mand – og at et barn hverken er en større eller mindre personlighed, fordi det er yngre end forældrene.

Ethvert alderstrin befinder sig ét eller andet sted undervejs på rejsen mellem barn og olding. Da barn og voksen er éns af værdi for bevidstheden, er der ikke noget alderstrin, der er bedre end noget andet alderstrin. Man har, ifølge sin egen bevidsthed, bedst af at være lige præcis der, hvor man er. Der er ingen grund til at ærgre sig over, at man kun går i fjerde klasse og ikke i femte – eller at man ikke er tredive længere.

Dette medfører en respekt for ens eget *udviklingstrin*: Som en parallel til det opædagogiske i at pålægge et treårigt barn ansvaret for familiens økonomi, accepterer man sine egne begrænsninger såvel som sin egen formåen – hvis man accepterer, at man er »undervejs«, at man er på vej gennem livet, og at man er nødt til at lære én ting, før man kan gå videre med den næste. Og at dette er naturligt, logisk og *tilladt*: man har lov til at være lige præcis så dum og ubegavet og genert, som man er – som udgangspunkt for et skridt videre frem.

Vor muskulatur – og kropsvæv i det hele taget – er i et uhyre kompliceret mønster påvirket af det forhold, vi har til vort eget udviklingstrin. Hvis vi kommer i en situation, vi ikke kan overskue, eller i en situation, hvor vi ikke tror os i stand til at leve op til vore egne forventninger, spænder vi i hele systemet og danner myoser – i forbindelse med angst af forskellig intensitet. Af og til kan man senere gennem dybdemassage rense spændingerne i f.eks. muskulaturen så meget igennem, at der følger minder med ud: erindringer om de

situationer, der havde sammenhæng med spændingernes opståen. Erindringer og angst af denne art har været opfattet af – og opbevaret i kroppens *astrale genpart* (som lydene i sten på Hallandsåsen – se første kapitel og sidst i dette).

Blod og lymfebaner påvirkes af de spændinger, der på et givet tidspunkt findes i kroppens astrale genpart. I drømmesprog kan man omfatte begge disse væskecirkulationer i kroppen under samme begrebsramme: *vandelementet*. Hvis kroppen er afslappet (i dybden), kan blod og lymfe strømme frit, og hvor der er spændinger, er der risiko for ophobning af affaldsstoffer – væskecirkulationerne er ikke i fuldt mål i stand til at transportere affaldet væk, og følgen er *sygdom*. Hvis kroppen derimod som helhed er i balance, vil væskernes cirkulation og placering i kroppen tilsvarende være i balance (ingen nyresten, ingen vand i lungerne, knæene osv., intet forhøjet blodtryk, ingen blodpropper osv.).

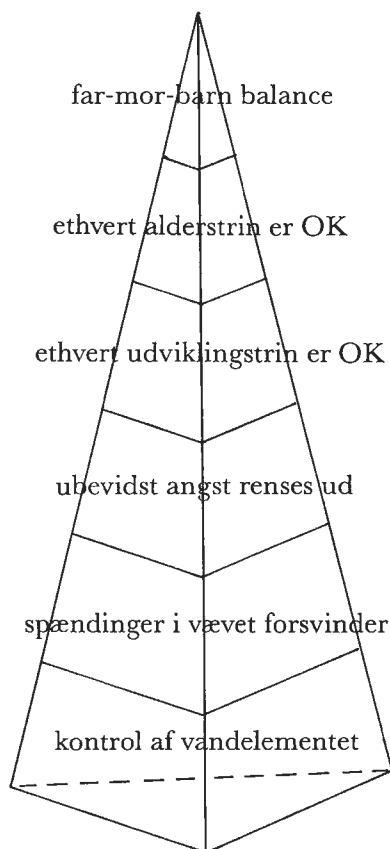
Dette var en beskrivelse af chakra'et «på langs».

Et chakra er altså en symbolkæde, der starter med, at vi i *den ene ende* af bevidstheden krydser en liv/død grænse. Herved er der et antal livsaspekter, der sættes i relation til hinanden; i dette tilfælde far, mor og barn. Denne trehed sætter så en ny proces i gang, således at vi i *den anden, den »jordiske« ende* af chakra'et finder en kontrol af *en del af det fysiske legeme*. I dette tilfælde *vandelementet*. Vandelementet (i alle dets relationer) styres således af *bevidstheden* (og ikke omvendt). De øvrige chakra'er kontrollerer tilsvarende deres del af vor fysiske opbygning, og beskrivelsen af chakra'erne fører i den sidste ende til en påstand om, at alle sygdomme har en psykologisk årsag. Også brækkede ben. For der er ikke noget, der går galt i den fysiske ende af bevidsthedsspektret, medmindre der er ét eller andet dybere inde i et chakra, der er ude af balance.

Chakra'erne har, som tidligere nævnt, været kendt i årtusinder. Mange mennesker har kunnet – og kan den dag i dag – se dem med klarsyn. Men de er svære at beskrive i ord, så derfor er *udforskningen* af dem kun lige begyndt. Ved hjælp af chakra-systemets symbolkæder kan man danne sig et *totalt* overblik over menneskets samtlige funktioner både psykisk og fysisk – og se, hvordan tingene hænger sammen og hvad, der påvirker hvad. Dette lyder dels usandsynligt, dels provokerende, dels er det rigtigt. For hvorfor ikke – én eller anden dag må man da formode, at vi som mennesker har mulighed for at se nogle

klare sammenhænge. Og »én eller anden dag« kan lige så godt være i dag.

Det er kun, indtil man vænner sig til chakra-sproget, at det virker kompliceret. En symbolkæde som den ovenstående kan i realiteten reduceres til en enkel formel – til nogle få elementer: »brikker i et dominospil« – eller associationslag, der er stablet oven på hinanden efter et mønster, der ligner min barndoms træringe med hul i midten: de kunne skydes ned over en pind, til de dannede en fin, farverig stabel, hvor ringene blev mindre og mindre opefter. Efter denne opskrift kan man tegne et »reduceret chakra«:

Dette er et chakra set *trædimensionalt* (den *firedimensionale* sammenhæng tilføjer følelser og årsager og kan i realiteten ikke tegnes på *trædimensionalt* papir). Vi har stillet »trompeten« på et bord og ser på den fra siden, ser fra dens mundstykke til dens schallstykke og har fået den delt ind i sektioner. Der går en klar påvirkningslinie gennem symbolkæden: fra øverst til nederst – samtidig med at de enkelte lag står i indbyrdes relation til hinanden. For overblikkets skyld er dette et billede af et for så vidt *ideelt* princip, idet intet menneske jo har total balance i sin bevidsthed. Jeg har altså ikke tegnet alle *problemerne* ind.

Hvis vi ser lidt nærmere på denne symbolkæde, så indeholder den et væld af drømmesymboler: far, mor, barn, vækst (Det indre Træ, planter, blomster osv.), alderstrin (gamle, unge, babyer, oldinge – som aspekter af os selv i drømme), vand, udrensning, affaldsstoffer (inklusive angst, gamle vaner, fortrængte oplevelser etc.). *Alt sammen inden for ét bevidsthedslag*: instinktbevidstheden – fornemmelsen af, at far-mor-barn relationen er den dødelige verdens svar på udødeligheden.

Hvert af de 7 chakra'er har deres egen symbolkæde, deres eget fysiske kontrolområde. Jeg beskriver dem i de næste kapitler i deres relation til drømmesymbolerne. Som I kan se, er det en ret omfattende affære – allerede dette ene bevidsthedslag giver stof til en hel reol. Så hvad jeg fortæller, bliver nødvendigvis skematisk, men jeg skal gøre det så præcist, som jeg kan. Også vandelementet vil blive behandlet i et af de næste kapitler, men da vi nu er i gang med det, vil jeg give et par eksempler, der viser, hvordan drømmene forstærker og indkredser en drøms centrale betydning gennem brugen af indbyrdes forbundne symboler.

Lad os starte med et »eksperiment«, der ligner dem fra tidligere (ondt i foden, brækket armen osv.). Læs lige symbolkæden fra før igen, og lyt så til følgende:

drøm: *jeg går igennem en skov sammen med min far og mor. Så kommer vi til en sø, og vandet er meget snavset.*

Lad være med at dissekere denne drøm – gå ind i den, lyt til den, mærk dens stemning.

Vi tager en til:

drøm: *der er en hel masse vand, der forsøger at slippe ud af en bygning, hvor jeg har dæmmet det op. Jeg hugger nogle træer om, for at tilstoppe huller i murene.*

Og dens modsætning:

drøm: jeg drømmer om en have, jeg havde som barn. Den var en lille plet i min fars og mors have. Jeg sidder og lægger frø i jorden. Min mor rækker mig en vandkande.

I denne lille drømmerække er det kun bygningen i drøm nr. 2, der ligger uden for andet bevidsthedslag. Den hører til tredje bevidsthedslag: det, vi »bygger op og flytter ind« eller det, vi, som her, bygger op omkring os som en skal for at forhindre, at en mængde opdæmmede følelser (instinkter, far-mor-barn relationer f.eks.) bryder løs. Drømmeren vil her endda gå så langt som til at maltraktere sin egen vækst (hugge træer om) for at stabilisere indkapslingen.

Inden for den traditionelle psykologi vil en drøm som den midterste nok afføde en del ængstelse. Måske endda et forvarsel om en psykotisk tilstand. Men som jeg ser det, er drømmene stadig vore venner, og det farlige her er ikke det opdæmmede vand, det farlige er det konstante forsøg på at »tætne lækagerne«. I en efterfølgende drøm afsløres det, at drømmerens indsats for at løse sine problemer – bærer frugt:

drøm: jeg dykker ned i en vandtank med klart vand, og jeg kan sagtens trække vejret.

De ovennævnte drømme er for overblikkets skyld sammensat af elementer fra forskellige menneskers drømme. Variationerne inden for dette tema er mangfoldige, og det er lige før, at »9 ud af 10« drømme tangerer emnekredsen i en eller anden relation.

I andet chakras symbolkæde finder vi tre begreber, der også inden for den eksisterende psykologi sættes i forbindelse med hinanden: det ubevidste, det moderlige og vand. Det mest sædvanlige er, at se vandets rolle i denne sammenhæng som et resultat af, at vi som fostre er omgivet af fostervand. Men som man kan se af chakra-symbolikken, findes der en mere udbygget relation mellem de tre aspekter. F.eks. er situationen snarere den omvendte: vi er som fostre omgivet af vand, fordi dette i forvejen er et spejlbillede af en lovmæssighed i bevidstheden. Og »det moderlige« er i chakrasammenhængen snarere det »fader-moderlige«, idet faderen spiller en væsentlig rolle for placeringen af et foster i fostervand.

Denne »påstand« kan tænkes at vække uro inden for filosofier, der stædigt mener, at det er kvinderne, der føder børnene – fordi dette rent fysisk er tilfældet. Ifølge Freud støder man overalt i verden på mænd, der hemmeligt misunder kvinder deres evne til at føde børn – og kvinder, der hemmeligt misunder mænd deres avleredskab. Der hænger en hel serie af traumer fast i denne idé – fastholdt af sætningen om, at »der findes visse ting, som mænd aldrig vil kunne fatte« – og tilsvarende for kvinder.

Hvis man ser på chakra-symbolkæden, så er situationen imidlertid den modsatte: *ingen af dem, hverken* manden eller kvinden – vil nogen sinde være i stand til at opleve, hvad det f.eks. vil sige at føde et barn – med mindre de ser graviditeten, fødslen og barnet som et resultat af et *samarbejde mellem mand og kvinde*. Omvendt vil de herefter begge – også manden – kunne opleve fødsels mirakel i samtlige stadier. For bevidsthedens kolossale formåen, hvis den er i balance, er den fysiske placering af graviditeten i *kvindens* fysiske legeme »en detalje«. For bevidstheden er vores *ven*, og en graviditet medfører ikke, at manden og kvinden bliver alene og fremmede for hinanden: kvinden »inden for en skal med sin egen oplevelse« og manden »uden for den samme skal.« Det mandlige og det kvindelige er *to dele af en tohed*, ligesom far, mor og barn er tre dele af en trehed. Og det er først i lyset af *samarbejdet* mellem de forskellige elementer af helheden, at oplevelserne lukker sig op.

Den, der mener, at »det kan jeg jo sagtens sige, fordi jeg er en mand« – vil formodentlig have forladt denne bog for længst.

Ifølge andet chakra har vi altså dybt i bevidstheden en viden om, at far, mor og barn er tre dele af en trehed, og at ingen af dem kan undvære hinanden, og at ingen af dem kan acceptere, at de to andre ikke kan enes. Dette gælder såvel faktisk som filosofisk. Lad os tage det faktiske først: børn lider, hvis forældrene skændes, og moderen lider, hvis far og barn ikke kan enes (og vice versa). Om de *i situationen* opfatter lidelsen, er ikke det relevante. Måske generer skænderiet dem ikke dagsbevidst, men deres dybe fornemmelse af far-mor-barn samhørigheden sætter hele tiden dagligdagen i perspektiv.

Som jeg ser det – hvilket jeg har illustreret gennem beskrivelsen af andet chakra, er far-mor-barn balancen altså *indbygget* i bevidstheden, og denne sammenknytnings rødder når helt ind over dødsgrænsen.

Freud mener det modsatte: ifølge ham er det *splittelsen* mellem far,

mor og barn, der er indbygget i bevidstheden. Og denne filosofi gør han rede for i sin teori om det såkaldte Ødipus-kompleks:

Ifølge Freud er alle drømme *ønskeopfyldelser*: Han havde engang en patient, der hed Irma, og en dag var der en bekendt af Freud, Otto, der fortalte ham, at Irma havde det bedre, men ikke helt godt. Det var lykkedes for Freud at fjerne patientens hysteriske angst, men ikke alle hendes somatiske symptomer. De var blevet uenige om den fortsatte behandling, idet Freud havde foreslået Irma en løsning, hun ikke syntes var acceptabel. Midt i denne uenighed afbrydes behandlingen på grund af sommerferien. Og så er det, at Otto dukker op (fra *Drømmetydningen*): »Jeg ved, jeg ærgrede mig over min ven Ottos ord eller det tonefald, de blev sagt i. Jeg mente deri at høre en bebrejdelse, måske for at jeg skulle have lovet patienten for meget og førte – om med rette eller urette skal jeg lade være usagt – Ottos formentlige stillingtagen mod mig tilbage til indflydelse fra patientens pårørende, der, mente jeg, hele tiden havde været modstandere af min behandling.«

Herefter drømmer Freud sin meget omtalte drøm, kaldet »Irmas injektion«, der i meget grove træk går ud på, at Irma er blevet syg, fordi Otto har givet hende en injektion med en snavset sprøjte. Hvis vi ser drømmene som beskrivelser af, hvad bevidstheden mener, der egentlig foregår i vor tilværelse, så er fortolkningen af Irmadrømmen yderst simpel: *Freuds opfattelse af Otto har gjort hans opfattelse af Irma »syg«* – jf. samtalen med Otto dagen før drømmen. Otto har skubbet til Freuds allerede eksisterende usikkerhed med hensyn til Irmas sygdomsbillede – han har – med enfoldighedens direkte sprogbrug »givet Freuds opfattelse af Irma et ordentligt skud for boven«, som vi ville sige på dansk. Hvis Freud havde haft total klarhed over, hvad Irma i virkeligheden fejlede, så ville *hun* i en drøm have *afsløret Otto* som en bedrager eller som én, der forsøger at så splid eller tvivl.

Drømmen har et væld af detaljer, der alle lader sig se i dette lys. Af pladshensyn går jeg ikke nærmere ind på detaljerne her (hvilket sikkert vil afføde kritik), men nøjes med at berette, at Freud ud fra denne drøm opbygger sin grundliggende idé om, at drømme handler om ønskeopfyldelse: den er for Freud en skildring af, hvordan han kunne ønske, situationen så ud i den vågne tilværelse: at det er Otto, der har *skylden for Irmas sygdom*. Freud selv er blevet frikendt.

Man kan egentlig sige, at Freud – hvis han virkelig tog dette med ønskeopfyldelsen alvorligt – burde granske sine motiver til at opfordre Irma til at gå i behandling hos ham – på trods af familiens mod-

stand. En sådan modstand er jo ikke *altid* blot en lukkethed mod »alt det nymodens«.

Men ideen om drømme som ønskeopfyldelse blev hængende, og Freud refererer gang på gang til »Irmas injektion«, som han vender og drejer. Og ønskeopfyldelsen fører derefter til fødslen af Ødipus-komplekset:

Man kommer ofte ud for, at mennesker drømmer om, at deres fædre eller mødre dør. Freud var ingen undtagelse, og hvis en patient fortalte ham om et sådant dødsfald, lå tolkningen »lige for«: du ønsker din mors død. Og i den gamle Ødipus-historie fandt Freud så materiale, der kunne illustrere og underbygge hans voksende idé om, at ethvert menneske af hankøn som barn dybest set ønsker at slå sin far ihjel for at få større del i moderens kærlighed – og at noget tilsvarende er tilfældet for kvinder og deres mødre.

Hvis vi skal gå så langt ind i Freuds teori, som det er muligt, så vil en kvindes eventuelle *dagsbevidste* reelle ønske: »gid mor var død« – være en sprogligt dårligt formuleret udgave af det egentlige ønske: »gid der ikke var problemer med min mor«. Hvis ikke problemet eksisterede, var der vel heller intet ønske om at slippe af med moderens fysiske tilstedeværelse på denne klode.

Hvad Ødipus-myten egentlig handler om, har jeg beskrevet sammen med en ret udførlig omgivende tekst i RD. Men et kort referat er relevant her, da dette fader/moder/død perspektiv hyppigt optræder i drømme. Freud går ud fra Sofokles' drama, jeg går ud fra dramaets kerne og antager, at dramaet er bygget over en oprindelig myte. Hvordan denne myte ser ud, fremgår af forskellige løse beretninger og historier om sfinkser, men hvis man kobler klarsynet på, så er Ødipus-myten indbygget i auraen, og det er formodentlig derfor, den har givet årsag til et så levedygtigt drama:

Ødipus taler med Sfinksen. Den er en løvekrop med et menneskehoved (som sfinksen foran de tre pyramider ved Gizeh). Sfinksen stiller ham en gåde: hvad er det, der går på 4 ben, på 2 ben og på 3 ben?, og Ødipus svarer, at det er mennesket som barn (der kravler), som voksen (der går oprejst) og som gammel (der går med stok). Svaret er rigtigt, og Sfinksen spår ham derefter, at han skal dræbe sin far og ægte sin mor.

Fortolkningen er denne:

Ødipus forstår, at noget i mennesket (det, der svarer til Sfinksens løvekrop), er underkastet en udviklings- og forfaldscyklus, mens noget andet i mennesket (det, der svarer til Sfinksens hoved – iført det kongelige hovedtøj), *er hævet over denne proces*. »At tale med Sfinksen« er at forstå dens opbygning uden ord – telepatisk, intuitivt.

Samtalen og Ødipus' erkendelse medfører, at han bliver bevidst om, at en del af ham er født af forældre, mens en anden del af ham er udødelig. Den del, der er født af forældre, er underkastet en udviklings- og forfaldscyklus, mens den anden del er hævet over denne proces. Hvis han nu får lyst til at tage sit liv egenhændigt i besiddelse – dvs. hvis han får lyst til at opleve, at den udødelige del af ham gør sig fri af fortidige familiebindinger for at opleve verden på en ny og frisk måde – så er han nødt til at »blive født på ny«. Han er nødt til at gennemskue, at hans forældre ikke er stereotype fader/moder-identiteter, men *mennesker som han* – der har fået et barn. Han er nødt til at gennemskue selve den biologiske fødselsproces, hvis han vil opleve dybt i sin bevidsthed, at det kun er hans *legeme*, forældrene har frembragt – ikke hans udødelige sjæl.

Og at genføde sig selv ved at opleve fødselsprocessen – er det samme som at »genopleve« forplantningsproceduren samt turen ud gennem fødselsåbningen – hvilket i Sfinksens symbolsprog er det samme som at »ægte sin mor«. Dette gælder naturligvis for begge køn: man oplever (som en følelse eller evt. som en faktisk erindring) sin egen undfangelse og fødsel – man tager nu på egen hånd verden i besiddelse. Idet *det* sker, »dræber man sin far« – dvs. han ændrer sig fra at være en type, et fadersymbol, til at være et menneske, en ven, der har fået et barn. Forholdet til moderen er tilsvarende ændret: man er blevet »født på ny«, forældrene er ikke mere forældre, men *venner*.

I denne version af historien er dens konsekvens altså den modsatte: det, mennesket har indbygget i bevidstheden, er *trangen til at stå på egne ben* – ikke trangen til at slå forældrene ihjel. Og for at man *kan* komme til at stå på egne ben, må man nødvendigvis gennemskue forældrenes roller som forældre – de skal *forvandles*.

Hvis vi følger andet chakras beretning om far-mor-barn balance, så opstår et barns jalousi – fordi faderen går i seng med moderen – kun i det tilfælde, hvor ægteskabet *er ude af balance*, hvor forældrene har dårlig kommunikation med hinanden. Et forældrepar, der er kærlige over for hinanden, vil udsende en varme mod barnet, der får dette til at *glæde sig over forældrenes indbyrdes kærlighed*. Og det er dette, der er »det normale« – i bevidstheden altså, ikke i statistikken. En følelse hos et

barn af, at faderen er en konkurrent til moderens kærlighed, en konkurrent, der skal bekæmpes, opstår kun, hvis barnet har en fornemmelse af, at *der er noget galt* et eller andet sted.

Den samme målestok kan anvendes inden for alt, hvad der handler om incest. Det er jo umuligt for forældrene ikke at røre ved et barns kønsorganer og øvrige krop under vask, pleje osv. Det er ligeledes umuligt for forældrene at undgå, at denne berøring af og til medfører associationer og tanker, der handler om det voksne menneskes seksualitet. Men én af andet chakras kraftigste udstrålinger hedder: »enhver har ret til at være på vej«; og dette betyder, at vi som mennesker er i stand til at give hinanden en overordentlig stor margin, hvis ellers vi har noget, der ligner en far-mor-barn balance med hinanden. Eller oversat til almindeligt sprog: forældre med egne seksuelle problemer (og hvem har ikke det?) overfører først disse til barnet, hvis de handler mod deres samvittighed og således *førstærker* det allerede eksisterende problem. For barnet *ved godt* (fra før det blev født), at det er blevet inkarneret i en familie med seksuelle problemer, og det er rustet til at »klare det værste«. Hvis det *går galt*, får problemet først rigtigt sammenknudede fatale konsekvenser den dag, babyen bliver så stor, at han/hun har mulighed for at sige fra – og undlader at gøre det – hvor han/hun i blinde giver sig til at handle videre efter problemets opskrift. Hvis vi skal tage et forholdsvis nemt eksempel (rent overbliksmæssigt), så forpasser den voldtagne datter først for alvor tidspunktet for sin egen helbredelse den dag, hun »voldtager sig selv« – den dag hun går i seng med – eller har anden seksuel samkvem med en dreng/mand, hun i realiteten ikke bryder sig om.

Dette skal jo ikke på nogen måde ses som en udglatning af incestens frygtelige forbrydelse – men snarere som en beskrivelse af bevidsthedens mulighed: der findes i os en mulighed for at »stå ud af forældrerelationen« – og det er *det*, Ødipusmyten handler om.

Ifølge Ødipus»komplekset« har mennesket en indbygget far-mor-barn *splittelse*, der medfører, at problemerne i vores tilværelse skal søges i vores barndom og i vore forældres mangelfulde behandling af os.

Ifølge Ødipusmyten har mennesket en indbygget far-mor-barn *balance*, og vore problemer skyldes de situationer, hvor vi har *undladt at stå ud af vore forældres indflydelseskreds*.

Myten giver samtidig forældrene en ret vid »kludremikkel-ramme«: der står ikke skrevet i menneskets bevidsthed, at det kun er forældre med perfekt balance, der er i stand til at få harmoniske børn. Og atter taler vi her ikke om de decideret voldelige overgreb, men om forældre, som de er flest.

Men det er svært at stå ud af forældrenes indflydelseskreds, idet man så netop skal »fødes på ny«, man skal opleve at stå helt nøgen og ny i verden. Og af og til vil man hellere beholde illusionen af, at selv de mest bestialske forældre også er kærlige (»trods alt«), for det er sværere at indse, at man måske (i overført betydning) aldrig nogen sinde *har haft* nogen forældre. I et sådant tilfælde ville en ønskeopfyldelsesdrøm, hvor en pige ønsker at skaffe sig af med sin eventuelle forfærdelige mor, snarere se sådan ud:

drøm: *der kommer en god fæ og gør min mor smuk.*

Freud får en dag besøg af en klient, der som fireårig har drømt følgende:

drøm: *en los eller ræv spadserer på taget; derpå falder ét eller andet ned, eller også falder hun ned, og derefter bærer man moderen død ud af huset.*

Damen er nedtrykt og forgrædt. Hun siger: Jeg vil ikke længere se mine slægtninge; de må jo gyse for mig. Freud fortæller hende, at drømmen må handle om et ønske fra hendes barndom om at se moderen død, og at det er denne drøms skyld, at hun tror, hendes slægtninge gyser for hende. Patienten fortæller så, at der engang var en gadedreng, der skældte hende ud og kaldte hende »Luchsaug« (losøje). Da hun var tre år gammel, fik hendes mor en tagsten i hovedet og blødte stærkt fra det sår, der derved fremkom.

Min fortolkning ville være noget i denne retning: drømmen er billedet på den fireåriges stadig eksisterende angst for, at moderen skal dø. Oplevelsen fra året før sidder endnu i hende. At en gadedreng skældte hende ud, kan have haft den konsekvens, at hun har følt, at der måske var noget *galt* med hende, siden han skældte hende ud. Og børn, der tror, der er noget i vejen med dem, kan af og til påtage sig skylden for ulykker, forældrene kommer ud for. Det med gadedrengen er oven i købet kun relevant (for tydningen af drømmen), hvis udskældningen ligger *før* drømmen – hvilket historien ikke melder noget om. Ligger den *efter* drømmen, har den betydning for patientens *voksne*

fortvivelse: hun påtager sig en skyld, hun ikke har – fordi hendes bevidsthed har kædet et ulykkestilfælde, en drøm og en udskældning sammen. Det, patienten nu først og fremmest behøver, er en tryk atmosfære hos sin drømmetyder, sådan at hun kan komme til at *lytte til sin egen drøm*. Og at skabe denne tryghed, er drømmetyderens første opgave. Derefter kommer tydningen langsomt frem.

Freud bryder omvendt alle regler og præsenterer damen for en lov-mæssighed i hendes bevidsthed, som kun han kender til, og som *forstærker* patientens fornemmelse af, at der er noget galt med hende: at hendes bevidsthed dybest set er hendes egen værste fjende (»så, så, græd nu ikke – det er helt naturligt, at man ønsker at se sin mor død«).

Havde jeg været den pågældende dame, havde jeg stukket Freud en knaldende lussing, hvorefter jeg havde drejet om på hælen og var gået min vej.

Som afslutning på dette kapitel vil jeg gerne lidt nøjere redegøre for begrebet »den astrale genpart« og for den rolle, denne dybere liggende del af det fysiske stof spiller for *drømmesproget* og *drømmedannelsen*. Jeg har allerede i første kapitel fortalt en hel del om dette svært tilgængelige lag, og det kommer atter ind i billedet her, idet det kontrolleres, det *gennemstrømmes af symbolkæden fra andet chakra*:

At de tre begreber, vi opererer med her – far, mor og barn – kun eksisterer samtidig og aldrig løsrevet fra hinanden i bevidstheden, er noget, hele vor opbygning som sådan *ved*. Specielt har denne samhörighed en tæt indflydelse på den del af kroppen, jeg har kaldt instinkt-laget, men som vi nu kan kalde *den astrale genpart*: den del af legemet, der hos såvel mennesker, dyr som planter gerne ser livet fortsat efter vor bortgang (for blot at nævne en enkelt af den astrale genparts/in-stinkt-lagets mange funktioner). Det er dette lag i legemet, der igangsætter den erotiske drift – der gør magesøgningen og forplantningen til en vigtig del af planen for livets opretholdelse. Og så kommer vi til det centrale: der ligger en tydelig samspilsmulighed mellem instinkt-lagets egen – egentlig blinde – erotiske drift – og andet chakras bud på, hvad far og mor og barn *dybest set handler om*. Man kan således forholde sig til instinkt-laget på to måder: *bevidst* eller *bevidstløs*. I det første tilfælde bevarer man ved hver erotisk tiltrækning en fornemmelse af, at vi egentlig her beskæftiger os med en liv/død kommenterende del af tilværelsen. I det andet tilfælde er der blot en seksuel drift, der skal tilfredsstilles.

Den *bevidste* holdning medfører en følelse af ansvar over for partne-

ren og ansvar over for den handling, man er i færd med, da man dybest inde ved, at dette her på en eller anden måde handler om forplantning (også selvom det rent faktisk ikke gør det).

Den bevidstløse holdning svarer for mennesket til, at andet chakra sættes ud af funktion – man »lukker munden på det«. Den bevidstløse version kan være i forholdsvis balance hos *dyrene*, idet magesøgningen og forplantningen her igennem årtusinderne har dannet løsere eller fastere mønstre inden for de enkelte arter. Hos mennesket derimod bliver det bevidstløse af meget voldsommere dimensioner, idet vi faktisk (i modsætning til dyrene) *har* en overskuende bevidsthed: vi kan forholde os til os selv, og for at blive bevidstløs er man nødt til at føre krig mod sin egen bevidsthed. Dyrene *har ikke noget åndeligt legeme* (se RD) og derfor ikke noget chakra-system. De *har* en række energihvirvler i auraen, men disse repræsenterer snarere et slags instinktivt »blodomløb«: de *viser*, hvad der foregår i dyret: de regulerer ikke via en bevidsthed, *hvad* der foregår i dyret.

Også mennesket har energihvirvler af denne art i auraen. Den mest markante af disse er det omtalte »hara-center« – en orangefarvet, 6-delt hvirvel et stykke under navlen. Denne hvirvel pointerer vort driftsmæssige slægtskab med dyrene, idet den viser, *hvad der foregår på instinktlaget*. Som om den var et vindue i siden af et svømmebassin, hvor man kan stå og se på de badende. Imidlertid er det miltchakra'et (andet chakra), der *bestemmer*, hvad der skal foregå på instinktlaget. Som et samarbejde mellem vandrensningsanlæg, billetkontrollør og bademester i svømmebassinet.

Hvis man lukker af for miltchakra'ets kontrol, så bliver svømmebassinet snavset, og det bliver fyldt med mennesker, hunde, øldåser o.m.a. Hvis kontrollen fungerer, så er vandet rent og klart, og der bader kun det antal mennesker, som bassinet kan rumme, hvis sikkerhedsbestemmelserne skal overholdes.

Hvis man forholder sig bevidstløst til sit instinktlag, så vokser haracentrets indflydelse i auraen. Samtidig kvæler det miltchakra'et, der reduceres til »sekundært chakra«. At forholde sig bevidstløst til andet chakra, kan f.eks. forme sig som et brud på en af dette bevidsthedslags aller vigtigste love: *enhver har ret til at være på vej*. Hvis man f.eks. giver sig i kast med voldsomme meditationsformer, der skal kunne »udvide ens bevidsthed« før det tidspunkt, hvor den udvider sig *af sig selv*, så kvæler man miltchakra'et og ophøjer hara-centret til andet chakra. Denne funktion får speciel betydning for beskrivelsen af den efterhånden flere gange omtalte kundalinislange, som vi langsomt arbej-

der os hen imod. Hara-centrets overfyldning af svømmebassinet kan nemlig nå en sådan kulmination, at der ikke er mere vand tilbage: den bevidstløse energi har kvalt bevidstheden – fordi et menneske, der anser sig selv for bevidstløst (hvilket jo er forudsætningen for, at man ønsker at udvide sin bevidsthed ud over den kapacitet, den allerede har), nu har fået bevidstløsheden til at brede sig ud over hele systemet. Så glemmer man, at der er noget, man endnu ikke har fundet ud af – og dette forveksles så med, at man nu tror, man véd alting.

At fylde et svømmebassin op med gammelt ragelse er jo også i sig selv noget af en præstation. Men der er mange flere detaljer i kundalinisymbolikken, mange følelser, billeder og filosofier, der – i hvert fald tilsyneladende – slet ikke fortjener betegnelsen »gammelt ragelse«.

Det er hele tiden far-mor-barn balancen, der styrer instinkternes færd gennem livet: dyrene forplanter sig, fordi de ikke kan lade være, vi andre har mulighed for at lade være, hvis det ikke er relevant. Under forudsætning af at vi er til stede i situationen, at vi er bevidste om, hvad der er, vi laver.

Hvornår det er relevant at have seksuel relation til nogen, fortæller andet chakra os. Hvis det stod til bevidsthedens dybeste overblik, ville vi aldrig nogen sinde handle imod alt dét, far-mor-barn balancen står for – specielt ville vi aldrig slippe *ansvaret* af syne: vi ville vide, at der i bevidstheden ligger en dyb dyb trang til at behandle sin partner, sit afkom og sine forældre ordentligt – fordi disse tre aspekter i forvejen er uadskillelige.

Den *bevidstløse* version gør et barn til »en ubelejlig bivirkning ved samlejet«, og ansvaret erstattes af den blinde ekstase. At ansvaret sættes ud af funktion, gør ikke ophidselsen eller ekstasen mere pragtfuld: den opfører sig snarere som en flødebolle i et lufttomt rum – et eksperiment, jeg også husker fra skolen: man placerer en flødebolle under en lufttæt glasskål, og så pumper man luften ud af skålen. Flødebollen vokser og vokser, og den ser meget imponerende ud. Så lukker man luften ind i glasbeholderen igen, og flødebollen synker sammen som en ynkelig klat skum på et bræt.

Den *bevidste* version af forholdet til det erotiske/det instinktive leder tanken hen på endnu ét af de 10 bud: du skal ære din far og din mor. Dette betyder ikke, at man skal falde på knæ for »et hvilket som helst dumt svin«, der hævder at være den fysiske årsag til éns eksistens, men at »ære« betyder lige så meget: du skal være dig bevidst, at du har en far og en mor – forsøg at forstå, hvem de er, og hvorfor du evt. ikke kan

holde dem ud. Med andre ord: lad være med at *lukke dem ude* af dit tankeliv. For hvad de står for, og hvilken betydning, de har haft for din verden, vil din bevidsthed alligevel vedblive med at oplyse dig om gennem drømmene, indtil du har fået dem placeret på et håndtérbart sted i dit verdensbillede – indtil du, som Ødipus, er »trådt ud af dine forældres indflydelseskreds«. Og *så* kan du få din egen partner, uden at dine forældre hele tiden »blander sig« (i dine tanker og ubevidste reaktionsmønstre).

Den astrale genpart er *i sig selv* umådeligt omfattende, hvad detaljer, opbygning og sammenhænge angår – det fysiske legeme er tilsvarende meget omfattende (viden om det fylder jo hele biblioteker), men ikke nær så omfattende som den astrale genpart. Hvis vi dertil følger *bevidsthedens forhold til* den astrale genpart, så forøger vi detaljernes mængde endnu engang – på samme måde som vi forøger bibliotekernes bogmasser, når vi giver os til at udvide læren om legemet med læren om bevidsthedens forhold til legemet.

Så vi er inden for forskningen først *lige begyndt* at nærme os beskrivelsen af den astrale genpart. Rudolf Steiner kaldte den »æterlegemet«, og atter andre kalder genparten for »det æteriske legeme«. Inden for spøgelsesfilmindustrien kender man til ideerne om »ektoplasma« og »protoplasma« – forskellige former for »astralt stof«, der jages rundt i gaderne af »The Ghostbusters«. Dette astrale stof *er* reelt eksisterende, men også det fungerer kun efter bestemte lovmæssigheder. De meridianlinier, langs hvilke akupunkturpunkterne ligger, befinder sig lige på grænsen mellem det fysiske legeme og den astrale genpart. Dybere inde i genparten findes et væld af forbindelseslinier og mønstre, og jeg har i denne bog nævnt et par af dem: ét af »mønstrene« bevirker, at genparten har denne »automatiske hukommelse« – evnen til at fastholde billeder i fire dimensioner (dvs. inklusive følelser) – et andet af mønstrene opfordrer alle døgnets 24 timer legemet til at sikre sig artens beståen.

Der kunne skrives en diger afhandling om den astrale genpart, og jeg håber en dag, at det bliver muligt at forske mere direkte i den. Hvad *jeg* kan se, er forsvindende lidt i sammenligning med, hvad jeg kan se, at jeg ikke kan se. I denne drømmesammenhæng er der specielt 2 egenskaber i genparten, der forøger forståelsen – dels for drømmenes opståen – dels for en del af deres symbolsprog. Den ene egenskab er genpartens allerede omtalte evne til at opbevare billeder; den anden, som jeg endnu ikke har været rigtigt inde på, er genpartens

evne til at »forøge sig selv« til at udsende en så tydelig aura, at der dannes billeder, der også kan observeres af andre.

Men lad mig først lige præcisere beskrivelsen af genpartens beliggenhed og struktur, i det omfang, det er mig muligt:

Den astrale genpart er *en del af det fysiske legeme*. Dette er vigtigt at holde fast i, da genparten ikke må forveksles med det åndelige legeme, der kan bevæge sig over store afstande uafhængigt af det fysiske legeme. Man kan bedst forestille sig genpartens placering ved at gå ind for tanken om, at de mindste målelige partikler inden for atomforskningen – ikke på nogen måde er de mindste *eksisterende* partikler. Prøv i tanken at bedømme den størrelsesmæssige »afstand« fra de partikler, vi er i stand til at se med det blotte øje – til de partikler, der kun kan observeres under voldsom forstørrelse: elektroner, neutroner og protoner. Og fortsæt så skalaen af stadig mindre partikler, indtil vi når lige så langt ind på den anden side. Som om vi satte et spejl op ved den hidtil eksisterende stofgrænse – og så i spejlet observerede, hvor langt videre ind i mikroverdenen, stoffet i realiteten strækker sig. Idet vi overskrider »forsvindingsgrænsen«, ligger partiklerne ikke længere kun »inden i hinanden« – de ligger også »bag hinanden« – som en styring, en præcisering, et »program«. De bliver *firedimensionale* som kontrast, som en *udvidelse indadtil* af det fysiske legeme. Det vil i praksis være umuligt f.eks. at dele en proton for at observere de – lad os sige 90 billioner astralpartikler, en sådan proton består af. For man kan ikke dele en tredimensional »kage« op i 90 billioner *firedimensionale* stykker.

Dette kan være forfærdelig vanskeligt at rumme i tanken (og jeg kan forsikre jer om, at det er lige så vanskeligt at skrive ned), men man kan f.eks. forestille sig et præcisions-skæreredskab, der skal fremstille en mikrorille. For at forøge rillens præcision, gør man skæreredskabet relativt tungt og solidt, og man forankrer det fast i gulvet for at formindske risikoen for rystelser. Oversat til den astrale genparts forhold til det fysiske legeme – så ligger genparten »bag« det fysiske legeme, som skæreredskabets masse ligger »bag« nålen. Set *tredimensionalt* er genpartens partikler mindre end det fysiske legemes – på samme måde som en armbåndsradio er mindre end det sted, hvor radioprogrammerne produceres. Men *firedimensionalt* er det omvendt: den astrale genpart er langt mere omfattende end det fysiske legeme – på samme måde som det, der kommer ud af armbåndsradioen, ikke på

nogen måde matcher selve radioens konstruktion i henseende til rækkevidden i følelser, nuancer og kunstneriske dimensioner.

Alt stof har en sådan astral genpart. Også luften og vandet og ilden. Den astrale verden, der således ligger *lige bag* den fysiske, kan nås i glimt via LSD og andre stoffer. Men man får ikke noget *overblik* over den astrale verden, når man anvender en sådan kunstig indfaldsvinkel – idet man har sat dagsbevidstheden og dermed sin virkeligheds-sans ud af drift, da man tog stoffet. Denne bevidstheds»amputering« har fået mange til at tro, at den astrale verden er lig den åndelige verden, og denne forvildelse er et væsentligt element i afhængighedsproblematikken. At udforske den astrale verden ved hjælp af LSD svarer til, at man vil udforske elektriciteten ved at lede strøm gennem hjernen. Det giver så absolut også en oplevelse.

Som vi afsætter fysiske fodspor, afsætter vi også astrale »fodspor«. Og ligesom vi kan orientere os med de fysiske sanser, orienterer vi os også med de astrale sanser. De astrale spor ligner billederne i stenene på Hallandsåsen, og den måde, vi normalt orienterer os på inden for astralverdenen, ligner dyrenes fornemmelser af, om »her er godt at være«.

Dyrene har deres astrale sanser ubrudt til rådighed. På samme måde som de kan følge Jordklodens skiftende vegetation, vejrlig og temperatursvingninger, kan de følge de udsving i Jordens astrale genpart, som de skiftende vejrlig, temperatursvingninger osv. medfører. At hvalerne kan finde vej over store afstande, og at de små skildpaddeunger kan finde vej fra æggene dybt i sandet – til havet, skyldes således, at dyrene ved hjælp af deres astrale sanser følger simple astral-spør i det fysiske stof. Og hvalerne orienterer sig ikke ved hjælp af stjernerne, selvom dette lyder meget romantisk, og skildpaddeungerne finder ikke vej mod havet, fordi himlen over havet evt. er lysere end over land.

At dyrene med så godt som hele deres til rådighed stående bevidsthed kan lukke op for den astrale verdens mængder af informationer – har betydning for dyrenes opdukken i drømme. Som grundholdning betyder dette, at dyr i drømme repræsenterer instinktive sider af os – »personificeret« af forskellige dyr. Dyrene kan følge os, hjælpe os eller angribe os eller bare være til stede, og hvis de angriber os, er der dele af vores eget instinkttag, der vender sig mod os – som pigen, der blev bidt i håndledene af hunde. Overdimensionerede dyr (en kæm-

pestor ko) eller ultra-rasende dyr (en frådende hyæne) står i forbindelse med den anden af de to egenskaber i genparten, der har meget direkte forbindelse med drømmene: genpartens evne til at »udvide sig«, til at »projicere billeder ud i rummet«, sådan at også andre (i hvert fald teoretisk) kan se dem.

Men den første egenskab, genpartens billedbevarende evne, vil jeg først lige kommentere færdig. Nu har jeg nævnt billederne i stenene, lyden bag lyden og de astralspor, som dyrene følger. Jeg mangler at beskrive vore egne astralspor lidt tydeligere:

F.eks. er der den med affaldsposen under håndvasken. De fleste har en sådan hængende dér, og en dag har man lige tømt den. Så slår man et par æg ud og lukker lågen under køkkenvasken op – ser affaldsstativet – og kaster så de tomme æggeskaller ned i det tomme affaldsstativ. *Så først* kommer man i tanker om, at man har glemt at sætte en ny pose i stativet. Vi følger et allerede eksisterende *astralspor*, der *styrer bevægelsen*.

Igenem vor dagligdag sætter alt, hvad vi gør, spor i vores astrale genpart – samt i den omkringliggende verdens astrale genpart. Hver eneste begivenhed i vort liv observeres af *de fysiske sanser* – af *bevidstheden* (det åndelige legeme) samt af *den astrale genpart*. De fysiske sanser er gennemgangsled, den astrale genpart opbevarer billeder uden at lægge til eller at trække fra – mens det åndelige legeme, bevidstheden, er i stand til at bearbejde de to andre sanseområder.

Hvis man er blevet godt skubbet i udsalgsmylinderet, så opfattes stødene og atmosfæren af alle tre sansesæt. Men måske når man ikke at bearbejde den trængselsfyldte atmosfære helt, sådan at man er træt og udmattet, når man kommer hjem. Så kan man i drømme opleve, at dagens stemning kædes sammen med tidligere oplevelser af lignende art – idet bevidstheden, under hvilen, »gennemvasker« den astrale genpart, der har opsamlet billederne. Hvis det, man har oplevet, har relation til virkeligt betydningsfulde begivenheder eller tanker i éns verdensramme, så giver bevidstheden (det åndelige legeme) sig til at *kommentere* det, der sker. Som når man sidder to mennesker og ser fjernsyn og samtidig uddyber visse betydningsfulde passager i filmen for hinanden. At vi »drømmer hele tiden, også når vi er vågne« – skyldes den åndelige bevidstheds konstante kommentar til – og sortering af – de indtryk, der optages gennem de fysiske og de astrale sanser.

Hvis det, der optages gennem de astrale sanser, ikke har væsentlig betydning for vores personlige situation (det er ikke ethvert besøg hos bageren, der igangsætter den store ophidselse), så »vaskes de astrale

indtryk« ud af genparten allerede efter få minutter. Dog kan man af-sætte astralspor i fortovet, som på et senere tidspunkt kan lede éns skridt mod bageren, selvom man egentlig skulle i skole.

Hvis det, der optages gennem de astrale sanser – og aflejres som billeder i fire dimensioner – har *nogen* betydning for os (dog ikke overvældende – »jeg mødte for resten en ged henne i parken«), så indgår det kompagniskab med et væld af lignende indtryk, og disse indtryk kommer ud i drømmene som det, jeg kalder »2 kr. dusinet« drømme. Altså drømme, som godt *kan* fortolkes (idet bevidstheden altid kommenterer billederne en *lille* smule). Men det er sjældent umagen værd.

Hvis det, der optages gennem de astrale sanser, *også* observeres af bevidsthedens *virkelige dybder* (»jeg kyssede Anita for første gang i går«), så skabes der drømme af overordentlig klarhed og styrke. En sjælden gang imellem kommer man ud for begivenheder, der i kort symbolform skildrer hele éns natur i en nøddeskal, og dette kan over længere perioder kaste et sådant lys over éns samlede sanseapparat, at vi står over for det, Jung kaldte de arketypiske drømme: drømme, der siger virkeligt væsentlige ting om dybtliggende processer i mennesket. Jo mere bevidstheden finder et drømmebillede kommenteringsværdigt, jo klarere bliver drømmen.

Drømmenes sprog er således ikke blot et symbolsprog, men i lige så høj grad et sprog, hvor lysstyrken, klarheden har betydning. En stor del af drømmene er »mellemtækt« – på samme måde som en politisk tale kan indeholde passager, hvor man, hvis man vil, godt *kan* forsøge at forstå betydningen – men hvor der sjældent *er* nogen – ud over denne: at vinde tid, indtil vi kan få samlet os sammen til en virkelig central udtalelse.

På samme måde som en politiker kan sige »au«, hvis vi træder ham over tæerne – uden at vi behøver at opfatte hans ytring som en tilkendegivelse af et politisk standpunkt – så kan billeder i den astrale genpart løses under søvnen, hvis vi ligger dårligt, hvis nogen skubber til os, eller hvis vi har spist noget andet, end vi plejer.

De billeder, der derved fremkommer, hører til »dusindrømmene« – men kommenteres naturligvis af bevidstheden, hvis denne finder billedet værd at kommentere. Bevidsthedens kommentar er så at sætte det oprindelige billede (f.eks. mylderet i stormagasinet) ind i en dybere sammenhæng – à la dette:

drøm: *der er mange mennesker, jeg befinder mig på et skib sammen med min forlovede, Annette. Hun bliver væk for mig, da en ukendt pige trækker mig ind i en kahyt.*

Drømmeren kan ikke i »mylderet af menneskelige muligheder« fastholde sin forbindelse med sin veninde, da en anden pige bemægtiger sig hans opmærksomhed.

Hvis vi overfører denne sammenhæng til laboratorieforsøgene, så vil en sovende kun reagere på de provokationsord, stød, bevægelser m.m. (vandstænk, musik, tænderskæren eller hvad man nu kan finde på) – som bevidstheden *i forvejen* havde tænkt sig at ville reagere på, når lejlighed bydes. Så forsøgspersonen, der reagerer på ordet Jenny – og derefter drømmer om et brækjern (a jemmy), udvælger blandt de mange forsøgsord et, som han har relation til. Bevidstheden kommenterer så ordet Jenny (veninden) ved at fortælle drømmeren, at han vist her er på gale veje (se første kapitel). At Jenny og jemmy minder om hinanden stavnings- og lydmæssigt er fuldkommen uinteressant i denne sammenhæng. Der er overhovedet ingen sammenhæng *ad den vej*.

De fysiske sanser spiller (som demonstreret af Jenny-eksemplet) *no-gen* rolle under søvnen. F.eks. ved drømmebevidstheden godt, hvornår vækkeuret ringer, så af og til anvender den lyden i en drøm, og lyden »kommenteres« så af bevidstheden: vækkeuret bliver til skoleklokken, der ringer ind efter endt frikvarter (det var før »bib-bib« urene) – katten, der slikker en i ansigtet, bliver til en ko, der gør det samme – og drømme, der afbrydes af, at man vækkes midt i dem – *ved godt*, at man bliver vækket. Og dette tager drømmen ind *som en del af drømmen*.

Dette kan måske være vanskeligt umiddelbart at acceptere, idet vi her opererer med et overgangsområde, der gør fysiske afbrydelser af drømme og *symbolske hændelser i hverdagen* til to yderender af samspillet mellem dagsbevidsthed og drømmebevidsthed.

Jeg vil ikke i denne bog komme yderligere ind på de symbolske hændelser i hverdagen, men henviser atter til RD. At fortolke visse betydningsfulde hverdagsbegivenheder ved hjælp af drømmesprog, kan af og til være endog særdeles relevant. Men det er noget af et »frit slag« område, og fristelsen til at tage varsler af enhver lygtepæl eller hundelort på vejen, ligger desværre snublende nær.

Den fysiske afbrydelse af drømme er lettere at håndtere, men også her må man skelne mellem de situationer, hvor den afbrudte drøm i forvejen

virker væsentlig og de andre situationer. En ung mand drømmer:

drøm: *jeg har netop aftalt med mine klassekammerater, at vi skal ud sammen. Så vækker min far mig.*

For drømmeren var dette en temmelig præcis beskrivelse af hans situation på det givne tidspunkt: en uafgjort binding til faderen hindrede ham i at have et totalt selvstændigt forhold til sine kammerater. Det væsentlige er her, at vækningen *gør indtryk på ham*.

Samspillet mellem den astrale genparts sanser og billeder – og de fysiske sanser – kommer frem over en skala med søvngænger i den ene ende og »drømmetelepati« i den anden ende:

Som jeg har forsøgt at beskrive, er den astrale genpart en del af det fysiske legeme. Genparten kan lave en så stærk billeddannelse, at den kan »skubbe billederne ind over grænsen« til det fysiske legeme, sådan at vi taler i søvne eller i værste fald *går i søvne*. Under søvngænger overtager den astrale genpart det fysiske legeme, som giver sig til at »vandre« ad allerede eksisterende astralspor. Egentlig er der ikke tale om søvn, men om en art selvhypnose. I øvrigt er det netop den astrale genparts automatiske hukommelse og dens evne til at overdøve dagsbevidstheden (altså også den sovende dagsbevidsthed), der danner basis for *hypnose*muligheden.

I drømmesammenhængene, som vi beskæftiger os med her, findes der begrebet »de hypnagogiske visioner« – drømebilleder, der forekommer i en tilstand, der ligger midt mellem søvn og vågen. Disse hypnagogiske visioner kan være meget livagtige; man ser ansigter bag døren eller masker foran andres ansigter, og for børns vedkommende »krokodiller under sengen« eller »væmmelige mænd oven på skabet«.

Det specielle ved disse visioner er, at de består af faktisk stof. De *er* der (vi »projicerer dem selv ud«, som var vi et lysbilledapparat), og de vil i teorien kunne ses med klarsyn af andre. Af og til kan visionerne være *så* livagtige, at de kan ses selv af mennesker *uden* klarsyn. For mennesker med sindslidelser spiller kommunikationen med den slags billeder ofte en betydelig rolle. Og den bedste behandlingsform vil inkludere en klarsynet viden om, at den syge *ser* billederne, og at billederne er *reelle*. Når et sygt menneske ikke tør gå ud ad døren, fordi der står en mand med en kniv lige udenfor, så nytter det ikke noget, at den kærlige læge siger: »jamen du kan jo selv se, lille Vera, at der *ikke* er nogen mand med en kniv«. – For det *er* der, lægen kan bare ikke se ham,

med mindre han har et klarsyn. Billedet *er* skabt af den syge, men helbredelsen begynder først, hvis man kan få den syge til at *forholde sig til billedet*: »Hvad skal vi gøre ved manden med kniven, Vera. Kender du ham?«

Og så er kommunikationen med sygdommen måske begyndt.

Den astrale genparts evne til – ikke alene at danne billeder – men også at projicere dem ud, kan i visse tilfælde føre til, at to mennesker drømmer det samme på samme tidspunkt. Det sædvanlige er, at de ligger i samme værelse, men dette behøver ikke at være tilfældet. Astralbilleder i den enes aura opfattes af den anden – fordi der i dennes bevidsthed findes en reaktion, en *genkendelse* af en art – på dette billede. Denne form for »drømmetelepati« må ikke forveksles med ud-af-krop sammenhænge, hvor to mennesker (eller flere) i realiteten kan mødes, mens de sover. Og huske det, når de vågner oven i købet (dette er ikke altid tilfældet).

Genpartens evne til at udsende billeder har en meget problematisk side: man kan nemlig »kunstigt« forøge genpartens udstrålingsområde, sådan at man bliver i stand til at påvirke andre mennesker, ja endog meget store forsamlinger, med sådanne astralbilleder. Effekten minder om hypnose, men er egentlig en forstørrelse af denne – i sin kulmination normalt benævnt sort magi.

Den sorte magi falder kun inden for drømmesproget, fordi den repræsenterer den ene ende af en udsvingsskala, den yderste, meget uheldsvangre ende. Den energi, der anvendes inden for sort magi – i dennes mange afskygninger – er den astrale genparts stofform, men nu bevidst splittet ad, sådan at der i stedet for noget, der ligner en far-mor-barn balance med roligt strømmende vand i drømmebillederne – opstår en far-mor-barn *splittelse*, hvor det bliver *spændingsfeltet* mellem de tre adskilte dele, der styrer forløbet.

Grundideen i mareridt er *afsløringen af* et spændingsfelt af denne art. Sagt *meget* skematisk, så har vi her at gøre med alle de følelsesformer, der går under fællesbetegnelsen *affekt*. Dvs. følelsesudbrud, der kan gå indad eller udad, og som alle har det til fælles, at de virker i kraft af en sprængningseffekt: fra skænderiet, hvor det ikke handler om at finde ud af, hvem der har ret – men om at »nagle den anden til væggen« – til forførelsen, den »usynlige voldtægt«, hvor man i kraft af fortæller og (instinktivt) nøje planlagte ordvalg opnår fysisk adgang til et menneske, der ellers meget ville betakke sig, hvis han/hun vidste, hvad der egentlig foregår.

Alle blinde former for følelsesmagt indeholder et splittende budskab: jeg ønsker at få magt over dig ved at skubbe dig længere væk (kommunikationsmæssigt).

Egentlig burde man kunne illustrere det ved endnu et fysikforsøg. Jeg kender ikke de ingredienser, der skal til for at skabe effekten, men den virker nogenlunde således: man har et kar med en væske (den astrale genpart). Så stikker man to elektriske poler med disharmonisk ladning (en mand-kvinde splittelse) ned i karret, og så udskiller væsken en tyk, gullig, fedtet røg.

I det virkelige liv, den vågne tilstand, har vi her at gøre med alle tænkelige versioner af blind forelskelse, jalousi, had, utæmmelig vrede og andre affekt-følelser, der ikke har andet formål end deres egen tilfredsstillelse – og som kun kan opnå denne tilfredsstillelse gennem én eller anden form for mental vold mod den, affekten er rettet mod. En energi, der skyldes afbrydelsen af en kommunikation – og som føler sig tilfredsstillet, hvis kommunikationen yderligere afbrydes. Som hos hende, der går i seng med sit popidol – samtidig med at hun *plejer* sin forelskelse ved bestandig at lukke sig selv ude fra muligheden for at fatte, at popidolet inde bag facaden er et ganske almindeligt menneske som os andre.

Eller som kvindehaderen, der går i seng med alle de kvinder, han kan få fat i – fordi han hader dem.

Den symbolverden, som hele denne energimasse sætter i gang, befolker vore mareridt. Det er den blinde vrede, der forfølger os i drømme som et vildt uhyre; det er den blinde forelskelse, der i drømme forvandler resten af vores verden til en ørken, mens vi sidder og ser den elskede dybt ind i øjnene; det er den ansvarsløse forførelsesenergi, der, hvis vi lader den slippe ind, medfører drømme, der handler om, at hele vort indbo bliver stjålet.

For nu at nævne nogle få eksempler.

Den ukontrollerede astrale energi kan undertiden skabe en meget tyk aura omkring et menneske. Nogen forveksler denne ildelugtende grøngule tåge med »kraftig udstråling«. F.eks. kender I sikkert, I kvinder, denne særlige kvindetype, der får samtlige mænd til at stå med tungen ud af halsen, idet hun træder ind ad døren under personalefesten. Som mand kender jeg i hvert fald ham, der tror, han emmer af erotik, mens det i virkeligheden er kloak, han udstråler. Og hvis man har svage punkter, så kan det være svært, i farten, altid at kunne gennemskue hvad, der er hvad.

Men vi *har* et bevidsthedslag, der kan gennemskue den slags energier: andet chakra.

Det er helt bogstaveligt andet chakras far-mor-barn balance, der gennemrenser og afbalancerer den astrale genpart. Som vandet i drømme renser ud i det ophobede affald. Det, at man »ligesom skal have sin fader/moder-bevidsthed med i baglommen«, når man går på diskotek, er godt nok ikke særlig populært. Så er man en »tøsedreng«, som det hedder. Eller »fars pige«. Men disse betegnelser er jo fabrikeret, før det er lykkedes for nogen at beskrive, i hvor høj grad den afbalancerede erotiske strøm mellem to mennesker, *der kommunikerer med hinanden*, uddistancerer den fattige ekstase, som et forførerisk *spændingsfelt* – mellem to mennesker, der ikke kender hinanden og heller ikke har i sinde at lære hinanden at kende – kan frembringe.

Og her kommer vi så ind på et meget omtalt drømmefelt: de seksuelle såkaldte »kompensationsdrømme«. Med munken, der drømmer om nøgne damer, som nemmeste eksempel. Som jeg har fortalt, mener jeg ikke, at drømme *kompen-serer*. De fortæller, hvad der i virkeligheden foregår, og omtalte munk burde nok snarere tage sin munkestatus op til revision – i stedet for at tænke, at det bare er hans drømmebevidsthed, der forsøger at give ham det i drømme, som han mangler i den vågne tilstand. For en »rigtig« munk »mangler« jo ikke kvinder. Han finder simpelthen ikke, at kvinder har relevans i hans tilværelse som seksualpartnere. Kun som medmennesker.

Den »ægte« seksuelle kompensationsdrøm, hvis man kan benævne den sådan, løfter sig fra blot at kompensere – til at »fuldføre«. En ung mand drømmer:

drøm: *jeg har et meget harmonisk samleje med Marianne, en pige, jeg gik i underskole med, men som jeg hverken har set eller tænkt på i henved 20 år.*

Drømmeren befandt sig på drømmetidspunktet i en parforholdskrise og var begyndt at stille spørgsmål om, hvorvidt han mon nogensinde fik mulighed for et varmt partnerskab. Pigen Marianne repræsenterede en ungdoms-fjern-betagelse – han havde aldrig nogen sinde kommet sammen med hende, endsige talt med hende om følelser, han dengang ikke engang anede, at han havde. Men hun var blevet til en af disse: »måske-skulle-det-i-virkeligheden-have-været-hende-hvor-for-gjorde-jeg-ikke-noget-ved-det-mens-jeg-havde-muligheden-sæt-nu-at-Marianne-var-den-der-var-bestemt-for-mig-og-nu-har-jeg-forpasset-chancen« – piger. Drømmen hjælper drømmeren

igennem denne tankegang og ud på den anden side – ved at lade ham kommunikere i dybden med *sit eget billede af* Marianne. Efter drømmen kunne han godt se, at der ingen grund var til at ønske fortiden tilbage i et forsøg på at gøre det hele om. Han havde »fået sat Marianne på plads« i sin bevidsthed. Ikke som en »kompensation«, men som en *kommunikation i ham selv*.

Dette formår andet chakra, det bevidsthedslag, der ved, at legemets fysiske forening »kun« er et forsøg på at efterligne udødeligheden – og at en balance mellem det mandlige og det kvindelige fører »tværs gennem den fysiske dimension« og ind til problemernes kerne. På denne måde kan harmoniske seksuelle relationer i drømme betegne – ikke »utilladelig indtrængen på fremmed grund« – men »total-kommunikation« med *et indre tankebillede*.

Drømmene »kompenserer« ikke – de viser, hvad der foregår. De »ser tværs igennem« det, der foregår.

Drømmene er et spejl, et magisk spejl. Ved at »gå igennem spejlet«, dvs. ved at acceptere budskabet og se, hvad der gemmer sig på den anden side af spejlbilledet, kan man klare selv livets allermest gruopvækkende rædsler. Og med »klare« mener jeg egentlig »overleve« – i mental henseende. Drømmene kan naturligvis ikke uden videre udradere sorg eller tab af medmennesker, lemmer, eksistens osv. – men de *kan*, hvis vi lytter til dem, lede os »helskindede« ud af *en hvilken som helst fysisk eller mental krise*. Vi har her igen et gammelt »overtroisk« mundheld: spejlet smadret betyder 7 års ulykke. Bogstavelige, som vi mennesker jo sædvanligvis er, tror vi, at det handler om et faktisk spejl (i entreen eller badeværelset). Men spejlet er *indbygget i bevidstheden*:

Som jeg kort har omtalt, består andet chakra ikke af 3, men af 6 aspekter, idet far-mor-barn balancen fordobles gennem anvendelsen af et »magisk spejl«. Spejlet er ikke svært at beskrive, idet det simpelt hen handler om, at vi ved hjælp af vor egen far-mor-barn bevidsthed – bedømmer, ser, erkender alle de forhold i livet, der handler om disse tre begreber og, hvad deraf følger. Eller sagt på en anden måde: vi har i os selv *en vis* stabilitet i den omtalte balance. Denne stabilitet får chakra'et til at fungere som en lyskaster, idet denne stabilitet »sendes ud i verden« – som et lys, ved hvilket vi betragter verden. Eller sagt endnu mere præcist: vi ser hele tiden verden i skæret af det lys, vi selv sender ud – en sætning, der findes i talrige afskygninger og versioner igennem samtlige århundreders filosofier (»det sete afhænger af øjet, der ser« osv.)

I drømme får vi så at vide, hvad det i virkeligheden *er*, vi ser. Drømmene viser os forskellen mellem det vi tror, vi ser, og det, vi i realiteten ser – idet de højeste overskuende bevidsthedslag belyser vort verdensbillede »bagfra«. På denne måde bliver både *drømmene* et spejl, hvori vi ser os selv – og *også tilværelsen* får karakter af spejl, idet vi – når vi taler med vores mor – samtidig taler med »den opfattelse, vi har af vores mor«: vi ser verden i skæret af det lys, vi selv sender ud.

Hvis vi nægter at lytte til drømmene, eller hvis vi nægter at forsøge at se »ind i tilværelsens årsagssammenhænge«, så får vi problemer, så »smadrer vi spejlet«, og må måske hele vejen gennem alle 7 bevidsthedslags gennemtækningsprocesser, før vi igen kan se, hvad der foregår omkring os.

Hvis en mand f.eks. pludselig finder ud af, at hans kone har været ham utro, så er det værste han kan gøre – at være hende utro til gengæld. For hustruens handling kan altid *først* anvendes som et spejl: har jeg i virkeligheden været mig selv utro ved overhovedet at gifte mig med denne hustru? Ligger der en gammel glemt tilsvarende affære i min egen lumre samvittighed – en affære, der netop nu bliver trukket ud i *det* fulde dagslys, den ikke kan tåle? Eller hvad?

Dette handler ikke om en bedømmelse af hustruens nuværende utroskab, denne bedømmelse kommer ikke ægtemandens »spejl« ved – men hvis han i en panikreaktion (fordi der er ét eller andet i ham selv, han ikke vil have ud i fuldt dagslys) kaster sig over én eller anden »dame«, så »smadrer han spejlet«, så vil det tage ham frygtelig lang tid at finde ud af, hvad alt dette egentlig handler om. Evt. var det måske på tide at han gik fra sin kone, men nu kan én eller anden fornyet brødbetyngethed måske få ham til at trygle konen om ikke at gå sin vej. Og så hænger han på den i yderligere 25 år.

For andet chakras vedkommende er der altså et samspil mellem den indre far-mor-barn balance og den måde, hvorpå vi forholder os til det tilsvarende begrebsæt i den ydre verden. Dette følger en ny ligesidet far-mor-barn trekant til den, vi allerede har tegnet, sådan at andet chakra ender med at ligne en sekstakket stjerne – eller i auraen nærmest et vognhjul med 6 eger. Mellem disse 6 aspekter i bevidstheden løber der til stadighed en mængde impulser. Jeg beskrev tidligere i dette kapitel, hvordan der i realiteten findes 2 cirkulationsretninger i et sådant chakra, og de samme 2 cirkulationsretninger kan altså ses i auraen. På grund af en teknisk »detalje« er den udadrettede impuls (*spørgsmålet*: hvad er et barn?) kraftigere i bevidstheden end svaret –

fordi bevidstheden, idet svaret indtræffer, allerede er ved at stille et nyt spørgsmål. Man kunne også sige det således: det at inkarnere, er primært en udadrettet, spørgende affære; vi er ikke ved at »trække os tilbage i os selv« med alle svarene, vi er til stadighed *på vej* igennem tilværelsen. Og denne udadrettede impuls skaber en tydelig nedadgående (mod jorden, mod virkeligheden) energiform i auraens højre side, og en lidt »roligere« opadgående (lytten til virkeligheden) energi i auraens venstre side. Og efter denne opskrift kan man sige, at et chakra cirkulerer »mod uret«, hvis man ser sig selv forfra. Den modsatrettede cirkulation, der egentlig indeholder alle svarene fra de udadrettede og de lyttende impulser, lægger sig så på en måde »på undersiden« af den første cirkulation. Som en løber, der tilsyneladende står stille på et rullende fortov eller på indersiden af en mægtig roterende tromle.

Alt dette sidste hører til afdelingen for »tekniske spidsfindigheder«, men jeg har valgt at tage det med – bl.a. for at illustrere, hvor præcist det egentlig er muligt at beskrive menneskets bevidsthed, som den tegner sig i auraens strukturer. Det, der for mig er det vigtigste ved denne bog, er forsøget på at *formidle en atmosfære*. For også denne bog kan kun være et »spejl« – den er skrevet med *min* bevidsthed, og læseren skal »gå igennem spejlet« og se, hvad der ligger bag.

Drømmenes sprog

Jorden

Egentlig har jeg nu, i al væsentlighed, sagt, hvad jeg havde at sige om drømme – inden for den ramme, en introduktionsbog som denne giver. Det er først gennem samtaler, gennem spørgsmål/svar og gennem en uddybende beskrivelse af menneskets bevidsthed – uden for drømmenes regi – at detaljerne begynder at lægge de endelige nuancer på drømmesprogets mægtige palet.

Men for at følge sagen så meget op, som det er mig muligt på nuværende tidspunkt og inden for den valgte ramme, har jeg besluttet at føje et supplement til de forrige kapitlers beskrivelse af en drømmeteorie. Det følgende er altså tænkt – ikke som en egentlig eksempelsamling, men som forskellige demonstrationer af *metoden* – set i lyset af bevidsthedens forskellige lag.

En eksempelsamling bliver let til en opremsning af forskellige (for læseren sikkert uvedkommende) personers interne konflikter. Måske kan man af og til være heldig at støde på en »aha-oplevelse«, men eksemplerne mister egentlig deres indre liv, idet de forlader den, der har drømt eksemplet. Så hensigten med denne anden del af DRØMME (og drager) er: yderligere at indkredse metoden, dén metode, jeg mener, drømmene selv peger på, hvis man lytter til dem.

Som jeg har forsøgt at beskrive, er det ikke så ligetil at hoppe ind i drømmenes firedimensionale verden. Man kan ikke beskrive den udefra – dækkende – men måske kan jeg placere så mange »pejlemærker«, at læseren selv kan foretage springet og se, at man egentlig kun kan beskrive drømmeuniverset, så det kan forstås – for en, der netop har forstået dette univers helt af sig selv. Og det samme gælder fortolkningsmetoden, der egentlig er *så* simpel, at man først får øje på den, når man forstår den: drømmene skal tages *fuldstændig jordnært bogstaveligt* – inden for deres eget univers.

At opdele drømmesymbolerne efter de 7 bevidsthedslag, er en besnærende leksikal tanke. Men også her snyder bevidstheden os, idet den er firedimensional – hvilket blandt andet vil sige, at alle 7 bevidsthedslag består af blandinger af alle 7 bevidsthedslag. Sagt chakra-teknisk betyder dette, at ethvert chakra består af alle 7 farver, men at samspillet mellem de 7 – for hvert chakras vedkommende fremhæver netop én af farverne. Hvis vi skal oversætte dette til almindeligt dansk, så

kan vi tage eksemplet med Det indre Træ, der i sin basisbetydning er en del af *andet* bevidsthedslags symbolkæde. Men træet selv har rødder i underverdenen (rodchakra'ets virkelighedssans) og krone ind i Himmelen (de højeste lag af bevidstheden tager også del i vækstprocessen). Så egentlig strækker træet sig gennem hele bevidstheden.

I drømmesproget får dette betydning for de enkelte symbols *omgivelser*: om man finder et træ på en øde bjergtop eller i dybet af en mødding, har altså betydning for det forhold man har til sit »indre træ« på forskellige lag af bevidstheden. Og den 7-delte bevidsthed bliver først forståelig som firedimensionalt »rum«, »landskab«, når man ser, at hvert af de 7 bevidsthedslag har sin mening om hvert af de 7 bevidsthedslag. Eller sagt drømmeteknisk: vi har primært *to ting* i en drøm: et symbol – og dette symbols omgivelser.

Jeg kan lige i forbifarten beskrive, hvordan bevidsthedens 7 lag hele tiden forholder sig til hinanden – som et fletværk, hvor det, der er »grundsymbol« på eet lag – kan være »omgivelser« på et andet lag:

- 1) rodchakra'ets *virkelighedssans* er uundværlig på samtlige bevidsthedslag (hvis man f.eks. har klarsyn (en evne i 6. chakra – »det tredje øje«) og ikke ved, hvad det er, man ser, så mangler virkelighedssansen i klarsynet, og så er det i realiteten uanvendeligt).
- 2) miltchakra'ets *balance* inspirerer samtlige bevidsthedslag (man kan ikke have afbalanceret mand/kvinde kommunikation på strubechakra-niveau (hvor man hører den andens »tanker bag ordene«), hvis ikke miltchakra'et er i balance inden for det område, der omfatter samtalepartneren).
- 3) solar-plexus chakra hænger sammen med dagsbevidsthedens fornemmelse af værdien *livskraft*. Uden føling med livskraften – intet overblik over det tilbagelagte skæbneforløb (overblik: 6. chakra).

Osv. osv.

Konklusionen på dette – inden for drømmesammenhængen – er altså, at hvert enkelt drømmesymbol skal opfattes som »en ytring i et rum« – hvor samspillet mellem symbolet og rummet er mindst lige så vigtigt som symbolet selv. Jeg har forsøgt at skildre drømmenes »rum« i kapitlet om Det indre Træ – gennem beskrivelsen af eventyr-

hierarkiet. Ved nu at placere de enkelte bevidsthedslags symboler i drømmehierarkiets »rum«, håber jeg at kunne stimulere læserens mulighed for orientering *inden for* drømmenes verden. Det vanskelige består i, at man først skal »derind« for rigtigt at fatte samspillet mellem symbol og rum – eller mellem »skuespiller og kulisse«. Man skal først »gennem spejlet« – som Richard Dreyfuss i Spielberg's »Nærkontakt af tredje grad«, hvor han for første gang i sit liv betræder det indre af et rumskib: han går »ind i noget«, og konfronteres så med en helt anden verden end den, han kender: et kolossalt *nyt rum* lukker sig op – både tredimensionelt og firedimensionelt (erkendelsesmæssigt).

Jeg må endnu engang »advare« og sige, at det følgende ikke lader sig forstå, medmindre man har læst (og egentlig accepteret) første del af bogen. De eksempler, jeg anvender her i supplementet, kan nemlig *ikke* opfattes som en række påstande: »sådan skal drømme fortolkes« – et indtryk man let vil få, hvis man står og bladrer i bogen og lige netop slår op her. For de drømme, jeg fortæller om, befinder sig (da læseren jo ikke kan føre samtaler med hvert enkelt drømmer) uden for deres sammenhæng. Egentlig tror jeg kun, man kan komme tæt på den enkelte drøms dybere betydning ved at præsentere et enkelt menneskes livsforløb, som det tegner sig i drømmene samt i virkelighedens daglige verden. Og selv her vil der være problemer, idet en mængde detaljer kun vil være forståelige for drømmeren selv.

Se det, jeg nu har beskrevet, som en begyndelse til et kapitel, handler alt sammen om elementet JORD i bevidstheden: drømmenes indre virkelighed: dette, at drømmene er et indre landskab, der egentlig kun lader sig betræde af den, der drømmer landskabet. Vi andre kan kun *lytte*, vi kan gennem drømmerens egen beretning følge hans/hendes færd derinde, men vi kan kun, i bedste fald, hjælpe den drømmende til forståelse af drømmens betydning gennem en *inspiration*, et forsøg på at stimulere drømmerens mod til at lytte til sin egen drøm.

Med det nederste af de 7 bevidsthedslag i mennesket (det er nok mere fair at kalde det *det første* bevidsthedslag) registrerer vi først og fremmest den bogstavelige verden omkring os. Vi ved, at vi er fysiske mennesker på en fysisk klode, og rodchakrabevindtheden stimulerer legemets glæde ved at være legeme, samtidig med at det stimulerer vores trang til at *lukke øjnene op* for den verden, vi nu er placeret i.

Dette giver en mængde paralleller i drømmesproget: for det første

dette, at vi overhovedet *har* et drømmeunivers, et »indre landskab«. Som grundregel er dette landskab *lig med* den måde, hvorpå vi (med vores virkelighedssans) opfatter *det ydre* landskab. Drømmelandskabet er med andre ord et spejlbillede, en indre verden, der kan opfattes som en art billedmaterialisation af den opfattelse, vi har af verden som sådan. I det øjeblik og i den sammenhæng, hvor vi drømmer drømmen. Selve begrebet »det magiske spejl« er i øvrigt den mest dækkende betegnelse for rodchakra'et. Det er, som fortalt i forrige kapitel, det magiske spejl, der f.eks. får os til at »opfatte verden i skæret af det lys, vi selv sender ud« – der får os til at betragte far-mor-barn sammenhænge ved hjælp af vores egen indre far-mor-barn tilstand.

Så ved indgangen til drømmeuniverset fortæller elementet JORD os, at: nu går du ind i dig selv, nu betræder du din egen indre verden, der er et spejl af den måde, hvorpå du betragter livet. Hver bakke, hver bebyggelse, hvert menneske, dyr osv., hver replik eller musikstykke – de er alle *elementer i dig* – »skuespillere på din indre scene«.

På denne måde bliver alt, hvad der handler om *flugt* i drømme til flugt fra virkeligheden, dvs. flugt fra dele af en selv, en indre splid mellem to dele, der ikke tør se på hinanden. Hvis man f.eks. drømmer, at

drøm: *jeg flygter fra en hund, der glammer og vil bide,*

så ligger der her en misforståelsesmulighed lige om hjørnet, hvis ikke man tager drømmen fuldstændig for pålydende: en egenskab i mig forfølger mig. Jeg har flere gange hørt denne drøm (der tilsyneladende drømmes af bunker af mennesker) fortolket i noget lignende denne retning: »jamen det betyder, at der er en vrede, du ikke giver udtryk for. Du må lære at give udtryk for dine følelser og ikke lade dig afskrække af, at nogen i vort samfund mener, at følelser er noget, man skal undertrykke.«

Og dette lyder jo også meget human, men hvis det virkelig var en undertrykt vrede, det handlede om, så ville drømmen se sådan ud:

drøm: *jeg står og ser på en hund bag tremmer. Den gør, og fråden står den ud ad gabet. Jeg er bange for, at den vil bide mig, hvis den slipper ud.*

Helt bogstaveligt simpelthen. Drømmen mangler ikke ord eller billeder.

I det fornævnte tilfælde er der tale om en vrede, en aggression, der er skadelig eller direkte truende *for drømmeren* – altså: »*det er ikke til gavn*

for mig at være rasende på NN». Og dette kan jo være svært at se, hvis man har som filosofi, at man er en person »med temperament«, og at dette »temperament« er en del af éns identitet, og »sådan er jeg nu engang«.

Men det mener drømmen altså ikke. For så ville den ikke være i stand til at adskille de to elementer: drømmeren og hunden.

I forbindelse med det magiske spejl og med begrebet virkeligheds-sans, så har vi her på første bevidsthedslag den altafgørende grundregel: hvis ikke du tør se dig selv i øjnene, så vil du *ikke på nogen måde* være i stand til at tolke dine egne drømme. Her pakkes tingene ikke ind i vat og bomuld, her ruller hoveder, og forræderne (i en selv) afsløres. At dette sker med den mest utrolige præcision og kirurgiske »indtil-benet-knivføring«, skyldes den uafrystelige tillid, der udspringer af, at drømmene er vores venner, da de er dele af vores egen bevidsthed, da de netop er ansat af bevidstheden til at afsløre *vores behandling af* bevidstheden. Hvis vi – i forbindelse med voldsomme psykiske lidelser – opfatter dele af bevidstheden som en fjende, så sker dette kun så længe, vi ikke har fået øje på de bevidsthedslag, der ikke er beskadede; så længe vi flygter fra det faktum, at bevidstheden følger visse love, og at »knuder på bevidstheden« kommer, fordi vi *modarbejder* bevidstheden.

At bevidstheden kan overskue sine egne knuder, selv når vi flygter fra dem, kan af og til give sig udtryk i en bestemt drømmemekanik, hvor man i drømme flygter fra noget, samtidig med at man flygter *ind i det problem, man forsøger at komme væk fra:*

F.eks. drømmer en mand følgende:

drøm: jeg flygter fra en mand, jeg ellers normalt kender som fredelig, men nu er han helt vild, og det lykkes mig at gemme mig imellem en masse mennesker.

Drømmerens problem er, at han igennem en årrække selv har været »alt alt for pæn«. Han har gang på gang lagt skjul på sine egne meninger, han har »gemt sig i mængden« – i et forsøg på at være et virkeligt godt menneske, en »altfavnende broder«. Men nu viser drømmen ham, at denne »pæne del af ham« er blevet farlig for ham, og den jager ham så *hen i sin egen årsag*: han skjuler sig imellem en masse mennesker.

Drømme har ofte den slags skjulte handlingsforløb, hvor man egent-

lig bevæger sig dybere og dybere ind i sin egen problemstilling, mens man i drømmen bevæger sig hen ad en landevej eller lignende. Så bevægelser – i drømme – er altså (meget naturligt) bevægelser mellem det indre bevidsthedslandskabs forskellige egne. Og den »verden«, som dette landskab repræsenterer, kan være større eller mindre: det kan være en plet på gulvet, det land, man bor i, hele Jordkloden eller hele universet – alt efter det omfang, drømmesituationen dækker. Sidder man f.eks. i en lysplet på gulvet og leger med nogle byggeklodser, så vil det være naturligt at tænke, at dette handler om noget, der er bevidsthedsmæssigt afgrænset – til f.eks. at være en erindring om en tilsvarende følelse fra barndommen eller om en fornemmelse af »det indre barn«.

Hvis man som dansker drømmer om hele Danmark,

drøm: *der er ikke brug for broer mere, Sjælland, Fyn og øerne er blevet landfaste med Jylland, (god stemning),*

så er der relationer i »det landskab, hvori man normalt færdes«, der er kommet til at hænge bedre sammen: man kan bedre håndtere det at være medlem af et samfund, samtidig med at der er større overblik over *de* indre beslutningsprocesser, der udspringer af – og hænger sammen med hele denne problemstilling: den almindelige hverdag.

Jeg har af og til været ude for, at mennesker drømmer, at de befinder sig på den anden side af Jordkloden, hvor de aldrig har været. Og her har det givet mening at antage, at drømmen handler om en del af éns verdensbillede, *som man ikke normalt færdes i.*

Hvis en sådan drøm ledsages af én eller anden kommentar (en stemning i drømmen),

drøm: *jeg befinder mig i Japan, og jeg kan ikke finde hjem igen,*

så vil det være relevant at søge efter et holdepunkt – f.eks.: »jeg interesserer mig i øjeblikket meget for japansk shinto-religion«. Og drømmens budskab er så: dette er vist egentlig ikke noget for dig, min ven.

Jeg tilføjer »min ven« for at understrege drømmens stemning. Denne kunne også have været betydeligt barskere – hvad den bliver, hvis man i en årrække giver sig til at studere shinto-religion *imod* sin egen bevidstheds råd (drømmen er ikke en bedømmelse af selve religionen, men af drømmerens forhold til den). Så får vi noget i denne stil:

drøm: *jeg befinder mig i Japan, og jeg kan ikke finde hjem. En maskeklædt kvinde stikker mine øjne ud.*

I en drøm som denne forenes budskabet om, at man færdes i en verden, der egentlig ikke er éns egen (»på den anden side af Kloden«) med en tydelig lemlæstelse af overblikket. Sådan at de to symboler egentlig bliver til forskellige måder at sige det samme på. At man i drømmen befinder sig i Japan, skal altså tages »bogstaveligt« (et sted, hvor man ikke normalt færdes – forudsat drømmeren ikke færdes der normalt). For drømme har ingen problemer med at blande landene sammen – de kan sagtens placere Japan hjemme i dagligstuen, hvis de vil skildre et andet forhold til den del af verden »hvor man ikke normalt færdes«:

drøm: *vi sidder i min dagligstue, Preben, Yrsa og mig. Pludselig sidder vi i et vidunderligt smukt buddhistisk tempel.*

Her viser drømmen den modsatte proces: et samvær mellem tre mennesker lukker op for en klarere kontakt med en af verdensreligionerne. I øvrigt er det sædvanlige, at drømmeren har en eller anden association til et landskab, en by osv.:

drøm: *jeg er i Los Angeles i en lejlighed, jeg engang boede i som gæst. Nede i kælderen (der var i virkeligheden ingen kælder) sidder der en mand i håndjern og med bind for øjnene.*

Efter nogen snak viste det sig, at drømmeren havde det meget skidt over en uafklaret affære med en gift mand i forbindelse med opholdet i L.A. Eller rettere sagt: hun havde det skidt, men vidste ikke hvorfor – og drømmen mindede hende om, at her var der en situation, hvor hun havde lammet sit forhold til mænd og begrænset sit overblik med hensyn til mænd. F.eks. havde hun lukket øjnene for den smerte, hun var med til at tilføje mandens hustru.

Sagt kort: første bevidsthedslag handler om den virkelighed, som drømmen forsøger at belyse. Om »virkeligheden bag virkeligheden« om man vil. Dette giver en sammenhæng mellem begreberne »jord-forbindelse« og »virkelighedssans«, således at drømme landskab bliver til billedet på den virkelighed, man færdes i. Man kan så finde sig *på* jorden, *over* jorden eller *under* jorden – dvs. man kan »be-

væge sig igennem sin egen virkelighed«, »overskue sin egen virkelighed (flyve etc.)« eller »bevæge sig væk fra virkeligheden«.

De to første muligheder har jeg omtalt i flere omgange, den tredje kræver et par eksempler. Her handler det ikke om »kældre« eller om »arkæologiske udgravninger« i drømme, men om et – skal vi sige – tyngdeproblem:

Det første bevidsthedslag tager sig i høj grad af legemets glæde ved at være legeme, af vor mulighed for at omgås på lige fod med tyngdekraften, således at vort liv i såvel mental som fysisk henseende bliver en »oprejt« affære. Hvis vi nu forestiller os, at man bliver stærkt opfordret af et eller andet *meget fysisk*, som bevidstheden som sådan ikke kan gå ind for (f.eks. noget seksuelt), så vil bevidsthedens protest mod den mulige retning f.eks. give sig følgende udslag:

drøm: *jeg går ind i en kvadratisk indhegning. Inde i den er der en cirkulær indhegning, og dette er begyndelsen til en vindeltrappe, der går ned i jorden. Efterhånden som jeg går ned ad trappen, bliver stemningen mere og mere hæslig, slibrig, pornografisk og mafia-agtig.*

eller:

drøm: *nede i et stort hul i jorden er der en stor flok elefanter. De vil have mig til at medvirke i en pornofilm. Det vil jeg ikke, så jeg klatrer op på en elefants ryg og derfra op af hullet.*

Disse drømme, der er mine egne, og som jeg drømte efter hinanden på samme nat, var advarsler mod et for mig fjendtligt seksuelt pres. De kan ses som voldsomme forstørrelser af »at løbe i slowmotion i kviksand«-drømmene. »Tyngdekraften« – dragningen mod den alt for fysiske del af tilværelsen – udelukker her *den øvrige verden* i en nedskruning *væk* fra verden. Elefanterne er »meget tunge dyr«, altså egentlig symboler på et instinktivt forhold til fysisk stof. Et godt forhold til fysisk stof kan give sig udslag i *kommunikation* med elefanter: man rider på dem, de kommer til syne – evt. op af jorden – og resten af drømmen skildrer, hvad der derefter sker med den kontakt, man er ved at få med fysisk stof: elefanterne kan f.eks. blive angrebet – hvilket handler om, at man selv aktiverer en protest mod den gryende kontakt med fysisk stofs egentlige væsen, eller de kan blive smukt udsmykkede førerdyr i en stor farverig procession (det gode forhold til fysisk stof viser en vej, bakker en retning op).

Tyngdekraften spiller i vores dagligdag en stor rolle i forbindelse med *fald*. Hvis man kan modstå fristelsen til at anvende ordspilteoriens idé om »syndefald«, og i stedet se faldet som en »pludselig opdukken af virkeligheden«, så kan man få hold på drømme som denne:

drøm: *jeg kører i et tog sammen med min familie. Pludselig kører vi ud over en skrænt, men skinnerne fortsætter ud i luften. Jeg står med ét på sletten neden for skrænten og ser toget køre ad de svævende skinner ned på det lavere niveau.*

Drømmen kom som et forvarsel til ægteskabelige problemer, hvor den drømmendes virkelighed pludselig blev en anden. Der var en gammel verdensorden, der med ét forsvandt, men drømmen gav et fortrøstningsfuldt perspektiv, trods alt: der er også mulighed for liv på et nyt virkelighedsplan. Med den samme familie (de var i toget).

I modsætning til denne drøm:

drøm: *jeg befinder mig i en ruin, midt i den, og her er der et stort hul (mareridt-stemning). Jeg forsøger at klatre op for at komme ud af ruinen, men kan ikke. Så kommer min veninde og rækker en stige ned til mig,*

hvor drømmeren hang fast i en voldsom selvdestruktiv eftervirkning af en skilsmisse. Veninden er en del af hende selv, en del af hendes identitet, der er stærkere end »hullet i jorden«, og drømmen fortæller hende, at hun har kræfter til at hjælpe sig selv op af den knugende sorg. Evt. inspireret af den pågældende veninde.

Begrebet virkelighedssans hænger sammen med en evne til at bedømme forholdet mellem idé, vilje, handling og handlingens konsekvens – i bevidstheden. Det er egentlig samspillet mellem disse fire aspekter, der danner rodchakra'et i auraen (se RD). På denne måde sniger tallet fire og farven *rød* (rodchakra'ets del af auraen) sig ind i drømmesproget. Farven kan volde problemer, ved jeg, idet visse drømmeteorier går ud fra en umiddelbar associationsmetode: hvad er rødt? blod er rødt. Altså handler røde ting i drømme om noget med blod.

Og det mener jeg altså ikke er rigtigt, ikke engang, når der figurerer blod i drømme. For også blodet er et symbol – et livsenergisymbol, og man skal hele tiden bagom symbolet, samtidig med at man tager det bogstaveligt. F.eks. har jeg ofte været ude for, at det giver mening

at se menstruationsdrømme (også hos mænd) som bevidsthedens forsøg på at gøre drømmeren opmærksom på sine egne fysiske forplantningsegenskaber. Så her handler det altså ikke egentlig om blod, men snarere om »årsagen til blodet«.

Hvert auralag har en farve, og hvert chakra består af et antal aspekter – for andet chakras vedkommende 6 aspekter (den spejlede far-mor-barn balance) og for første chakras vedkommende altså 4.

F.eks. kan man drømme:

drøm: jeg er ved at feje et rødt stengulv, der består af små kvadratiske fliser.

Her har vi 3 rodchakrasymboler på én gang: gulv, rød, kvadrat. Og der er åbenbart en virkelighedsfornemmelse, der er blevet dækket til, der er noget, der skal ryddes op i (og en kost er som sagt ikke noget phallossymbol).

I andre tilfælde vil den røde farve være til stede for at understrege noget væsentligt – for at fortælle drømmeren, at: »din virkeligheds-sans understreger, at det er *her*, problemet ligger (vejen går, døren er, etc.)«. Som i drømmen med det røde brækjern og pigen Jenny: »det er væsentligt, kære drømmer, at du ser dette symbol. For at sikre os, at du ser det, giver vi det en virkelighedsunderstregende farve«.

Hvis brækjernet havde været blå (hvad drømmen sagtens kunne have gjort det), havde der været flere betydningsmuligheder, idet blå er en kommunikationsfarve (femte bevidsthedslag, strubechakra'et). Så havde drømmen handlet om, at drømmeren anvendte en kommunikerende evne til sit forehavende (en skuespiller anvender sit talent til at forføre med f.eks.).

Lad mig her – i denne JORD-afdeling – beskrive et særligt rodchakra-eksempel, der godt kan volde vanskeligheder. Jeg støder af og til på drømme, hvor drømmeren opholder sig på andre planeter end Jorden – dvs. befinder sig i virkeligheder, der er uden forbindelse med denne fysiske verden eller evt. forbundet med den ved hjælp af tovværk, tykke ledninger eller forskellige variationer af rumfartøjer. Som regel har den slags drømme haft forbindelse til misbrug af stoffer eller til misbrug af meditation.

Men en dag fortalte en ung mand mig om en række oplevelser, han havde båret rundt på, siden han var 3-4 år. Han ville gerne høre min mening om dem. Der var fire oplevelser, der havde lejet sig i hans erindring med en sådan styrke, at de måtte have en betydning. De to

første husker han som en slags hallucinationer, og de to sidste har han – lige siden sit fjerde år – betragtet som erindringer fra tidligere tilværelser:

vision: *jeg ser Jordkloden langt borte fra. Den kommer nærmere og nærmere, den bliver større og større, og der er et tikkende ur, der tæller sekunder ned til 0. På 0 eksploderer Jordkloden. Dette gentager sig et par gange.*

vision: *jeg er syg, og jeg mener, at jeg har en storebror, som jeg skylder penge (i virkeligheden er jeg enebarn). Beløbet vokser fra sekund til sekund efter opskriften: 1 krone. 10 sekunder efter 100 kr. 10 sekunder efter 1000 kr. osv. Jeg er angst, og mit hjerte vokser, så jeg næsten kan smage det i munden.*

erindring: *jeg er med min far og mor på rejse i det varme Sydeuropa. Jeg går med min far langs en kanal, men stien er så smal, at der kun er plads til én. Jeg falder i vandet og drukner.*

erindring: *jeg sejler sammen med børn fra min børnehaveklasse i en båd på en flod eller å. Vejret er dejligt, og atmosfæren er tryk og rar. Så sejler vi fra åen ud på en spejlblank, rolig sø og alt er smukt.*

Jeg anvender af og til denne symbolske hændelsessekvens i mine foredrag om drømme og bevidsthed. En dag var der en psykologi-interesseret, der fra bageste række råbte »han er naturligvis psykotisk« (i et meget vredt tonefald). Men jeg kunne forsikre damen om, at det er han bestemt ikke.

Min første reaktion på hans fortælling var at spørge ham om, hvorvidt hans mor evt. havde været gravid kort tid før, han blev født. Han bekræftede dette og sagde, at hun havde tabt et barn ca. et års tid før. Derefter fortalte jeg ham, at det, der gav mest mening, var at se denne spontane abort som værende begyndelsen til et legeme, som han egentlig skulle have haft, men da det faldt ud, måtte hans forældre påbegynde et nyt legeme. Hans fornemmelse af, at Jorden kom nærmere og nærmere – men at inkarnationen ikke blev til noget i første omgang – giver det første visionsbillede. Og da han nu egentlig på en måde er »sin egen ældre bror«, så tapper chokket omkring den spontane abort ham for kræfter i stigende grad (han skylder sin bror penge).

Billedet med faderen og drukneulykken kunne tyde på en sammen-

hæng mellem aborten og et far/barn problem i ham selv (han kan måske søge efter løsningen på problemet i en udvidet kontakt med sin far) – og det sidste billede er så den indre klare styrke, der gør det muligt for ham nu overhovedet at beskæftige sig med problemet: balance mellem børn og vand (far-mor-barn balance).

For en traditionel psykologi uden reinkarnationsperspektivet vil en sådan fortolkning være fuldkommen absurd, ja ansvarsløs. Men for mig var der harmoni mellem dette, at jeg altså selv kan huske tidligere tilværelser (inklusive tiden lige før min egen fødsel samt fødslen) – og den unge mands egen fornemmelse af tidligere tilværelser (noget, han altså havde følt stærkt, siden han var 4 år). Ydermere ligger der i denne fortolkning en nærmest indlysende logik, der altså egentlig kun støder mod en konvention, der hævder, at reinkarnation er noget vrøvl.

Og endelig er der det faktum, at »drømmeren« følte et ikke ringe mål af ro og velvære ved at høre et menneske give ham et bud, som han følte »ringede«. Som udgangspunkt for videre forskning i problemet.

Sygdomme i drømme, dvs. dagligdagens sygdomme *vist* i drømme, hører egentlig under det bevidsthedslag, der i det enkelte tilfælde er forbundet til sygdommen, men for overblikkets skyld kan vi berøre det her i forbindelse med »det magiske spejl«:

- 1) rodchakra: problemer omkring selve det at opbygge et legeme.
- 2) miltchakra: alt angående balance og udrensning på alle planer.
- 3) solar-plexus chakra: optagelse af livskraft, fordeling af livskraft og livskraft-impulser (nervebaner).
- 4) hjertechakra: hjerte og lungefunktioner, allergier, kræft.
- 5) strubechakra: kommunikation: stemme, hørelse, berøring.
- 6) pinealchakra (kaldet sådan på grund af en energimæssig tæt forbindelse med »corpus pineale« i hovedets midte (se RD)): alt, hvad der handler om overblik: synet, hjernefunktionen i det hele taget.
- 7) kronchakra: liv/død perspektiver i sygdomsforløbet.

Dette skema er meget meget groft stillet op – specielt i betragtning af, at også sygdomme skyldes *blandinger* af problemer fra forskellige bevidsthedslag. Men måske kan det tjene som en delvis vejledning, da

drømme af og til er lige så »grove« eller direkte i deres sygdomskommentarer. Det, det er vigtigt at holde fast i, er, at drømmen ikke viser sygdommen – derimod sygdommens *årsag*. De sygdomsforløb, jeg selv har fulgt hos drømmere, har strakt sig over længere perioder, så de er vanskelige at referere. Og det materiale, jeg har i forbindelse med sygdomme, der medfører døden, er så godt som ikke eksisterende. Men de sammenhænge, jeg *har* observeret, har uden undtagelse fulgt det mønster, jeg her har skitseret.

At langvarige sygdomsforløb vanskeligt lader sig beskrive i drømme, skyldes drømmenes fortløbende aktivitet: de fortæller sjældent i *én klar drøm*, hvad sygdommen skyldes, derimod forsøger de langs ad vejen at skubbe drømmerens opmærksomhed hen i retning af sammenhængen.

Drømmene kan naturligvis sagtens beskrive en sygdom, før drømmeren selv bliver klar over dens tilstedeværelse: En ung mand er blevet smittet med HIV virus, og før han finder ud af, at dette er tilfældet, drømmer han om en atombombeeksplosion i det område af verden, hvor han efter al sandsynlighed er blevet smittet. Han lægger sig ned i græsset med hovedet så langt ned som muligt, men en forfærdelig radioaktiv tåge ruller igennem landskabet og hen over ham.

Også her skildrer drømmen, hvad sygdommen hænger sammen med i *bevidstheden*: bomben eksisterer også i drømmerens *tanker*, i hans forhold til sig selv – han har foretaget sig noget, som så at sige hele hans øvrige bevidsthed var imod: han har ført krig mod sig selv.

Læg mærke til, at drømmen ikke kritiserer homoseksualitet eller lignende. Den kommenterer drømmerens måde at *administrere* sin seksualitet på.

Hos Freud findes der et glimrende eksempel på en sygdom, der i drømme viser sin egen årsag (fra *Drømmetydningen*):

»... en af mine kvindelige patienter, der havde måttet underkaste sig en ugunstigt forløbet kæbeoperation, skulle efter lægernes ønske gå med et køleapparat på den syge kind. Hun plejede imidlertid at slynge det væk, så snart hun var faldet i søvn. En dag bad man mig bebrejde hende det, for hun havde påny kastet apparatet på gulvet. Patienten forsvarede sig: »Denne gang kunne jeg virkelig ikke gøre for det; det var på grund af en drøm, jeg havde den nat. Jeg befandt mig i drømmen i en loge i operaen og var stærkt optaget af forestillingen. Men på sanatoriet lå hr. Karl Meyer og jamrede frygteligt af smerter

i kæben. Jeg sagde så, at da jeg ikke havde ondt, behøvede jeg ikke apparatet, og derfor kastede jeg det bort«.«

Freud fortæller så, at den Karl Meyer, som patienten »i drømmen væltede sine smerter over på«, var den mest ligegyldige unge mand, hun kunne mindes i hele sin bekendtskabskreds.

Ud fra Freuds teori om at alle drømme er ønskeopfyldelser, handler drømmen om, at patienten godt snart kunne »tænke sig noget morsommere« end at gå rundt med det køleapparat. Så derfor »vælder hun smerten over på Karl Meyer«. Hvis man derimod antager, at drømmene forsøger at fortælle os, hvad der i virkeligheden foregår, så hænger damens kæbeproblemer sammen med »ligegyldige personer«: Blokeringer i strubeområdet hænger sammen med blokeringer i strubechakra'et: nedsat kommunikation. Mit gæt er, at damen enten havde haft en affære med én for hende ligegyldig person – eller at hun måske opretholdt et ægteskab med én for hende ligegyldig person. I det øjeblik hun så opdager, hvad det for alvor vil sige at »anvende sin egen stemme« (operaen), så ser hun, hvor problemet stammer fra. Og helbredelsens fremskyndelse hænger sammen med hendes *erkendelse af problemets natur* – ikke sammen med køleapparatet, der så naturligvis kastes væk.

Konfrontationer med det magiske spejl er ikke altid lige behagelige.

Vandet

Gennem beskrivelsen af den måde, hvorpå drømmene anvender elementet VAND, bliver ideen i drømmesprogets symbolbrug så tydelig, at det næsten ikke er til at se uden om. Lad os forsøgsvis stille os ved en strand, sådan at vi kan se ud over havet: vi kan se havets overflade, men vi kan ikke se, hvad der gemmer sig under overfladen. Men vi véd, at der er liv der, der kan være sunkne skibe, skatte, hajer, ukendte farer og smukke landskaber. Havoverfladen kan bruse op i storme, men den lægger sig igen, når vinden aftager. Vandet kan være klart eller forurenet.

Man behøver næsten ikke oversætte det til bevidsthedssammenhænge, vel? Havet repræsenterer i drømmesproget en del af bevidstheden, *der opfører sig på samme måde som havet*: vi kan se overfladen, men ikke det liv og de farer, der ligger *under* overfladen; dette bevidsthedslag kan bruse op, men falder altid på plads igen, når stormene lægger sig. Sagt med normal psykologisk terminologi: underbevidstheden/følelserne. Sagt med den noget mere præcise klarsynede terminologi: den astrale genpart, eller den del af bevidstheden, der styres af andet chakras symbolkæde.

Hvis vi sammenholder symbolkæden og de sammenhænge, jeg skildrede i kapitlet om symbolkæderne, med den netop beskrevne hav-karakteristik, så får vi et firedimensionalt dækkende billede af begrebet VAND-elementet i drømmesproget. Med *havbilledet* går vi »ned i« eller »ind i« vandet og dets måder at opføre sig på, og med symbolkæden i andet chakra går vi ind »bag« vandets betydning. Og drømmesproget anvender begge betydninger på én gang. Set »udefra« lyder det ret kompliceret, set indefra er det egentlig forholdsvis simpelt. Udefra er det næsten umuligt at beskrive den »særlige« stemning, som vand i drømme har – vand skal jo opleves – ligesom man dårligt over for én, der aldrig har hørt om Beethoven, kan sige: Beethoven, det er noget med... Man må snarere trække vedkommende hen til en stol og sige: sæt dig ned, så skal du bare høre. Og så tænder man for stereoanlægget.

VAND er altså først og fremmest noget med alle de egenskaber, som vand i øvrigt har i den virkelige verden. Drømmesproget tager *virkelighedens verden* ind – og anvender virkeligheden som symboler. Drømmesproget »omskriver« egentlig ikke – det lader snarere flere symboler kommentere hinanden for at udvide billedet.

En pige drømmer:

drøm: *en fisk i alle regnbuens farver svæver over vandet. Så falder den ned i vandet, og jeg véd ikke, om jeg skal være glad eller ked af det.*

En fisk er »liv på instinktplanet«, altså en evne af en art, én eller anden særlig egenskab, der har markeret sig så kraftigt i forhold til det øvrige instinktplan, at den har fået eget liv og kan bevæge sig »rundt på instinktplanet«: levere instinktive kommentarer til livet i det hele taget. Hvis en fisk som her bevæger sig *over* vand, så er der ét eller andet galt (i hvert fald i denne drøm, hvor fisken til sidst falder tilbage i det vand, hvori den hører hjemme). Det er min erfaring, at drømmene tager udelte hensyn til naturlovene – forstået sådan, at en fisk, der svæver, skildrer noget usædvanligt. At *bruge* billedet er ikke usædvanligt for *drømmesproget*, men den tilstand, den svævende fisk skildrer, er usædvanlig for *drømmeren*.

For den pågældende pige drejede det sig om en slags »instinktiv mediumisme« – den form for »min mor og jeg ved altid, når vi tænker på hinanden«-tankegang, der med lidt for megen selvcentrering bliver til »jeg har clairvoyante evner«. Og dette var lige netop det, der var ved at være tilfældet her: en egentlig instinktiv evne til at følge andre menneskers følelsesudsving – var af pigen (og af hendes mor) blevet ophøjet til et »næsten klarsyn« – til en evne, der var blevet løftet ud af sit oprindelige element og dekoreret med evnen til at overskue livet som sådan (hele regnbuen). Resten af drømmen giver næsten sig selv: drømmen viste pigen, at hun var ved at forstå sammenhængen i sin overdrivelse af de parapsykologiske evner, og at få bragt tingene på plads, var egentlig noget godt. Men samtidig skulle hun først slippe sin status som »seer«. Og det var hun lidt ked af.

Vi berører her et yderområde af den mægtige drømmeverden, der går under betegnelsen mareridt. Mareridtene som sådan vender jeg tilbage til under hjertechakra-afsnittet (LUFTEN) – men her, i forbindelse med VAND, kan jeg bruge ovenstående drøm som springbræt til en lignende problemstilling: at man i drømme oplever at skulle give slip på noget, *som det vil være godt for en at give slip på* – men oplever dette som et mareridt, fordi man dagsbevidst nødig vil slippe taget.

En anden pige drømmer:

drøm: *det ringer på min dør, og jeg véd, at der uden for døren står en mand med en spand vand i hånden. Stemningen er rædselsfuld, og jeg barrikaderer døren med, hvad jeg kan finde: brædder, kæder og hængelåse.*

Drømmeren havde et forfærdeligt rodet seksualliv og havde haft det igennem flere år. En spand med vand er *vand under kontrol* – dvs.: en opfattelse af mænd, der *medbringer kontrol inden for vandområdet*, vil gerne ind i hendes lejlighed (hendes opfattelse af, hvem hun er). Men hun vil ikke lukke ham ind, for alene tanken om at skulle gå sit rodede seksualliv efter i sømmene, er så rædselsfuld, at denne balance med alle tænkelige midler lukkes ude. Så mareridt handler ikke altid om, at »skadelige dele af os« (altså angst, destruktive eller selvdestruktive holdninger osv.) angriber os; en drøm som denne leder tanken hen mod muligheden for, at mareridt måske kan tænkes at være noget meget meget konstruktivt – fordi de ofte sætter fingeren direkte på såret.

Et drømmesæt, der illustrerer det modsatte princip – at man bedre og bedre kan orientere sig inden for sin egen VAND-verden, ser f.eks. således ud:

drøm: *jeg befinder mig i et skib, i bunden af skibet – helt ude ved stævnen. Stævnen er gennemsigtig, og jeg kan klart se ud i vandet. Skibet forsøger at lægge til ved en græsk havn, men det kan det ikke, og det vender om.*

drøm: *det er mørkt. Der er mulighed for et angreb fra Sverige, men jeg tænder en hel række af lys ned langs Øresund (der adskiller Sverige fra Danmark).*

Drømmeren, der igen er en pige, havde haft et opslidende forhold til en udlænding. Forholdet havde et let islæt af flugt fra Danmark, noget jeg ofte støder på, og som i sin yderlighed lyder nogenlunde således: »Hawaii-piger er de bedste elskere« – »danske mænd er nogle skvat« – »når jeg bli'r stor, skal jeg giftes med en franskmand« – og lignende ævl, der kan indfange det menneske, for hvem tilværelsen er ny og fuld af blinkende fristelser. En holdning, der resulterer i den ene udenlandsrejse efter den anden i forsøg på at finde lykken »uden for Danmark« – eller rettere: uden for det sted i bevidstheden, der først trænger til at blive ryddet op i.

I dette tilfælde har drømmeren igennem nogen tid sat al sin opmærksomhed ind på at ændre sit forhold til mænd. Den første drøm

viser så, at hun gennemskuer en problemstilling vedrørende »at søge lykken i udlandet«. Hun »vender hjem«. Bemærk, at drømmen *ikke er en kritik af grækere* (hvis man skulle tage alle drømme som politiske manifeste, så ville der virkelig blive ballade), men en erkendelse af et hidtidigt eksisterende disharmonisk *forhold til grækere*. I den anden drøm havde pigen netop været udsat for et voldsomt bejlende pres fra en mand, og hun var nu klart i stand til at »markere sine egne grænser«.

I øvrigt vil jeg lade vandet (som sig selv) være, da jeg i kapitlet om symbolkæderne allerede har indkredset dets betydning. Der kunne laves mange bøger om vanddrømme, og jeg taler sjældent med et menneske, der ikke fortæller mig om drømme, hvori vandet spiller en rolle. Man kan blive skyllet væk af det, man kan dykke i det, springe ud i det, drikke det osv. Inden for den astrale genparts verden finder vi hele det *instinktive følelsesliv*, dvs. alle de følelser, der egentlig »har os«. Normalt er følelser jo noget, *man* har, men når vi nærmer os det instinktive lag, hvor den blinde tiltrækning og frastødning giver sig til at markere sin indflydelse, så bliver følelserne tit til noget, der styrer os, der har os. De bruger os, det er ikke altid os, der bruger dem. Og dette fører hen til drømmesymboler, hvor vandet kontrollerer os, hvor stormene bruser vandet op i ødelæggende eller truende kaskader – eller jævner de huse, vi bygger, med jorden – som modsætning til følelser fra bevidsthedslag, der er *stærkere* end den blinde instinktive tiltrækning/frastødning: hjertebevidsthedens fornemmelse af varme, af smukke landskaber og klare farver (f.eks.).

VAND er altså i sin bedste form noget, der er klart, noget, man kan orientere sig i og noget, der altid lejrer sig i *vandret* balance før eller siden. Men vand kan også fryse til is og sne, og her kan det give mening at spørge sig selv, om, hvorvidt dele af éns følelser/instinkter/farmor-barn balance osv. er *stivnet* i mere eller mindre urokkelige mønstre. Af og til kan man stå på ski i drømme. Hvis man følger en allerede lagt løjpe, så »bevæger man sig ad stivnede spor« – ad én gang fastlagte spor i sin bevidsthed. Læg igen mærke til: dette er ikke en kritik af skiløb som sådan, men en direkte anvendelse af naturelementerne i et symbolsprog. I øvrigt kan resten af en sådan ski eller skøjte-drøm (hvor man kun bevæger sig på sit instinktlags frosne overflade) vise, om man i en bestemt henseende netop kan have gavn af at følge et (se et) spor. At isen bryder, eller at blomster gror op midt i sneen, skal så igen tages helt for pålydende.

I de bøger, jeg har læst om drømme, hersker der ikke megen uenighed om betydningen af vand og is. Hvis vi ser bort fra den udvidelse af begrebet, som chakra-symbolikken giver. For med denne firedimensionale »dybdeboring« bag om VANDs symboler nærmer vi os noget, der i nogen grad er i slægt med Jungs idé om *skyggen* – den del af os, vi ikke anvender, de egenskaber, vi vender ryggen eller ikke vil kendes ved. Gennem beskrivelsen af den astrale genpart har jeg forsøgt at præcisere, hvordan oplevelser kan hænge fast i genpartens »automatiske hukommelse«. Og jeg har forsøgt at skildre en bevidst og en bevidstløs holdning til genpartens instinktliv. Det vil altid være sådan, at erkendte eller gennemlyste oplevelser renser genparten igennem – på samme måde som et styrtebad renser støvet af det fysiske legeme. Det, der derefter sidder tilbage i genparten, er et sted, man »vasker uden om« – et sted, en oplevelse, en følelse, man nødig vil pille ved. Fordi den gør ondt – som et sår.

I en »gennemsnits-genpart« hos et almindeligt menneske vil vi finde et broget landskab af halvt eller slet ikke afklarede indtryk. Omkring visse af sårene er der bygget mure, og visse mure har skydeskår, og visse af skydeskårene giver os mulighed for at ane skydeklare maskingeværreder osv. At det, jeg har nævnt, alt sammen har en noget negativ ladning (»sår« osv.), skyldes, at det kun er det negative, der bliver hængende i genparten. Det positive, det erkendte, bliver ikke »hængende i genparten«, men *styrker genpartens evne til at udrense det negative* – efter »svømmebassinsymbolikken«, hvor »det klare« i vandet egentlig ikke ses – det er det snavsede, der ses, og jo klarere vandet bliver, jo tydeligere kan man se de efterladte øldåser på bunden.

Det, jeg arbejder mig hen imod her, er de ofte forekommende *toilet-drømme*. Og her hersker der delte meninger om betydningerne. Jeg demonstrerede en mindre meningsforskel i referatet af en Jung-klients drøm om det toårige barn, der tværer afføring ud over sig selv, og en større divergens finder man i teorien om toiletdrømmenes referencer til barndommens pottetræning, hvor det at have afføring i drømme, opfattes som noget *skabende*. Igen: i ramme alvor.

Hvis vi anvender *den enfaldige* indfaldsvinkel, så er det, at have afføring i drømme, det samme som at »rense ud i noget«. Ganske som i kroppens egen verden. Hvis vi så udvider med beretningen om den astrale genpart, så handler afføring om at rense ud i ophobninger i den astrale genpart. Med alt, hvad dette medfører af associationer. Man kan naturligvis også rense ud på andre planer af bevidstheden, men på virkelighedssansniveau (rodchakra) *fejrer man* (f.eks.) – på livs-

kraft-niveau (solar-plexuschakra) *brænder man ting, forvandler dem, river dem ned*. På højere planer *gennemskuer man* – og på instinktplanet, vandplanet *rensers man altså ud* ved bl.a. at gå på WC (man kan også reparere vandhanen, feje i svømmebassinet, vande de udtørrede planter osv.).

De fleste kender sikkert disse her ubehagelige drømme, hvor man skal på WC og ikke kan komme til det: enten er alle dørene på det offentlige toilet låst, eller også er toilettet stoppet til randen med kloakslam, eller der står en kødrand af mennesker og ser på for ikke at gå glip af det første sekund, hvor man trækker bukserne ned. Drømmene her handler alle om, at man *forhindrer sig selv i* at gøre op med gamle ophobede følelser, oplevelser, instinktive handlemåder osv.

Også det seksuelle kan spille ind her, idet et *afbalanceret* samleje har en kraftigt rensende virkning på hele den astrale genpart som sådan. Den fysiske dydekommunikation med en partner, er – i det harmoniske tilfælde – i stand til at rense langt dybere ud i alt det gamle affald, end man selv formår på egen hånd. Netop fordi en del af det ophobede affald stammer fra uafklarede *disharmoniske* parforholdsoplevelser (som man har betragtet eller deltaget i).

Ved et *disharmonisk* samleje (forførelse, voldtægt, samleje under falske forudsætninger, løgn, fortielser osv.) brændes ophobningerne i den astrale genpart tilsvarende *fast*. Og så kan man senere støde på dem som noget, der »stopper toilettet«. Og efter konfrontationer med problemerne kan der optræde juvelbesatte badeværelser med gulddør og toiletsæder af jade osv. Eller en begyndende kontakt med instinkterne – bag om ophobningerne – kan give en drøm som denne:

drøm: *jeg ser en nonne svømme i en klar sø. Hun svømmer med alt tøjet på.*

Her ser drømmeren en kontrast i sin egen bevidsthed, men klarheden i vandet tyder på, at noget er ved at gå op for hende.

En sådan drøm kunne år tilbage have haft en forgænger som denne (drømmeren er 16 år):

drøm: *jeg står i kø ved et svømmebassin. Køen fører op til tremetervippen. Men så går jeg ud af køen og sætter mig ind i omklædningsrummet.*

Her tør drømmeren ikke følge de dele af hende selv (køen), der egentlig gerne vil opleve, hvordan det er at »færdes på instinktlaget«. »Den

indre nonne« er allerede ved at tage form. Og her repræsenterer »den indre nonne« egentlig ikke en afstand til det at *have sex* med nogen – men snarere en afstand til *hvad det vil sige*, at have sex med nogen. I hvert fald er der noget, hun ikke tør »springe på hovedet ud i«.

At turde »bade i fuld offentlighed« har således ikke noget med exhibitionisme at gøre. Det handler snarere om at turde præsentere en idé for *resten af bevidstheden*. Og her ligger nøglen til de dejlige badedrømmes modsætning: toiletbesøget i fuld offentlighed, evt. med hele familien siddende ved et langt bord og toilettet stående midt i stuen. Også her er der tale om et internt skuespil i én egen bevidsthed: dele af én selv betragter andre dele af én selv – man har måske vænnet sig til en egentlig malplaceret blufærdighed, der forhindrer én i at give spontant udtryk for tanker og følelser. Man betragter sine egne »udrensningsprocesser« med løftede øjenbryn og kritiske blikke. Drømme af denne art går ofte tilbage til faktiske begivenheder, der med et kommer frem i drømmerens tanker under fortolkningen. En typisk situation er dén, hvor hele familien med onkler og tanter, fætre og kusiner er samlede. De står og »nipper til deres drink«, og så kommer lille Katrine på 6 år ind i sin flotte nye blå kjole. Moderen præsenterer Katrine for de smilende og stirrende gæster med ordene: »og her har vi så lille Katrine; (og med lidt lavere, indforstået stemme): hun er forelsket i naboens Lars.« Hvorefter barnets aften er totalt ødelagt. Den utidige »overbegloning« af hendes inderste følelser kan efterlade et indtryk, der bliver hængende i 30 år.

Ved at drømme drømmen om toiletbesøget midt i spisestuen – afsløres problemet: »jeg går og gemmer på noget, som først kan komme ud, når jeg ser denne fornemmelse af offentlig udstilling i øjnene.«

Under gennemgangen af den astrale genparts forskellige egenskaber i bogens første del kom jeg ind på dyrenes anvendelse af de astrale sanser. Hvis vi kæder denne beskrivelse sammen med den føromtalt »fisk«-symbolik (»selvstændigt liv på instinktniveauet«), så falder dyreriget i drømmene af sig selv på plads på dette VAND-lag af bevidstheden. Dyrene personificerer simpelthen dele af vore instinkter og disse instinkters magt over os eller hjælp til os.

Der findes *så* mange arter af dyr og variationer over temaet i drømme, at en udtømmende beskrivelse er helt utænkelig. Jeg vil for demonstrationens skyld omtale et par af de hyppigst forekommende: katte, heste, insekter, hunde, slanger og fugle. Vi har allerede været i

nærheden af elefanter, fisk og hunde, men hundene kan godt præciseres lidt mere – specielt i deres forhold til katte.

Igen må jeg understrege, at dette ikke handler om *alle* katte, hunde, slanger osv. Det handler om katte set inden for en europæisk/dansk kulturkreds og primært om *metoden*. Og metoden ligner titlen på en dansk TV-serie: »Hvad er det?«

Med andre ord: Hvis man støder på et dyr i drømme, så stil spørgsmålet: hvad er karakteristisk for dette dyr, hvad er det, der *umiddelbart* og *på den enkleste måde* karakteriserer dette dyr?

For kattes vedkommende: katte er bløde og dejlige at røre ved. De vil gerne smygge sig op ad éns ben, og de vil gerne fodres, og når de ikke gider mere, så skrider de. I modsætning til hunde, der i højere grad er menneskeafhængige og derfor tit i drømme symboliserer en instinktiv tryk familiefornemmelse f.eks.

Igen: dette er ikke en kollektiv dom over katte; det handler om drømmenes meget direkte og meget enfoldige anvendelse af kattens væremåde: noget fristende og dejligt, der byder sig til – og som i den sidste ende går sine egne veje. Eller sagt endnu mere direkte: en instinktiv idé, der viser sig at være noget andet, end man regner med. En idé, der har udviklet sig til en selvstændig del af éns reaktionsmønstre, en idé, man plejer, bliver bidt af, holder fast på eller ser i øjnene (og tusinder af andre variationer.)

Den sorte kat spiller en ikke ringe rolle inden for eventyr-symbolikken. At det er et dårligt varsel, ifølge folketroen, at se en sort kat krydse vejen foran én, kan så oversættes med følgende: du står over for et møde med en fristelse, der vil vise sig at være noget andet, end du regner med.

At eventyrhekse tit har sorte katte på deres skuldre er en forstærkning af symbolikken – nu er fristelsen ikke blot fristende i sig selv – den understøttes af, den samarbejder med en aktiv destruktiv kraft (igen: denne beskrivelse af hekse-symbolikken er ikke et politisk manifest fra drømmenes eller eventyrenes side. Det handler ikke om middelalderens hekseprocesser, hvor almindelige mennesker kunne blive udråbt til hekse, hvis de beskæftigede sig bare en smule med usædvanlige ideer – men om en symbolik, der skildrer en mulighed i bevidstheden: den selvdestruktive/destruktive fristelse).

Forstørrelsen af kattesymbolikken (en fristelse, der viser sig at være noget andet, end man regner med) fører i nærmest direkte linie til ederkopperne og deres spind: en smuk, evt. dugglitrende klart sammenhængende struktur, der i det afgørende øjeblik klæber, så man

ikke kan komme fri af den – en fristende tankegang, der understøttes til alle sider af argumenter for tankegangens rigtighed – selvom noget dybt i en godt ved, at der er tale om, at man er blevet *indfanget* af noget, og at det ofte er skik inden for edderkoppernes familie, at hunnen æder hannen (ideen ender med at æde den, der udfører den handling, som ideen opfordrer til: »hvis jeg bare nøjes med at fuske med regnskaberne i dag og i morgen, så er der ingen, der opdager noget«).

Jeg støder ofte på katte i forbindelse med provokeret abort, hvor et menneske (mand eller kvinde) efter en årrække får en meddelelse fra bevidstheden: »her er noget, der har haft en anden effekt, end du i første omgang regnede med.« Kattedrømmene vil ofte være ledsaget af andre drømme, der tydeliggør problemet:

drøm: *en kat smyger sig op ad mig. Så borer den kløerne ned i min mave, og det er meget svært at få den fri. Jeg er nødt til at kvæle den.*

drøm: *jeg er på en lejrskole for børn, hvor jeg skal synge sammen med dem i et kor. Jeg holder min kat op mod lederen af lejrskolen, for at spørge, om den også må være her. Lederen svarer ikke, men forvandler sig til en stor stor kat, der ser på mig med klare blå øjne.*

drøm: *der ligger et barn på en affaldsdyngne bag huset. De andre siger, at det er død, men jeg kan se, at det stadig lever.*

drøm: *min mave er gennemsigtig, og jeg kan se, at der ligger et dødt foster derinde.*

drøm: *min datter og jeg er begge gravide. Pludselig er mit foster væk, og jeg leder dybt ulykkelig efter det.*

At synge sammen med børn og at opleve sin datter gravid – er begge dele kontakter til far-mor-barn balancen. I det første tilfælde en kontakt med »det indre barn« – hvilket afslører en fristende tankegang, der viste sig at handle om en afbrydelse af en kontakt til et faktisk fysisk »indre barn«. Fristelsen vil ses i øjnene. I det andet tilfælde betyder datterens graviditet, at moderen konfronteres med en indre viden om, at datteren er et selvstændigt individ, en følelse, der hænger sammen med noget med at »give slip på« datteren. Idet hun så giver slip – afsløres en anden sammenhæng, hvor hun tidligere har »givet slip«

på et barn. Sorgen over »tabet« af den voksne datter kan så i flere henseender henføres til en uafklaret sorg over den tidligere provokerede abort.

I de to lidt barskere eksempler skæres tingene direkte ud i pap. Og drømmene lægger af og til ikke fingre imellem – de her nævnte eksempler er *meget* milde i forhold til, hvad man *kan* komme ud for.

Denne, her kun antydende, problemstilling omkring provokeret abort støder ofte på den vanskelighed, der ligger i at lytte til en bevidsthed, der mener noget andet end et samfund. For hvis bevidstheden mener, at man ikke har fjernet et problem ved at afbryde et svangerskab – men at man har skaffet sig et nyt problem – så nytter det ikke, at samfundet bliver ved med at fortælle den drømmende, at provokeret abort kan løse éns problem. Og her ligger der altså en af de virkelige anstødsstene med hensyn til dette at *lytte til sin egen bevidsthed*. Også når der er noget, man helst ikke vil høre.

Den fristende tankegang er jeg også stødt på i forbindelse med Anorexi, nervøs spisevægring. En pige, der nu er vokset langt væk fra problemet, drømmer i forbindelse med et nyt harmonisk partnerskab og en ny far-mor-balance, at

drøm: *jeg er i spisestuen i mit barndomshjem. Gulvet og spisebordet er helt fyldt med kattekillinger.*

En nuværende forældre-barn balance afslører en tidligere problemstillings karakter af »uskyldig« (killinger – ikke katte), men spisemæssigt altdækkende »fristende tankegang« – evt. ideen om, at man ikke behøver at spise, for så behøver man ikke at blive voksen, og så behøver man aldrig at give afkald på mors kærlighed (som man egentlig ikke har – det er derfor man foranstalter en proces for at få fat i kærligheden).

Også slanger optræder hyppigt i forbindelse med provokeret abort. Der er mange bud på slangers betydning op gennem historien. Ifølge den metode, jeg her forsøger at skildre, er en slange først og fremmest et dyr – altså en tankegang på instinktlaget, der får tildelt så megen livskraft, at den kan opretholde livet. Dernæst er der den enfoldige indfaldsvinkel: en slange går »lige fra den ene ende til den anden« – den består egentlig udelukkende af en »forbindelse« fra hoved til hale.

Eller fortolket som drømmesprog: her er et instinkt, der går hele vejen igennem bevidstheden – forbi liv/død grænsen (som i lægesymbolet: Asklepios-staven med slangen, der snor sig om en stang, og hvor slangens hoved befinder sig over en tværgående pind eller over bundgrænsen for et bæger, der er placeret øverst på stangen).

Der ligger en stigende intensitet i symbolrækken: kat, edderkop, slange – og som vi senere skal se i forbindelse med Kundalini, er dragen det næste trin på skalaen: det ildspyende uhyre: éns egen livs-energi (ILD) vendt mod en selv. Hvordan slanger skal fortolkes i den enkelte drøm, afhænger af resten af drømmen. Der findes mange filosofier, der anser slangen for at være et visdomssymbol, men dette hænger – så vidt jeg kan se – sammen med Kundalini-ideen. En slange eller en drage, der bider sig selv i halen kan efter den opskrift opfattes som noget skabende, noget moderligt, noget tilbagevendende cyklisk – men hvis man holder fast på, at en slange er et dyr, og at dyrene hører til på instinktlaget, så er der egentlig ingen reel sammenhæng mellem »den evindelige ensformige gentagelse« (slangen bider sig selv i halen) og begrebet kreativitet eller frugtbarhed. Drømmene er *fantastisk bogstavelige*, og hvis de vil skildre noget kreativt eller frugtbart, så er man i drømme i stand til at male, spille, synge, få ting til at gro, helbrede børn osv.

Som dyr hører slangerne til på VAND-planet, og de optræder i drømme ofte i vand, specielt hvis drømmene vil skildre en slags »forurening« af vandet. I forbindelse med abort repræsenterer slangerne egentlig en liv/død-*kortslutning* i bevidstheden (man gør fjernelsen af et foster (udslettelsen af liv) til noget *livgivende* (for én selv)), og derved kan de af og til optræde i så store mængder, at man i drømme træder i dem alle vegne. Man samler dem op i spande til sin mor, man svømmer imellem dem, de lægger sig ind i væggen i stedet for de elektriske ledninger, eller de stirrer hypnotiserende på én.

I den sidste, hypnotiserende sammenhæng har jeg oplevet dem hos mennesker, der nærmest fortæres af selvdestruktiv jalousi. Ikke jalousi over en fuldbyrdet utroskab, men over tanken om en mulig sådan – hvis bare partneren så meget som taler i telefon.

Far-mor-barn *splittelsen* hænger naturligvis ubrydeligt sammen med far-mor-barn *balancen* i drømmesproget. Jeg har allerede været en del inde på disse drømmesymboler, og vil kun tilføje, at det er vigtigt, at huske på, at »far« og »mor« i drømme er lig med éns *opfattelse af »far«*

og »mor« – inklusive *hvad det vil sige*, at være far og mor. Så hvis man drømmer, at far og mor skændes, så foregår det altså inden i én selv, også selvom de faktisk skændes i det virkelige liv.

Det er ligeledes vigtigt at kende betydningen af »det indre barn« – en del af én selv, der repræsenterer noget »nyt«, noget, der »endnu ikke er så gammelt«, noget, der – ligesom børn – gerne skulle have lov til at udvikle sig og vokse i sit eget tempo og efter sin egen opskrift – én eller flere egenskaber, der har noget sart eller følsomt over sig, noget, der skal værnes om. At være gravid i drømme (også mænd) har således noget at gøre med, at bevidstheden fortæller én, at noget nyt og spædt, men levedygtigt er under udvikling (en egenskab, en evne, et karaktertræk m.m.). Den måde, hvorpå børn behandles i drømme, afslører den måde, hvorpå man selv behandler sit eget indre barn. En pige drømmer:

drøm: *jeg er i min barndoms sommerhus. Stuegulvet er som jerntrømmer over et fangehul, og nede i fangekælderen sidder en lille sigøjnerdreng.*

I første omgang fortæller drømmen om, hvordan »ufriserede« eller »ikke regelrette« egenskaber hos drømmeren har »været under lås og slå« i drømmerens barndom. Men også fængslet eksisterer i drømmerens bevidsthed, og det er ikke gjort med at »skyde skylden på forældrene«.

Hvis man i drømme bliver tævet af sin far, så er det »den indre far«, der tæver »det indre barn«. Og dette handler så sandsynligvis om en art selvugt, hvor man ikke giver sig selv tilladelse til at begå fejl, til at være, som man er, på det tidspunkt, hvor man er det.

I far-mor-barn sammenhængene danner *det erotiske element* et direkte forbindelsesled til den instinktive VAND-bevidsthed. Og hvad det seksuelle angår, er drømmene tit meget kontante. De er egentlig ligeglade med, om vi bliver flove over os selv, når vi vågner. Det kan også være svært at fortælle andre om en drøm, hvor man f.eks. ser sin far stå og onanere, men det vanskelige forsvinder, når man ser, at dette jo handler om, at man ser, at faderen (i den sammenhæng drømmen handler om) er alene med sin seksualitet. Dette kan dels handle om en forståelse for en faktisk splittelse mellem drømmerens virkelige far og mor (hvor man først nu får øjnene op for faderens ensomhed) – eller om en manglende mand-kvinde kontakt i drømmeren (eller begge dele).

En mand, der gennem en årrække afskærer sig selv fra et harmonisk forhold til kvinder, fordi han konstant er i panik med hensyn til at »nå at finde en kvinde, før han bliver for gammel og livet er gået hans næse forbi« – drømmer, at han tilfredsstiller sig selv oralt. Dette er principielt en variation af »slangen, der bider sig selv i halen« (det morsomme i sammenligningen er utilsigtet) – hvor en seksuel filosofi, der er blevet til en neurose – afskærer drømmeren fra kontakt til det, hans filosofi handler om. Med munden *kommunikerer* man – og her kommunikerer drømmeren altså udelukkende med sig selv.

Der er et enkelt dyr, der meget ofte optræder i seksuelle sammenhænge: hesten. Inden for de fleste kulturer er hesten noget, der står menneskene nær, et dyr, der hjælper én og bringer én frem og tilbage over større eller mindre afstande. Sagt skematisk er en hest et »instinktivt transportmiddel« – dvs. et billede af den måde, hvorpå man lader sin egen instinktverden hjælpe en eller støtte en igennem tilværelsen. Dette behøver ikke altid at handle om sex, naturligvis, men om noget, der også omfatter sex: forholdet til – skal vi sige – den »sunde dyriske del af kroppen«.

Og her findes der så talrige varianter: man kan ride igennem et dejligt landskab, hesten kan tage magten fra én, den kan måske tale, eller man ser den bag et hegn med sit fæl og får i drømmen at vide: denne hest er din, men ikke endnu.

Man kan drive sin indre hest frem på forskellige måder. I »*Drømme-nes Dimensioner*« fortæller Ole Vedfelt om en hest, der spores ved hjælp af en fyldepen. OV betegner pennen som en phallisk genstand, mens jeg ville anvende drømme-nes enfoldige indfaldsvinkel og sige, at en fyldepen ikke er en phallisk genstand, men derimod et skriveredskab. Man kan godt stimulere sin egen seksualitet, sin egen forelskelse – ved at skrive et glødende brev f.eks. eller ved andre former for skriverier. En ung mand drømmer, at

drøm: *jeg står sammen med min veninde ved en indhegning, hvor der går heste. Hegnet er i stykker, der hvor vi står, og jeg er bange. En kraftig hingst voldtager en hoppe.*

Drømmen var et billede på en mangeårig frygtelig angst for at der skulle eksistere seksuelle kræfter i denne verden – af en sådan styrke, at man var helt i deres vold og uden reel mulighed for at gribe ind.

Dyr, der overtager kontrollen, kan altså være billeder på instinktive forløb i én selv – der overtager kontrollen. Tilsvarende kan dyr hjælpe én og støtte én, og de kan af og til, til og med tale: så har man i en bestemt sammenhæng en »direkte kommunikation« med instinkterne. Også »det indre barn« kan af og til tale. Engang drømte jeg en herlig drøm, hvor

drøm: *jeg går tur med min baby-søn i en klapvogn (jeg har i virkeligheden ingen børn på dette tidspunkt). Barnet (3 mdr. gammelt, højt) tager en flaske portvin og to glas frem fra under hovedbuden. Dem har han taget med, for at vi to skal hygge os sammen, og vi taler sammen som gamle venner.*

Det er svært at berøre disse mange variationer og emner, uden at forløbet kommer til at minde om en opremsning. Men det centrale er stadigvæk *metoden* – den direkte oversættelse efter opskriften: hvad er det?

En bekendt forfølges til stadighed af bier i drømme. Indtil videre er det ikke lykkedes at indkredse den dybest liggende kerne i problemet – der *kan* ligge endnu ikke erindrede oplevelser bag, men hidtil har det lønnet sig at fastslå, at bier kombinerer (i modsætning til f.eks. hvepse) evnen til at indsamle noget, der kan anvendes nærende (honing) med evnen til at forsvare sig med en giftbrod. For drømmeren, der har et Kundaliniproblem, kan det at »akkumulere energi« af og til medføre et angreb fra den ophobede energi. Og insekter (visse arter) har det med at optræde i store flokke, hvilket antyder en art »smitte« (teknisk set) – altså: et lille problem ét sted (én bi) tiltrækker en udbredelse af problemet. I visse tilfælde kan den ubehagelige fornemmelse, angsten eller, hvad det nu handler om, brede sig over hele den astrale genpart – over hele instinktlaget, sådan at éns udsyn blokeres. Ikke i dybden, men i »bredden«. F.eks. drømmer en ung mand efter et nærmest totalt og i alle henseender meningsløst samleje med et menneske, han nærmest måtte gøre vold på sig selv for overhovedet at komme i nærheden af – at

drøm: *hele mit køkken er fyldt med kakerlakker. De er alle vegne, i skuffer og i skabe og på væggene. To af dem har bidt sig fast i min tunge.*

Men drømmene er stadig *vore venner*. Så det »gode« ved en drøm som denne, er, at den nærmest med øjeblikkelig varsel gør det muligt for

drømmeren at fatte, at dette her i alle måder var galt. Bevidstheden reagerer *øjeblikkeligt* – sådan at man har mulighed for at *se* sammenhængene og derved styre i en anden retning næste gang.

I denne kortlægning af drømmesymbolernes tilhørsforhold til bevidstheden – hvor vi altså nu har bevæget os igennem JORD og VAND, støder vi hele tiden på det firedimensionale problem: en symbol»slægt« fra ét bevidsthedslag – udsender repræsentanter til alle de andre bevidsthedslag: det indre træ stammer her fra VANDområdet, men strækker sine grene og rødder ind på de andre lag – som en kommentar, som en »gæst«. For i den firedimensionale sammenhæng tilhører træet *stadig* andet chakra-område, selvom det har rødderne solidt plantet i jorden.

Der findes et tilsvarende problem med dyrene. Også de tilhører egentlig *kun* andet bevidsthedslag, men de repræsenterer *instinkter* (bl.a.), og disse er i stand til at *støtte* andre bevidsthedslag – forstået således, at man *instinktivt* kan vælge at se en situation med hjerte-chakra'ets gennemlysende intuitionsbevidsthed. Instinkterne er *blinde*, derfor kan man også træne sig selv op til instinktivt altid at *kassere* hjertebevidsthedens bedømmelsesmulighed (før man overhovedet er begyndt at »tænke sig om«). I det sidste tilfælde kan man f.eks. drømme, at man bliver spiddet til et træ af en kronhjort. Hjorte, gazeller, zebraer, hejrer, flamingoer m.v. karakteriseres enklest som dyr, der er smukke, men ikke egentlig farlige af natur (i modsætning til tigre, pumaer, gribbe, krokodiller osv.). Derfor kommer de tættest på hjertebevidsthedens fornemmelse af »eksistensen af poetiske verdener bag denne«, og optræder således af og til som »instinkter, der støtter/angriber fjerde bevidsthedslag«.

Men vi står over for en mulig forvirring her, og denne vil jeg gerne forsøge at få hold på, inden vi går videre. Forvirringen skyldes dels det almindelige ukendskab til chakra-systemet, dels forskellige opfattelser »seere« imellem – og så findes der tilmed i hvert fald tre forskellige chakra-filosofier: den »vestlige« – f.eks. repræsenteret af Leadbeaters bog om chakra'erne (hvor andet chakra er placeret over milten), den hinduistisk tantriske opfattelse – f.eks. Ajit Mookerjee: »Kundalini. The Arousal of the Inner Energy« eller Arthur Avalon (sir John Woodroffe): »The Serpent Power, the Secrets of Tantric and Shactic Yoga« (hvor miltchakra'et er reduceret helt ud af billedet til fordel for hara-centret) og endelig den tibetansk-buddhistiske chakralære – f.eks. Lama Anagarika Govinda: »Foundations of Tibetan Mysti-

cism« – hvor første og andet, sjette og syvende chakra »smeltes sammen«, hvilket giver 5 chakra'er og ikke 7. Og så er der tilmed uenighed om farverne, da nogle anvender auraens farver, andre anvender symbolfarver, og klarsynets farvebedømmelse afhænger samtidig af hvem, der ser og hvad, vedkommende ser på.

Ser man ind til chakra'ets inderste udspring, danner de 7 bevidsthedslag et tydeligt regnbuespektrum: rød, orange, gul, grøn, blå, indigo og violet. Men på auraens »overfladelag« kan disse farver være blandet så meget sammen, at man med et begrænset klarsyn kan have svært ved at se, hvad der er hvad.

I hele denne pêle-mêle er det den hinduistisk tantriske filosofi, der har sat de kraftigste spor. Det var dennes bud på chakra-symbolerne, som Jung først stødte på, og tressernes kolossale meditations-fokusering forstærkede den hinduistiske interesse. Men de meditationsoplevelser, man kan have i forbindelse med hallucinogener, forstærker og udvider *den astrale genparts* opfattelsesområde. Og i den astrale genpart er det primært instinkterne, der forstærkes – ikke den åndelige indsigt. En tilsvarende effekt opnås gennem »Kundalinimeditation« – og det er denne meditationsform, der danner basis for den hinduistiske tantra. Kunstig udvidelse af den astrale genpart giver en overfokusering på dyresymboler og seksuelle symboler, og farven orange, der egentlig kun hører til miltchakra'et, giver sig til at brede sig ud over de øvrige chakra'er.

Som jeg skal komme tilbage til i nøjagtigere detaljer i afsnittet om Kundalini, er Kundalini-energien egentlig *et brandspor i den astrale genpart* – altså en *fysisk* kraft og ikke en åndelig kraft. I denne drømmesammenhæng, hvor vi er midt i kapitlet VAND, har dette betydning for specielt dyresymbolernes anvendelse i det hinduistisk tantriske chakra-system.

Som jeg ser det, er det misvisende at tegne et billede af hjertechakra'et og så placere en antilope i det – eller at placere en elefant i rodchakra'et. For dyrene befinder sig *på instinktlaget* – andet bevidsthedslag. Prøv at forestille dig en klar glasplade. Stil den på højkant og tegn så i tanken syv dyresymboler oven over hinanden: en elefant, en fisk, en vædder, en antilope, en hvid elefant, en fugl og en enhjørning. F.eks. Så har du her en skildring af den tantriske (sådan cirka) dyreverden, som den repræsenteres i f.eks. Woodroffes bog (her mangler de 2 »øverste« dyr). De symboliserer: jord-elementet, vandelementet, ildelementet (den udfarende, stangende kraft), luftelementet (à la

»den poetiske verden«, jeg omtalte før – hjorte osv.), æterlegemet (hos mig: lyden; en hvid elefant symboliserer en klar *kommunikation med tyngdekraften*, med den fysiske verden) – og endelig: overblikket og det guddommelige (fabeldyr med gudestatus).

Dette var altså noget, vi tegnede på en opretstående glasplade. Men for den tantriske chakra-filosofi er dette ikke blot *en af syv* glasplader – idet der i denne filosofi som sagt, findes en overvægt mod den instinktive side af bevidstheden. Dyrenes symbolbetydning overdrives, hvis man placerer dem *på* det enkelte bevidsthedslag i stedet for at se dem som *andet bevidsthedslags eget interne hierarki*.

Det rigtige billede af menneskets aura får man først, hvis man tegner alle 7 bevidsthedslags symbolverdener på 7 forskellige glasplader og stiller dem bag hinanden. Inde bag det hele – eller »lig med« det hele – finder vi så mennesket.

En fugl – i drømme – er således ikke »et spirituelt symbol«, men billedet af *et instinkt*, der kan *støtte os* i vores kontakt til den »frie«, den »højt-flyvende« (i balance) del af bevidstheden.

Som man kan se af denne, ultrakorte, skildring af bevidsthedsforskningens forskellige informations»dynger« – er det kolossalt nemt at fare vild. Så derfor vil jeg skynde mig at sige: tilbage til drømmesprogets enfoldighed, til spørgsmålet: »hvad er det?«

Hvis man drømmer, at man skal ind i sine forældres have, og at der ligger en død kronhjort inden for lågen, så bør man i hvert fald først spørge sig selv, om man har glemt problemer i forbindelse med det at gå på jagt. Derefter kan man se hjorten som et instinkt i én selv, der har lidt skade, og som man bliver nødt til at »passere«, hvis man vil tilbage til far-mor balance. Og her kan man så bruge lidt af den tantriske dyreopdeling, idet en hjort egentlig ikke er et vildt og farligt dyr (kun i brunsttiden) – og billedet af hjorteflokke i grønne skove leder tanken hen på hjertebevidsthedens »fred og idyl« håb.

Måske handler en sådan drøm om en instinktiv trang til at være et godt og venligt menneske, og måske har netop denne egenskab engang skaffet en et mægtigt sår. Noget i denne stil:

»Jeger til skolebal og har egentlig mægtig lyst til at hive Anette med ud i den mørke skolegård, så vi kan kysse og kramme. Men jeg vil jo ikke trænge mig på, og den dybeste forbindelse opnår man jo også netop ved at lade tingene udvikle sig, i deres eget tempo. Senere vil jeg spørge, om jeg ikke må følge hende hjem.

10 minutter efter går jeg over skolegården i anden anledning og ser Anette og Hans Henrik i hed erotisk nærkamp.«

Det dyriske i os, instinktlaget, kan bære rundt på den slags oplevelser i årevis. Måske fortrænges oplevelsen øjeblikkeligt, men den bæres videre af den astrale genpart. Og ender en dag som en drøm. Det ene sår kan føre det andet med sig, og måske kan et sår, som det her beskrevne, medføre, at man lukker sig inde. Så drømmer man måske, at man har et bur med indespærrede fugle – eller om et bur med åben låge, som fuglene ikke vil flyve ud af.

Det gælder så igen om at *lytte* til drømmene, om at forstå, hvad det er, der er spærret inde – og at slippe det løs, sådan at fuglene kan komme til at flyve frit igen.

Derefter kan vi så virkelig have glæde af vore instinkter: de kan støtte os på vor vej gennem verden: vi kan ride på elefanter og heste, vi kan have hjælpende løver som trofaste venner, vi kan tale med gazellerne og bæres af ørnene.

Og så begynder der virkelig at være noget ved livet.

På andet bevidsthedslag, milt-chakra niveauet, støder vi, som antyd det, ofte på drømmefarven orange. Den kan, som de andre farver, være overdrevet (evt. snavset) eller i balance. Det er det enkelte chakra, der *danner auraen*, hvilket får chakra-symboler og farver til at optræde i drømme (et chakra er ikke »en roterende dims i auraen«, hvilket det er vigtigt at holde fast i). På trods af forskellige opfattelser af chakrafarverne, ser det ud som om den vestlige verden mere eller mindre samstemmende har accepteret ideen om bevidsthedens *regnbuestruktur*. Og balancebevidstheden er altså orange.

Sammen med den orange farve optræder tallene 3 og 6 (snefnug, det frosne vandlement, danner 6-takkede stjernemønstre). Tallet 3 repræsenterer egentlig noget, vi kunne kalde »energi i balance«. Dels inspireret af far-mor-barn balancen, der er oprindelsen til andet bevidsthedslag – dels understøttet af selve symbolikken i den ligesidede trekant: den danner en fast forbindelse mellem de tre punkter, der alle har direkte kontakt med hinanden – modsat alle andre sammensætninger. Man kan f.eks. forsøge at binde fire kæppe sammen til et kvadrat og tre kæppe sammen til en ligesidet trekant. Selv med meget stramme bindinger i de 4 hjørner lader kvadratet sig rukke en smule hen mod rhombeform, mens den ligesidede trekant er så godt som urokkelig.

Vi finder tretallet i eventyrene – gentaget med næsten trivial regelmæssighed: de tre sønner, de tre døtre, de tre trolde, de tre bjørne osv. osv. Og valget af den tredelte balance udspringer altså af en faktisk »frekvens« i auraen: hvert bevidsthedslag danner en »bølgevirkning« i auraen. Og bølgefrequensens talsammenhænge sniger sig af og til ind i drømmene.

Nu har vi altså fået et fysisk legeme (rodchakra) – og efter vandrinen gennem *dette* kapitel er alle mine læsere kommet i fuldstændig balance (miltchakra). Nu skal vi så til at leve livet.

Ilden

Livet begynder netop, hvis man »tager det i besiddelse«. At have en trang til mad, til varme og til tag over hovedet, er egentlig en rod-chakra-trang – den basale nødvendighed, der følger med glæden over at have et fysisk legeme. Men *hvordan man skaffer* sig denne varme, mad og tag over hovedet – bestemmes af dagsbevidstheden, af tredje bevidsthedslag, solar-plexus chakra. Og her kommer vi så ind i den del af drømmesproget, hvor hele den daglige verden er repræsenteret: huse, boliger, mad, penge, klædedragt, transportmidler osv.

Ilden har primært karakter af livskraftsymbol – influeret af Solens livgivende varme og af ildens evne til at gøre mad spiselig. Brugt forkert kan livskraften, ilden i drømme, vende sig mod os selv, sådan at vi brænder værdier af:

drøm: *jeg står over for en rumlende vulkan. Lavaen er ved at bryde ud, og jeg er bange for, at en hel landsby skal blive udslettet.*

drøm: *jeg har inviteret min chef til middag (uden hans kone). Jeg tænder et par stearinlys, men så går der ild i gardinet.*

I det første tilfælde har livskraften forvandlet sig til en alt-ødelæggende »nu skal livet fandeme leves«-drift. Og med alt-ødelæggende menes ødelæggende for *drømmeren* (i første omgang). I det andet tilfælde er der tale om en advarsel: den trang til tête-à-tête nærkontakt, du føler dig fristet af, vil vise sig at være svær at styre.

I mere kontrollerede sammenhænge kan ilden symbolisere en evne til at gennemskue, til at tilintetgøre ting, der ikke længere har værdi. Eller endnu mere præcist: ilden kan fortælle os om begreber eller relationer, som vi *nødvendigtvis* må slippe – selvom vi måske endnu ikke har gennemskuet sammenhængene så dybt, at vi kan »forvandle dem« i stedet for at »brænde dem af«. Her tænker jeg f.eks. på min egen drøm om mit barndomshjem, der brændte, og hvor ingen egentlig mente, der var nogen grund til at tilkalde brandvæsenet. Noget i mig vidste, at jeg var nødt til at forlade denne identitet, men jeg var endnu ikke nået så langt i min erkendelse af mit barndomshjems udspillede rolle, at jeg i en drøm eventuelt kunne have forladt det frivilligt. Eller forvandlet det.

Den sidstnævnte form for »opbrænding« minder om Bibelens idé

om »Skærsilden«, en egentlig »rensende ild« – en, der opbrænder alle de forkerte ideer, man har bygget op, mens man levede.

Det, man »bygger op«, er *husene*. Hvem der bor i husene, skifter så fra drøm til drøm:

drøm: *jeg besøger Inge. Hun er der ikke.*

altså: Inge findes egentlig ikke i den idé, drømmeren har om hende.

drøm: *jeg er hos mine forældre. Der er et eller andet hæsligt inde på badeværelset, og uden for i natten kan jeg se en mand, der kigger ind igennem mit soveværelsevindue. Jeg skynder mig ind til mine forældre og lægger mig imellem dem i deres seng.*

Her går drømmeren ind i den idé, hun har om det at være forældre. Kontakten med mand-kvinde sammenhængene afslører en angst, der hænger sammen med badeværelset: det sted, hvor man tager bad (VAND), og går på WC (renser sig indvendigt). Og angsten hænger sammen med en følelse af, at noget ukendt, fremmed mandligt, skal invadere den idé, drømmeren har om det at være forældre: at mænd er *virkelige*. Også for hende.

Som forsvar skynder hun sig at blive barn igen.

drøm: *jeg bor i et 200 m højt hus. De to øverste etager er ikke færdige, men jeg bor alligevel i den øverste. For at komme derop, skal man gå over spinkle stiger over gabende afgrunde.*

Her kan vi tale om »manglende jordforbindelse«. Drømmeren placerer sig selv på et ufærdigt udsigspunkt, en identitets-idé er ikke genemtænkt. Drømmen svarer lidt til denne:

drøm: *jeg står og ser på det hus, hvori min lejlighed befinder sig. Hele fundamentet er af pap.*

eller: den identitet, du nu har bygget op omkring dig selv – i relation til denne nuværende lejlighed – bygger på et for spinkelt grundlag (drømmeren er så glad for overhovedet at have fået en lejlighed, at han tænker: »nu begynder livet, nu kan jeg invitere alle mine venner, så de kan se, at jeg er en af den slags, der har fået en lejlighed i X-gade«).

drøm: *der har været brand i en lejlighed, der tilhører en veninde, jeg engang kom sammen med. Vi begynder at rydde op.*

Her er det drømmerens *opfattelse* af den tidligere veninde, der ikke mere kan forblive intakt. Oprydningen bliver så en anden måde at sige det samme på.

I hus-sammenhængen er det ofte relevant at inddrage den »oppe og nede«-symbolik, jeg var inde på i forbindelse med beskrivelsen af det åndelige legeme og af stigerne. Her er jeg uenig med visse andre teorier. For nu at gå til yderligheder og tage Freud endnu engang, så mener han noget i retning af, at et hus i to etager symboliserer et samleje, da »den ene er oven på den anden«. Jeg håber ikke, at der mere er nogen, der overhovedet tager dette alvorligt, men jeg er bange for, at min ængstelse ikke er helt ubegrundet.

Som jeg ser det, er »oppe« noget med at bevæge sig i en retning mod et større overblik – endda i visse tilfælde fra bevidsthedslag til bevidsthedslag. I det sidste tilfælde gør drømmen selv gerne opmærksom på sammenhængen ved f.eks. at pointere:

drøm: *jeg befinder mig på sjette sal i et hus, og er faret vild.*

Drømmeren havde gennem længere tid beskæftiget sig med en meditationsform, der havde sløret hans overblik i stedet for at styrke det.

Set i denne belysning bliver »kældre« egentlig ikke noget med en kontakt med *kroppens* nederste dele, men med de dele af én, hvor man stuver ting af vejen – evt. »nede i mørket« dvs. gemt væk fra den egentlige tilværelse. Med en vis rimelighed kan man her forbinde kældre med »skyggen« eller »underbevidstheden« – hvilket ikke er det samme som »det ubevidste«:

Set med de enfoldige briller er »det ubevidste« lig med *det, man ikke ved* – f.eks. planen for sin egen inkarnation eller facts fra tidligere tilværelsers hændelsesforløb. Altså noget, man egentlig har liggende ét sted (evt. »på loftet«, hvis det skal sættes ind i hus-symbolikken), men som man ikke har direkte adgang til. Underbevidstheden derimod handler om noget, man egentlig *godt kender til*, men som man har dækket til eller stuvet væk – i den del af det fysiske legeme, som kun kan beskrives dækkende som den astrale genpart.

Men igen er det egentlig tilstrækkeligt blot at spørge: hvad er det?

drøm: jeg hører noget rumstere nede i kælderen. Bag en dør. Det lyder som en gal hund. Jeg tør ikke åbne døren.

I en senere drøm går drømmeren ned i kælderen og åbner kælder-rummet. Her ligger der en mand, der er bundet på hænder og fødder. Drømmeren havde et alkohol-problem, der til tider resulterede i frygtelige raseriudbrud. Raseriet dækkede over, at han på et sted i sig selv, der var »gemt af vejen for dagsbevidstheden« egentlig havde lammet sine egne bevægelsesmuligheder. Ved at turde gå forbi hunden (genemskue sit eget raseri) startede han en oprydningsproces.

Selv har jeg haft en serie af drømme, der har strakt sig gennem mange år – om et stadig tilbagevendende slot, et gammelt engelsk herresæde (det ligner det):

drøm: jeg står i haven, det er nat. På slottets tag er der en frygtelig rædsel.

drøm: jeg går ind i slottet. I hallen er der en vindeltrappe ned til kælderen; der er ét eller andet frygteligt dernede.

drøm: jeg går atter ind i slottet med min ven Jan. Han går først ned ad vindeltrappen, og jeg følger efter. Alt er rædselsfuldt, men pludselig står vi i en oplyst kældergang. En kvinde (Iria fra RD) danner ligesom en del af muren. Hun er ikke muret inde, men muren har en relief-agtig struktur, der ligner hende.

drøm: jeg står foran et slot, og dronning Margrethe og prins Henrik inviterer mig ind til te. Idet vi går hen ad grusstien mod slottet, falder slottet sammen i en grushob.

Der er altså mellem 2 og 3 år imellem disse drømme. Iria er et menneske, der har haft en meget uheldssvanger indflydelse på mit liv igennem så at sige alle de inkarnationer, jeg kan huske tilbage. Hun er nu på en måde blevet en del af fundamentet i min opfattelse af, hvad det vil sige at »stræbe højt« – jf. en gammel tempelceremoni. Kontakten med en indre mand-kvinde balance på et bevidsthedslag, der er hævet over problemet (konge/dronning i eventyrene repræsenterer sjette bevidsthedslag), får slottet og dets indhold til at forsvinde.

Det interessanteste »hus«, jeg kender, er *Cheops-pyramiden*. Som jeg har

beskrevet i udførlige detaljer i RD lader pyramiden sig i alle henseender fortolke som en model af menneskets bevidsthed. I denne drømmesammenhæng kan jeg nævne et par detaljer:

En pyramide er en samling mindre og mindre kvadrater, der er stablet oven på hinanden. Et kvadrat er i chakra-sammenhænge et rodchakra-symbol. En samling af kvadrater, der bliver mindre og mindre opefter, symboliserer en rodchakra-egenskab, der strækker sig op gennem mere og mere »højfrekvente« bevidsthedslag (som med chakra-»trompetens« tilspidsning opefter). En pyramide er altså et nærmest fuldendt rodchakra-symbol, en beskrivelse af, hvordan virkelighedssansen gerne skulle influere på alle bevidsthedslag.

Et husbygget efter denne model er altså et hus, der i klart sprog fortæller, hvordan en opbygget idé ser ud, hvis den i alle henseender skal korrespondere med menneskets evne til at »bebo virkeligheden« – en model af bevidsthedens »ydersidestruktur« om man vil – korresponderende indad i bevidstheden med de forskellige hierarkier, jeg har omtalt. Vi kunne faktisk male pyramiden på en af de opretstående glasplader – den, der står foran den med dyrene.

Hvis vi går *ind* i pyramiden, så går vi ind i et hus, der beskriver forskellige rum i den bevidsthedsmodel, der mest virkelighedstro beskriver mennesket – og menneskets forhold til sin egen virkelighedssans, til sin indre dømmekraft. Her starter vi med en lang nedadgående gang, og lidt efter går der fra denne en ny gang opefter. I drømmesproget står vi her over for et *valg*. Hvis vi ændrer retning og følger den opadgående gang, så lukker nye omfattende rum sig op. Hvis vi fortsætter nedad, så ender vi i et rum, der ikke er gjort færdigt (fundamentet er ikke i orden); og hvis vi fortsætter videre derfra, findes der kun én mulighed: en smal blindgang.

Ganske som i tilværelsen: hvis vi lytter til vores intuition i valgsituationer, så har vi mulighed for at fornemme tilstedeværelsen af »opadgående gange« – altså veje fremad, der fører os nærmere overblikket. Hvis vi derimod fortsætter ad den én gang fastlagte rute, så risikerer vi at løbe ind i en blindgang, hvor vi står og hamrer panden mod en mur.

Hele Cheops-pyramiden »går op« på denne måde. Hvis vi forudsætter, at den er lavet »ufærdig« *med vilje*. Sådan at det nederste, underjordiske kammer (i »kælderen« – *væk* fra verden) faktisk *er* færdigt, netop fordi det i sin ufærdighed symboliserer en drømmesprogs »virkelighed« i bevidstheden: muligheden for at man i sit indre kan rode rundt i et kælderlokale, hvor gulvet er ufærdigt (dækket til, hugget op osv.).

Det er os, der bor i husene, og nogle af »husene« bærer vi med rundt: vores klædedragt, der godt kan ses som en »tættere på kroppen værende« idé, vi gerne vil opfattes igennem. Her kommer vi i nærheden af Jungs udtryk »persona« – den facade, den rolle, den identitet, vi vender ud mod resten af verden.

Symbolet *tøj* i drømme er sjældent vanskeligt at få hold på. En drøm som denne

drøm: jeg afleverer et par bukser, jeg har lånt af en tidligere narkoman.

voldte ingen problemer for drømmeren, der netop var ved at rydde op i et stofmisbrug. Det kan være sværere, hvis drømmeren ikke har haft noget at gøre med narkotika nogen sinde – så må man søge efter noget i én selv, der ligner en narkotisk afhængighed. Og så vil resten af drømmen afsløre sammenhængene – eller i hvert fald lede én på sporet:

drøm: jeg har en uniform på, som jeg ikke kan få af. I lommerne er der brugte kanyler, som jeg er bange for at stikke mig på. Stedet ligner min gamle arbejdsplads.

Drømmeren har svært ved at slippe en identitet, som tidligere tjente som værn mod en afgrund af manglende selvtillid. En »overordnet« leder-identitet.

Omvendt kan man komme ud for at blive styrket af bevidstheden – i en situation, hvor man ændrer nogle vaner:

drøm: vi er, nogle andre piger og mig, til te hos dronningen. Bag et forhæng er der nogle cowboy-bukser på en stang. Dronningen giver mig et par og siger, at dem må jeg få.

Tøj eller ikke tøj – kan forekomme i mange sammenhænge. De typiske nøgendrømme opfattes inden for visse drømmeteorier som ekshibitionist-drømme, mens jeg – i lyset af den enfoldige indfaldsvinkel – vil fortolke disse som noget med, at man ser andre/viser andre sig selv – som man »egentlig ser ud« – uden maske. Hvis der virkelig er tale om ekshibitionisme, så følger drømmen en stemning på – à la dette:

drøm: jeg kan ikke lukke mit soveværelsevindue.

I dette tilfælde går drømmerens bevidsthed *ikke* ind for ekshibitionismen. Jeg kender ikke noget tilfælde, hvor den gør det.

Hvis man ser et andet menneske uden tøj på, kan det handle om, at man netop gennemskuer noget, ser »tværs gennem« noget. En pige drømmer:

drøm: *jeg ser Mette-Marie uden hår på hovedet.*

Samme Mette-Marie gjorde meget ud af sit »fotomodel-hår« og var af og til lidt svær at tale med på grund af denne facade. Drømmeren ser tværs igennem *sit eget* problem – dette handler ikke om en bedømmelse af MM. At være nogen i en drøm kan være ubehageligt – altså: jeg bryder mig ikke om, at andre skal se mig, som jeg er (»jeg føler mig nogen over for Viggo« etc.).

Se – nu er jeg igen nået til et punkt i denne beretning, på denne drømmevandring, hvor jeg føler, det er vigtigt for mig at repetere: denne sidste del af DRØMME (og drager) må ikke opfattes som et leksikon, må ikke opfattes som noget med, at »sådan fortolker man den slags drømme«. Jeg forsøger hele tiden at indplotte nogle *pejlepunkter for en stemning* – det er stadig *metoden*, det drejer sig om. Hvis jeg kan få min læser til at lytte sig ind på drømmenes *væsen*, har jeg opnået alt, hvad jeg har sat mig for med denne bog. Det er ligeledes vigtigt for mig at understrege, at det, jeg fortæller om, ikke udspringer af *nogen som helst filosofi*. Jeg fortæller, hvad jeg *ser*. Og mens jeg fortæller, falder tingene på plads i det system, som bevidstheden af sig selv lukker op, når man går ind i den.

Dette skal ikke opfattes som nogen garanti for, at det, jeg siger, er rigtigt. Men jeg vil, med hånden på hjertet, love læseren, at jeg med en voldsom sandhedstrang fortæller *alt det*, jeg ser – og *ikke andet* end det, jeg ser. Dette fører så tilbage til mit udgangspunkt: man behøver egentlig ikke at vide noget om drømme for at kunne finde ud af dem. Man skal bare lytte, så fortæller de om sig selv. Jeg lytter – og så fortæller jeg, hvad jeg ser. Og at man *kan* fortælle så meget, som jeg fortæller her uden at være psykologi-uddannet (læseren med røntgenblikket har sikkert allerede gættet, at jeg ikke har læst *vildt mange* bøger om drømme) – giver egentlig et velbegrundet håb for den tillidsfulde amatør: drømmene *er* virkelig vore venner, og man behøver bare at lukke øjnene op for i hvert fald at forstå *nogle* sammenhænge.

Lidt har jeg dog læst, men min søgen efter menneskelige relationer

har ført mig andre steder hen end til psykologien. En af vanskelighederne med at indsende RD som doktorafhandling i psykologi, var min baggrund. For i stedet for at læse samtlige eksisterende værker af psykologiske forskere havde jeg hørt og studeret samtlige værker af Bach, Beethoven, Brahms, Chopin, Mahler, Wagner, Scriabin, Schumann, Schubert, Tchaikowsky, Leonardo, Shakespeare, Homer, Platon, Dostojevsky, Karen Blixen, Thomas Mann – og et par andre stykker. Men hvordan kan man beskrive, at forståelsen af bevidsthedens ydergrænser specielt lukker sig op, når man forsker i konflikten mellem Wagner og Brahms i forrige århundrede – for et psykologisk fagpanel?

Det fik jeg jo heller ikke lejlighed til.

Drømmeverdenen viser os vores holdning til det, vi selv anser for livskraftgivende. Her kommer sådan noget som offentlige bygninger, offentlige transportmidler – og *penge* ind.

Et transportmiddel er en konstruktion, hvori man færdes gennem verden. Hvis man kører på cykel, så anvender man sine egne kræfter. Hvis man kører i bil, så anvender man en »allerede selvkørende« idé af forholdsvis begrænset omfang – noget, der først bliver tydeligt i konfliktsituationer:

drøm: jeg kører i mors bil. Hun styrer, og jeg sidder på bagsædet. Hun vil hele tiden en anden vej, end jeg vil.

altså: drømmerens forhold til det moderlige »kører rundt med hende« (her kan man godt anvende et metafor oven i drømmens eget, da de to metaforer har nogenlunde samstemmende betydning). Senere havde drømmeren flere bildrømme, og efterhånden fik hun flyttet sig om på forsædet ved siden af moderen – og til sidst fik hun flyttet moderen helt ud af bilen.

En mand drømmer en styrkedrøm midt i en parforholdskrise:

drøm: min veninde og jeg havde fået en dejlig lejlighed, og samtidig fik vi en lille rød bil.

Den røde farve understreger her det virkelige i drømmens støttende budskab, der jo vel at mærke handler om hans *opfattelse* af veninden (den bliver bedre). Det kan ofte være svært at tage den slags støtte-

drømme rigtigt til sig, idet man kan være tilbøjelig til at tænke: det passer nok ikke alligevel.

Men det passer – dog ikke nødvendigvis bogstaveligt, og det er her, det svære ligger. Og man bør ikke anvende en sådan drøm som eventuelt argument over for veninden for at få hende til at vende tilbage. I stedet bør man have tillid til, at bevidstheden kan se noget, som vi ikke selv kan se – og at bevidstheden aldrig »narrer os«. En eventuel urealistisk »ønsketækningsdrøm« vil altid have ét eller andet »hult« præg:

En ung mand, der kæmpede sig ud gennem eftervirkningerne af en tilknytning til en stort organiseret og verdensomspændende meditations-skole, drømte gentagne gange om offentlige transportmidler – specielt busser. Et offentligt transportmiddel kan efter min opskrift oversættes med en »på forhånd og af andre konstrueret holdning, som man stiger op i«.

Kampen ud af organisationen gav drømme som disse:

drøm: *jeg befinder mig i en bus, og der er nogle gangstere, der kravler rundt på taget.*

drøm: *jeg er i et S-tog, og nogle lommetyve kommer ind og stjæler værdierne.*

drøm: *vi er i en jungle. En folkevognsbuss skal op på en flodpram. Jeg sidder i spidsen af båden, da vi sejler hen ad floden. Det er mig, der viser vej.*

Læg igen mærke til, at alt dette ikke (i første omgang) kan ses som en kritik af den aktuelle meditationsskole. Det handler altsammen om drømmeren selv. Han indser via drømmene, at han er stået ind i en tankegang, der har været så lidt hans egen, at der hele tiden figurerer mulige energitab. Og selvom organisationen reklamerer med »spirituel vækst«, så er drømmeren havnet i en *jungle*, dvs. i et »vækstmæssigt vildnis«, og han er nu ved at få sit »offentlige transportmiddel« ud af junglen.

Af og til handler en transportmiddeldrøm jo naturligvis også om selve det aktuelle transportmiddel. En mor drømmer, at familiens bil står midt i stuen, og at det er umuligt at slukke for motoren. Situationen var den, at bilen slugte alt for mange penge og alt for megen opmærksomhed, og drømmen førte til, at bilen blev solgt.

En drøm som denne, hvor der optræder en tændt motor, vil inden for *nogle* fortolkningsrammer uvægerlig blive kædet sammen med et eller andet seksuelt. Der *er* allerede blevet rensset grundigt ud i hele den seksuelle symbolforvirring, det kan man læse om flere steder, men der bliver altid *noget* tilbage, for »Freud *må* da have haft ret på en eller anden måde.« Et *slips*, f.eks., det *må* da være et seksuelt symbol – det »hænger nedad« og alt muligt. Og hvis drømmeren står med bukserne nede og har glemt at tage slips på, »så er der da ikke noget at tage fejl af«. Med mindre man opfatter et slips som en del af en bestemt traditionel »gentleman-uniform«. Så bliver fortolkningen en helt anden.

Men så et eksprestog da! – med al den prusten og stønnen *må* der da være tale om sex. Et dampende eksprestog, der kører ind i en tunnel, det *er* da et seksuelt symbol, et samlejebillede.

Eller også er der tale om »et offentligt transportmiddel, der kører ind i et landskab, hvor man kun kan se retningen og ikke, hvad der sker omkring én«. Som en drøm, en firmachef kunne have natten før en vigtig beslutning.

Tunneler vender vi tilbage til i forbindelse med LYDEN: kommunikationssymbolerne.

Penge og mad er i den virkelige verden med til at gøre det muligt for os at leve videre. I drømmenes verden bliver penge og mad til symboler for en livsenergi. Begge dele kan strømme til én, eller det modsatte:

drøm: *jeg går en tur med Axel. Han vil købe en hat til mig, men hattene er for dyre. Så går vi ud i et snelandskab, hvor det blæser koldt.*

»Axel« var en elsker, som drømmeren var ved at gøre sig fri af (indvendigt). I hendes bevidsthed har han ikke en placering, der virkelig er basis for – han »har ikke råd til at forøge hendes klædedragt« (maske, »persona«) – og snelandskabet uddyber fornemmelsen.

En anden drømmer, at

drøm: *jeg kan ikke komme til at lave mad, for min mor skodder hele tiden sine cigarer i suppen.*

– en beskrivelse af de livskraftforurenende tanker *drømmeren har om sin mor*. Hvad moderen har af skyld, kommer – som fortalt – i anden række.

De indre værdier – af hvad art de nu måtte være – åbenbarer sig ikke altid som præcise drømmesymboler. Ofte har de bare prædikatet *værdi*. En pige, der er midt i en overgangsproces fra forholdsvis »udvisket« identitet til større greb om sin egen personlighed, bliver i en række drømme ledet i den retning, hendes bevidsthed mener, hun har mest gavn af at søge i:

drøm: *jeg er i mit barndomshjem. I en skuffe er der en hel masse guldstøv. Jeg siger, at »det kan da ikke være mit, det må jeg ikke få« – men det måtte jeg godt.*

Denne drøm handler dels om, at der faktisk *findes* værdier i hende, der kan tænkes at tilkomme hende helt naturligt – dels viser drømmen tilbage til en barndomsforfølelse af, at »livet er ikke noget, man bare sådan går og ta'r; livet er ikke nødvendigvis for mig, men snarere for alle de andre.«

En anden pige bliver i en drøm forfulgt af kæmpeaben King Kong. Men hun finder noget guldstøv, som hun kaster efter den. Så gør den ingen skade. Så svømmer hun over til en ø, der ellers ikke findes (i virkeligheden) i den sø, hun svømmer i; og så kan hun se ind til en by, »hvor ridderne bor«.

Her handler det om noget, der snerper hen i retning af sex. Søen ligger nær det hus, pigen har boet i sammen med sin mandehadende mor, og en ø i en sø (hvis man bliver forfulgt som her) kan opfattes som »et fast virkelighedsnært holdepunkt midt i vandelementet«. At der ligger en fordeling af fare/sikkerhed i vandet/øen – understreges eller forstørres af aben og af guldet: en fare (der egentlig er »overforstørret«) lader sig drive væk af en enkel, *ikke*-sprængkraftig *værdi*. Og så kan pigen vende sit blik mod en anden måde at opfatte mænd og deres seksualitet på: ridderbyen.

I den forbindelse kan jeg fortælle, at auraen af og til har sølv- og guldstænk. Hvert enkelt bevidsthedslag har en mulig balance, og hvis der blot er en minimal, men *ægte* balance til stede på et bevidsthedslag, så får auraen »guldkanter«, og disse kan så give drømmesymboler af den nævnte art. Guldet i auraen hænger sammen med den røde farve, med rodchakra'ets virkelighedssans: den energi, der udgår fra dette nederste chakra, danner en slags ramme (en symbolsk pyramideform i fire dimensioner) om resten af auraen. Energien fra virkelighedssansen viser hen til, viser tilbage til det øverste bevidsthedslag: kron-

chakra'et, der i sin violethed igen indeholder den røde farve. Hvis et bevidsthedslag er så meget i balance i en eller anden retning, at dette lag opfatter *Virkeligheden* (med stort V), så indgår dette bevidsthedslag i en sådan harmoni med visdomschakra'et, at »guldkanterne« opstår. *Samtidig* vil man omkring kronchakra'et kunne se de samme guldkanter, da kronchakra'et overskuer og regulerer og egentlig *er* hele resten af auraen.

Her har vi kongekroner, glorier osv. i myterne.

De tilsvarende »sølvkanter« har forbindelse med auraens *blå* farve (kommunikation) og en indre renselsesproces. I eventyrene er de rigtige prinser klædt i sølv. De er nemlig »undervejs« mod at blive konger – der er klædt i guld.

Luften

Vi er nu ved at være nået så langt igennem bevidsthedens symbolverden, at det bliver tydeligere, i hvor høj grad de enkelte bevidsthedslag optræder som gæster hos hinanden. I de tre første dele af dette supplement, denne »eksempelsamling«, har der været meget at fortælle om, idet det meste af vort aktive vågne liv foregår på – især andet og tredje bevidsthedslag. Og i beskrivelsen af de symboler, der hører til de første tre lag, har vi på en måde udtømt beholdningen. For med hjertebevidstheden træder vi egentlig for første gang *bag* om symbolerne, bag om den ydre verden. Og her begynder det firedimensionale princip rigtigt at kunne mærkes: ikke nok med at drømmesymbolerne allerede *er* symboler, dvs. de skal allerede »betragtes bagfra« – men med hjertebevidstheden vågner en *kommentar* til de allerede eksisterende symboler.

Selvfølgelig findes der symbolsammenhænge og drømmebilleder, der er specielt knyttede til dette fjerde bevidsthedslag. Alene kapitlets titel: LUFTEN antyder noget sådant. Men for rigtigt at forstå, hvor sjældent hjertebevidstheden kommenterer med symboler, der har deres oprindelige udspring på hjerteniveau, må man kende dette bevidsthedslags kvalitet: Et menneske med aktivt, bevidst hjertechakra vil i verden efterlade et indtryk, der svarer til det, *Jesus* efterlod.

Vi andre oplever kun glimtvis fornemmelser af ægte kærlighed (også til os selv), af tillid, ægte dybt venskab, tålmodighed, ærlighed osv., men når disse kvaliteter optræder, kan de præge en drøm, sådan at man husker den livet igennem.

De symboler, jeg i de andre kapitler har omtalt som værende i forbindelse med hjertechakra'et, er alle symboler på de tre lavere bevidsthedslags interne »rangstige«: Det indre Træs *krone* og *blomster* er den del af instinktbevidstheden, der »når op i lyset af hjertechakra'et« (de nederste grene). Det samme gælder for de smukke poetiske dyr og for livskraftdrømme, der tangerer noget med at »kvæge den tørstende sjæl« – en sammenhæng, der ligner den stige, en veninde rækker ned i en ruin, sådan at drømmeren kan komme op af »sit livs ruin«.

Adelen og alferne har i deres oprindelse også en »sjæls-adel«. Hvis en adelsmand, som Don Juan i Mozarts opera, er en hykler, så er effekten på tilhørernes symbolbevidsthed stærkere, end hvis han havde været bonde (hvilket ikke må opfattes som en kritik af *landmænd*). Adelige personer (ridderbyen i drømmen for lidt siden) er – i kraft af deres tilknytning til menneskeracen – stadig personligheder, symboler på

trede bevidsthedslag. Men også de »rager så højt op«, at de reflekterer lyset fra hjertechakraet. *Aljerne* »bor« nærmest på hjerteplanet.

Hjertechakra'ets egne symbolsammenhænge kan egentlig begrænses til nogle få (i sig selv ret omfattende) emner: stemninger bag drømmebillederne, luftelementet, flyvedrømmene og mareridt.

Disse lapper oven i købet over hinanden to og to, idet LUFT som element også omfatter evnen til at forstå et livgivende princip, en fællesmenneskelig eksistensberettigelse, der gør det muligt for alle mennesker at indånde luft – hvad enten de har det ene eller det andet på samvittigheden. Denne fornemmelse af eksistensberettigelse *på trods af identitet i øvrigt* gør det symbolsk muligt for et menneske at »hæve sig over verden« – at »bevæge sig frit i forhold til omgivelserne«. Ikke ment nedsættende på nogen som helst måde. Egentlig opstår flyvedrømmene som et samarbejde mellem rodchakra og hjertechakra, idet rodchakra'ets, virkelighedsansens, forhold til *tyngdekraften*, til det at være fysisk menneske på en fysisk klode, bliver så afbalanceret, at tyngdekraften – i en eller anden begrænset sammenhæng – bliver ens *ven*. Og så flyver man.

At flyve over marker og skove er aldeles vidunderligt. Ofte forsvinder kraften eller evnen i løbet af drømmen, men indtrykket bliver sidende i bevidstheden – ofte i årevis. Hvordan evnen til at flyve står i direkte forbindelse med vor inderste personlighed, har jeg allerede skildret i de foregående kapitler. Så for at fange den rigtige stemning eller betydning af flyvedrømmene bør man sammenholde dette kapitel med bogens øvrige ideologi. Som i alle drømmesammenhænge i øvrigt er det vigtigt at lægge mærke til stemningen og til den resterende del af drømmen. Måske flyver man over en ganske bestemt bro, måske møder man nogen undervejs, og måske har flyvningen karakter af *flugt*. Hvis dette er tilfældet, vil drømmen tydeligt markere dette:

drøm: *jeg flyver afsted fra en rasende kvinde. Pludselig flyver jeg ind i gabet på en bjørn.*

Her handler det om en opbrusende aggression af en sådan kraft, at den eksploderende affekt i sig selv »gør drømmeren selvstændig i forhold til omverdenen« – i dette tilfælde: *afskærer ham fra verden*. Effekten ligner lidt den af stoffer kunstigt fremprovokerede flyvetrang (i vågen tilstand), der kan give en flyvedrøm, hvor man ikke kan komme ned

igen. I bjørnens tilfælde har drømmeren ved sin affekt dannet sig et billede af, at den pågældende kvinde er så forfærdelig, at man (i den vågne tilstand) må skælde hende ud med den anvendte kraft. Men drømmen anvender det magiske spejl: at skælde et menneske ud i den størrelsesorden har en effekt, der nærmer sig rekylet fra et gevær. Den strøm af eder, der kommer ud af munden, rammer egentlig ikke offeret – i stedet sender det taleren »bagud«, væk fra det, der skældes ud. Drømmeren her er egentlig heldig, at det magiske spejl træder så lynhurtigt i kraft: han bliver slynget ind i sit eget spejlbillede – for hvis ikke *noget i ham* gennemskuede sammenhængene, så ville han ikke kunne drømme en sådan drøm. Så ville han måske i sit virkelige liv flygte så langt væk fra det for ham problematiske menneske, at det ville vare 45 år, før han fandt ud af, at der ikke var noget i vejen med *hende* (i den størrelsesorden). Hun havde blot ved en bestemt væremåde mindet ham om et bestemt problem, om et gammelt sår.

Og her kommer mareridtene egentlig ind i billedet. Og de lapper så over begrebet stemninger – der jo både omfatter det ene og det andet udsving.

Med bjørnedrømmen som udgangspunkt – egentlig med drømmerens vågne virkelighed som udgangspunkt – kan vi beskrive mareridt som noget, der opstår, hvis en lysende del af bevidstheden kaster lys ind i en dunkel del af bevidstheden. Som med kvinden, der bliver en »lyskaster«: hun afdækker (ikke med vilje, men med sin væremåde) et gammelt sår. Hun er ikke ond, hun er blot »til stede«.

Af og til konstruerer jeg en lille »sketch« for at illustrere mekanikken i mareridt:

10 mennesker sidder i en rundkreds og mediterer. Så kommer Jesus stille ind ad døren og sætter sig i et hjørne. Efter et lille stykke tid er der én, der ikke kan dy sig: »hvorfor fa'en sidder du der – hvad vil du, kommer du bare for at forstyrre? Vil du være med, eller vil du ikke være med?«

Den ro, som Jesus udsender, forplanter sig til de mediterendes aura og vækker uro hos en af deltagerne. Som en kulbuelampe, der kaster et nyt, blændende lys ind i et pulterkammer, sådan at man nu kan se – ikke alene de gamle kasser, man hele tiden har kunnet se – men også de døde rotter bag kasserne. Og dem forsøger deltageren her så febrilsk at dække til.

Mareridt handler altid om, at noget lysende i os afslører noget mørkt:

dvs. noget, der er skadeligt for os eller noget, der er ukendt for os, og som vi nødig vil se på (som med pigen, der ikke ville lukke manden med vandspanden ind). Selv i tilfælde, hvor vi er udsat for fysisk og mental tortur i koncentrationslejre eller lignende steder, er de forøgede mængder af mareridt noget, der stammer fra bevidsthedens forsøg på at *belyse situationen for drømmeren*.

Mennesket rummer mægtige muligheder for, gennem sin fantasi og gennem fornemmelsen af uafklarede problemer i underbevidstheden (den astrale genpart) – at *forstørre* en allerede eksisterende angst. Muligheden er så at sige »bygget ind i systemet«, idet den dybtliggende bevidsthed om det åndelige legemes udødelighed altid – i spidsbelastede tilfælde – starter en »sammenligning«: under fysisk eller psykisk tortur sætter den åndelige bevidsthed hele *det meningsløse aspekt* i relief. Det er forfærdeligt i sig selv at få stukket nåle i fodsålerne, men den åndelige bevidstheds viden om, at de, der torturerer, *absolut intet* opnår udover at skade sig selv, situationen og offeret – fremhæver situationens *totale* meningsløshed. Og det er meningsløsheden, der fremkalder angsten. Ikke torturen (bortset fra angsten for selve smerten).

Som modvægt vil drømmene så forsøge at fortælle om, hvad det er, der er det meningsløse, og hvad det er, der fremkalder angsten. Hvis man under tortur drømmer et rædselsmareridt om, at man får tungen skåret af, så er der to mulige aspekter i dette. Det ene hænger sammen med en eventuel selvdestruktiv »plet« i bevidstheden (og hvem har ikke en sådan) – en plet, der i den voldsomt belastede situation kan blive til et sår, et »hul« i forsvarsvæggen. Gennem dette sår kan en eventuel angstbelastet, selvdestruktiv fantasi så trække nærmest uendelige mængder af »sort røg«, sådan at angsten giver sig til at forstærke angsten. I dette tilfælde blokerer man sin egen udtrykskraft og har måske i drømme trang til at skrike, til at råbe på hjælp – men kan ikke. Hvis vi husker på, at det, der sker i drømme, er et spil i vores eget indre landskab, så er det os, der vil skrike, og os, der forhindrer os i at skrike – som med det at løbe i slow-motion i kviksand.

At drømmene viser os os selv på vores egen indre scene, fører så til det andet aspekt af dette frygtelige mareridt. Hvis man drømmer, at man får tungen skåret af, så taler bevidstheden MED STORE BOGSTAVER. I mere populære udgaver kommer dette aspekt frem i gamle Hollywood film, hvor heltens følgesvend er ved – totalt at tabe besindelsen, hvorefter heltens giver ham en ordentlig en på skrinet: »Kan du så tage dig sammen knægt!« Og det virker.

Mareridt har en tilsvarende virkning, hvis vi lytter til dem, hvis vi *tør* lytte til dem. I rædslen med tungen forsøger bevidstheden at sige: »hvis ikke du ser det meningsløse aspekt og ser, at det ikke er dig, der er noget i vejen med, men bødlerne, så gør du din situation værre. Hvis du drukner dig selv i angst, så bliver du som et menneske uden tunge. Du »forsvinder« og kan ikke længere sætte dig i forbindelse med omverdenen.«

Det svære er, at det i sådanne situationer kan være virkelig vanskeligt at holde fast i, at *drømmene er vore venner*. Men hvis vi magter at holde fast i dette, hvis vi *lytter* til drømmene i stedet for at tro, at »også de er ude på at torturere mig«, så vil det være muligt for et menneske at slippe i hvert fald *mentalt* nogenlunde helskindet ud af selv den mest rædselsfulde umenneskelighed.

For bevidstheden kan hele tiden kaste lys ind bag forhængen.

At lyset afslører mørket, er i det hele taget det centrale for mareridtene. At lyset kan *se* mørket, er basis for den holdning, der altid er den bedste over for mareridt: man skal turde se dem i øjnene, man skal med den bedste vilje, man kan mobilisere, altid se derhen, *hvor det er værst*:

Når man vågner midt om natten – badet i sved efter et mareridt, så er den mest nærliggende reaktion denne: man tænder alt, hvad der kan tændes af lys, åbner for radioen og ringer i værste fald til en søvndrukken veninde.

Hvis man nu ellers vidste, at *drømmene er vore venner*, og hvis man formåede *stædigt* at holde fast på dette – så kunne man finde vej til en meget mere kreativ reaktion, en i første omgang noget mere *krævende* reaktion – indtil det går op for en, at den virker: man tænder ikke noget lys, man tænder ikke for radioen og ringer ikke til nogen. I stedet bliver man liggende/siddende og lader angsten »skylle igennem en«, indtil den ebber ud af sig selv. Hvad den gør efter få minutter. Hvis man i mørket mener, at »den totale rædsel« befinder sig oppe under loftet bag ens venstre skulder, så skal man *dreje hovedet og se derop*. Tilsvarende, hvis rædslen befinder sig under sengen, bag gardinet, oven på skabet osv.

Dette med at se angsten i øjnene – er det eneste naturligt logiske svar på påstanden om, at drømmene vil os det godt og at et mareridt handler om, at bevidstheden forsøger at fortælle os noget. Hvis bevidstheden sender en meddelelse – så bør vi se på, hvad meddelelsen drejer sig om. Dette gælder for alle former for mareridt.

Mareridt kan groft inddeles i tre kategorier: de, der hænger sammen med den ene eller den anden form for tortur eller andre *øjeblikkelige* angstfremkaldende oplevelser. De, der opstår, fordi man er på vej i en for en selv skadelig retning og allerede har taget det første skridt (som den med kakerlakkerne og den med bjørnegabet) – og de, der kommer frem på grund af oprydninger i sindets dunkle kroge.

Den første kategori vil jeg ikke gøre mere ved. Det er egentlig nytteløst her at komme med eksempler, da man ved torturdrømme egentlig er bedst hjulpet, hvis man ved noget om drømme *generelt* – altså at de forsøger at hjælpe og ikke på at gøre situationen værre.

Den samme fornemmelse af drømmes generelle betydning og væsen – giver det bedste redskab også inden for kategori nummer to. For også her får man forevist et billede, man blot må forsøge at lytte til – man kan sjældent, som i mareridtenes tredje kategori (oprydningerne) »bevæge sig rundt i drømmen« for at »se uhyret i øjnene« i spændt venten på mareridts »fortsættelse i næste nummer«.

Ved advarselsdrømme af den slags, der indfinder sig, når man allerede *har* taget et skridt i den forkerte retning, er der virkelig ikke andet at gøre end at lytte og så at sammenligne med dagligdagen. Hvis man er i tvivl om, hvad et mareridt drejer sig om, så må man spørge sig selv (med hånden på hjertet): er der noget, jeg er i færd med, hvor jeg strider mod dele af mig selv? Er jeg nødt til at lyve for nogen eller for mig selv – er der advarsler, jeg overhører – hvor er jeg på vej hen? Og så sætter man sig ned og *tør* – man *tør* lytte til svaret. Det er her det vanskelige ligger (arh, nu havde jeg det lige så godt).

Ofte kan advarselsdrømme ledsages af tydelige kropstegn: lad os sige, at Ole er blindt betaget af Karen og omvendt, og at den lille detalje med at begge er gift – bare ikke med hinanden – blot er noget »vi lige skal have overstået«. Ole drømmer om Karen:

drøm: vi befinder os på en ø. Øen regeres af Adolf Hitler, men Karen fortæller mig, at hans ondskab er overdrevet. I virkeligheden er han vældig flink.

Dagen efter er Ole inviteret til fest hos Karen og hendes mand. Oles bevidsthed har godt lagt mærke til, at noget er under opsejling og viser ham i en drøm, at han og Karen vil være afskåret fra fast forbindelse med omverdenen (*hans* tanker om dem er »uden kontakt med fastlandet.« Læg mærke til, hvordan drømmens *stemning* leder hen mod fortolkningen af ø-symbolet, der i en tidligere drøm (King-

Kong) betegnede en styrke. En ø er i begge tilfælde et »afgrænset fast holdepunkt midt i vandelementet« – men den enfoldige indfaldsvinkel følger så deklARATIONEN til ved at forbinde den ene ø med guldstøv og den anden med Adolf Hitler). At der kan tænkes at eksistere *nogen* usikkerhed med hensyn til de regler, der kan komme til at herske på øen, overvinder Ole ved at lade *sine tanker om Karen* minimalisere problemet (hvis drømmen virkelig havde ment, at Hitlers indre guddommelighed skulle erkendes af Ole (også Hitler har et åndeligt legeme), så ville drømmen se anderledes ud. Så ville Hitler måske befinde sig nede i et hul i jorden; Ole ville flyve derned, lægge hånden på Hitlers hoved, og der ville brede sig en vidunderlig kærlig fornemmelse).

I løbet af dagen (festen er om aftenen) får Ole nogle fornemmelser af, at der er et eller andet galt. Hver gang han tænker på aftenen, spilder han kaffe ned ad sig, banker knæet ind i radiatoren, skærer sig på en kniv – eller vælter glasset med rødbeder. I stedet for at lytte: »jeg kommer ud af balance, når jeg tænker på Karen« – siger han fast til sig selv: »sikken noget overtroisk sludder – hvad i alverden har et væltet rødbedeglas med Karen at gøre. Ha! – og for øvrigt var det jo en meget god drøm, jeg var jo sammen med Karen. Og når nu man er inviteret, kan man da ikke være bekendt at sige nej.«

Så går Ole til fest hos Karen, og det lykkes dem at snyde hinandens ægtefæller. De havner i en eller anden seng på et gæsteværelse. Om natten, hvor Ole ligger ved siden af Karen, drømmer han:

drøm: jeg er på besøg på en bondegård, jeg kender. Jeg går ind i stalden for at besøge hestene, men bag båsenes vægge ligger kun ryggene af nogle døde, halvt forrådnede dyr. Han vågner fuld af angst og væmmelse.

Så er det sidste øjeblik, sidste »udkald«. Læg mærke til, at dette ikke handler om en dom over selve utroskaben. For den sags skyld kunne helten og heltinden jo godt passe sammen – og måske var det på tide, at de fik smidt deres respektive partnere på porten. Dog ville drømmene så nok forsøge at vise dem en værdigere måde at gøre dette på.

Men drømmene følger ikke *samfundets* morallove, de følger *bevidsthedens*, og Ole har nu fået 3 advarsler. Hvis ikke han vælger en retning *opad* (som i Cheops-pyramiden), så kan det ende med, at han fortsat overhører drømmene og fortsat arbejder med at overbevise sig selv om, at »det kan der da ikke være noget galt i« og »man kan da ikke sådan bare hoppe fra«. I værste fald kan det ende med, at han bliver gift med Karen. Efter 25 års nerveflænsende ægteskab med diverse nye

utroskaber til højre og venstre, finder han så ud af, at han måske aldrig skulle være gået til den fest. Måske har han troet, at bevidstheden forsøgte at »fordømme Karen« gennem drømmene. Og i sit indædte *forsvar* for Karen (der jo sikkert er sød nok, det er ikke hende, der er noget galt med, det er *forbindelsen*) giver han sig egentlig til at bekriige sin egen bevidsthed. Og så hænger han først rigtigt fast: »drømme er noget sludder«.

At have tillid til drømmene og at turde se på drømmene – uanset, hvad de finder på at fortælle os – er under alle omstændigheder det mest givtige. Og med mareridtene er dette især tilfældet. Man kan endog næsten »træne sig selv op til« altid at vende sig mod faren, mod angsten – mens man drømmer. Af og til støder jeg på en morsom variant af dette; en pige drømmer:

drøm: *jeg er på et gammelt slot, der ligger på en halvø. Så går jeg ind i slottet i borggården, og bag mig mærker jeg en frygtelig rædsel. Jeg husker, at Peter siger, at man altid skal se uhyret i øjnene, så derfor vender jeg mig om. Et stort uhyrligt monster forvandler sig til en lille mand.*

Jeg optræder her som »den indre drømmetyder« eller som pigens tanker om mig. Og det spændende er *forvandlingen* samt drømmerens evne til i *drømmen* at forholde sig til sin egen drøm. Ofte støder jeg på en parallel til denne effekt, hvor man »drømmer, at man drømmer« – hvilket kan ses som en tydeliggørelse (for den *vågne* drømmer) af en sammenhæng: man bliver ved hjælp af sin drømmebevidsthed i stand til at iagttage sin drømmebevidsthed: noget betydningsfuldt er ved at ske med éns forhold til indre processer. En intensivering af denne oplevelse kan føre til, at man i drømme »véd, at man drømmer« (hvilket altså ikke er helt det samme) – noget, der *næsten* er tilfældet for hovedpersonen i dette mareridt. Det er »ubevidst tydeligt«, hvis man kan sige det sådan, at alt dette foregår inden i hende selv. Ved at se uhyret i øjnene forvandler *hun* det, så det bliver overskueligt. Hvad manden betyder, kan så afsløres af andre detaljer i drømmen eller af sideløbende drømme.

Egentlig er der kun »et hanefjed« fra denne drømmers nye klarhed over sin situation – til de deciderede *klardrømme* (lucide drømme). De hører egentlig under sjette bevidsthedslag, men de kan knyttes til her. I en klardrøm ved man ikke »blot« i drømmen, at man drømmer – man »er vågen i drømmen«, hvilket er noget andet, selvom det måske

kan være svært helt at bedømme forskellen, hvis ikke man har haft oplevelsen selv. At vågne op i drømme *kan* handle om en ud-af-krop oplevelse, og da vil den verden, man iagttager, være den faktiske objektivt eksisterende verden. Hvis drømmelandskabet lader sig forandre, kan det (i det komplicerede tilfælde) handle om en kombination af en ud-af-krop oplevelse og en manglende evne til – i denne tilstand – at *opleve* den virkelige verden (oplevelsen sløres af f.eks. LSD). I det enkle, det hjertevarmende tilfælde er en klardrøm en besked fra bevidstheden om, at man *virkelig* har en »indre personlighed«, der kan eksistere selvstændigt. Det handler ikke nødvendigvis om et forsøg på at fortælle drømmeren, at han/hun har et åndeligt legeme (nogle kan blive bange for den tanke), men i hvert fald om en styrkelse af en del af bevidstheden: følelsen af eksistensberettigelse, af håb, af frihed for alle mennesker.

Spontan fremkaldt efterlader en sådan drøm et varigt indtryk. Fremkaldt provokeret kan den give problemer: man *kan* træne sig op til at »vågne i drømme«. Ifølge visse filosofier skulle dette give et større herredømme over de underbevidste processer, idet man af og til selv kan bestemme sit drømmeforløb. Men denne form for selvbestemmelse er ikke umiddelbart lig med den »næsten vågne« mareridtbevidstheds evne til at *forvandle*. I en fremprovokeret klardrøm »forvandler« man ikke. Man manipulerer. Og så kan man gå glip af drømmenes budskab.

Tidligere fortalte jeg om medicinmanden Don Juans opskrift på at vågne i drømme: man skal se på sine (drømme)hænder. Personligt kan jeg ikke anbefale eksperimentet, da bevidstheden styres bedst fra andre lag end dagsbevidstheden – og det er *dennes* dømmekraftsniveau, man vækker i den fremprovokerede klardrøm. Hvis man kommer i en klardrømssituation og giver sig til at forandre landskaberne og symbolerne, så vil bevidstheden (i sin store langmodighed) naturligvis stadig forsøge at hjælpe én: så skal man lægge mærke til, hvad man *ikke* kan manipulere med. Og det er *det*, der har betydning.

Oprydningsmareridtene, som ovenstående om slottet var et eksempel på, er – sammen med styrkedrømmene – de umiddelbart mest anvendelige. Hvis man først går i gang med at *ville* rydde op i sig selv, med at *ville* se tilværelsen og livet i øjnene, så kaster man med sit hjerte-chakras fornemmelse af øget eksistensberettigelse et lys ind i »sjælens pulterkamre«. Og mængden af afsløret »ragelse« afhænger af det lys, man kaster ind. Hvis man – ude i det vågne liv – giver sig til at lytte

efter sin samvittighed i alle de handlinger, hvor man fornemmer at *kunne høre* sin samvittighed – så kaster selve handlingen et lys indad. Også selvom man ikke har »sat sig for« at ville rydde op i noget som helst.

Det, der kommer ud gennem denne form for mareridt, kan så – naturligt nok – forstærke det næste lys, der kastes ind, sådan at man kommer dybere og dybere ned i slammet. Den dag man så står støt og rolig midt i sin nye indre sjælefred, så kommer »det endelige mareridt« (i *den* sammenhæng), og det kan være ret så forfærdeligt, netop fordi man nu kan kaste *hele* sit søgelys derind. Og så er det om at stå fast på benene og *vide*, at drømmene er vores venner, sådan at man kan lytte med tillid og med den enfoldige indfaldsvinkels forhold til symbolernes bogstavelige betydning.

Som jeg nu har hævdet et par gange, er mareridtene meget meget anvendelige, når det drejer sig om at finde vej *ud* af selv de værste psykiske tilstande. Jeg finder det ikke relevant yderligere at præsentere mareridts-eksempler, da *den* fortolkningsmæssige holdning til drømme, jeg mener, giver det største udbytte – allerede er tilstrækkeligt præsenteret i bogens forrige kapitler. Mareridtene tilføjer en stemning, en baggrund, der yderligere karakteriserer drømmens sprog som »et symbol i et rum«, og det bedste »våben« mod mareridtene er visheden om, at *lyset kan se i mørket*: tilliden til bevidstheden.

Denne tillid kommer i sin første virkelige dybde fra netop det bevidsthedslag, der ryster mareridtene løs fra deres indkapslede irgange: mareridtenes *modpol* er de styrkedrømme, der har virkelig ægte forbindelse med hjertechakra'ets følelsesverden af uomtvistelig eksistensberettigelse. På de tre underste bevidsthedslags symbol-niveauer resulterer hjertets lys, som omtalt, i et *symbolvalg*: der er blomster og farver på, varme og velvære, og de mennesker, man taler med, er på vej imod osv., forstærker følelsen af noget *ægte*.

Men hjertechakra'et kan også – uden for de nævnte symbolvalg – simpelthen tilføje en *stemning*, noget der i sin styrke ligner det modsatte af et mareridt. Mareridtene kan jo også dette – at tilsætte en atmosfære:

drøm: *der ligger en vandkande i græsset* (rædselsmættet atmosfære),

hvor man ikke af symbolet som sådan kan aflæse den direkte sammen-

hæng. Den må drømmeren føje til. Den tilsvarende effekt – med følelsesudsvinget i den anden retning – kender de fleste sikkert. En kort drøm à la:

drøm: *jeg ser på John F. Kennedys hænder* (uudslettelig styrke og lysstemning),

kan fortælle drømmeren en masse om en retning. Hvis man f.eks. læser noget negativt om – i dette tilfælde Kennedy – så vil drømmen have læseren/drømmeren til at holde fast i *et andet* indtryk, han/hun har fået af Kennedys handlinger. Drømmen handler ikke nødvendigvis om den objektive Kennedy, men i første omgang om drømmerens forhold til ham og til sin egen dømmekraft. Budskabet er klart: *du* kan se Kennedys hænder.

Det væsentlige ved de af og til meget varme og styrkende stemningsbilleder i drømme – ligner det væsentlige i forbindelse med mareridtene: drømmene *er* vore venner, og en sådan stemning er *ikke* noget, drømmen anvender som en *kompensation*, hvis vi eventuelt har det dårligt i det vågne liv. Drømmene kompenserer ikke, de viser os, hvad der foregår i os. Gennem compensationstanken kan man ofte komme derhen, hvor man tænker, at »det er jo bare noget, jeg drømmer, fordi jeg har det dårligt – det får jeg det egentlig endnu dårligere af«. Og så går man glip af budskabet: du *har* stadig og til stadighed landskaber i dig selv, hvor der er indre fred, ægthed, kvalitetssans og fornemmelse af eksistensberettigelse. *Tro på dette*. Og tag så på ny fat på livet.

Lyden

Jo længere vi kommer ind i bevidstheden, jo sjældnere forekommer der drømme, der i »rendyrket form« repræsenterer det enkelte bevidsthedslag. Strubechakra'et og dets energiform repræsenterer/formidler kvaliteten *kommunikation*. At kommunikation er en kvalitet og ikke en egenskab eller en proces – hænger sammen med den firedimensionale sprogverden. To mennesker kan tale sammen uden at kommunikere, og to mennesker kan kommunikere uden at tale sammen. For drømmesproget er det intet problem overhovedet at skelne hvad, der er hvad.

I sin dybeste form evner kommunikationsbevidstheden at forbinde livet og døden i alle tænkelige sammenhænge, og hvis vi nu skal være meget komplicerede, så er *hele chakra-systemet* indeholdt i strubechakra'et. Tredimensionalt er dette umuligt at forholde sig til – firedimensionalt er det ikke noget problem: menneskets åndelige legeme er adskilt fra det fysiske legeme af et »beskyttelseslag«, en art firedimensionalt »hud«, og denne hud holder alt det tilbage, som vi ikke har med i denne inkarnation (erindringsmæssigt, evnemæssigt). Tværs igennem dette beskyttelseslag går den i andet kapitel omtalte *lystråd*, der formidler kontakten mellem den åndelige og den fysiske verden. Idet lystråden træder ind i den fysiske verden – dvs. idet den *passerer beskyttelseslaget*, brydes lyset fra lystråden i *det* syvdelte farvespektrum, der udgør auraen og chakra-systemet. Hver af de 7 farver brydes yderligere i det antal aspekter, der udgør det enkelte chakras frekvens (som jeg beskrev det med andet chakra i kapitlet om symbolkæderne).

Hold nu godt fast:

Chakra'erne sidder altså *på indersiden af beskyttelseslaget*. Og både beskyttelseslaget og lystråden er udtryk for kvaliteten: kommunikation mellem den åndelige verden og den fysiske verden. Chakra-systemet som sådan er en »jorddragt«, et kommunikationsredskab for den åndelige personlighed i dennes inkarnation i den fysiske verden. På denne måde er hele chakrasystemet, lystråden samt beskyttelseslaget *en del af strubechakra'et*.

Er De forvirret – så bare vent til næste nummer af ...

Alt dette er uden reel betydning for forståelsen af *drømmene*. Det har betydning, hvis man vil forstå, hvordan menneskets bevidsthed er bygget op rent teknisk, men at fatte i dybden, hvad jeg netop har forsøgt at beskrive, er ikke på nogen måde nødvendigt for forståelsen af

dette kapitel. Men *hvis* man fatter det, er der en hel del der bliver lettere at overskue. Naturligvis. For sammenhængen peger i en *retning*:

På trods af det vanskelige i ovenstående firedimensionale tankegang, er det – ud fra den – muligt forholdsvis tydeligt at se, hvilke grundegenskaber, der er strubechakra-bevidsthedens egne, og hvilke symboler fra de lavere liggende bevidsthedslag, strubechakra'et blot *belyser* (som med hjertechakra'ets anvendelse af *blomster*, der egentlig hører til på andet bevidsthedslag).

Strubechakra'ets dybdekommunikation klarlægger alt med hensyn til forståelsen af *døden* som en overgangsproces, en forvandling. Og her taler jeg både om drømmesprog og om det enkelte menneskes reelle død og de aspekter, dette sætter i gang. I den forbindelse – på dette bevidsthedsniveau – er det samtidig muligt for overbevidstheden (det, der ligger over strubechakraet) at fremsende erindringer fra tidligere tilværelser *gennem* strubechakra'et. Forståelsen af forskellen mellem liv og død giver tilmed en uddybet forståelse af det mandlige og det kvindelige, der *under* strubechakra-niveau primært handler om en fysisk forskel af forplantningsmæssige grunde – og *over* strubechakra-niveau handler om to forskellige energiformer.

Vi er her inde på Jungs anima/animus sammenhænge (reinkarnation og døden vender jeg tilbage til om lidt). Så vidt jeg har kunnet læse mig til, var Jungs idé om kvindens animus og mandens anima oprindeligt hans forsøg på at sætte skilte på kvindens evne til at opfatte det mandlige og mandens evne til at opfatte det kvindelige. Senere blev disse begreber udvidet til at omfatte mandlige *egenskaber* i kvinden og kvindelige *egenskaber* i manden. Sådan at man som mand kan være »anima-domineret« og som kvinde kan man have sin »animus på tværs« etc.

Her kan jeg ikke længere følge Jung, hvilket egentlig heller ikke er min intention. Jeg nævner det bare, for at kaste et sideblik til andre, beslægtede terminologier. At være anima-domineret mand indeholder for mig at se en mulig egenskab (rent terminologisk) af *negativ art* i selve begrebet *anima*. For man kan kun være domineret af noget, der er negativt. Som jeg ser det, er en »anima-domineret« mand (den lidt vege, forsigtige og bløde type, der som en mimose let trækker sig ind i sig selv) et menneske, der er ude af kontakt med *både* det kvindelige og det mandlige. Og en animus-domineret kvinde (traditionelt den lidt aggressive, alt for »jeg kan det hele selv« agtige type) er heller ikke »domineret af noget mandligt«, men derimod af noget *forvrænget mand-*

ligt (forudsat de to typer, jeg her løseligt har skitseret, virkelig *er* ude af balance, sådan at deres respektive karakteregenskaber er *et problem* for dem).

Hvis vi går tilbage til strubechakra-sammenhængen, så står vi ved Jungs *udgangspunkt*: ved hjælp af kommunikationsbevidstheden er vi i stand til at *forholde os til* det kvindelige og det mandlige. Det kvindelige og det mandlige er der i sig selv ikke noget galt med, på samme måde som der ikke er noget galt med det åndelige legeme. Men vi kan blokere vores evne til at fatte de to energiformer, hvilket giver forvrængede mande- eller kvindebilleder i drømmene. (Om *detaljerne* i de to energiformer: se RD).

Når vi drømmer om andre mennesker, sniger denne dybt liggende mand/kvinde erkendelsesevne sig naturligvis ind. Men hvis vi drømmer om mennesker, vi kender, så spiller det muligvis den altdominerende rolle, at det er den pågældende person, det drejer sig om.

drøm: *chefen inviterer mig indenfor til samtale* (god stemning).

I dette tilfælde, hvor chefen er en mand, og hvor drømmeren er en kvinde, der drømmer om sin faktiske chef, handler det om kvindens indre kommunikation med det at være underordnet en chef. Og drømmen viser, at hun godt kan klare »rang-opdelingen« – så godt endda, at hun egentlig selv »bærer chefen i sig« – hun kan kommunikere med begrebet »administrativt overblik«. At chefen er en mand, er underordnet. Modsat denne drøm:

drøm: *en mand, jeg ikke kender, er blevet ansat som chef. Han er grov.*

Det, at drømmeren, der stadig er en kvinde, ikke kender manden, bringer øjeblikkelig animus-begrebet ind i sammenhængen: dette handler om »det mandlige« og om noget ved det mandlige, hun ikke kender: Hendes *tanker* om det mandlige er grove *ved hende*. Her er med andre ord noget, hun ikke har forstået.

At jeg sætter det så skarpt op: her er noget, hun ikke har forstået – fører tilbage til drømmeuniversets indbyggede *moral* og dets kontakt til den firedimensionale verden, hvor ideer har form. I drømmenes sprog »er der noget galt, hvis der er noget galt«, om jeg så må sige. Alt skæres ud i pap. Man kan ikke vågne efter en sådan drøm og sige: »den nye chef, der kommer på mandag, er nok en grov person, men

nu er jeg da heldigvis forberedt.« Det vil snarere være sådan, at drømmen forsøger at gøre drømmeren opmærksom på, at hun i sig selv har et internt chef/ansat forhold, hvor hendes »indre chef« dominerer hende. Og dette giver hende egentlig en aura, der vil opfordre en eventuel ny chef til at dominere hende i hverdagen.

Så drømmen *advarer hende mod hende selv*.

Til hele denne mand/kvinde-sammenhæng hører dels *den* højre/venstre symbolik, jeg har været inde på, dels noget, der for mig er et faktum – men et synspunkt, som jeg ved, der er mange, der ikke deler: vi er alle skabt to og to. Hvert menneske har en »kosmisk dual«, en tvillingsjæl (eller hvad man nu vil), og denne er altid af det andet køn. Problemet med denne filosofi (som for mig altså ikke er en filosofi, men en erindring), er de mange forhold mellem mennesker af samme køn – dvs. dual-tanken bliver et problem, hvis man tror, den kan opfattes som et *angreb* på homoseksuelle og lesbiske kærlighedsforhold. Hvilket den absolut ikke kan – idet »dual-samhørigheden« er så selvfølgelig, at den ikke spørger, *hvem* man elsker, men hvordan man *administrerer sin kærlighed*. Hvilket hæver hele sammenhængen ud af de forskellige jordiske relationer og op på drømmesprogets symbolplan.

Et andet problem er de mange filosofier, der går ud på, at mennesket skifter køn mellem tilværelserne. Det gør de ikke, sådan som jeg ser det. Men dette er ikke stedet til at tage *den* diskussion op, da den egentlig er drømmene uvedkommende (principielt). Jeg må her atter henvise til RD, hvor jeg forsøger at beskrive forskellene og sammenhængene mellem den mandlige og den kvindelige energiform på det åndelige niveau – og samhørigheden mellem dualerne.

I drømmesammenhængene er det primært kommunikationen mellem det enkelte menneskes interne mande- og kvindebilleder, det drejer sig om. Hvis man drømmer, at man bliver hjulpet af en gammel ukendt kvinde, så bliver man hjulpet af en opfattelse af, hvad det kvindelige er for noget – en opfattelse, man har haft længe, der »er gammel«. Og tilsvarende: hvis man bliver hakket i småstykker af en gammel kvinde, så har man haft en selvdestruktiv opfattelse af det kvindelige i mange år. Hvis man bliver hakket i småstykker af sin bedstemor, så er det noget andet, det handler om – nemlig forholdet til bedstemoderen.

Strubechakra-bevidsthedens evne til at overføre erindringer fra tidli-

gere tilværelser – er meget svær at håndtere i praksis. Man kan ikke give nogen egentlig opskrift på, hvordan den slags drømme ser ud – de er ledsaget af en særlig kvalitet, en stemning (ligesom hjerte-chakra-drømmene), men denne stemning kommer fra et så dybt sted i bevidstheden, at man egentlig selv skal være i stand til at kunne huske tidligere tilværelser – for overhovedet at konstatere denne stemnings eksistens. *Den, der drømmer* en sådan drøm, vil ofte have en fornemmelse af, at det er det, det handler om, men hvis man øjeblikkeligt lukker af for muligheden, så er man lige vidt. Som med alle andre drømme: det handler om at *lytte*, og en erindring fra tidligere tilværelser kommer kun, hvis den er absolut nødvendig for én's mentale helbred. En sådan drøm vil gøre sig gældende, den vil få den indflydelse, som bevidstheden har tiltænkt den – uanset om man tror på reinkarnation eller ej. For bevidstheden ved selvfølgelig godt, om dens »ejersmand« tror på sådan noget. Den ved også godt, om man er ude af stand til at administrere den slags oplevelser – om man er af den type, der rundhåndet tildeler enhver gennemsnitsdrøm prædikatet: reinkarnationsoplevelse.

Jeg har nævnt visionen med Jordkloden, der kommer nærmere og nærmere. Ud over dette er jeg stødt på mennesker, der har særlige – f.eks. munke eller nonne-egenskaber så langt fremme i drømmesproget, at det kan give mening at se den nuværende afsondrethed fra det andet køn som en proces, hvor drømmeren »arbejder sig ud af klostret«. I tilfælde af konfrontation med mareridsdrømme helt ud over det sædvanlige – har det været gunstigt for drømmeforståelsen – i hvert fald at forestille sig *muligheden af*, at der her kommer noget op, der går *meget langt* tilbage. I visse tilfælde har mennesker drømt om fortidige oplevelser, der supplerede andre menneskers allerede eksisterende erindringer.

Kommunikation på tværs af dødsgrænsen – foregår gennem lystråden. Og det er denne lystråd, der giver de ofte omtalte »tunneloplevelser« i nær-død sammenhænge. Og herfra går symbolkæden videre til tunneler i det hele taget i drømme – samt til alle mulige andre »forbindelser«: broer, telefoner, færgeoverfarter, landtanger etc. – hvor de la-vereliggende symbolområder »belyses af strubechakra'et«.

Lystråden og tunneloplevelserne er værd at beskæftige sig et øjeblik med. Og for rigtigt at kunne præcisere sammenhængene er jeg nødt til endnu en gang at forklare noget bevidsthedsteknisk. Det følgende er atter noget, jeg *ser*:

Lystråden knyttes til fosteret et sted sidst i den fjerde svangerskabsmåned (ca.). På dette tidspunkt bygges også beskyttelseslaget op, sådan at den inkarnerende gradvis mister sin erindring, samtidig med at forbindelsen til den foreliggende inkarnation knyttes stærkere og stærkere. At forbindelsen først slutes et stykke inde i svangerskabet, er en art »sikkerhedsordning«, da man ikke fra »den anden side« kan slutte sig til fostrets præcise egenskaber, før det er ude over den meget følsomme første påvirkningsperiode. At mange er uenige med mig i dette, kommer ikke det følgende ved: det, der har betydning for nærdøoplevelserne. Jeg fortæller bare om disse første måneder for helhedens skyld.

Det, der har betydning, er *dødssituationen*: når lystråden brister, er man død. Og hverken før eller siden. I den firedimensionale sammenhæng er lystråden, som tidligere fortalt, *lig med* accepten af tilværelsen: I 3 dimensioner en lysende tråd – i 4 dimensioner (hvor ideer har form) en *accept af livet*. Dette medfører nærmest automatisk, at lystråden forsvinder, idet der ikke længere findes nogen accept af livet i den inkarnerede personligheds dybeste bevidsthed. Og så er man død.

Hvis man kommer i en situation, hvor det er »lige op over«, så giver dagsbevidstheden sig – i forventning om den nært forestående død – til at »vandre baglæns gennem lystråden«. Dette er næsten den eneste måde, jeg kan beskrive det på. Naturligvis betyder dette ikke, at man går »med nakken forrest« (i øvrigt er det jo en proces i *bevidstheden*, så man går ingen steder i det hele taget), snarere betyder dette, at man går »imod strømmen« – altså imod det energiflow, der hele tiden bevæger sig i retning *fra* det åndelige legeme *til* det fysiske legeme. At man overhovedet *kan* bevæge sig igennem denne tunnel, skyldes altså, at lystråden stadig er intakt. Altså er man i realiteten ikke død, man er kun i sin bevidsthed på vej væk fra sit legeme. At man evt. flyver rundt under loftet og kan se sit tilsyneladende afsjælede legeme på operationsbordet, har ikke noget med selve tunneloplevelsen at gøre – flyveturen er en reel ud-af-krop oplevelse, og med klarsyn vil man kunne se lystråden som et forbindelseskabel fra hoved til hoved (fra det åndelige legeme til det fysiske legeme). Tunneloplevelsen er som sagt en proces i *bevidstheden*.

For at denne oplevelse skal kunne manifestere sig, kræves der altså to omstændigheder: man er ikke død (for i så fald ville lystråden ikke være der) – og – man er i en sådan situation rent oplevelsesmæssigt, at man trækkes mod døden med en kraft, man ikke kan kontrollere med sin dagsbevidsthed. Situationen kan opstå i forbindelse med

chok, både fysiske og psykiske chok, og den kan fremprovokeres, hvis man ved hjælp af overdreven meditation eller anvendelse af såkaldt bevidsthedsudvidende stoffer overbeviser sin dagsbevidsthed om, at det mest attraktive univers befinder sig på et sted, der ligger langt væk fra denne klode.

Når man *rent faktisk* dør, er der ingen tunneloplevelse. For lystråden brydes som sagt inden for en brøkdelen af det sekund, hvor bevidstheden som sådan anser inkarnationen for afsluttet eller legemet for uanvendeligt. Men så længe hjernen fungerer eller hjertet slår, *er lystråden intakt*. Lystråden frembærer livskraft til det fysiske legeme, et *livsmotiv*, om man vil; og det er dette livsmotiv, der inspirerer hjertet til at sende den ilt, lungerne optager, videre rundt med blodet. Af forskellige selvdestruktive grunde kan hjertet momentvis sætte ud, men hvis den øvrige bevidstheds livsmotivation er stærkere end hjertets, så kan man tiltrække situationer, der sætter hjertet igang igen. Denne sidste sætning er meget påståelig fra min side, det kan jeg godt se, men at situationer er noget, man *tiltrækker*, er en sammenhæng, der bliver tydeligere og tydeligere, efterhånden som man får øje på *de* bevidsthedsmæssige love, der ligger bag menneskets gøren og laden. At jeg lige runder dette hjørne af den *livsfilosofi*, der egentlig hænger sammen med det klarsynede studium af bevidstheden, sker kun, fordi sætningen ville mangle i helheden i forbindelse med det, jeg her er ved at forklare. Resultatet af det, jeg her siger, er nemlig, at man *ikke* kan foretage udtagning af organer fra et menneske, hvis hjerte slår, uden at den, der er ved at forlade sit legeme, oplever dette indgreb som et voldsomt chok og som en meget meget ubehagelig forstyrrelse af den i forvejen oplevelsesmættede dødsproces. Hvis man selv, mens man levede, har skrevet under på, at dette organindgreb gerne må foretages, så bliver chokket naturligvis mindre. Og chokket bliver så »drejet hen imod« den *anderledeshed*, der skal ses i øjnene, når man finder ud af, at man slet ikke er »død«, men blot har forladt det fysiske legeme.

Jeg er klar over, at det, jeg her siger, vil medføre store protester – i fald der overhovedet er nogen, der læser bogen her og tager den alvorligt. Med alvorligt mener jeg, som jeg sagde i et af de tidligere kapitler: det må være enhver bare nogenlunde seriøs forskers inspiration og pligt at blive ved med at forske og forske – med den hensigt at finde ud af, *hvad der i virkeligheden foregår med os i dette univers*. Hvis livet efter døden er et faktum, så er det på tide, at vi finder ud af det. Det eneste, *jeg* kan gøre, er at fortælle, hvad jeg ser. Det er der så nogen, der kan anvende – og andre, der overhovedet ikke vil have noget med at gøre.

Når man dør, forlader man sit legeme, som om man står ud af en bil, man har kørt i. Man bliver hjulpet væk fra Jorden af sin skytsånd, og man får kontakt til en begyndende ny klarhed i fornemmelsen af, hvem man egentlig selv er. Skytsånden kan imidlertid også indfinde sig i forbindelse med nær-død oplevelser, når bevidstheden er begyndt at »klatre op gennem lystråden mod det åndelige legeme«. Egentlig er skytsånden altid inden for rækkevidde, men i spidsbelastede situationer som denne mærker man tydeligere dens tilstedeværelse, og derfor »ser« man den. Det lys, man under tunneloplevelsen ser for enden af tunnelen, er lyset fra det bevidsthedslag, hvorpå ens eget åndelige legeme befinder sig (husk at tunneloplevelsen er en proces i *bevidstheden*), og de skikkelser, man ser, er enten eksisterende (afdøde) personer og ens skytsånd – eller billeder, visioner, man selv fremstiller efter drømmesymbolikkens love. Der kan også være tale om en kombination af begge dele, sådan at det lys, skytsånden udsender – af en buddhist opfattes som Buddha, af en kristen opfattes som Jesus osv.

Lystrådens eksistens og muligheden for at vandre igennem den, danner i bevidstheden basis for alle de drømmesymboler, der handler om *kommunikation* (om dødens *symbol*betydning: se bogens første kapitler). Som omtalt i forbindelse med eksprestoget, der kører ind i en tunnel, er en tunnel – set med de enfoldige briller – en passage, hvor man kun kan se retningen og evt. udgangen – men hvor man ikke, mens man befinder sig i tunnelen, kan se, hvad der foregår til siderne. Et utroligt enkelt symbol, egentlig, et symbol, der optræder i mængder i drømme – hver gang et menneske står over for en livssituation, hvor man er klar over en retning og klar over, at *i denne retning skal man gå* – selvom man ikke ved, hvordan livet i øvrigt vil udfolde sig, når man først er startet i den retning, man ved, man skal i. Eller som drømmebevidstheden ved, man skal i.

Passager fra ét område af livet/bevidstheden til et andet, omfatter forandringer eller forvandlinger. På vej ud af et mangeårigt familiemønster (drømmeren er først i tyverne) kan der komme billeder som dette:

drøm: *jeg er ved at prøve min brudekjole. Den sidder ikke helt som den skal.*

Bryllups-symbolet handler ikke hos denne drømmer om noget kirkeligt eller om noget med kontakt med mænd, men om et forhold til

hende selv, om det tidspunkt, hvor hun kan få *sin egen familie* – hvor hun går fra at være barn til at være voksen. Tidspunktet er endnu ikke helt nået, men det er inden for rækkevidde.

Bryllups-drømmene hænger sammen med eventyrhierarkiets prinser og prinsesser og derved med femte chakra, strubechakra'ets øgede kommunikation mellem dagsbevidsthed og *egentlig* personlighed (det åndelige legeme *over* dødsgrænsen, *over* strubechakra-niveau).

Som man kan se af dette, findes der en mængde spærringer eller grænser i denne symbolik. At overskride en grænse er at få to dele af en selv til at kommunikere med hinanden – at markere sin grænse er også en kommunikation: hertil går jeg, og ikke længere (jf. pigen, der tændte lys ned langs Øresund).

Mange drømme indeholder grænseoverskridninger af den ene eller den anden art. Man kan svømme med sit barn i favnen, og midt i vandet er der et hegn, man skal over – her skal drømmeren holde fast på sin fornemmelse af »det indre barn« eller af børns eksistensberettigelse – selvom *hun selv* har sat en grænse, en forhindring, hun må passere. Hvad grænsen handler om, vil fremgå af drømmens detaljer eller af parallelle drømme.

Ofte gemmer man sig i drømme, eller andre gemmer sig – også her handler det om kommunikation, hvilket tangerer tredje chakra's påklædnings-, udklædnings-, nøgen- eller maskedrømme. Man kan også gemme sig bag et sprog:

drøm: *vi var på udflugt med klassen. Jeg talte engelsk til min veninde.*

Efter snak med denne drømmer blev det klart, at hun i det daglige talte et (jargon)-sprog, der ikke var hendes eget med veninden. Men kun når de var i skole. Her optræder »det fremmede sprog« som noget skjulende. Det modsatte kan også være tilfældet – men så vil drømmen understrege atmosfæren med andre billeder eller med en stemning:

drøm: *jeg taler med en mand, jeg ikke kender. Vi taler fransk, og i virkeligheden kan jeg ikke tale fransk. Vi ser en sejlbåd med nogle børn, der vinker.*

Her fortæller drømmen, at drømmeren har andre og flere kommunikationsressourcer, end hun ved af.

Drømme kan vise os, hvor i fortiden, vi har blokeret eller begravet

vores evne eller vort mod til at stå frem og sige: her er jeg, sådan er jeg. En pige, der i virkeligheden godt kan tale engelsk, men ikke tør, idet hun er sikker på, at alle rødmer af skam, når blot hun åbner munden, drømmer:

drøm: *jeg skal omplante et træ. Jorden skal jeg hente i mine forældres garage, og da jeg kommer derind, ser jeg, at der oppe på spærerne står nogle bogstaver i grønne og gule neonfarver.*

Den bjælke under taget, hvorpå bogstaverne stod, viste sig ved nærmere eftertanke at være den bjælke, der i hendes barndom bar en gynge, hun plejede at gynge i, mens hun skrælede engelske sange af hjertens lyst. Men flere gange var hun ude for, at piger fra vejen havde stået i længere tid i skjul og hørt på hende – hvorefter de kom ind i garagen og hånede hende sønder og sammen. Drømmen viser hende, *hvor* hun har »gemt« sin evne til at sætte ord sammen, og neonfarverne udtrykker, at dette er væsentligt, det er tydeligt: det er *her*, men *vi er her endnu*.

I eventyrene er der indtil flere unge piger, der gemmer sig i træer i årevis, indtil en dag kongen (den unge ugifte konge) kommer på jagt i skoven og en af hans jægere/tjenere hører noget rasle eller sukke. Dette at »gemme sig bag sin vækst« kan være udtryk for et pubertetsproblem: »jeg er først god nok, når jeg er blevet rigtig voksen«, eller det kan være det omvendte: et ægte forsvar (med kulmination i Tornerose-tjørnehækken): kun den, der kan se mig bag min udviklingsproces, kan komme ind. Hækken åbner sig for den rigtige og ikke for andre.

Her kommer »prinsessen og det halve kongerige« ind i billedet, idet samspillet mellem den mandlige og den kvindelige energiform både har *den* højre/venstre kombination, jeg har talt om – samt dual (animus/anima)-helheden – men derudover også en konstellation, vi kunne kalde dagsbevidst/overbevidst. Hvis vi placerer en liv/død grænse på strubechakra-niveau (hvor den hører hjemme), så er det, der ligger over grænsen, *opfattende* (kvindeligt) i forhold til det, der ligger nedenunder: den *udadrettede* (mandlige) dagsbevidsthed. Og dette er altså noget *energimæssigt* og noget, der gælder for *begge køn*.

At få prinsessen og det halve kongerige, er således det samme som, at dagsbevidstheden får kontakt til overbevidstheden – hvorefter de begge får fuld rådighed over »det halve kongerige« – den del, der ligger *under* liv/død grænsen, den del af bevidstheden, hvor livet udfolder sig.

For at »få prinsessen« skal prinsen eller bejleren af og til sættes over for den prøve, at han skal *gætte hendes navn*. Han skal være i stand til at kommunikere *ind* til hende. I kender sikkert drømmen:

drøm: *jeg står i en telefonboks og skal ringe til Kirsten (drømmerens kæreste, der netop har forladt ham). Jeg har ikke de rigtige mønter, og der er alt for mange knapper på telefonen. Brugsanvisningen er på swahili, og jeg kan ikke dreje nummeret, for telefonen bliver ved med at dutte.*

Kommentar overflødig.

Elementet LYD (betegnelsen »element« er lidt af en tilsnigelse – for nemheds skyld) omfatter i drømmesproget *alt*, hvad der har med kommunikation at gøre. På de forskellige bevidsthedslag *under* strubechakra'et farves symbolerne »blå«, hvis de belyses af kommunikationsbevidstheden. Den meget store kat, som havde store blå øjne, udtrykker ved sin symbolkombination, at drømmeren har besluttet sig til at se det problem i øjnene, som katten repræsenterer. Katten kommunikerer til hende, og hun vil få bedre kommunikation med sig selv ved at kommunikere med katten. At der er farver på drømme, er som sagt tidligere, egentlig bare en tydeliggørelse, en understregning af noget, og det er ikke liv eller død om at gøre, om man kender auraens farver, når man fortolker drømme. Det væsentligste er, at man lytter, og at man gør op med sig selv, hvad der gør indtryk på en. For farven indeholder også altid en *stemning* – f.eks. var denne kats blik ikke ubehageligt, men klart og – påfaldende. Hvilket det er tilstrækkeligt at lægge mærke til, hvis man vil fortolke drømmen uden at gå ind i farvens betydning. Drømmene vil altid anvende et sprog, som drømmeren selv kan forstå, og de associationer, man får til de enkelte farver, kan vise retningen – forudsat man ikke *gør vold på drømmen*.

Her står vi over for et ofte tilbagevendende problem: diskussionen med drømmene om, hvorvidt de har ret eller ej. At mene, at en drøm tager fejl, er at skyde forbi problemet: en drøm vil aldrig vise en noget, man ikke selv er lige på nippet til at forstå – da det er éns bevidsthed, der sender drømmen – og at tro, at drømme kan forsøge at fortælle en noget, der kan diskuteres for eller imod, er at gå forbi drømmenes idé: de er for så vidt ligeglade med, om de tager fejl eller ej – de beskriver, hvad der foregår i bevidstheden. Og de tager ikke fejl med hensyn til *dette*.

Problemet ligger i forskellen mellem den ordrette bogstavelighed

og den symbolske bogstavelighed. Det er det, der ofte får os til at lægge metaforer oven i drømmens egne billeder – i stedet for at stille det meget givende spørgsmål: hvad er det?

En drøm som denne volder ofte problemer:

drøm: *jeg ser mig selv i spejlet, og mine tænder falder ud én efter én.*

En fortolkning, jeg har hørt masser af gange, lyder sådan: »du har nok svært ved at bide fra dig«. Men hvis drømmen ville sige noget i den stil, ville man drømme om f.eks. en hund eller en løve, der tabte tænderne. For det er *dyrene* (altså i drømme: det dyriske, instinktive i os), der »bider fra sig«. *Menneskets* tænder bruges normalt til at tygge med, til at bearbejde mad med. Og mad er et livskraftsymbol i drømmesprog. Så hvis man taber tænderne i en drøm, har man nedsat sin evne til at bearbejde én eller anden form for livskraft, man indtager. Derefter kan man se sig om i sin hverdag for at finde ud af, om der er visse menneskers/bøgers/holdningers ideer, man tager ind, uden at bearbejde dem for sig selv først. Hvis man endelig *skal* finde en metafor, der lapper over drømmenes symbolbetydning, så er det noget med at »sluge noget rå«. Jeg er stødt på denne drøm flere gange, f.eks. i forbindelse med et menneske, der kun følte, at hendes liv havde mening, hvis hendes mand dagligt klappede hende på hovedet og udtalte en positiv dom over hendes dagsværk. Hun havde hidtil ikke bearbejdet sit forhold til den reelle værdi i denne ros – og sin holdning til dens betydning.

I strubechakrasammenhæng når vi helt derind, hvor drømmene *opstår*. Faktisk kan man helt bogstaveligt sige, at det *beskyttelseslag*, jeg har talt om, der adskiller den åndelige bevidsthed fra dagsbevidstheden – er *det indre filmværk*, hvorpå drømmene forevises. Bag filmværket – på bevidsthedslagene *over* strubechakraniveau »står der en filmprojektor« – og kommunikationsbevidsthedens evne til at overskue begge sider af »værket« omsætter så bevidsthedens meddelelser til symbolsprog. Den sovende dagsbevidsthed kan så iagttage forestillingen »nedefra«.

Men for at iagttage forestillingen er det altså vigtigt, at man *ser* efter, og at man *hører* efter – hvis man altså vil have noget at vide om, hvad éns bevidsthed som sådan synes om éns beslutningsprocesser, livsførelse etc. Og ligesom det ville være en underlig idé at spille Beethovens Es-dur symfoni i es-mol (for at »opleve den rigtigt«), så er det

absurd at *argumentere* med sine drømme. For de har altid ret – hvad bevidstheden og dens processer angår. For de er *lig med* bevidstheden.

En ung mand er forelsket i en gift kvinde, og det ved hun godt. Der bliver et værelse ledigt i det hus, kvinden bor i med sin mand, og vor helt er helt ude af sig selv af begejstring ved tanken om at komme sin elskede nærmere. Vi siger, at kvinden (der ikke elsker den unge mand), bor i Næstved.

Den unge mand drømmer:

drøm: jeg står på en banegårdsperron. Ude på sporene holder et tog til Næstved. For at komme derud, må man gå over sporene. Toget er fantastisk udsmykket, med flotte gardiner, guldmalier og andre prægtige dekorationer. Jeg går hen til en vogn og ta'r i døren. Den er lukket. Så går jeg hen til den næste dør. Den er også lukket. På den måde går jeg hele toget igenem, og alle dørene er lukkede. Men bag på toget finder jeg en ladvogn, sådan én til brædder og gammelt skrammel, og den kan jeg kravle op på.

Den unge mand fortæller sin udkårne om drømmen, og hun siger: »jamen, det passer da ikke, dørene er bestemt ikke lukkede her. Kom du bare og flyt ind.«

Og det gjorde vor helt så.

Lyset og dragerne (Kundalini)

At stige endeligt op over dagsbevidsthedens verden – op over det, man kunne kalde den »inkarnerede bevidsthed« – og op i ressourcernes mægtige univers – lukker op for mængder af landskaber, mængder af informationer, mængder af farver, sandheder og sammenhænge.

Vi har som mennesker et »ordsprog«, en talemåde, der anvendes i alle mulige og umulige sammenhænge: ideen om at »sandheden er der jo ingen, der kender«. Men svaret er: jo, det gør bevidstheden.

Det dobbelte forhold til denne sætning, til denne påstand, til denne *sandhed*, om man vil – leder mennesket i 2 retninger: *hen mod* bevidsthedens overskuende evne (i håbet om, at der ét eller andet sted findes en forklaring) – og *væk fra* den samme evne (fordi »sandheden er der alligevel ingen, der kender«).

Mit personligt værste problem med hensyn til præsentationer af synspunkter som dem, jeg har fremlagt i denne bog og i RINGBÆRERENS DAGBOG – er ikke egentlig skepsis eller den mulige anklage for »sindssyge«, fordi jeg »tror, jeg har været Mozart«. Det værste problem, er den *indbyggede modstand*, der hænger sammen med førortalte »ordsprog«: »der er i hvert fald ingen, der kender sandheden«. Så det, at jeg hævder, at jeg har fundet ud af noget væsentligt, der eventuelt endda kunne tænkes at give en reel forklaring på – i hvert fald visse af menneskets århundreder gamle spørgsmål – skaber i sig selv en blokering. Selv mennesker med åben, reel videnskabelig indstilling har afvist *overhovedet at læse*, hvad jeg skriver – fordi: »når han tænker, at han har fundet ud af noget, der ikke alene er rigtigt, men *sandt*, så er der noget galt. Det behøver vi ikke engang at læse. Det siger jo sig selv, for ingen kender jo sandheden, og dette er egentlig også nok det bedste.«

Forstå mig ret: dette er ikke et forsøg på en jeremiade over »verdens uretfærdige behandling af genierne«, men et forsøg på at beskrive en art psykologisk »trick«, som dagsbevidstheden sætter i gang, hver gang talen falder på noget med, at mennesket rummer bevidsthedslag, *der forstår mere end dagsbevidstheden*.

Den dobbelte holdning til overbevidstheden fører af og til ud i voldsomme ekstremer: man søger efter sandheden uden nogen som helst skelen til økonomiske ressourcer eller eventuelle andre rent menneskelige omkostninger, ja af og til (som vi skal se det i forbindelse med kundalini) fører »vejen til sandheden« gennem *døden*. Altså »døden før

rer til livet« – en mærkelig sætning, der – ud over den bogstavelige betydning – også fører til teorier som: begrænsninger af bevidstheden yder den bedste sikkerhed mod misforståelser; eller oversat til det, denne bog handler om: overbevidsthedens eksistens vil kun blive accepteret videnskabeligt, hvis dens tilstedeværelse kan konstateres ved hjælp af dagsbevidstheden.

Alligevel søger vi efter overbevidstheden eller en mulig sådan, og ser man den »nedefra«, dvs. fra tredje chakra: den almindelige dagsbevidsthed, så ligner den det blændende lys, som den nær-døde ser for enden af tunnelen. Den nær-døde ser lyset fra et højtliggende bevidsthedslag, fra strubechakra-niveau, så derfor er lyset – omend blændende – så dog så »opfatteligt«, at dets karakter af varme, kærlighed, guddommelighed og visdom ikke er til at tage fejl af. Set fra tredje chakra-niveau medfører synet af overbevidstheden en utrolig trang til »forstandsmæssig analyse«, hvilket giver ærefrygt og knæfald; af og til angst; og hvis nogen kan yde bidrag til en teori om, at overbevidstheden (og dermed menneskets bevidsthed som sådan) er »uberegnelig« eller til og med fjendtlig/straffende, så er den mest nærliggende flugtrute: »hold dig til dagsbevidstheden, der er du i hvert fald i sikkerhed«. Når Freud taler om »drømmeforvrængningens faktum«, så søger jeg at imødegå ham ved at hævde »drømmeklarhedens faktum« – og når Freud hævder, at »Patientens ja eller nej er ikke afgørende for fortolkningens korrekthed«* – idet patientens vurdering kan fordrejes af forsvarsmekanismer, så hævder jeg det modsatte: en fortolkning er først en fortolkning, når den virkelig »ringer«, når patienten uden den mindste tøven, men med lettelse siger: »aha, nårh ja, det er da klart«. At et menneske i vanskeligheder vil have tendens til at fortolke sine egne drømme galt, er *selvindlysende*, men det er så ligeledes selvindlysende, hævder jeg, at man ikke under nogen omstændigheder kan hjælpe et menneske, der ikke vil hjælpes. Hvilket vil sige: først når klienten forstår, at drømmetydning og selvforståelse er *hårdt arbejde*, der netop derfor fører til noget – kan man skabe den tillidsatmosfære, der får klient og terapeut til i fællesskab at kunne se, hvor én af dem forsøger at »springe over, hvor gærdet er lavest« eller forsøger at snige sig uden om en drømmebetydning, fordi den er ubehagelig.

Og så er man på vej til mødet med overbevidstheden, der netop er så fantastisk, at den udtrykker sig enkelt og klart og *tilgængeligt* – hvis bare man lukker ørerne op.

*Citeret fra Ole Vedfelt: »Drømmenes dimensioner«.

Det er svært at skrive en bog som denne, fordi den, som nævnt, næsten automatisk støder på modstanden: »han tror, han er noget, derfor vil vi ikke læse, hvad han skriver«. Og når man så læser, hvad jeg skriver, opstår der et tilsvarende problem for mulige *tilhængere* af det, jeg skriver: tanken om, at »der fik han nok rigtigt svinet Freud og den »traditionelle, ortodokse psykologi« til«.

Begge holdninger fører til fortvivelse for mig. For jeg ønsker ikke, at »svine nogen til«, jeg ønsker at fremføre et synspunkt og at tydeliggøre dette synspunkt ved bl.a. at fremhæve synspunktets absolutte modpol. Men jeg kan godt se, at det er let at fortolke bogen her som en opfordring til total anarki inden for den videnskabelige forskning: væk med skrankerne, bomber under professorerne.

Intet ligger mig fjernere. Når jeg som i de følgende linier citerer en passus i et populært tidsskrift: »Illustreret Videnskab« (nr. 8, 1990), så ligger der fra min side ikke nogen som helst hån i dette – endsige noget forsøg på at undervurdere et »populært« magasins seriøsitet. Men artiklen om »Sådan opstår ud-af-krop oplevelser« illustrerer med en sådan tydelighed det forsknings*dilemma*, jeg forsøger at skildre, at en enkelt passage er værd at citere:

»Den pludselige salighed og smertefrihed, der indleder de fleste af nær-dødsoplevelserne, kan man i dag forklare ganske simpelt. Det har nemlig vist sig, at vores hjerne er således indrettet, at den ved en overvældende smerte eller krisetilstand selv producerer betydelige mængder af et stof, der ganske svarer til det mere velkendte stof morfin. (...) Dette hjertestof kaldes endorfin, hvilket blot betyder morfin, der stammer indefra, altså fra hjernens egne celler. Ifølge Blackmore vil en dødelig tilstand i kroppen fremkalde en så voldsom krisereaktion, at hjernen begynder at dope sig selv, og det giver både smertefrihed og lystfølelse.

Susan Blackmore bryder sig selvsagt heller ikke meget om de gængse forklaringer på fænomener som ud-af-kroppen oplevelsen og tunneloplevelsen. Man har blandt andet søgt at forklare ud-af-kroppen oplevelsen med, at vi både har et sjæleligt – et såkaldt astralt – og et fysisk legeme. Det er altså astrallegemet, der svæver op under loftet og ser ned på de sørgelige rester af det fysiske legeme.

Men uanset hvor avancerede og raffinerede måleinstrumenter videnskaben har taget i brug, er der dog aldrig fundet det mindste bevis for, at disse astrallegemer faktisk eksisterer.«

Registrerer jeg en undertone af hån i dette? Eller er jeg for meget far-

vet af min egen holdning til tilværelsen? Hvis der *er* en hån bag dette, er den sikkert ikke engang tilsigtet, den opstår snarere som et udslag af »sund fornuft«: »bare rolig, børn, vi skal nok finde ud af det hele, I skal ikke lytte til alle disse fantastier. Vi finder ud af tingene her i laboratorierne, langsomt – godt nok – men sikkert«.

Er der nogen, der hører hån i det, *jeg* netop har skrevet? Det er der sikkert, men jeg kan forsikre læseren for, at denne hån ikke er tilsigtet. Hvad jeg føler mest, over for en artikel og en holdning som denne, er *vemod*: hvorfor denne frygtelige barrikadedannelse; hvad er det, der er så farligt ved at lade spørgsmålet stå åbent: findes der mon oplevelser og sammenhænge, der ikke lader sig udforske og verificere ved hjælp af gængse videnskabelige metoder? Selve *barrikaden* er *uvidenskabelig*.

At jeg har udpenslet denne konflikt så meget her i indledningen til kapitlet om sjette bevidsthedslag, skyldes den grænse i bevidstheden, man nødvendigvis må passere, hvis man vil beskæftige sig med, udforske eller begribe dette bevidsthedslags natur. Adgangskortet til det hedder simpelthen: *visheden om, at der findes andre love end de jordiske*.

I drømmesprog kaster sjette bevidsthedslag et lys ud over alle de underliggende bevidsthedslag: som et fyrtårn eller som en strålende klarhed. Ved hjælp af denne del af bevidstheden kan man helt bogstaveligt hæve sig over den fysiske verden: man kan flyve – ikke alene symbolsk, som flyvedrømmene, men bogstaveligt.

De forskellige måder at flyve på i drømme, lader sig nu nemt overskue: På rodchakraniveau arbejder vi med selve tyngdekraften, hvilket i et samarbejde med hjertechakra'et, der »gør os i stand til at bevæge os frit i forhold til omgivelserne« – skaber flyvedrømmene, hvor vi flyver *selv* – i vort eget indre drømmelandskab.

På miltchakra-niveau har vi dyreriget, og her kommer *fuglene* ind i billedet. En fugl i en drøm, repræsenterer altså et instinkt i os, der kan støtte os i vores fornemmelse af overblikkets eksistens og væsentlighed. Forudsat fuglen hjælper os i drømmen og ikke angriber os.

På tredje chakra-niveau, dagsbevidstheden, kommer der *konstruerede* flyveredskaber ind i billedet:

drøm: jeg er på flyvetur fra Danmark til Norge.

Drømmeren er kommet til et punkt i sit liv, hvor en fortid (en opvækst) i Norge skal forbindes med nutiden i Danmark, sådan at drømmeren

kan danne sig et helhedsmæssigt tankeoverblik over de to perioders forbindelse.

drøm: *jeg skal op at flyve med min far, men min stedmor har ødelagt landingshjulene, sådan at vi ikke kan starte.*

Det er ikke muligt for denne drømmer at få et tankemæssigt overblik over forholdet til sin far (og »det faderlige«), før han har undersøgt et problem med stedmoderen. Drømmerens *forhold til stedmoderen* forhindrer ham i at få det ønskede overblik.

drøm: *jeg er i en lufthavn og kører op i en bygning med en elevator. Et stykke oppe »knækker« elevatoren, så den nu kører vandret i stedet for lodret. Jeg kan se ned over lufthavnen. Alle flyvemaskinerne er dækkede med sne.*

Her udtrykkes det samme problem ved hjælp af to symboler. At elevatoren ikke fortsætter opad, men efter et toppunkt kun bevæger sig *henad* i samme plan – svarer til, at maskinerne ikke anvendes: de er dækkede med sne: »frossent vand«; et instinktivt problem er ikke »under opbrud« (som is, der smelter) – tværtimod. Men at drømmeren overhovedet drømmer drømmen kan være begyndelsen til et eventuelt »tøbrud«. Hvis hun lytter til drømmen. For drømmene stammer alle fra det *egentlige* overblik: sjette chakra – eller sagt lidt mere præcist: alle drømme *kommenteres af* overblikket: som jeg har fortalt, skyldes et stort antal drømme den daglige »oprydning« i den astrale genparts automatiske hukommelse, og de drømme, som sjette chakra ikke finder værd at kommentere i særlig grad (hvilket også er en kommentar), strømmer igennem drømmebevidstheden som halvt utydelige eller hurtigt glemte bølger. Ud fra disse skiller sig så de klare drømme, dem, der gør indtryk (også selvom vi glemmer dem i vågen tilstand), og dem, der bliver hængende i hukommelsen i årevis. Mere om sjette chakra om et øjeblik.

På *strubechakra*-niveau kaster overblikket sit lys over begrebet kommunikation ved at sætte billeder bag billeder: ved at føre os fra et landskab over i et helt andet – efter en metode, der meget ligner filmteknikkens hurtige klip fra én verdensdel til en anden eller fra én person til en anden. Overblikket skaber en »handling« i drømmen, hvor vi – mens drømmen udspiller sig – bevæger os dybere og dybere ind i årsagssammenhænge, idet det ene lag lader os kommunikere med det næste lag. En sådan lagdelt handling kan ligge inden for én drøm –

eller være fordelt i en drømmeserie, sådan at fem drømme (f.eks.) på samme nat egentlig handler om det samme i dybere og dybere søgen efter den oprindelige årsag. Drømmen viser en vej, drømmeren går ind i sig selv, og går samtidig »bagud« mod en begyndelse til en årsagskæde:

Drømmeserie: *jeg står på en banegård. Der er krig og jeg springer på et tog.*

Vi er i det Vilde Vesten. Det er ligesom en film. John Wayne kommer ridende, og jeg tager hans hat. Wild Bill Hickock er efterlyst.

Jeg sidder på en strand og graver i sandet med min lille plasticskovl. I vores sommerhus er lyset gået ud og de elektriske ledninger er revet ud af væggene. Mor kommer med is. Jeg kender godt ismanden.

En vogn skal skubbes op ad en bakke. Jeg er i en skov med nogle kammerater fra folkeskolen. En dreng, der hedder Per (som jeg ikke kender), viser os, hvor motoren sidder.

Der ligger en død hund i græsset. Jeg er meget ulykkelig, og den er helt forvredet og mærkelig. Men jeg har noget blåt stof i lommen, og det binder jeg om halsen på den som et halsbånd. Så lever den op igen.

Denne drømmeserie fortæller en skilsmissehistorie, hvor barnet på et tidspunkt bliver sat i den situation, at han af situationen bliver presset til at tage parti for én af forældrene. Serien er sammensat af flere menneskers drømme for overblikkets skyld: for at fremhæve nogle let genkendelige symboler uden at skulle gå ind i en lang person-historie:

Der er krig inden i drømmeren. Han er nødt til at »skifte retning« for at komme væk fra krigen: en banegård er et sted, hvor man »står af et tog« og »står på et andet tog« – hvor man ændrer livsbane eller holdning i én eller anden retning.

At gribe John Waynes hat for at kunne bekæmpe forbrydere, tyder på noget med at påtage sig en bestemt rolle for at forsøge at løse et problem. Men det ligger i luften, at man ikke bliver John Wayne af at tage hans hat. At »det er ligesom på film« understreger det skuespilagtige, samtidig med at filmmediet som sådan ligner drømmenes måde at

vide omfattende sammenhænge på: en tydeliggørelse af et overblik: du ser her noget, som er en sammensætning af forskellige optagelser fra forskellige tidspunkter. Og du ser det på én gang: dette her handler om noget med at påtage sig en bestemt rolle, der ikke er din egen, og som ikke løser nogen konflikt.

På stranden er drømmeren voksen i drømmen: fra sit nuværende modenhedsstrin konfronteres han med oplevelsen af, at barndomshjemmets tryggeste symbol for ham: sommerhuset – mister sin energiforsyning. Og han husker moderens trøst, men ser nu, hvor trøsten kommer fra: moderens forsøg på at vende drømmerens sympati væk fra faderen. Det er dette, der ligger i, at drømmeren »kender ismanden« (når man hører drømmen fortalt, ligger der en masse atmosfære i drømmerens stemme – noget, der naturligvis er umuligt at gengive på tryk). At »kende ismanden« er altså at vide, hvor isen kommer fra – ifølge den enfoldige synsvinkel. Og drømmeren fornemmer en anelse ubehag fra moderen og isen.

Den eneste person ved navn Per, som drømmeren kendte fra folkeskolen, var en anden end drømmens Per. Den tydeligste erindring – den første association vedrørende virkelighedens Per, var, at han var skilsmissebarn, og at dette var noget, man talte om. Drømmeren møder således i sin drøm »et skilsmissebarn, han ikke kender« – altså en side i sig selv, en ny og anderledes konfrontation med det faktum, at han er skilsmissebarn. Faktisk er det dette drømmesymbol, der får hele symbolikken til at falde på plads for drømmeren: han har som barn påtaget sig en opgave, han ikke kunne magte: at tage stilling for eller imod faderen. Ved at forstå det umulige i denne opgave, kontakter han en hidtil ukendt side af sin egen skilsmissebarn-problematik – og så begynder tingene at løse sig op af sig selv (motoren findes og kan startes). Og dette fører så ind til det dybeste og sværest tilgængelige sår: en instinktiv følelse af familietryghed har været frygteligt tilredt og livløs i mange år. Men nu begynder drømmeren at kunne kommunikere med sit problem (det blå halsbånd), hvorefter der viser sig en lysere fremtid.

En drømmeserie som denne ligger typisk i *begyndelsen* af en sådan oprydningssproces. Som et – nærmest samlet – overblik over hele problemstillingen. Undervejs gennem de følgende måneder eller års oprydning, kommer så alt det frem, som den oprindelige konflikt har medført. På hele rejsen gennem problemstillingen bliver lykkefølelsen fra *den alligevel levende hund* – hængende som en inspiration: »det vil lykkes en dag, bare bliv ved; jeg ved, alting bliver bedre et stykke frem i tiden.«

Det overskuende bevidsthedslags kraft, når det gælder om at udrede trådene eller om at fortælle os, *at der er et mål at gå efter* – kender ingen grænser. Vi befinder os her ved en uudtømmelig lyskilde, der *aldrig nogen sinde* svigter. Lyset fra sjette chakra kan finde vej – som planter, der bryder gennem mægtige stenophobninger. Og det ophører kun med at virke (i denne tilværelse), hvis vi tager vort eget liv.

Samtidig forsøger denne udødelige del af bevidstheden hele tiden at fortælle os, at vi faktisk *er* udødelige, sådan at mord eller selvmord ingen problemer løser. Hvis vi vælger selvmord, vil den overskuende bevidsthed altid have forsøgt flere gange, gennem drømmene, at fortælle den ulykkelige, at lyset stadig findes – også inden i ham/hende, men at det blot midlertidigt er dækket til. En bemærkning fra én eller anden, tangerende ideen om, at »drømmens lys bare er ønsketænkning« kan skubbe selvmordskandidaten det sidste skridt ud over afgrunden. For »hvis også min bevidsthed håner mig«, så er der intet valg.

Overbevidsthedens valg af vejledende symbolsammenhænge spænder over et stort register. Vi er her inde i en verden, hvor nærmest samtlige paranormale sammenhænge og evner mødes i en harmonisk helhed med vores normale overbliksmuligheder. De metoder, overbevidstheden anvender, går fra godmodige klap på skulderen (i den ene ende af skalaen) til ud-af-krop møder med Gud. Om Gud eksisterer som person er ikke af betydning for forståelsen af effekten. For mig personligt er Gud absolut eksisterende: en kulmination af den totale opfattelsesevne, den totale handleevne og det totale lys. Hvilket gør Gud tilgængelig, enkel og inden for rækkevidde rent samtalemæssigt – *for enhver*. Uden at man først skal hele vejen om ad helgener eller »mestre«, der skal gå i forbøn for én.

Dette skriver jeg for – gennem det fattige ord – at skildre, hvilke utrolige ressourcer, der befinder sig i umiddelbar nærhed af mennesket – og det eneste, der kræves, for at få adgang til dem (i det kvantum, der er relevant for den enkelte), er, at man ikke dækker dem til. Hjælpen er hele tiden *lige ved siden af*. Ofte kan det have en meget følelig virkning, hvis man, før man lægger sig til at sove, bér Gud – eller hvad man nu tror på (evt. blot sin egen højre bevidsthed) – om at oplyse én om et bestemt problem gennem en drøm. Hvis man virkelig mener, hvad man bér om, så kommer der et svar. Dette har jeg set atter og atter – ikke blot hos mig selv, men hos mange andre. Den drøm, eller de drømme, man så vågner med, vil give en et svar. Måske ikke et svar, man regner med – men dette skyldes jo netop, at man ikke ved, hvad

problemet går ud på. Måske er man angst for fremtiden og for, hvordan man skal klare sig, når nu man bliver arbejdsløs i næste måned. Man bér om hjælp, og så drømmer man:

drøm: *Jeg står af toget ved Enghave station. Hele stationen er totalt i ruin.*

Drømmen viser, hvor angsten kommer fra – ikke fra den fremtidige arbejdsløsheds»trussel«, men fra en uafklaret angst. I dette tilfælde boede drømmerens kæreste sådan, at han altid måtte tage toget og stå af på Enghave station. Tiden med denne kæreste lå langt tilbage, han havde glemt alt om det, og egentlig var det »kun« en skoleforelskelse, men nu da han tænker nærmere over det, er det rigtigt, at han blev hårdere ramt, end han dengang ville være ved, fordi kæresten ikke var hjemme den sidste gang, han besøgte hende. Hun var sammen med en anden. Angsten for, hvad der skal ske, når man »står af toget« (et kollektivt transportmiddel, en samfunds-holdning) lapper over den gamle angst. Drømmen gør det muligt at konfrontere fremtiden på bedre præmisser. Mødet med den gamle angst renser den nye angst ud. Omend kun delvis. For der kan være flere tråde.

Overblikket har også af og til sans for humor. I hvert fald lo drømmeren selv meget af denne drøm:

drøm: *jeg får at vide, at om præcis et år finder jeg en mand.*

Hun var godt klar over, at hendes evindeligt kværnende tanke: »så snart jeg finder en mand, stopper mine problemer« – havde tendens til at tage overhånd. Og hun elskede at »forsøge at beregne«, hvor længe det mon kunne vare. Overbevidstheden svarer så med en talværdi, der er præcis, men som ikke kan anvendes eksakt, idet drømmesproget er et symbolsprog. Fortolkningen lyder sådan: »det varer et stykke tid endnu – men inden for en overskuelig tidsramme – vil du få et bedre forhold til det mandlige i din bevidsthed«. Hvilket så godt kan tænkes at føre til bedre kontakt med det andet køn.

En ung mand drømmer:

drøm: *problemet med mine øjne vil forsvinde den 22. december.*

Og denne drøm føler han, det er bedst at fortolke efter samme opskrift som ovenfor: der er en afstand til harmonien, men afstanden er ikke uoverskuelig stor.

I det hele taget skal man være varsom med tal. Det er med vilje, at jeg ikke har nævnt alle chakra-frekvenserne, efterhånden som vi er vandedret op gennem systemet. For vor dagsbevidstheds trang til at »regne den ud« vil af og til føle sig voldsomt fristet af de sære ting, man kan komme ud for i drømme. Inden for min erfaringsramme er det tallene 3,4 og 7, der optræder hyppigst. Som forstærkninger af rodchakra, miltchakra eller hele bevidstheden. Og i de andre tilfælde har det været op til den enkelte drøms klarhed eller øvrige symbolik (som i de to netop beskrevne tilfælde) om man vil tillægge tal eller andre oplysninger *en eksakt* betydning eller en *symbolsk* betydning. I Freuds drøm »Irmas injektion« optræder der en meget tydelig kemisk formel:

»Vi ved også direkte, hvor infektionen stammer fra. Otto har nylig, da hun følte sig utilpas, givet hende en injektion med et propyl-præparat, propylen ... propionsyre ... Trimethylamin (hvis formel jeg ser trykt for mig med fede typer) ... Den slags injektioner bør ikke foretages så letsindigt ... Sandsynligvis var sprøjten heller ikke ren.«

I Freuds kommentar til drømmen gennemgår han de forskellige passager meget omhyggeligt og når frem til, at Trimethylamin, der blev fremhævet som noget særligt vigtigt af drømmen, var et stof, en ven havde beskrevet for ham »som et af produkterne i seksualstofskiftet«. Freud tolker drømmen *eksakt* og når frem til den konklusion, at formelen for ham bekræfter en idé, han har om, hvad *patienten* Irma fejler: »Denne kemiske forbindelse førte mig altså til seksualiteten, til det moment, som jeg tillagde den største betydning for opståen af de nervøse lidelser, jeg ville helbrede.«

Hvis man fortolker drømmen symbolsk, så bliver resultatet et andet. For så er det Freuds *opfattelse af* Irma, der er noget galt med. Af seksuelle grunde. Og hans overbevidsthed forsøger at gøre ham opmærksom på dette i et sprog, han kender: kemiens.

Men han fanger ikke meddelelsen – der i realiteten er en trussel mod hans praksis.

Hvis overbevidstheden har et formål med at give *eksakte* oplysninger, så gør den det i et sprog, der ikke er til at tage fejl af. Sjette bevidsthedslag er i stand til at kæde auraudstrålinger fra begivenheder og mennesker sammen, sådan at det ligner en spådomsevne. Men fremtiden har ikke fundet sted endnu, så spådomsevnen kan snarere sammenlignes med et opslag i en velfungerende køreplan: hvis alt går, som det ser ud til at gå, så ankommer lyntoget til Århus kl. 20.20.

En pige drømmer *gentagne gange*:

drøm: jeg kører i bil. Min far sidder ved siden af mig. Vi kører ad Amagerbrogade. Foran os kører en grøn Fiat. Den kører over for grønt, og det gør jeg også, men fra højre kommer der en taxa, der kører lige ud foran os. Jeg kører direkte ind i taxaen.

En dag opstår så situationen. Pigen har glemt drømmen, men den grønne Fiat foran hende vækker erindringen. Fiat'en kører over for grønt, og drømmeren husker taxaen. Derfor bremser hun af al kraft – hvorved ulykken undgås.

Man kan så stille spørgsmålet: kender bevidstheden situationen på forhånd, eller fremkalder bevidstheden situationen, fordi den har drømt den? Måske en smule af begge dele. En sådan drøm, skal – mener jeg – først og fremmest tolkes som en drøm: Pigenes forhold til hendes far er truet. Hvad det også var i virkeligheden. Men hun havde en styrke, der i mange tilfælde hjalp hende over meget svære depressioner: hun var overbevist om, at der fandtes andet og mere end denne verden, og at hun i sig selv af og til havde adgang til en ikke ringe intuition med hensyn til forståelse af andre mennesker.

Drømmen kæder de to ting sammen: hun kan gøre sit forhold til faderen bedre ved at »bremse op« – ved at kontrollere en konflikt, og oplevelsen i virkelighedens verden støtter så den del af hendes personlighed, som hun har mulighed for at holde fast i under konflikten: der findes faktisk andre lovmæssigheder end de jordiske.

Hvis man først begynder at se de energiudvekslinger, der ligger bag den synlige verden, så er det ikke vanskeligt at forklare, hvordan man kan drømme om noget, der finder sted måneder senere. Det handler ikke om, at sammenhænge er »forudbestemt«, men i højere grad om, at de »forudses« – efter køreplanmetoden. Begrebet »déjà vu« kommer ind her – ikke som noget, der »er sket før«, men som noget, hvis begivenhedstråde, bevidstheden er i stand til at følge, sådan at man ved, tingene sker, når de sker. Eller før de sker.

Som jeg nævnte før, er der ingen grænser for de bevidsthedslag, der befinder sig over »dødsgrænsen«, over strubechakra-niveau. Der findes kun de grænser, den enkelte bevidsthed selv sætter. Man kan løse matematiske talgåder i drømme, man kan – som jeg beskrev det for mit eget vedkommende – spille en violinkoncert, selvom man til daglig ikke kan spille violin. Overbevidsthedens egen evne til at sætte sådanne komplicerede ting i en tilgængelig ramme – udvides så, hvis vi forestiller os, at vi rent praktisk kan bevæge os ud af vort legeme under søvnen, og at vor skytsånd også kan være årsag til advarsler af den før

beskrevne art (det mulige biluheld). Alt dette hører egentlig ind under *bevidstheds*forskningen, men det berører drømmeforståelsen på flere måder – både i forbindelse med drømmenes opståen (skytsåndens meddelelser evt.) og drømmenes indre virkelighed (ud af krop-oplevelser).

En irsk dame, Cecily Moore, fortalte engang i et foredrag om en drømmesituation: hun havde i drømme fløjet rundt sammen med en god bekendt. De var fløjet hen over et slot, sådan et med borggård i midten, og de havde set smilende på hinanden. Så var de styret ind i et ræsende muntert styrtdyk på hovedet ned i borggården. Nogen tid efter besøgte CM den omtalte ven. Hans første ord i døren, var: »Hello Cecily, have you done any nose-diving recently?«

Som drømmetyder har jeg kun været ude for ud-af-krop oplevelser i ganske få tilfælde. Jeg er ikke selv i stand til – spontant eller med vilje – at forlade mit legeme, bortset fra, at jeg ofte er mig meget bevidst, at jeg svæver et stykke over det sovende fysiske legeme. For her er der ikke tale om en ud-af-krop oplevelse, selvom det vel nok teknisk set kan beskrives som en sådan. For hvis man virkelig bevæger sig væk fra legemet, så er det karakteristiske dette, at »bevidstheden følger med« – man ved, at man befinder sig et andet sted end legemet. Jeg husker fra tidligere tilværelser meget tydeligt følelsen; jeg havde evnen engang, men tabte den, da jeg anvendte den forkert, ukærligt (se RD). Man kan rejse langt uden for kroppen – og senere evt. genkende steder, man har besøgt. Man kan endda komme så langt som til de omtalte sfærer omkring Jorden.

Sjette bevidsthedslags evne til at opfatte de underliggende bevidsthedslag og alt, hvad der foregår på dem, udtrykkes af chakra-systemets »frekvenser«. Jeg nævner dem kort her, da de har betydning for forståelsen af en del af kundalinimekanikken: forsøget på at »gribe de højere bevidsthedslag med magt«.

Rodchakra: 4, rød. Miltchakra: 6, orange. Solar-plexus: 10, gul. Hjertechakra: 12, grøn. Strubechakra: 16, blå. Pandechakra: 96, indigo. Kronchakra: 960+12, violet.

Hvordan disse tal opstår, kan sagtens forklares. Men det er en kompliceret affære at gøre det, og jeg må derfor atter henvise til RD. I forbindelse med miltchakra'et har jeg skildret princippet, og jeg kan her for oversigtens skyld fortælle, at:

Rodchakraets 4-delning skyldes samspillet mellem idé, vilje, handling og handlingens resultat.

Miltchakraets 6-delning er den spejlede far-mor-barn balance.

Solar-plexus chakra's 10 aspekter er samspillet mellem de to underste chakra'er.

Hjertechakra'et forbinder den jordiske bevidsthed (4) med den åndelige bevidsthed (3): Fri af den fysiske verden, hvor ideer har form, forsvinder afstanden mellem handlingens resultat og den første impuls: ideen. Hvilket giver en kommunikation med omverdenen, der ser sådan ud: idé, vilje, handling. Og handlingens tilbagelag bliver øjeblikkeligt til en ny idé. Det skal ikke først passere gennem en jordisk, begrænset bevidstheds tunge tankeapparat. De to opfattelsesformer støtter hinanden: $3 \times 4 = 12$.

Strubechakra'et er en kommunikation med virkeligheden: et rodchakra, der forstærker sig selv: $4 \times 4 = 16$.

Pandechakra'et ser de 5 nederste bevidsthedslags aspekter ($4 + 6 + 10 + 12 + 16 = 48$) og gennemskuer dem ved at spejle dem i rodchakra'ets magiske spejl: $2 \times 48 = 96$.

Kronchakra'et sætter den enkelte inkarnations overblik (96) i forbindelse med det livgivende (10) i at inkarnere og udtrykker således hele inkarnationsrækken gennem sit samspil mellem 960 aspekter. I midten af dette store chakra-hjul ses hjertechakra'et (12), sådan at der er direkte forbindelse fra det totale overblik til det bevidsthedslag, der kan betegnes som »dagsbevidsthedens overblik«.

At sjette bevidsthedslag overskuer de underliggende lag, giver sig i drømme også udslag i mere hverdagsagtige overblik-symboler: man ser fjernsyn eller film – dvs. man ser noget tæt ved, som i virkeligheden foregår et andet sted. En »enfoldig« symbolik, der er svær at forholde sig til, hvis man f.eks. mener, at al volden i verden skyldes fjernsynet. Eller at film er »uvirkelige«. Men de *er* virkelige – som det, de er, nemlig som sammenfatninger af forskellige billed- og lydfragmenter. En proces, der ligger meget tæt på bevidsthedens eget overblik.

Måske er det ikke drømmesproget, »der anvender filmmediet« – det er snarere drømmesproget, der har *skabt* filmmediet.

Og nu til dragerne:

Kundalini er betegnelsen for en kraft, der i århundreder har været betragtet som en art skabelsesenergi, en kraft, der ifølge den hinduistisk tantriske tradition kan anvendes som »stige« – ved hjælp af den kan man nå »frihed« – dvs. forening med sit guddommelige selv. Dette medfører så en »udstigen« af »Karmas hjul«, sådan at man i fremtiden er fri for at inkarnere i denne jordiske verden, hvor »alt er illusion«.

Med beskrivelsen af det, der teknisk sker ved en Kundalini-rejsning, bevæger vi os i kanten af emnet drømme. Men kun i kanten, for drage- og slangesymbolet forekommer – ikke alene i drømme, men også i myter; og Kundalinislangen har – som jeg har antydnet – stærk forbindelse rent symbolsk til Det indre Træ, til Bibelens skabelsesberetning og til en del andre myter. Udover denne forbindelse til bogens egentlige emne præsenterer Kundalini-energien i sin udfoldede form et modstykke til chakra-systemet, sådan at hele ideen med chakra-systemet egentlig bliver tydeligere, når man fortæller om, hvordan man bærer sig ad med at *ødelægge* chakrasystemet. For det er det, Kundalini kan.

Her står jeg – som så ofte før – i grel modsætning til århundreder gamle traditioner, men jeg har nu gennem mange år været konfronteret med Kundalini»ofre« i en sådan tragisk »mængde« (det er ikke ret mange, men det er nok), at forsøget skal gøres: udfra den evne, *jeg* har til at se sammenhænge, er Kundalini en totalkatastrofe, og når man først ser, hvordan energien er bygget op, får man øje på dens mange små udløbere – minislanger – rundt omkring i vor dagligdag.

Som jeg skriver i indledningen, har jeg selv været turen igennem en spontan Kundalinirejsning. At jeg har overlevet denne, er for mig at se nærmest totalt ufatteligt. Jeg kan her kun takke forsynet for min evne til at huske tidligere tilværelser og til at kunne gennemskue aura- og bevidsthedsmæssige sammenhænge sådan, at jeg har kunnet *se* Kundalinen. For at se den, at forstå den – er det stærkeste (og nok det eneste) værn mod den.

I den hinduistisk tantriske filosofi og i dennes udløbere i Vesten er der almindelig enighed om, hvad Kundalini er: en guddommelig energi. Ajit Mookerjee udtrykker sig i forordet til sin bog »Kundalini,

The Arousal of the Inner Energy« (Thames and Hudson 1982) meget præcist – ud fra hvad jeg har læst, samler han her den generelle tantriske mening om Kundalini i nogle få rammende sætninger:

»Human experience owes to Tantra the discovery and location of the centres of psychic energy, chakras, in the subtle or astral body. Kundalini Sakti, coiled and dormant cosmic energy, is at the same time the supreme force in the human organism. Every individual is a manifestation of that energy, and the universe around us is the outcome of the same consciousness, ever revealing itself in various modes. The passage of the awakened Kundalini through the various chakras is the subject of a unique branch of tantric esoteric knowledge whose goal is the merging of the Kundalini energy with cosmic consciousness, so that one may realize one's real self, ultimately unfolding the mysteries of the whole universe.«

(Den menneskelige erfaring skylder Tantra opdagelsen af og placeringen af de psykiske centrer, chakra'er, der findes i det finere eller astrale legeme. Kundalini Sakti er en sammenrullet, sovende energi, og samtidig er den den menneskelige organismes højeste kraft. Enhver personlighed er en manifestation af denne energi, og Universet omkring os skyldes den samme bevidsthed, der åbenbarer sig igen og igen på forskellige måder. Det at kunne få den vakte Kundalini til at passere igennem de forskellige chakra'er, danner emne for en enestående gren af den tantrisk, esoteriske viden, og målet er at forene Kundalinien med den kosmiske bevidsthed, sådan at man kan erkende sit virkelige selv, hvilket i den sidste ende åbenbarer mysterierne i det samlede Univers.)

Mookerjee lægger her ud med noget, der må siges at være en overdriivelse: chakra'erne findes i *menneskets aura*, og der har de været, så længe der har været mennesker på Jorden. Jeg kan se dem, og en masse andre mennesker – også i Vesten – kan se dem, og som jeg i RD gør rede for i temmelig mange detaljer, kan Cheops-pyramiden ses som en – endda meget præcis – model af chakra-systemet. Ydermere kan man af gamle myter fra mange folkeslag se, at chakra'ernes natur og mekanik har været kendt her og der, og selvom det skorter på beskrivelser af chakra'erne som *hjul* (*chakra* – sanskrit: hjul), så er selve hjul-effekten egentlig den mindste del af det – og de bevidsthedsmæssige mønstre det centrale. Og disse mønstre findes beskrevet i myterne.

Den store forskel på *min* chakra-opfattelse og den tantriske chakra-opfattelse ligger bl.a. i, at jeg ser chakra'er som *processer i bevidstheden*,

mens tantrikerne ser chakra'erne som *organer i det astrale legeme*. Efter det, jeg har forklaret i kapitlet om symbolkæderne, er det ikke – her i slutningen af bogen – svært for mig at forklare, hvordan denne forskel opstår: at se chakra'erne som processer i bevidstheden, kræver, at man i forvejen har en bevidsthed om det åndelige legemes eksistens – eller sagt lidt mere præcist (eller »ubarmhjertigt« om man vil): med tilstrækkeligt dybt klarsyn kan man se, at den »kosmiske bevidsthed«s eksistens er *en selvfølge* for hvert enkelt menneske. Man ser, at det er denne altoverskuende bevidsthed, der *med vilje* – og *frivilligt* har *begrænset sig selv* for at afprøve sine evner i den begrænsede, »tunge« fysiske verden. Den åndelige bevidsthed *elsker at inkarnere*, idet vor stræben efter viden og kundskab får os til at elske kloden her, sådan at vi vil fortsætte og fortsætte med at inkarnere på den, indtil vi har gjort den smuk, ren og beboelig for alle, og indtil alle eksisterende personligheder har forstået alt, hvad der er at forstå vedrørende det at turde afprøve sine åndelige evner i en begrænset verden. Når så Kloden engang ligger der ren og pæn – sådan at vi overhovedet ikke kan finde på mere for at forskønne den – så ophører reinkarnation: *det at inkarnere i et fysisk legeme på en fysisk klode*.

At fatte det åndelige legemes *selvfølgelige* eksistens ved hjælp af klarsyn – er at kunne se det beskyttelseslag, der tjener som »jorddragt«. Beskyttelseslaget holder al den viden tilbage, som vi har valgt ikke at have med denne gang – efter en ganske banal opskrift, enhver kender: når jeg skal male en væg, så medbringer jeg maling og malerrulle – og ikke min græsslåmaskine. Når jeg dykker i svømmebassinet, har jeg ikke min cykel med, og når jeg denne gang har besluttet mig for at udrede trådene til min veninde Anna, så lader jeg frivilligt min erindring om mine 300 andre hustruer fra de sidste 400 inkarnationer blive tilbage i mit »baghoved«.

Denne begrænsning af bevidstheden er altså frivillig – og den hæn-¹⁰⁸ger sammen med den åndelige bevidstheds *selvfølgelige* eksistens. Dens eksistens er altså *så* *selvfølgelig*, at den ikke har det fjerneste imod at iklæde sig en begrænsning, der passer til det valgte formål, til den valgte inkarnation.

Hvis ikke man kan se det åndelige legeme med klarsyn, så får man først øje på chakra'et i det øjeblik dette »rammer« den astrale genpart. Efter samme princip som en solstråle, der får et kulørt vindue til at lyse op. At opfatte chakra'erne som værende organer i det astrale legeme, svarer således til at påstå, at Solen befinder sig inden i den kulørte glasplade.

Og så kan man designe forskellige måder at få glaspladen til at lyse på – også når Solen ikke skinner. Og det er dette, Kundalini går ud på.

Ideen om »den hurtige vej til Gud« ligger dybt i mennesket. Vi har historien om Adam og Eva og Livets Træ, og hvis man sammenholder min forklaring om Det indre Træ med Første Mosebog, så er det ikke svært at forstå, at bevidsthedsudvidelse er en trinvis affære, en langsom vækst, der hele tiden indeholder det vidunderlige budskab: Gud elsker dig *hele tiden* – lige meget hvilket udviklingstrin, du befinder dig på. Det er dette, der ligger bag andet chakras symbolkæde og budskab: enhver har ret til at være på vej. Eller sagt endnu mere direkte: *udvidet bevidsthed er det samme som at være bevidst om sit eget udviklingstrin*. At ville »udvide sin bevidsthed« gennem at forlade sit udviklingstrin, er således en selvmodsigelse – men af en sådan natur, at man ikke fanger den i farten. Man kunne også sige det på en anden måde: man udvider ikke sin bevidsthed ved at begrænse den. Ja det kan jo enhver forstå – men hvis vi oversætter det til tantrisk, så bliver det pakket ind i guldpapir: man kan vende ryggen til den jordiske verden og således udvide sin bevidsthed: man »lukker af« for den »tunge, illusionære verden« og vender *hele sin opmærksomhed* »opefter« – og så får man kosmisk bevidsthed.

Kundalini-yoga går ud på dette – har som erklæret formål at sætte den mediterende i en sådan tilstand af salighed, at »lyset strømmer igennem en«. Hvis man så – efter at have nået dette »superbevidste stade« – føler trang til at »udtrykke sig kreativt«, så må man, som Mookerjee skriver »stige ned igen«. Og når man har gjort det kreative, man satte sig for at gøre, vil man igen »føle trang til at vende tilbage til sin sande identitet, hvilket vil sige: sammensmeltningen med det absolutte«.

En kosmisk bevidsthed, der ikke er i stand til at pudse sko uden at skulle forlade det kosmiske stade? En selvmodsigelse, der næsten ikke er til at få øje på, før man får øje på den. Og så er den ikke til at se bort fra.

Det svære ved det ligger i det tilsyneladende sande, at »denne verden er tung og uvirkelig« i forhold til den »kosmiske verden«. Jeg har selv, tidligere i bogen, beskrevet nogle af forskellene mellem den åndelige verden og denne verden, og også jeg anvender udtrykket: den åndelige verden er meget mere virkelig end den jordiske. Men så ligger der tilmed i *min* erindring den viden, at denne åndelige verden er vores

alle sammens, og at den bliver liggende og venter på os, til vi kommer tilbage. Og vi er her, fordi vi synes det er en god idé at være her – faktisk hænger det så direkte sammen, at vi ville dø, hvis ikke vi ville være her, jf. den firedimensionale mekanik i lystråden, der er *lig med* accepten af tilværelsen. Når lystråden brister, så skyldes dette, at den åndelige bevidsthed ikke længere anser legemet eller inkarnationen for anvendelig, og så brydes lystråden. At vi er i live, skyldes således, at den åndelige bevidsthed mener, at det er en god idé at leve.

Kundalini-tanken mener, at vi skal anvende hele vor åndelige formåen som springbræt *tilbage til* den åndelige verden.

Det ville jo også være fantastisk, om man havde en masse visdom. Og hvis vi lige et øjeblik ser bort fra den (for Kundalini-tanken) ubehagelige kendsgerning, at visdom starter med, at man accepterer sit udviklingsstade og derfra bevæger sig videre, og at et *spring* ind i en erkendelse aldrig kan blive et spring, da erkendelsen af springet reducerer springet til en gradvis proces – så ligger opskriften på salighed egentlig inden for almindelig rækkevidde:

Vi starter med en sætning à la denne:

Over dødsgrænsen (i de andre verdener) findes en kosmisk kærlighedsmulighed.

Denne sætning kan vi så begynde at manipulere med – vi kan vride den rundt, sådan at den bliver »bagvendt« – sådan:

- 1) Over dødsgrænsen findes den kosmiske kærlighed.
- 2) For at finde den kosmiske kærlighed må man passere dødsgrænsen.
- 3) Vejen til den kosmiske kærlighed går gennem dødens port.
- 4) Døden fører til kærligheden.
- 5) Kærligheden medfører døden.

Det, vi har dannet her, er en »forbandet ring«, en selvmodsigelse, der bider sig selv i halen, et slange eller dragesymbol, der anvender døden som livskraft. Ideen om at »kærligheden medfører døden«, sniger sig så langt ind som i Kristendommen, hvor det bliver Jesu *død* og ikke Jesu *liv*, der »frelser menneskeheden«. Jesus døde, fordi folk ikke forstod, hvad han sagde – for mig at se – og at gøre selve dødsprocessen livgivende, er nærmest ren Kundalini. Hvis man mister sit liv for at redde andre, skyldes dette, at man udfører en handling, selvom denne handling eventuelt medfører døden. *Selvom* – ikke *fordi*. Det er handlingen (på trods af risikoen), der hjælper nogen – ikke den eventuelle dødsproces, der i uheldigste tilfælde følger med handlingen.

I Wagners operacyklus *Nibelungens Ring* finder vi den ovenfor nævnte kærlighedsforvridning skildret ret detaljeret. Men man skal nok kende Kundalini-problemstillingen i forvejen for at se mønstret. Wagner kendte godt til tantrisk filosofi, men har ikke noget sted (mig bekendt) gjort rede for, at det, han skildrer i begyndelsen af *Rhinguldet*, er en kundalinirejsning.

Symbolikken er ellers ikke til at tage fejl af – og med dette perspektiv i baghovedet »går *Ring*en op«. Normalt anses den for at være selvmodsigende på flere punkter, men det er den aldeles ikke – set i dette lys:

Vi starter på bunden af Rhinen – i elementet VAND. Her findes der en guldklump, og om den hedder det sig, at »den, der kan smede en ring af guldet, vil blive verdens herre«.

I symbolsprog er »guld i vand« det samme som en balance på andet bevidsthedslag. Balancen står, som nævnt, i forbindelse med det højeste bevidsthedslag: kronchakra'et, idet auraens sølv og guldstænk er udtryk for *visdommens indflydelse på det enkelte bevidsthedslag*. Sagt mere simpelt, så kan man »orientere sig i sit vandelement«, hvis »Solen skinner ned i vandet«.

Og det er lige, hvad den gør i starten af *Rhinguldet*. Omkring guldet svømmer de tre Rhindøtre, guldets »vogtere« og samtidig eventuelle guldraneres fristere. De symboliserer den instinktive, i sig selv uskyldige, men i værste fald uberegnelige blinde tiltrækningskraft og frastødnings-mekanisme i den astrale genpart. Repræsenteret tydeligst gennem begrebet *forelskelse* – en oprindelig blind tiltrækning, der kan »gøres seende« og forvandles til kærlighed – hvis man ønsker at kommunikere med det menneske, man er forelsket i. Hvis ikke man ønsker at lære det menneske at kende, som man er forelsket i, så kan den blinde forelskelse gøres endnu mere blind: man »slukker lyset på vandplanet« og kaster sig ud i det, man har besluttet sig for at vende ryggen til. Og så bliver forelskelsen »ekstatisk«.

Denne dobbelthed: man tager afstand fra det, man tiltrækkes af – genkender vi fra Kundalini-ideen: det kosmiske overblik over verden får man først, når man vender ryggen til verden. Og balancen på vandplanet: guldet – kan i den yderste ekstremitet »stjæles«, sådan at man ved at lave en ring af det kan blive verdens herre. Selve denne idé er – ligesom i Bibelen – *selve problemet* – idet man for at blive verdens herre først skal være herre over sig selv. At man kan »blive lig Gud« ved at spise af Livets Træ, og at man kan blive verdens herre ved at

smede guldringen – er således *ikke sandt*. »Prøven« handler om at *gen-nemskue dette* – det handler slet ikke om at spise eller ej.

I Wagners *Ring* kan man kun smede ringen ved at forbande kærligheden. Det er jo klart, hvis vi ser ovenstående sætningsmanipulation som skabelsen af ringen: »kærligheden er stærkere end døden« bliver til »kærligheden medfører døden«. For at bringe det *så* vidt, er man nødt til at forbande kærligheden.

Det gør dværgtrolden Alberich, og han smeder ringen. Samtidig sker der underlige ting på »gudeplanet«, på de højere bevidsthedslag. Hele Wagners Ring-univers kan ses som noget, der foregår inden i én enkelt bevidsthed, hvor de forskellige lag inden for eventyrenes hierarkiske system udgør planer af samme bevidsthed. Den øverste gud, Wotan, kaldes også af og til for Licht-Albe, mens Alberich kaldes for Schwarz-Albe – altså to yderpoler af den samme bevidsthed: Wotan som overblikket – Alberich som forsøget på at ødelægge det samme overblik, den i mennesket altid indbyggede trang til at skyde genvej, til at tilrane sig værdier, der ikke tilkommer en med rette.

Wotan har – parallelt til Alberich – gjort noget, han ikke skulle have gjort: han har brækket en gren af Verdenstræet, og denne gren har han omdannet til et spyd – et symbol på hans kendskab til de kosmiske love. Afbrækningen af grenen bevirkede, at kilden ved træets fod tørrede ud; hvilket ikke er vanskeligt at forstå, hvis man kender drømmesproget: at blokere den indre vækst er det samme som at undlade at vande det indre træ.

Lad os holde forbindelsen til Kundalini-tekniske sammenhænge ved lige: nu vil jeg fortælle, så præcist, som jeg kan, hvordan en Kundalini-rejsning foregår, og hvad det er, der sker. Siden bliver det langt lettere at se parallellen i myterne:

Andet bevidsthedslags hovedidé er denne: enhver har ret til at være på vej igennem sin udviklingsproces. Kundalini-filosofien mener det modsatte: *vi skal skynde os*. Hvis man nu retter sin personlige energi og tankekraft mod ideen om, at vi skal skynde os at blive vise – så *modsiges* vi miltchakra'et. Dette har den effekt i auraen, at miltchakra'et »trækker sig tilbage«, det bliver utydeligt i auraen hos det menneske, der blokerer det – og umuligt at se med klarsyn (hos mennesker, hvor det *ikke* er »trukket tilbage«) for den, der selv blokerer det og samtidig har et klarsyn.

Al energien flyttes fra miltchakra'et over til hara-centret, der som omtalt viser, *hvad der foregår* på instinktlaget. *Bare den mindste* tankegang »jeg har ikke lov til at være på vej« – gør miltchakra'et utydeligt, samtidig med at det instinktive pres for at »nå det hele« forstærker og akkumulerer affekt – der ses i hara-centret. Gennem en virkelig besluttet holdning: jeg *skal* udvide min bevidsthed – trækker miltchakra'et sig så dybt ind i auraen, at det kræver et dybt klarsyn at se, at det stadig er der. Samtidig giver hara-centret sig til at »råbe på mad«. Det fremtræder som en meget larmende energihvirvel i auraen, og det er, hvad det er: en energihvirvel. Et chakra er en proces i bevidstheden, altså noget helt andet. At et chakra forresten også sætter hvirvelstrømme i gang i auraen, er det, der formidler forvekslingen.

Den astrale genpart er så uheldigt stillet, at den er dødelig. Den er, som omtalt, en del af det fysiske legeme. Samtidig ligger der en forvekslingsmulighed gemt i genpartens højfrekvente og firedimensionale natur: vi mennesker kan glimtvis opleve genparten og dens udstrålinger, og da dens verden er så meget anderledes end den fysiske, kan vi komme til at tro, at vi har været i forbindelse med den åndelige verden. Det svarer lidt til at stå i Peterskirkens *forhal* og så se sig betaget omkring.

Dette at være dødelig – og at forsvare sig for at forblive i live – rummer en fristende tankegang: jeg vil gerne være udødelig.

Hvis man nu glemmer, at det er man faktisk også – det er kun *legemet*, der er dødeligt, så kan man give sig til at lege med den astrale-genparts livgivende og støttende strømme. Man kan forsøge at forstærke dem og stive dem af, sådan at man kombinerer en beskyttelse af det fysiske legeme (man lukker sig inde i et meditationsrum) med en total opmærksomhed om de livskraftstrømme i genparten, man mener kan løfte éns hele eksistens (altså også den dødelige genpart) op på et udødeligt niveau. Man placerer på en måde sin dagsbevidsthed og sin instinktbevidsthed i en elevator, og så opbygger man en mængde kraft *under* elevatoren, sådan at dagsbevidstheden bliver løftet op til det sted, hvor det tredje øje plejer at være.

Kundalini-mønstret i auraen ligner den zig-zag figur, man netop kan finde under visse elevatorer eller »lifts«. Det er den samme krydsmekanik, der anvendes i væglamper og i træsakse af den art, der pludselig bliver meget længere – de skyder sig ud, sådan at ekspedienten i slikbutikken kan nå de fjerneste chokolader.

Løftemekanikken beskrives tantrisk som en 3½ gange sammenrullet rød slange, der befinder sig i rochakra'et. De 3½ refererer til denne

slanges 7 halvbugtninger – den kan »sno sig omkring« samtlige bevidsthedslag. Slangen beskrives samtidig som en kvindelig energiform – altså en *idé*.

Idet man beslutter sig til at vende verden ryggen for at få overblik over verden – og idet man anvender hele sin kraft til dette formål – vokser energien omkring hara-centret. Idet slangen begynder at løfte sig, ødelægges den rodchakra'et: virkelighedssansen er det første, der sætter ud, idet virkelighedssansen jo har direkte kontakt til det faktum, at vi *er* udødelige, og at vi overhovedet ikke behøver gå i gang med alt det gas. Idet rodchakra'et ødelægges, begynder det at lyse – som morild-plankton, der dør, idet de lyser – eller som en atom-bombe, der udsender et kraftigt lys. Lyset er altså simpelthen en forstærkning af instinktenergien på det sted, hvor chakra'et *plejer at være* – den samme effekt, der opstår, hvis man puster cigarrøg ind i en solstråle og så siger: se, hvor solstrålen er tydelig.

Ved at vende »denne verdens illusioner ryggen« for at få del i den kosmiske bevidsthed har man vendt livskraften mod sig selv. Dette sætter *tredje chakra* ud af funktion. Ildelementet, der normalt anvendes som en motivation til at *gå ud i verden*, anvendes nu til det modsatte – i Wagners *Ring* skinner Solen ned i vandet, hvilket giver vandguldet mulighed for at reflektere Solens stråler *ud* i vandet, sådan at Rhindøtrene kan se, hvor de svømmer: instinkterne kan »orientere sig« i vandelementet. Efter at Alberich har røvet guldet, er Solen sat ud af funktion.

Hvis man ser lidt tættere på dette, rent auramæssigt, så er ilden egentlig *i* vandet i bevidstheden: det er livskraften, der ved sin gennemstrømning af den astrale genpart hjælper genparten til at rydde op i alt det, den gemmer på. Hvis livskraftens »ansigt« vendes den anden vej – hvis man tvinger livskraften til at hjælpe sig med at sætte stiger op ad bevidstheden, sådan at man kan komme »højere op« – så mangler livskraften der, hvor der er brug for den. Dette forsøger den astrale genpart så at råde bod på ved at forøge instinkternes pres – den ægte livskraft bliver erstattet af en livskraft-*fortærende* instans: en ildspyende drage: livskraften vendt mod en selv.

Man kan hos Wagner sige det således: idet man fjerner guldet fra vandet, opstår der en *vulkan* der, hvor guldet før hvilede. I Tolkiens mægtige RINGENES HERRE er den forbandede ring netop smedet i en vulkan.

Men for den mediterende yogi opleves vulkanen ikke om en vulkan og dragen ikke som en drage. At Kundalini-meditationen (ifølge

Mookerjee og ifølge hvad *jeg* har set) er forbundet med fysiske reaktioner som rystelser, kramper, rullen med øjnene, ufrivillig spytafsondring etc., opfattes som en naturlig del af processen. At en harmonisk kraft bør fremkalde harmoni, virker i den forbindelse som en smålig indvending.

Det er svært at rejse Kundalini-slangen. For hver gang man kommer til et chakra-område, skal denne del af bevidstheden *modsiges*. Som jeg har fortalt, er chakra-systemet et *kommunikationssystem*, som vi har med, når vi inkarnerer i den fysiske verden. Hvis man forsøger at meditere sig væk fra den verden, man er kommet for at kommunikere med, er man naturligvis nødt til at sætte chakrasystemet ud af funktion. Når man når så langt som til hjertechakra'et begynder det virkelig at blive vanskeligt, idet kærligheden fra dette bevidsthedsplan jo netop viser *ud* i verden. Kærligheden er ingen sovepude, og man kan ikke være kærlig mod verden eller menneskene ved at undlade at gå ud i verden for at yde *sin* skærv. Men her kommer så Kundaliniens nye kærlighedsbudskab ind i billedet:

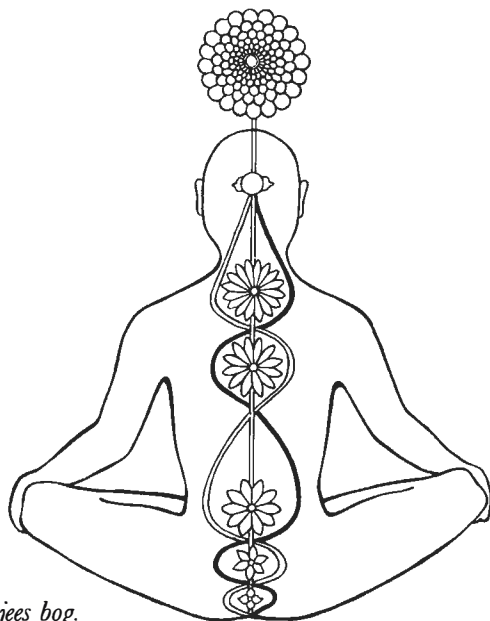
Kundalini-filosofien har nemlig en meget subtil måde at omforme kærlighedsbegrebet på. Som jeg har beskrevet, har alt stof en astral genpart: lyset og luften, træerne, vandet, stenene, dyrene og menneskene. Idet man nu – under Kundalini-meditationen – forstærker hele det astrale område, mens man dels afviser den fysiske verden, dels glemmer den åndelige verdens *selvfølgelige* eksistens – sker der det logiske: opmærksomheden rettes mere og mere, og efterhånden udelukkende mod den astrale verden. Altså mod den »spændende og farverige« verden, der ligger *lige ved siden af* den fysiske verden.

Og denne verden strækker sig igennem alle de dele af den fysiske verden, som de fysiske sanser er i stand til at registrere. Den har intet med den åndelige verden at gøre, da den åndelige verden netop er udødelig – og ikke »en del af den dødelige verden«. Man kan nu erstatte hjertechakra'ets bud om, at ethvert menneske har eksistensberettigelse – og at det drejer sig om med hjertebevidstheden at se ind bag ens medskabningers tilsyneladende overflade – med ideen om, at såvel Solen som Månen, blomsterne, fiskene og stenene er vore brødre og søstre. Man kan ligesom »tage bad« i denne følelse af fællesskab, der kun lader sig manifestere, hvis man lukker af for forståelsen af den kolossale forskel, der er på den dødelige og den udødelige verden. At kontakten med det åndelige legeme dækkes til, fører til ideen om »personlighedens opgåen i altet« – til ideen om, at »jo højere man kommer op i bevidstheden, jo mere udviskes de personlige forskelle

mellem mennesker«. I realiteten er situationen den omvendte: jo tættere man kommer på sin bevidstheds inderste kerne, jo tydeligere bliver man sig bevidst, at man er totalt forskellig fra alle andre mennesker (bortset fra dualen) – og at dette giver de mest fantastiske kommunikations- og oplevelsesmuligheder og den mest uafrystelige fornemmelse af fællesskab.

Efter hjertechakra'et er det strubechakra'ets tur. Men det giver næsten sig selv: chakra-systemet er indbygget i strubechakra'et, og en blokering af – bare *nogen som helst* form for kommunikation – er en blokering af strubechakra'et. Her sættes det helt ud af drift, og erstattes af den lysende slange, der som en elektrisk pære bag en række farvede ruder – får disse til at »tænde«, efterhånden som den drager forbi.

Det tredje øje har normalt overblik over de fem underliggende bevidsthedslag – og det er denne egenskab ved sjette chakra, der giver det frekvensen 96 i systemet (de fem nederste lags frekvenser lagt sammen (48) og spejlet i virkelighedssansens (rodchakra'ets) magiske spejl (96)). Idet Kundalinien når sjette chakra, smadres dette totalt, og de 96 aspekter erstattes af Kundaliniens idé-handling splittelse: på hinduistisk tantriske tegninger kan man altid genkende den rejste Kundalinis effekt på 2 ting: andet chakra er sat ud af funktion og erstattet af hara-centret – og det tredje øje har ikke 96 »eger« men *to*:

Ill. fra Mookerjees bog.

Som man kan se på denne tegning, er der egentlig ikke én, men to slanger. Dette kommer af, at en idé (i venstre side af auraen) altid vil have en mulig *handling* indbygget (i auraens højre side). Egentlig bør de to aspekter i bevidstheden: idé og handling – være i balance med hinanden, hvilket auramæssigt ville være at udtrykke som to parallelt løbende kanaler op langs rygsøjlen. Men idet man begynder at aktivere en energi, hvor man tiltrækkes af det, man tager afstand fra (man vil øge sin indsigt ved at lave afstand til en del af kosmos: den fysiske verden) – begynder idé og handling at modsige hinanden. Det er dette spændingsfelt, der egentlig opfattes som »spændende« (dette var ikke en vittighed), og de to energier, der normalt løber parallelt, skal nu vrides fra hinanden, efterhånden som man kommer højere op i systemet. Som Tarzan, der er spærret inde og med sine kæmpekræfter øger afstandsrummet mellem to af fængselsburets jerntræmmer.

Det »spændende« er det tillokkende ved at kunne blive lig Gud – det er da en fantastisk fornemmelse af finde en genvej. Selve det umulige i opgaven og det sindssyge i tanken er spænding nok i sig selv. Faktisk kan det siges så simpelt som: der ligger foran mennesket en vej, der fører mod lyset. Hvis man vender sig nøjagtigt 180 grader, så har man ryggen til lyset. Men så får man øje på det spor, man har gået af, og så siger man: »også her er en vej«. Men man kan kun se denne nye vej, hvis man vender sig *præcis* 180 grader rundt. Og det er det, der er det svære.

Lad mig prøve at forklare det på endnu en måde: Overbevidstheden vil *gerne* være her på Kloden – for ville den ikke det, ville lystråden briste. Under Kundalini-meditationen forsøger hele den inkarnerede bevidsthed (alt det, der ikke er overbevidsthed) at mene noget andet. Som om vi ser overbevidstheden som et stort O med en pil nedad (her på Jorden er godt at være) samt dagsbevidstheden som et stort D, der ihærdigt forsøger (det er meget svært og kræver mange års intens meditation) at dreje sin pil opad (nej det er *der*, det er godt at være). Idet det lykkes for dagsbevidstheden at få sin pil til at stå nøjagtig lodret – altså præcis i 180 graders opposition til overbevidsthedens idé – lyder der et »klik« og systemet er kortslettet. To dele af en bevidsthed vil i hver sin retning, men da de er dele af den samme bevidsthed, kan de ikke komme fra hinanden. Der springer da en regulær gnist – ganske som i en elektrisk pære – og denne gnist trækker så et dobbelt brandspor igennem den astrale genpart – fra rodchakra til det tredje øje. Af og til hele vejen op igennem kronchakra'et.

Effekten ligner det, der sker med en elastik, når man nulrer den

mellem fingrene: den kommer til at ligne en række 8-taller oven på hinanden.

Idet det tredje øje sættes ud af funktion (96 bliver til 2), mister man sit overblik. Man glemmer, hvad det er, man *ikke ved*, og dette forveksles med ideen om, at man ved alting. I Wagners *Ring* mister Wotan sit venstre øje (evnen til at få nye ideer), idet han drikker af kilden ved Verdenstræets fod. I den nordiske mytologi er der tale om »Mimers brønd«, og det karakteristiske ved Mimer er, at han kun består af et hoved. Ganske efter Kundaliniens opskrift: denne verden er der ikke noget ved, det er kun verden over dødsgrænsen, der betyder noget.

Et andet sted i *Ring*en står der, at Wotan må betale med sit venstre øje for at få Fricka til hustru. Dette er en anden måde at sige det samme på: dette ægteskab, den idé, Wotan ingår pagt med her, er skadelig. Som en slags fælles bolig, et fælles opholdssted for det hule ægteskab befaler Wotan to jætter, Fasolt og Fafner, at bygge ham en kæmpeborg, Walhal. Som betaling lover Wotan jætterne Freia, kærlighedsgudinden.

Set i Kundalini-sammenhænge, hvor Alberich og Wotan er yderpunkterne (det udødelige og det destruktive) i den samme bevidsthed – viser Wagner, at en idé på instinktplanet (Alberichs forsøg på at blive verdens herre) har en så voldsom effekt, at der voldes skade helt op på de øverste bevidsthedslag: Alberich frarøver vandet dets guld for at blive »lig Gud« – kilden ved Verdenstræets fod tørrer ud, da Wotan vil markere sin guddommelighed ved at brække en gren af træet. Alberich forbander kærligheden – Wotan lover kærlighedsgudinden væk som løn til Fasolt og Fafner.

Kundalini sætter hele chakrasystemet ud af funktion – ja danner i realiteten nye chakra'er uden på de rigtige. Hos Tolkien bliver dette til, at man bliver *usynlig*, hvis man tager ringen på – hos Wagner er der den samme effekt – og samtidig bygger Wagner Kundaliniens mureddannelse omkring personligheden op som en faktisk mur: ringtemaet i slutningen af første scene i *Rhinguldet* – forvandles gradvis, som det stiger op gennem skyerne (op gennem bevidstheden) til *Walhaltemaet*. Og Walhal er bygget af to jætter: to halvdæmoniske overdimensionerede instinkt kræfter: Kundaliniens splittende spændingsfelt.

Idet spændingsfeltet viser sin sande natur (Fasolt og Fafner vil begge have ringen), slår Fafner sin bror ihjel og flygter ud i skovene, hvor han skaber sig om til det, som ringen egentlig er og som den har gjort ham til: en drage. Eller sagt Kundalini-teknisk: idet de to slan-

ger er blevet bygget op gennem bevidstheden, går de i kortslutning med hinanden, de bliver til én op og nedkørende cirkulation (brændende elevatorer i drømme).

Ideen om, at *kærligheden medfører døden* er nu blevet *bygget ind i kroppen*. Men man lever stadig, man er blot levende begravet. I de »heldige« tilfælde føler man sig i ét med Altet, sine brødre stenene og planterne og dyrene, og man hører dejlige lyde, ser farver og symboler. I de »uheldige« tilfælde (dem, der ifølge filosofien ikke har tilstrækkelig selvdisciplin eller træning til at gennemføre kontakten med så stærke kræfter) mister man simpelthen forstanden. I visse tilfælde kan en Kundalini-rejsning foretages så »harmonisk«, at chakra-systemet opløses – dvs.: beskyttelseslaget opløses, og man glider i en salig tilstand over til konfrontationen med det faktum, at man har forladt Kloden i utide.

Dette prøvede jeg engang for 13.000 år siden. Det er blandt andet dette, RD handler om: jeg så min elskede danse sig til døde med vort fælles (troede jeg) barn i maven. Gennem en lang række af begivenheder var det »klart« for mig, at det var mig, »der var skyld i hendes død«. Jeg stemplede min egen evne til at elske som værende totalt skadelig, og denne selvmodsigelse bevirkede en Kundalini-rejsning. Jeg satte mig ind i en hule – skubbede sten hen foran indgangen (en materialisation af Kundaliniens mekanik), satte mig ret op og ned i hulen – og døde.

I vores vestlige verden er der ikke mange, gudskelov, der i dyb alvor praktiserer Kundalini-yoga efter den mest intense metode. Men sammenblandingen af kærlighed og død har mange udslag. I den milde ende af skalaen gør man tilsidesættelsen af ens personlighed til den måde, hvorpå man beskriver sig selv: »God dag, jeg hedder fru overlæge Thomas Madsen – hvem er du?« »Jo, jeg kommer sammen med en fra Pink Floyd«. Eller i et noget grovere tilfælde: man sætter en ære i altid at være den, der holder sig tilbage, altid at være den, der udmærker sig ved ingen profil at have: det såkaldt selvudslettende »kærlige« menneske, der forveksler kærlighed med udviskning af personligheden.

De værste situationer opstår, hvis man giver sig til at gøre noget, der ligner det, jeg gjorde i Mellemamerika, hvor jeg døde i hulen: man påtager sig en skyld for noget, man ikke har gjort. Dette kan medføre hele eller delvise Kundalini-rejsninger:

En pige får af sin mand at vide, at han nu har tænkt sig for en peri-

ode at ville eksperimentere noget med sin seksualitet. Han har tænkt sig, at han i nogle måneder vil prøve at gå i seng med så mange piger, han nu kan finde. Han trænger til at »realisere sig selv«. Hvis pigen stadig vil have ham, bliver hun nødt til at acceptere dette som en naturlig selvfølge, for »sådan er *han*«. Pigen accepterer, gør drabet på sig selv til den måde, hvorpå hun holder fast i det, der for hende er livet – og får en Kundalini-rejsning. Flammerne op ad ryggen vender tilbage, hver gang problemet i fremtiden berøres, hver gang pigen skal se det faktum i øjnene, at hun har blokeret sin egen konfrontation med omverdenen. Men da Kundalinien har denne »kortslutnings-effekt«, som en i legemet permanent værende indbygget »krig«, er det Kundalinien, der bestemmer udfaldet af konfrontationerne: hun bider refleksmæssigt, næsten automatisk smerten i sig hver gang. Indtil der er tale om en art selv-hjernevask.

Hvordan man kommer ud af problemet, forsøger Wagner at skildre i *Ringene*: man må være i besiddelse af en holdning, der er stærkere end ringens sammenblanding af kærlighed og død. Hvilket bl.a. betyder, at man aldrig må anvende døden som argument i kærlighedssager. Hvilket ligner situationen, hvor den ene part står på 17. sal på afgrundens rand og skriger: »hvis ikke du gifter dig med mig, springer jeg ud over kanten!« Her er der så to muligheder: enten må man sige: »så spring« – hvilket sikkert vil være svært at få over sine læber – eller også må man sige: »OK, kom så herhen«. Og når så vedkommende er uden for fare, kan man sige: »ved du hvad, jeg kan ikke bygge et ægteskab på en trussel. Nu går jeg, og hvis du så springer, er det din egen sag«.

Dette lyder jo frygtelig koldt og kynisk, er der måske nogen der vil mene, men et ægteskab på de præmisser er værre end springet. Det rædselsfulde er ikke døden, men det faktum, at nogen overhovedet kan finde på at anvende døden som argument i sådanne sammenhænge.

I *Nibelungens Ring* forsøger Wotan at støtte to kærlighedspare i deres kamp mod ringen. For at parrene kan blive stærkere end døden, skal de først konfronteres med valget (efter ovenstående opskrift), og Siegmund får at vide, at han skal dø, og at han ikke må få sin elskede Sieglinde med til Walhal. »Jamen hvis ikke jeg må det, så slår jeg både hende og mig selv ihjel«, råber han. Og så har han tabt.

Brünnhilde, der falder for hans anvendelse af døden som argument i kærlighedens tjeneste, afskærer derved sin egen forbindelse til de dele af bevidstheden (Wotan), der netop ved, at kærligheden er *stærkere*

end døden – og at Siegmund skulle have sagt: »Jeg er ligeglad med, hvad I har for regler der oppe i Walhal. Jeg agter at slås med min fjende, om det så skal være med de bare næver. Jeg elsker nemlig Sieglinde. Kærligheden gør mig stærk, og jeg agter overhovedet ikke at dø«. Og så havde han sejret.

Senere forsøger *Siegfried* at klare sig. Han dræber ringens »yderside«, dragen Fafner (man kan se de to på denne bogs forside), men da han kommer ud fra Fafners hule med ringen, så slår han sin plejefar Mime ihjel, fordi denne irriterer ham. Han har nu anvendt døden forkert (dragen var OK, men Mime er ikke farlig for Siegfried), så derfor har også han tabt allerede her.

Nibelungens Ring slutter med, at kærligheden i *realiteten* medfører døden: Brünnhilde forårsager sin elskede Siegfrieds død – hun tror, at han har svigtet hende, men i virkeligheden har han været udsat for magi: en glemselsdrik. En hvilkensomhelst bare nogenlunde afbalanceret eventyrprinsesse ville øjeblikkeligt have gennemskuet bedraget: »dette er min elskede, der er dopet af en trylledrik, kærligheden gør mig seende«. Men ikke Brünnhilde. Også hun har tabt. Hun har tidligere været »muret inde« af en ring af ild, én af Kundaliniens andre manifestationer – og til sidst må hun rense sig selv og sin egen bevidsthed ved at »erkende ildens natur« ved at ride ind i flammerne – en proces, der ikke på nogen måde er en »enkebrænding«, men derimod en total og altgennemgribende »lutring« efter en opskrift, der ligner Bibelens beretning om *Skærsilden*.

Hos såvel Tolkien som Wagner må ringen tilbage, hvor den kom fra. Vulkanen hos Tolkien, Rhinen hos Wagner. Og sådan er det også rent Kundalini-teknisk. Det dobbelte brandspor i genparten er en kortslutning, og idet denne først er manifesteret, er der blevet nedlagt noget der ligner et elektriker-rør i genparten. Selve ildfornemmelsen – eller hvad man nu har af symptomer (rystelser, kramper, hovedsmerter, hamre i hovedet, sortnen for øjnene etc.) kan periodevis forsvinde helt eller delvis, men »røret« er der stadig, sådan at et nyt »anfald« kan ventes, i samme øjeblik Kundaliniens oprindelige startproblem vender tilbage.

En pige elskede en »vidunderlig guru«. For hende var han en guddommelig inkarnation, og dette mente hun i bunden af sin sjæl. Guruen havde ikke noget imod fans, så han gik i seng med pigen. For hende opstod der derved en krydsforbindelse mellem de instinkter, der mobiliseres under samlejet (hara-centret) og det tredje øje (hen-

des fornemmelse af hans guddommelige natur). Alle de mellemliggende lag var sat ud af funktion under samlejet – ingen kommunikation på almindelige planer: »hvem er du, hvem er jeg, hvad er det egentlig, vi laver?«

Samlejet medførte en Kundalini-rejsning, en kortslutning mellem hara-center og sjette chakra. Pigen led i mange år derefter af dårlig ryg og drømte af og til, at hendes ryg rådne. Den eneste vej ud er at se, at dette samleje aldrig skulle have fundet sted, og at gurun ikke er en guru, men en schuft – men hvis man bygger sit liv på et sådant »helligt minde«, så er det nærmest det eneste, man ikke vil slippe. Og så må man følge Kundalinien til den bitre ende.

At følge Kundalinien til den bitre ende, er meget meget vanskeligt. Og det er svært for et offer – både at forstå og at forklare, hvordan han har det, og hvorfor. Så det er ligeledes svært at hjælpe. Og umuligt at hjælpe, hvis man bare fylder offeret med piller.

Kundalini kan tilmed være vanskelig at diagnosticere. I de tilfælde, jeg er stødt på, har det været drømmene og de typiske (brændende ild op ad ryggen) symptomer, der har afsløret sammenhængen. Et menneske, der har tilbagevendende angreb af Kundalini, vil af og til udvise symptomer, der ligger tæt op ad psykotiske anfald. Jeg husker selv fra en tidligere inkarnation, hvordan det er at være epileptiker, og genkender nu, hvor jeg kan gennemskue sammenhængene – Kundalini-effekten. Epilepsi er – skal vi sige – et *forstadie* til Kundalini. Forstået sådan, at Kundalini-angrebet ikke altid laver en slags energi-*afledning* – et energi-*udslip* af samme fysiske natur, som man ser det ved epileptiske kramper. Man kan forestille sig, at al energien *forbliver inden i den angrebne*, at kampen raser i bevidstheden – uden den »lettelse« der følger med dette at være momentant bevidstløs. Al energien går altså *indad*, idet den Kundalini-ramtes bevidsthed rummer noget, der ligner et overblik over anfaldet. Det er her »kontakten til det guddommelige« kommer ind: visse Kundalini-ofre starter deres rædselstilværelse med *et glimt af noget guddommeligt*. Hvorefter en tidligere langsomt opbygget selvdestruktion omgående sætter ind: »jeg har set det guddommelige, jeg er *intet* i forhold til det guddommelige«.

Jeg husker selv den effekt, som Dostojevsky beskriver gennem fyrst Myshkin i romanen *Idioten*: »lige inden et epileptisk anfald, kommer der et glimt, hvor man ligesom *forstår*«.

Med Kundalini er det teknisk set det samme, der sker: man ser i et glimt sine egne muligheder. Som pigen med manden, der ville »reali-

sere sig selv»: idet han udtaler sig »ser hun i et glimt, hvordan det ville være, at være fri af denne tyran«. I næste brøkdelt af et sekund reagerer hendes instinkter: »en sådan tilværelse vil være umulig for mig, mit liv vil altid være en plage, det er min lod at elske min bøddel«. Og så giver hun sig *lynssnart til at mobilisere en kraft, der er lige så stor* som den forløsningsmulighed, hun netop har set i et glimt. Og så rejser Kundalini sig.

Kundalini er den stærkeste destruktive kraft, der findes – fordi den er individuelt designet. Det er helt bogstaveligt sådan, at man retter sin egen kraft mod sig selv. Resultatet er en følelse à la en psykose i udbrud – med den forskel at man ikke nødvendigvis – som i det psykotiske anfald – bliver utilregnelig, dvs. mister evnen til at orientere sig og til at kommunikere med andre. Der kan opstå en forfærdelig *angst* samt visse fysiske symptomer, der sætter en helt ud af en normal kontakt med verden – men bevidstheden er *stadig vågen*, og det er det, der er det ubehagelige.

Midt i et anfald kan man føle det, som om man er helt alene i verden. Ikke engang *Gud* kan forstå, hvad der foregår, for *Gud* er *udenfor*, er »svagere end« denne »individuelt designede« plage. At »ingen kan forstå«, hvad der sker, bevirker at man afviser andres hjælp f.eks. eller at man ser medfølelse på dem, fordi de ikke ved, at man er *så* forfærdelig, at endogså *Gud* har vendt en ryggen.

Hvad der foregår inde bag den skal, der afskærer én forbindelsen med ens medmennesker, er svært at beskrive i sin gru. Men jeg havde en drøm, der nogenlunde giver en fornemmelse af *det permanente indre skrig*, der kan ledsage Kundalini-angreb (hvor kraften slår til igen efter at have hvilet i et stykke tid. Angrebet sætter ind på grund af begivenheder, der har relation til problemets start og årsagssammenhæng):

drøm: *vi står og ser på nogle hvidkillede mænd, der er ved at foretage et eksperiment med en ryvasket, lyserød, nuttet lille pattegris: De hamrer roligt en lang metalpind ind midt igennem dens pande og ind i dens hjerne. Grisen dør ikke, men den skriger og skriger. Vi forsøger at holde os for ørerne, men kan ikke lukke lyden ude.*

Det, det er vigtigt at holde fast i med denne kraft – er altså, at det er *hele* bevidstheden, der angriber *hele* bevidstheden. Der er intet tilbage, der kan give bare det mindste lyspunkt, når angrebet står på, og selvdestruktionen kan i sit omfang bedst beskrives, som den bliver det i den

nordiske mytologi: Kundalini-slangen kvæler – snor sig om – hele bevidstheden – på samme måde som Midgårdsormen snor sig rundt om hele Kloden og truer med at opsluge alting i et Ragnarok. Kundalini er en ildslange *i den astrale genpart* (VAND-elementet) – Midgårdsormen befinder sig i havet.

Det eneste værn mod Kundalini er *at overleve den*. Og det kan lade sig gøre, hvis man ser angsten i øjnene, hvis man tør vende blikket mod MEDUSA (kvinden med *slangehåret*, hvis blik forvandler én til sten) og *se hende i øjnene*.

For lyset er altid i den sidste ende stærkere end mørket. Der er tale om en udholdenhedsprøve som den, hvor Thor med enorme kræfter skal forsøge at løfte Udgårdslokes kat. Han magter kun at få det ene ben til at lette svagt og får derefter at vide, at det er Midgårdsormen, han har forsøgt at tage livtag med.

Drømmene vil altid indgive håb, således at man får mulighed for at se, hvad der foregår samt eventuelt en pejling af ens egen styrke:

En ung mand, der har fået en Kundalini-rejsning, fordi han har påtaget sig skyld for noget seksuelt – ikke ud fra sin egen bedømmelse af situationen, men på grund af andres bedømmelse af hans skyld – drømmer:

drøm: *jeg er et lille grantræ, der slås med en slange af ild. Der er også et stort træ, så stort, at jeg ikke kan overskue det. Det er Gud. Det store træ klapper mig venligt bebrejdende på skulderen.*

Det store træ repræsenterer Det indre Træ, en styrke, der er stærkere end Kundalinen. Denne drøm giver ham mod til at gå ind i problemet: han rummer også noget, der er stærkere end den destruktive kraft. Måske har han ikke den skyld, han tror, han har.

Et stykke tid efter har han fået så meget indre styrke, at han drømmer:

drøm: *Djævelen befinder sig oppe på toppen af en stor affaldsbunke. Ingen tør gå op til ham, men jeg tør godt. Han kommer rullende ned imod mig som til angreb, men jeg klapper ham medfølelse på hovedet. Senere viser han mig rundt i nogle fabrikshaller og fortæller, hvordan mekanismen er, når man får fire energier viklet rundt omkring hovedet.*

At se uhyret i øjnene, eventuelt at bede om hjælp for uhyret – er det

stærkeste værn mod det: det bliver »transparent«. Derefter forklares noget af mekanikken: rodchakra'ets fire aspekter (den egentlige virkelighedssans) er blevet viklet omkring hovedet, hvilket har givet angst for f.eks. at se mennesker i øjnene af frygt for, at de skulle tage skade af blikket (se drømmen nederst side 211).

At mennesker kan have spontane Kundalini-rejsninger, skyldes ofte tidligere tilværelsers sammenblandinger af kærlighed og død. Hvis man anser reinkarnation for usandsynlig, vil der være aspekter af Kundalini-mekanikken, der vil være meget svære at få hold på. Hvis man omvendt tænker på, hvor mange mennesker, der gennem tiderne har »ofret sig« i religiøse sammenhænge: de har begået selvmord eller slået andre ihjel for at tilfredsstille guderne, så ligger der muligheder for, at man i denne inkarnation kan fristes til at gøre det samme. Det er ikke sådan, at man *nu* betaler for noget, der ligger langt tilbage, men snarere sådan, at man i denne tilværelse har alt for svært ved at styre uden om f.eks. ideen om, at man er skadelig for andre mennesker, – eller at mediterende miljøer, hvor livet lukkes ude, eller hvor man forstærker den astrale genparts effekt gennem mantraer – bare er sagen.

Et mantra har ofte den beskaffenhed, at man ikke ved og ikke må vide, hvad det betyder. Man gør således *uvidenhed* til basis for *bevidsthedsudvidelse*, hvilket starter en Kundalini-effekt: »døden« gøres til »livets betingelse«.

Man kan også dyrke »tantrisk sex«, en samlejeform, der har som hovedidé, at orgasmen er livskraft*tappende*. I bevidstheden er orgasmen livgivende – det er den, man får børn af – og den bedste anvendelse af den, er noget med *kun* at bruge den i situationer, der er livgivende (hvilket ikke betyder, at man skal have børn hver gang). Hvis samlejesituationen ikke er mentalt livgivende, eller hvis man mangler at rydde op i fortidige affærer, hvor den ikke har været det, så bliver man ganske rigtigt træt efter orgasmen. Men det gør man ikke, hvis situationen ellers bygger på kommunikation. Så er det modsatte tilfældet: man *belives*.

Men at have samleje – og samtidig sige, at det må man alligevel ikke – kan opbygge en astral selvmodsigelseseffekt, der ligner Kundaliniens følelse af broderskab med dyrene og stenene og med alle mennesker – ikke kun med én. Den samme følelse, der ledsager den *bevidst* frembragte Kundalini-rejsning, hvor rædslerne udskydes til *næste inkarnation*.

Partnere til Kundalini-ofre kan af og til drømme drømme, der viser dem, hvad de har med at gøre. Et Kundalini-offer vil nemlig af og til forsøge at angribe sig selv, angribe det, der er ham allermest helligt – f.eks. partneren – i et desperat forsøg, egentlig, på at afprøve sin egen skadelighed – ud fra det håb, at det ikke er så slemt. Måske kender I effekten i lidt mindre målestok: ens partner kommer hjem og fortæller, at han har været én utro, og så tager man en genstand og smadrer ned i gulvet. Men man tager vel at mærke ikke en hvilken som helst genstand: man tager det, der har allermest værdi for én selv, og i det korte glimt, inden man griber ud efter genstanden, ser man med et lynhurtigt klarsyn, hvad der vil gøre mest ondt *på én selv* at smadre. Og så smadrer man.

En pige, hvis ven har et Kundalini-problem, drømmer:

drøm: jeg skal synge i Nibelungens Ring. Den prøve, man skal bestå, går ud på, at man skal stikke hovedet ud gennem Jordkloden, så man har den som en slags krave. Den drejer rundt og rundt, og så skal man synge. Det kunne jeg godt. Jeg sang lige så godt som Barbra Streisand.

En anden pige med de samme vilkår, drømmer:

drøm: jeg er med en veninde i et tåget snelandskab. Vi skal igennem en mægtig kløft i vores bæltedrevne køretøj, og jeg ser fremad igennem vores periskopkikkert. Først ser jeg kun tætte grå skyer, men de letter langsomt, og midt i synsfeltet ser jeg nu en kæmpeslange. Pludselig ved jeg, at et gammelt sagn siger, at man bliver blind af at kigge slangen ind i øjnene . . . : men da den vender hovedet imod mig, så at jeg kommer til at se den lige i dens venstre øje, da tør jeg alligevel godt se. Og idet jeg gør det, ser jeg et utroligt lys; men bliver ikke blind.

Før min egen Kundalini-rejsning i 1972 drømte jeg:

drøm: jeg befinder mig i en trappehal med rustninger og våbenskjold. Jeg går med min veninde i hånden, hun har sin hvide studenterkjole på. Pludselig griber noget mig i venstre hånd, og veninden og jeg svinges rundt i luften af et menneske med det forfærdeligste ansigt, jeg nogen sinde har set. Jeg kan se ansigtet til venstre og pigen i en stor ydercirkel, mens hun klamrer sig til min højre hånd (se også drømmesekvensen om slotte s. 170).

Årsagen til Kundalini-rejsningen ligner historien fra Mellemamerika: der skete noget frygteligt med min veninde, og jeg påtog mig skylden for det. År senere, da det begyndte at gå op for mig, at det var Kundalini, det handlede om, drømte jeg:

drøm: *vi får at vide, at der hver dag kl. 16 bliver dræbt en mand oppe på fjerde sal. »Det ved jeg godt, hvem der gør«, siger jeg. »Det er min gamle bedstemor.« I en rædselsfuld atmosfære ser vi nu en gammel kvinde svæve over gården fra fjerde sal i den ene bygning til fjerde sal i den anden bygning.*

senere drøm: *så er jeg oppe i bygningen, for jeg vil forsvare ham, der skal dræbes. Jeg er ikke bange, og da jeg hører nogen på trappen, opstår der en meget intens, sitrende atmosfære. Med voldsom kraft griber jeg fat i et vandør i loftet for at forsvare mig mod den indtrængende, og jeg sparker ham så hårdt, at han dør. Så går det op for mig, at det er mig, der slår de mænd ihjel på fjerde sal.*

Så meget om Kundalini. Som man vil kunne se af denne udredning, er der tale om en voldsom kraft, og den eneste vej ud af den, er oftest egentlig *at overleve* alle dens angreb ét efter ét. Hvis man tager alt for mange piller eller elektrochok mod den, så gør man problemet værre. Faktisk må man overhovedet ikke anvende elektrochok (der følger Kundaliniens idé: »man kan få herredømme over et problem ved at dække det til«), og piller bør kun anvendes støttende – sådan at man kan se problemet i øjnene.

Kundalini formår rent faktisk bogstaveligt at bygge et helt »nyt« chakra-system uden på det rigtige. I RD har jeg beskrevet, hvordan Tolkien i sit ringsystem, der består af 1,3,7 og 9 ringe har fundet nogle tal, der ved sammenlægninger dækker chakra'ernes egne frekvenser. Tolkiens ringe kan ses som mini-Kundalini-tankegange, og disse tankegange kan slutte sig sammen i en art »neurosegrupper«. F.eks. findes der tre former for holdning til tilværelsen, der præcis modsiger far-mor-barn balancen, sådan at den bliver til en »afbalanceret« far-mor-barn *splittelse*:

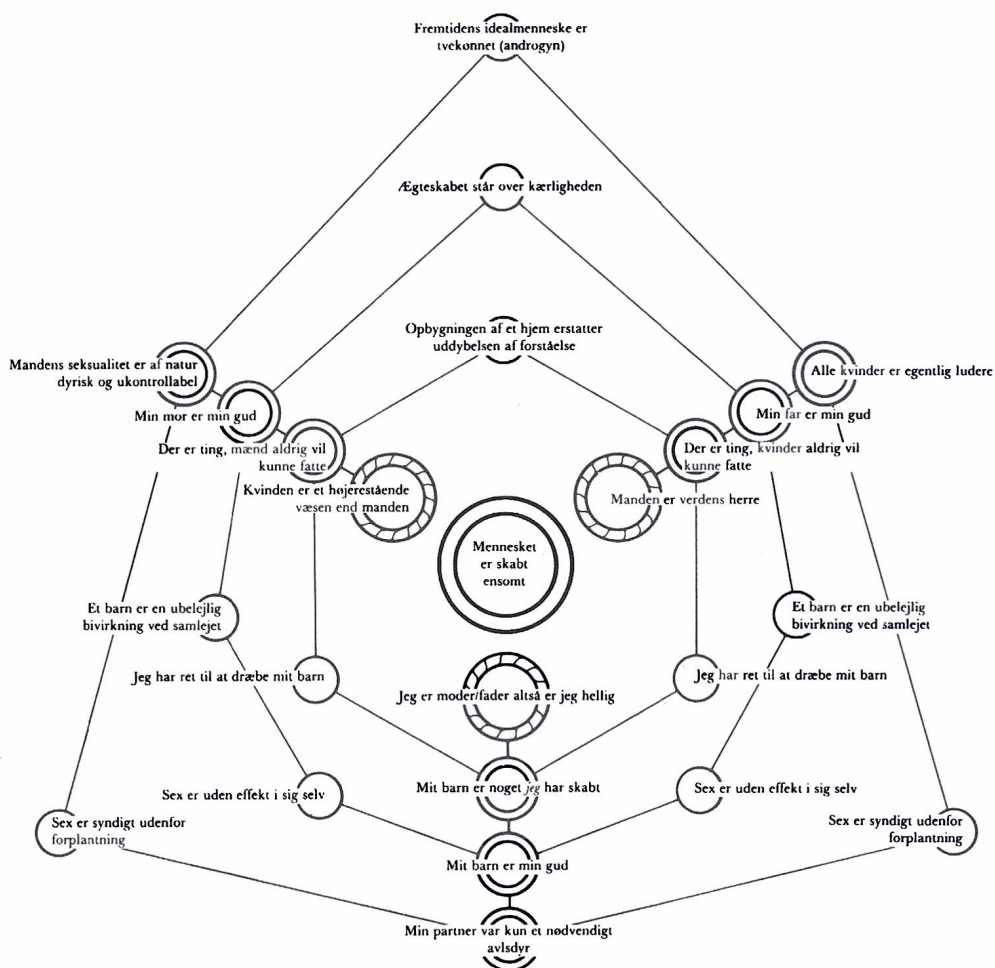
1. Manden er verdens herre
2. Kvinden er et højerestående væsen end manden.
3. Et barn er et status-symbol, der ikke har noget med min partner at gøre.

Hvis man tænker blot den ene ting (bevidst eller underbevidst), så sender man automatisk invitationskort ud til de to andre tankegange. Og efter denne opskrift kan den ene, de tre, de syv og de ni ringe dække hele chakra-systemet til.

Opbygningen af bevidstheden: Det indre træ. Nedbrydning af bevidstheden: en slange i træet.

Så kan man selv vælge:

Den forbandede Ring (fra RD)

Den ene plus de tre ødelægger rodchakra'et.

De tre spejlet blokerer miltchakra'et.

De tre plus de syv ødelægger solar-plexus chakra.

De tre plus de ni ødelægger hjertechakra'et.

De ni plus de syv tilstopper strubechakra'et.

Alle ringe forurener de to øverste chakra'et.

De syv angriber hver sit chakra.

Ringens center angriber den åndelige bevidsthed.

Ringens grænsekant håner det fysiske legeme.

Ringens bekræfter og lukker sig selv, efter at den har udtalt sig om den menneskelige psyke i alle dens dybder.

Forløsningen

Det øverste af de 7 bevidsthedslag, kronchakra'et, er det mest omfattende af de 7. Alligevel er der ikke meget at sige om det, her til slut, da det hele egentlig allerede er sagt: kronchakra'et indeholder alle de underliggende bevidsthedslag, det regulerer dem i forhold til hinanden og sætter dem i funktion på baggrund af den totale forståelse af den samlede inkarnationsrække. Denne baggrundforståelse giver som en ubrydelig lov, at »livet er frivilligt« – det er frivilligt at inkarnere. Dermed bliver også døden (legemets død) til noget, vi dybt inde kender til, allerede før vi inkarnerer, og kronchakra'et kan på denne måde få betydning for drømmesproget – ved i sjældne tilfælde at belyse en drøm med et sådant klart lys, at liv/død perspektiver bliver tilgængelige for drømmebevidstheden – i fuld målestok. Kronchakra'et kan indgive døende mennesker fortrøstningsfulde drømme af denne art – sådan at bevidstheden gradvis forberedes på den nært forestående afsked med Kloden. Jeg er ikke selv i mine samtaler med mennesker stødt på den slags drømme, og det er som tidligere nævnt heller ikke min hensigt – i denne bog – at skildre forskellige drømmetyper. Det har andre gjort, og jeg ved, der foreligger en ret omfattende forskning af døende menneskers drømme og øvrige oplevelser i forbindelse med døden (Kübler-Ross, Stanislav Grof, Raymond Moody). Hvad jeg har forsøgt med denne bog, er at inkredse drømmenes *væsen* – samt at beskrive den fortolknings*metode*, der naturligt udspringer af min idé om drømmenes væsen.

Hvis jeg skal give en idé om kronchakra'ets omfang i forhold til den øvrige bevidsthed, så bliver det noget med: læs hele denne bog igen, og sammenhold så i tanken hver enkelt linie, hver enkelt »påstand« med bogens *samlede tekst*.

Hvordan chakra'erne udvikles livet igennem *kan* have betydning for vægtbalancen mellem drømmesymbolerne. Heller ikke dette er noget, jeg personligt har undersøgt, og det falder uden for denne bogs rammer, men følgende meget skematiske redegørelse kan måske støtte en eventuel anden forskning, der tager sigte på at kortlægge hovedtræk af *et helt livs* drømmeudvikling.

Når jeg nu anvender betegnelsen: et chakra »åbner«, så er dette en yderst mangelfuld terminologi. *Alle 7* chakra'er fungerer fra fødslen (man kan ikke lade et hvidt lys brydes igennem et klart prisme, uden at regnbuespektret er komplet), men man kan godt før sin inkarnation beslutte sig til, at visse bevidsthedslag skal være mere fremtræ-

dende end andre (man kan farve et prisme, sådan at visse farver bliver mere dominerende). Med »åbner« mener jeg: det pågældende bevidsthedslag får nu forbindelse til dagsbevidstheden i en sådan målestok, at det ændrer den inkarnerendes adfærd. Og på trods af alle mulige og umulige varianter i dette billede, er der en slags »gennemsnitlig« regelmæssighed i dette »åbnings«-mønster:

- 1) Når man lige er født, er det kun rodchakra'et der er åbent. Det drejer sig nu udelukkende om at vænne sig til den nye virkelighed og til dette at være et fysisk menneske i en fysisk verden.
- 2) De andre chakra'er åbner sig langsomt. Når Miltchakra'et begynder at gøre sig gældende for alvor, så rejser babyen sig op og begynder at gå. Man er nu klar til at »vandre gennem verden«.
- 3) Solar-plexus chakra får barnet til at opfatte sig selv som »jeg«, som noget, der er adskilt fra forældrene. Dette kulminerer med at barnet skifter tænder: man bliver nu i stand til at »bearbejde sin egen livskraft med blivende redskaber«. At man inden for Rudolf Steiner-pædagogikken anser et barn for skolemodent, når det har skiftet tænder (og hverken før eller siden), kan tænkes at hænge sammen med dette.
- 4) Med hjertechakra'ets åbning indtræder *puberteten*: følelsen indefra: man er nu ikke alene »adskilt fra forældrene« (solar-plexus chakra), men man er nu en helt *unik* personlighed, der også *selv* er i stand til at føre livet videre. Der ligger her en sammenhæng med kønsmodningen – og det at føle sig parat til at anvende sin seksualitet – og samtidig begynder man at »få øje på sit eget ansigt«. At skulle »se sig selv« på denne måde – uden forældrenes »beskyttende dække« kan give problemer, og det er her, de fleste af os knækker. Hvis ikke man (på et ubevidst plan) kan lide »det nye ansigt«, man er ved at få øje på, bliver resultatet, at man materialiserer denne afstand til sig selv ud – gennem uren ansigtshud.
- 5) Strubechakra'et vågner, når den inkarnerende træder frem i verden og for alvor siger: »her er jeg, sådan er jeg, dette er mit bud på min plads i verden«. Der er mange variationer her – for mit eget vedkommende startede processen, da jeg var omkring 26 og den var rigtig etableret, da jeg for første gang udtrykte mig »offentligt« gennem at skrive RD. Jeg var da ca. 35.
- 6) Et stykke hen i livet vågner evnen til at danne sig et overblik, et begyndende overblik over den tilværelse, man har været igen-

nem. Det er her, trangen til selvbiografier opstår, og ofte dukker erindringer op, som man i mange år ikke længere troede, man havde: fra den tidlige barndom og fra mønstre og sammenhænge, man først ser nu. *Det tredje øje* vågner.

- 7) Dette »at vågne« betyder for kronchakra'ets vedkommende, at alle de øvrige bevidsthedslag og deres indflydelse på den tilbage-lagte inkarnation – begynder at »falde i hak« med hinanden (uanset inkarnationens forløb). Så kronchakra'ets aktivitet varsler i virkeligheden den forestående død. Ikke som en trussel, men som en følelse af, at »jeg har nu gjort, hvad jeg havde at gøre«.

Som sagt: dette er meget meget forenklet, og skemaet tager ikke hensyn til de variationer, der opstår, fordi mennesker slår hinanden ihjel, begår selvmord eller kommer ud for dødsfremkaldende ulykker. Skemaet kan betragtes som en fattig beskrivelse af det, der sådan cirka vil ske, hvis inkarnationen forløber sådan, som det nok egentlig er tanken, at alle inkarnationer burde forløbe: uden at vi afbryder dem i utide.

Men det gør vi jo – og vi foretager os alle mulige mærkelige ting, som bevidstheden som sådan overhovedet ikke kan gå ind for. Hvordan vor inkarnation forløber – og hvordan dette forløb står i relation til den tanke, vi oprindeligt havde med inkarnationen (før vi inkarnerede), beskrives af og til af drømmesproget som vores tanker om selve den klode, vi bor på. At drømme om en forurenede Jord er det samme som at se, at man er ved at forurene sit forhold til det at inkarnere i en fysisk verden – og alt det, der faktisk sker med den fysiske verden, står hele tiden i forbindelse med vores tanker om denne samme fysiske verden.

Man behøver ikke at tro på reinkarnation for at kunne konstatere, at menneskets tanker om kloden bestemmer, hvordan vi behandler kloden, og at Jordens nuværende tilstand hænger sammen med mange generationers ideer om – og efterfølgende behandling af vores allesammens hjem. Men det klarsynede blik på bevidstheden røber, at de levende menneskers tanker om Jorden ikke er *hele* sandheden. Som alt andet stof har også Kloden en astral genpart. Og på samme måde som lydene kan blive hængende i stenene på Hallandsåsen, kan menneskers – både levende og »diskarnerede« menneskers tanker blive hængende i Jordens astralfelt og skabe det, der inden for teoso-

fien kaldes for Akashaoptegnelserne. Disse »æterbilleder«, der består (egentlig bestod, men det kommer vi til om lidt) af »tanker vedrørende Jorden«, er gennem tiderne blevet kontaktet af forskellige mediumistisk begavede mennesker (Nostradamus, Swedenborg, forfatteren til Johannes Åbenbaring i Bibelen etc.). Det vanskelige ved »æteroptegnelser« af denne art ligner vanskelighederne med at tyde deres realitet: er dette spådomme, er dette noget, der *har* fundet sted, er dette noget, der *nødvendigtvis* vil finde sted, eller er der tale om »visse menneskers tanker om, hvad de godt kunne tænke sig, der skulle finde sted«. Og alt dette blandes så sammen med den samlede menneskemængdes kommentarer til det, der allerede *har* fundet sted.

Hele denne blandede landhandel i Jordens astrale genpart er så til tider blevet forvekslet med det, Jung kalder »det kollektivt ubevidste«, der snarere kan forstås som en bevidsthedsmæssig *lighed* mellem mennesker, sådan at visse ubevidste processer for den enkelte har paralleller hos andre. Fordi vores bevidstheder dybest set er konstrueret efter det samme mønster.

Oplysninger fra disse Akashiske optegnelser har af og til optrådt i drømme – som forvarsler om krige og ulykker, der så finder sted senere i nøjagtig den form (eller tæt på) som drømmen »forudsagde«. At jeg sætter citationstegn omkring »forudsagde« skyldes den virkelighed, der ligger bag disse astral-optegnelser: de er *ikke* forudbilleder af noget, der *vil* finde sted, men visse menneskers – eller visse menneskegrupperes tanker om, hvad de *godt kunne tænke sig*, der skulle ske.

Og her berører vi et område, der kun delvis hænger sammen med drømmene, men som må med for helhedens skyld: den sorte magi. At der findes mennesker, der anvender den oppiskede astrale energi (den grøn-gulé tåge, jeg talte om i kapitlet om symbolkæderne) som et middel til at føje andre mennesker under deres vilje – er indlysende. At der findes mennesker, der fuldt bevidst og med vilje *opdyrker* denne astrale energi gennem ritualer og blodofre – er dels kendt, dels skubbet ind under den behagelige betegnelse »folklore«: (»woodoo er bare *noget så* eksotisk«).

Den tredje grad af denne form for energimanipulation er så godt som ukendt, og hvis ikke det var sådan, at jeg havde tillid til den læser, der har gennemført læsningen af denne bog helt til dette sidste kapitel – så ville jeg bare sige, at det kunne vente til en anden gang, og at hvis nogen er nysgerrige, så kan de bare ringe mig op.

Men nu vil jeg fortælle om det alligevel, da det afrunder bogen – og giver en fortrøstningsfuld slutning, da disse æteroptegnelser *ikke læn-*

gere findes (de forsvandt i sommeren 1988). (Samtidig slipper jeg så for en masse telefonopringninger.)

Jeg vil altså endnu engang bede læseren om at slippe alt, hvad han/hun har i hænderne og lytte til noget, der i usædvanlighed ligner min påstand om, at der uden om kloden helt faktisk og virkeligt findes disse 6 sfæriske landskaber: opbygget af en stofform, der er ukendt i den fysiske verden, men meget mere virkelige end den fysiske verden. Jeg har lidt en følelse, der ligner en episode fra Charles M. Schultz's »Radiserne«, hvor Thomas (Linus), ham med suttekluden, er gået sejrrig igennem en lang valgkampagne mod toppen: formand for elevrådet (eller lignende). Han skal nu holde sin sidste og altafgørende tale, og han betræder talerstolen og ser ud over den ventende forsamling, der næsten allerede *har* valgt ham. Og så åbner han munden: »I dag har jeg besluttet mig for at fortælle om DEN STORE GRÆSKARMAND (The Great Pumpkin)«. Resten af talen drukner i latter.

Men altså: Hvis man kan forestille sig, at der findes personligheder, der har format til at fungere som skytsånder og hjælpere og lærere – så er springet ikke så stort til at forestille sig, at der også findes *formørkede* store personligheder. At være fanget af mørket har ikke noget med »primitivitet« eller »uvidenhed« at gøre (jf. miltchakra'ets idé om, at enhver har ret til at være på vej) – at være formørket er noget, der handler om en afskåret forbindelse med lyset, med den inderste personligheds kerne. Og dette kan ske for mennesker med et hvilket som helst *personligheds*format. At blive viklet ind i mørket kræver »kun«, at man med fuld kraft handler mod sin samvittighed. Store personligheder kan på denne måde gøre stor skade, og små personligheder kan gøre skade i begrænset omfang – altså »indenfor familien« i stedet for på noget nær globalt plan. Omfanget er her ment geografisk – jeg tænker ikke på dybden af den skade, vi hver især er i stand til at forvolde hinanden, også inden for det »begrænsede omfang«.

Igennem tiderne har forskellige meget store, men formørkede personligheder udtænkt planer og ideer for livet på Kloden. Modsat lysets planer, der ikke »bliver hængende, så de kan aflæses i detaljer« – de har snarere karakter af en fortrøstningsfornemmelse – bliver mørkets ideer hængende. Princippet er det samme som i den astrale genpart, hvor mørket har retning mod det bevidstløse (man følger i blinde et mønster uden at spørge *hvorfor*) – mens lyset netop rydder op i den astrale genpart og *fjerner mønstrene*, sådan at fremtiden *ligger åben for den frie vilje*.

I RD har jeg forsøgt at skildre en sådan æteroptegnelses indflydelse på forskellige begivenheder gennem flere årtusinder. Kulminerende med Anden Verdenskrig. En anden æteroptegnelse trådte i kraft i forbindelse med ungdomsoprøret og hele »1968-bevægelsen«: »make love, not war«, »we shall overcome« og alt det der. På dette tidspunkt var efterkrigsgenerationen nået til et vendepunkt: nu skulle det være slut: nu *skulle menneskeheden forstå*, at der fandtes andre verdener, andre værdier og højere bevidsthedslag end det krigerisk/materielt indstillede. Men så trådte en gennem længere tider lurende æteroptegnelse i gang – den havde ligget parat netop til dette tidspunkt: i stedet for at få *reel* kontakt til højere bevidsthedslag – blev længslen efter andre værdier til et *syreflip*. Hvilket er en bevidsthedsbegrænsning, selvom dette er svært umiddelbart at forstå. Det var det i hvert fald dengang. Samtidig blev »make love, not war« til: gå i seng med hvemsomhelst, du møder på din vej.

En sådan æteroptegnelse kører sit løb, når den først er sat igang. Som en bombe, der forårsager de ødelæggelser, den er konstrueret til, hvorefter effekten aftager. At fatte æteroptegnelsernes virkelighed bag den fysiske virkelighed, giver en helt anden holdning til verdenshistorien: ikke nok med at vi har kvajet os gang på gang, men i talrige tilfælde er en begået fejl blevet mange gange større, end fejlen selv gav årsag til. For fejlen har blot tændt en »lunte«, og så følger der et helt mønster med, der hærger byer, lande og befolkninger i årtier, ja århundreder.

Men noget er ændret. Jeg har i de sidste mange år været i stand til at se disse æteroptegnelser i Klodens aura. Bl.a. kunne jeg se, at en tredje verdenskrig ikke alene ville gøre Kloden ubeboelig, men effekten af et vist antal atomsprængninger ville bevirke, at Kloden selv ville blive »smittet« af den særlige energi, der i atombomben starter spaltningsprocessen: Kloden ville simpelthen gå midt over. Men i forsommeren 1988 forsvandt æterbillederne pludselig. Som om en stor støvsuger havde fejtet hen over himlen.

Hvad dette skyldtes, kan jeg beskrive i *teorien*: Alle æteroptegnelserne – fra de tidligste tider – har været bygget på det, man kortest kan kalde en mand/kvinde-splittelse. Heri ligger ikke alene en »krig« mellem kønnene, socialt og mentalt forstået, men også en splittelse mellem højre og venstre i auraen og mellem overbevidst og dagsbevidst. En *destruktiv tanke* er altid så meningsløs, at den også er destruktiv for den, der tænker tanken. For enhver er udødelig dybest inde, og en destruktiv tanke tager ikke højde for dette – der er i enhver sådan tanke

en indbygget splid mellem idé og handling, mellem kvindeligt og mandligt. For at en æteroptegnelse kan sættes i aktivitet på Kloden, må der her herske en vis stemning af mand/kvinde splittelse her, for at optegnelsen overhovedet kan antændes. Man kan tilsvarende heller ikke øve sort magi mod nogen, der ikke har et eller andet sår (læs: begår en fejl), som magien kan komme ind ad (som i Dracula-myten: Dracula kan ikke komme ind, medmindre man selv eller en af husstanden lader et vindue el.lign. stå på klem).

Indtil sommeren 1988 har balancen i Jordens aura været sådan, at mand/kvinde-splittelsen har været stærkere end mand/kvinde *harmonien*. Men balancen mellem de to former for energikonstellation har været langsomt undervejs mod en ændring: som to søjler med hver sin højde, hvor den ene langsomt bliver større, mens den anden langsomt bliver mindre. På et eller andet tidspunkt (forudsat processen skrider fremad) står de to søjler på højde med hinanden, og sekundet efter er den, der før var den mindre, blevet den større. Og det var sådan, det skete i forsommeren 1988: den mandligt/kvindelige *harmoniske energi* blev med ét større end sin splittende forgænger. Og så forsvandt æteroptegnelserne fra det ene sekund til det andet, da deres igangsættelse var betinget af en på Kloden værende energisplittelse, der ikke længere var til stede.

Hvad dette betyder for menneskehedens fremtid, kan jeg ikke sige i få ord. Jeg kan forsøge med et enkelt udtryk, som måske dækker: »Juhuuu!«

Mange mennesker med klarsyn har i de senere år udbredt spådomme om forestående katastrofer af forskellig art: voldsomme naturkatastrofer og krige, der skulle opfattes som »udrensning af gammel Karma«, og som derfor af og til endog er blevet hilst velkomne af forskellige filosofiske retninger, der måske har tænkt sig, at det var »de andre«, der skulle omkomme »i vandene«, mens dem, der troede på reinkarnation, spiste helsekost og hver dag konsulterede deres horoskop – skulle bæres væk af rumfolket.

Disse katastrofer vil ikke finde sted. Æteroptegnelserne er væk. At Berlinmuren er faldet og at tårbruddet mellem Øst og Vest er et faktum, er blot ét af resultaterne. Tidligere ville Gorbatsjov være blevet myrdet – som John F. Kennedy blev det – og USA's tragiske uheld med nedskydning af et iransk civilfly for nogle år siden – ville have haft langt større konsekvenser, end det blev tilfældet. Der kan stadig eksistere virksomme æteroptegnelser af den type, der *allerede var i gang* i forsommeren 1988 (Mellemøsten internt, Kina/Tibet, USA's narkotika-pro-

blemer etc.), men som drømmesproget fortæller os: hvis vi drømmer, at Kloden er forurennet, så er det vores *opfattelse* af Kloden, der er forurennet. Da æteroptegnelserne stadig eksisterede, ville en forurennet opfattelse af Jorden så tilmed lukke dørene på vid gab for noget, vi kunne kalde en Jord-psykose, Jordens personlige Kundalini.

Ved at se forbindelsen mellem drømmesproget, bevidsthedens opbygning og æteroptegnelsernes *forsvinden* bliver det tydeligere, at vi nu nærmer os en tidsalder, hvor det virkeligt og i sandhed bliver muligt at omdanne denne klode til en have – sådan at også den kan føle, at den – ligesom drømmene – er *vor ven*.

København, 4. august 1990

Drømmene er vores venner, for de er ansat af bevidstheden.

Vi har en bevidsthed, der har større overblik end dagsbevidstheden.

Drømmene forvrænger ikke, de »kompenserer« ikke, de opfylder ikke »bare« ønsker – de viser os, *hvad der i virkeligheden foregår.*

Drømmene er i deres udspring en stemning. Stemningen danner et billede.

De vigtigste drømme er ladet med kraft, og de tyder sig selv, hvis man hører ordentligt efter.

Alt dette bliver særligt tydeligt, hvis man anvender paranormale evner som »klarsyn«, »klarhøring« og erindringer fra tidligere tilværelser; for man yder først drømmenes utrolige ydeevne fuld retfærdighed, når man ser, at de har deres udspring i en bevidsthed, der ved, at livet efter døden er en realitet.